

Integrale Veiligheidsmonitor **2008**

Landelijke rapportage

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2007–2008	= 2007 tot en met 2008
2007/2008	= het gemiddelde over de jaren 2007 tot en met 2008
2007/'08	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2007 en eindigend in 2008
2005/'06–2007/'08	= oogstjaar, boekjaar enz., 2005/'06 tot en met 2007/'08

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress en druk

Centraal Bureau voor de Statistiek – Facilitair Beheer

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70

Fax (070) 337 59 94

Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

ISSN: 1877-6167

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2009.

Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Onderzoekspartners

In deze rapportage treft u de belangrijkste landelijke en regionale resultaten aan van de eerste meting van de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM), die in het najaar van 2008 in opdracht van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Justitie en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is uitgevoerd.

Bij de IVM zijn zowel op landelijk/regionaal niveau als op regionaal/lokaal niveau gegevens verzameld over de sociale veiligheid van inwoners in Nederland. Dit op basis van een gestandaardiseerde vragenlijst en onderzoeksmethode. Hierdoor zijn uitkomsten op verschillende beleidsniveaus beter met elkaar te vergelijken.

Het landelijk/regionale deel is uitgevoerd door het CBS. Tegelijkertijd werd dit onderzoek in meer dan 80 gemeenten ook op regionaal/lokaal niveau uitgevoerd. Om de uitvoering van deze regionale/lokale onderzoeken te coördineren en te faciliteren is door de voornoemde opdrachtgevers het bureau Veiligheidsmonitor opgericht. Dit bureau is gevestigd bij het NICIS in Den Haag en de hieraan verbonden kosten worden gedragen door BZK en Justitie.

Hoewel de IVM 2008 in een aantal inhoudelijke opzichten aansluit bij de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR), die in de periode 2005-2008 is uitgevoerd, zijn de resultaten door methodologische en inhoudelijke verschillen niet zonder meer vergelijkbaar. Om hierin meer duidelijkheid te krijgen is parallel aan de IVM door het CBS nog een extra VMR op beperkte schaal uitgevoerd. In deze publicatie zijn naast de resultaten van de IVM 2008 en de extra VMR ook de resultaten van de eerdere VMR onderzoeken uit de periode 2005 t/m 2008 opgenomen.

Het onderzoek werd naast de vertegenwoordigers van de opdrachtgevers, Mr. C. Hermans (Justitie), drs. W. van Nunspeet (CBS) en mevr. mr. M.T.H. Hendriks (BZK), begeleid door de Raad voor de Veiligheidsmonitor en het bureau Veiligheidsmonitor.

Voor vragen kunt u zich wenden tot:

Drs. C.C. Schreuder van het Ministerie van BZK, telefoon 070-4267164, of via e-mail: cas.schreuder@minbzk.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek, de Heer G.J.H. Linden, telefoon 045-5707486, of via e-mail: glenn@cbs.nl

Bureau Veiligheidsmonitor, Drs. W. van der Heide, telefoon 070-3494393, of via e-mail: heide@veiligheidsmonitor.nl

Voorwoord

Voor u ligt de eerste uitgave van de *Integrale Veiligheidsmonitor (IVM)*. Deze publicatie is samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het ministerie van Justitie.

Enkele belangrijke resultaten die in deze publicatie worden gepresenteerd, zijn:

- dat er in de afgelopen jaren sprake is van een daling van het aantal ondervonden delicten;
- dat de mate van ernstige overlast in de buurt de afgelopen jaren nauwelijks is gewijzigd;
- dat de tevredenheid bij de burgers over de politie bij het laatste politiecontact in de afgelopen jaren vrijwel hetzelfde is gebleven.

Het huidige kabinet (Balkenende IV) kent aan veiligheid een hoge prioriteit toe, zoals blijkt uit het streven om criminaliteit, ernstige overlast en fysieke verloedering fors terug te dringen. Het project 'Veiligheid begint bij Voorkomen' (VbbV) staat hierbij centraal. Om het veiligheidsbeleid vorm te kunnen geven en eenduidig de effectiviteit van het beleid te kunnen blijven meten, is de beschikbaarheid van één Veiligheidsmonitor in Nederland cruciaal.

Met de introductie van de IVM in het najaar van 2008 is een volgende stap gezet in het stroomlijnen van de cijfers over veiligheid in Nederland. Naast de landelijke meting die door het CBS wordt uitgevoerd, hebben ook voor het eerst gemeenten, (stads)regio's en/of politiekorpsen aan deze monitor deelgenomen. Hiermee is de IVM een uitstekend meetinstrument voor het voeren van het veiligheidsbeleid zowel op nationaal niveau als op regionaal en lokaal niveau.

Een eerste integratieslag vond al in 2005 plaats door het samenvoegen van drie reguliere landelijke onderzoeken op het terrein van de veiligheid, namelijk de Politiemonitor Bevolking, de slachtofferenquêtes van het CBS en de rijksrelevante delen uit de enquête Leefbaarheid en Veiligheid, tot de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR). De nu plaatsvindende nieuwe integratieslag en de tegelijkertijd doorgevoerde gewijzigde en verbeterde opzet van de IVM heeft evenwel tot gevolg dat de uitkomsten hiervan niet zonder meer vergelijkbaar zijn met die uit de eerdere VMR onderzoeken. Om toch zicht te houden op de landelijke trends is door het CBS parallel aan de IVM nog een extra VMR op beperkte schaal onder ruim 6 000 respondenten uitgevoerd.

In deze rapportage zijn naast de nieuwe resultaten op basis van de IVM 2008 ook de onderzoeksresultaten opgenomen op basis van de eerdere VMR-onderzoeken en de extra parallel uitgevoerde VMR.

Deze publicatie gaat vergezeld van een tabellenrapport, waarin een cijfermatige verdieping wordt gegeven van de objectieve en subjectieve veiligheid voor Nederland als geheel en voor de 25 politieregio's afzonderlijk.

DG CBS

SG ministerie van BZK

SG ministerie van Justitie

Drs. G. van der Veen

Mevr. Ing. R.M. Roos van Erp-Bruinsma

Mr. J. Demmink

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenvatting	8
1. Inleiding	13
1.1 Inhoud van dit rapport	13
1.2 Achtergronden	14
1.3 Geschiedenis	14
1.4 De Integrale Veiligheidsmonitor 2008	15
1.4.1 Algemeen	15
1.4.2 Verschillen tussen IVM en VMR	16
1.4.3 De start van weer een nieuwe reeks	17
1.4.4 Methodebreukanalyse; enkele uitkomsten	18
1.5 Verschillen met eerdere rapportages	21
1.6 Betekenis van de resultaten	21
1.7 Berekening van resultaten	22
1.8 Betrouwbaarheid van de resultaten	23
1.9 Presentatie van de resultaten	23
2. Leefbaarheid van de woonomgeving	27
2.1 Inleiding	27
2.2 Fysieke voorzieningen	27
2.3 Sociale cohesie	29
2.4 Oordeel over de woonbuurt	31
2.5 Beoordeling gemeentelijke inzet voor leefbaarheid en veiligheid	33
2.6 Samenvatting	34
3. Buurtproblemen	37
3.1 Inleiding	37
3.2 Fysieke verloedering	37
3.3 Dreiging en sociale overlast	39
3.4 Overlast van vermogensdelicten	41
3.5 Verkeersoverlast	42
3.6 Overige overlast	44
3.7 Belangrijkste problemen in de buurt	45
3.8 Samenvatting	46
4. Onveiligheidsbeleving	49
4.1 Inleiding	49
4.2 Onveiligheidsgevoelens	49
4.3 Onveiligheidsgevoelens op specifieke plekken in eigen gemeente	52
4.4 Gepercipieerde slachtofferkans	53
4.5 Vermijdingsgedrag	54
4.6 Respectloos gedrag	55
4.7 Samenvatting	55
5. Slachtofferschap en ondervonden delicten	57
5.1 Inleiding	57
5.2 Persoonlijk slachtofferschap	57
5.2.1 Slachtofferschap totaal	58
5.2.2 Slachtofferschap van geweldsdelicten	59
5.2.3 Slachtofferschap van vermogensdelicten	61
5.2.4 Slachtofferschap van vandalismedelicten	62
5.2.5 Objectgebonden slachtofferschap	64
5.2.6 Indicatoren GSB III	64
5.3 Ondervonden delicten	65

5.3.1	Ondervonden delicten – totaal	65
5.3.2	Ondervonden geweldsdelicten	67
5.3.3	Ondervonden vermogensdelicten	68
5.3.4	Ondervonden vandalismedelicten	70
5.4	Bekendheid met daders	71
5.5	Ondervonden delicten naar plaats van het voorval	72
5.5.1	Geografische locatie	72
5.5.2	Pleegplek	73
5.6	Samenvatting	74
6.	Melding en aangifte van misdrijven	77
6.1	Inleiding	77
6.2	Melding	77
6.2.1	Delicten totaal	77
6.2.2	Afzonderlijke delicten	78
6.2.3	Afzonderlijke politieregio's	78
6.3	Aangifte	79
6.3.1	Delicten totaal	79
6.3.2	Afzonderlijke delicten	80
6.3.3	Afzonderlijke politieregio's	81
6.4	Wijze van melden	81
6.5	Motieven voor al dan niet melden/aangeven	83
6.5.1	Redenen voor niet melden	83
6.5.2	Redenen voor aangifte	84
6.6	Samenvatting	86
7.	Contacten tussen politie en burgers	87
7.1	Inleiding	87
7.2	Contact met politie	87
7.3	Aard van het contact	88
7.3.1	Handhaving	89
7.3.2	Aangifte/melding	90
7.3.3	Andere contacten	91
7.4	Tevredenheid over optreden politie	92
7.4.1	Contacten totaal	92
7.4.2	Handhaving	93
7.4.3	Aangifte/melding	94
7.4.4	Andere contacten	96
7.5	Redenen voor ontevredenheid	97
7.6	Samenvatting	98
8.	Functioneren van de politie in de woonbuurt	99
8.1	Inleiding	99
8.2	Tevredenheid over het totale functioneren van de politie	99
8.3	Functioneren van de politie	100
8.4	Beschikbaarheid van de politie	102
8.5	Politie betrouwbaar en bekwaam	103
8.6	Interactie tussen politie en burgers	104
8.7	Samenvatting	106
9.	Voorzorgsmaatregelen tegen criminaliteit	107
9.1	Inleiding	107
9.2	Techno-preventieve maatregelen	107
9.3	Socio-preventieve maatregelen	108
9.4	Preventie totaal	109
9.5	Samenvatting	110
Bijlage 1	Onderzoeksverantwoording (verkorte versie)	111
Bijlage 2	Van VMR naar IVM; methodebreukanalyse	133
Bijlage 3	Schaal- en ander scores	143
Bijlage 4	Indeling Nederland in politieregio's	149

Samenvatting

Inleiding

In deze rapportage worden de ervaringen van de inwoners van Nederland beschreven rond de leefbaarheid van de woonbuurt, de beleving van buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens, aangiftegedrag, ervaringen met veel voorkomende criminaliteit, het oordeel van de bevolking over het optreden van de politie en preventiegedrag. Daarbij staan de resultaten van de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM) 2008 centraal.

Dit onderzoek is in het najaar van 2008 voor het eerst uitgevoerd. Daarbij zijn zowel op landelijk/regionaal niveau (door het CBS) als op lokaal niveau - in opdracht van politieregio's, gemeenten en andere (semi-)overheidsinstanties - (door andere onderzoeksbureaus) onderzoeksgegevens verzameld. De IVM is de opvolger van de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR), die in 2005 is ontstaan uit de integratie van (onderdelen uit) drie eerdere afzonderlijke reguliere onderzoeken (de PMB, de POLS-module Recht, en rijksrelevante delen uit de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid). Met de IVM is een verdere stap gezet in de integratie van uitkomsten op het terrein van de objectieve en subjectieve veiligheid. Daarmee komen eenduidige cijfers beschikbaar en is de IVM een bruikbaar meetinstrument voor meerdere bestuurlijke niveaus binnen de (semi-)overheid.

Het onderzoeksdesign van de IVM verschilt om verschillende redenen echter sterk met dat van de VMR, waardoor trendbreuken onvermijdelijk zijn en de resultaten van beide onderzoeken niet zonder meer met elkaar zijn te vergelijken. Mede hierom is parallel aan de IVM in dezelfde periode nog een VMR op beperkte schaal uitgevoerd ("VMR-extra").

In deze rapportage staan de resultaten van de IVM 2008 op landelijk en (politie)regionaal niveau centraal. Ontwikkelingen in de tijd kunnen alleen op landelijk niveau worden geschetst op basis van de resultaten van de VMR (inclusief de VMR-extra). Met de uitkomsten van de IVM en VMR-extra in het najaar van 2008 is het mogelijk om de methodebreuk in de uitkomsten tussen VMR en IVM op landelijk niveau vast te stellen. Hiermee kunnen de uitkomsten van de VMR van eerdere jaren bij benadering vergelijkbaar worden gemaakt aan de IVM. In deze rapportage worden bij het beschrijven van ontwikkelingen zowel de grafische weergave op basis van de VMR als de omgerekende IVM resultaten weergegeven.

Leefbaarheid woonomgeving, buurtproblemen en onveiligheidsgevoelens

De **leefbaarheid van de woonomgeving** heeft vooral betrekking aspecten die in de IVM voor het eerst zijn gevraagd.

- Meer dan de helft van de respondenten vindt dat wegen en paden goed zijn goed onderhouden, dat parken en plantsoenen goed zijn onderhouden, dat het buiten goed is verlicht, en dat er goede speelplekken voor kinderen zijn. Alleen met de stelling dat er goede voorzieningen voor jongeren zijn is slechts één op de vijf het eens.
- Ook is het merendeel van de inwoners het eens met vier van de zes stellingen over sociale cohesie in de buurt (tevreden over de bevolkingssamenstelling, mensen gaan prettig met elkaar om, voelen zich thuis bij de mensen) of oneens met de negatief geformuleerde stelling hierover (mensen kennen elkaar nauwelijks). Met twee stellingen (gezellige buurt met veel saamhorigheid, veel contact met andere buurtbewoners) is minder dan de helft het eens. Uitgedrukt in een schaalscore van 0 (geen cohesie) tot 10 (sterke cohesie) bedraagt het landelijke gemiddelde 6,3. In voorgaande jaren is deze score vrijwel gelijk gebleven.
- Rond één op de zes inwoners geeft aan dat zij zelf actief zijn geweest om de buurt te verbeteren.
- Vrijwel even veel inwoners vinden dat hun buurt in het afgelopen jaar is vooruitgegaan als inwoners die vinden dat die is achteruitgegaan.
- Zowel de woonomgeving als de leefbaarheid van de eigen buurt wordt landelijk gewaardeerd met een rapportcijfer van 7,4; de veiligheid in de buurt wordt met een 7,0 beoordeeld.
- Over de gemeentelijke inzet voor de leefbaarheid in de buurt - voor zover gevraagd - vindt rond de helft of meer van de burgers dat de gemeente bereikbaar is en aandacht heeft voor klachten over leefbaarheid en overlast in de buurt. Daarentegen is slechts één op de vier van mening dat de gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren ervan.

Regionale verschillen

- In Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Hollands Midden en Limburg-Zuid worden twee of meer fysieke voorzieningen in de buurt als minder dan gemiddeld beoordeeld; in Haaglanden geldt dit voor alle vijf voorzieningen.

- De sociale cohesie is in de (overwegend minder stedelijke) regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland-Noord, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord hoger dan het landelijke gemiddelde; in de (overwegend meer stedelijke) regio's Utrecht, Kennemerland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond, Limburg-Zuid en Flevoland is dit lager dan gemiddeld.
- Het aandeel inwoners dat zelf actief is geweest om de buurt te verbeteren is in Limburg-Zuid lager dan het landelijke gemiddelde.
- In Drenthe, IJsselland, Twente, Kennemerland en Amsterdam-Amstelland is het verschil tussen het aandeel inwoners dat vindt dat de buurt is vooruitgegaan en het percentage dat vindt dat die juist is achteruitgegaan groter dan het verschil op landelijk niveau; in Zaanstreek-Waterland, Haaglanden, Hollands Midden en Rotterdam-Rijnmond is dit juist minder dan het landelijke verschil.
- Het gemiddelde rapportcijfer voor de woonomgeving, de leefbaarheid en de veiligheid in de buurt is in de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland-Noord en Gooi en Vechtstreek telkens hoger dan gemiddeld; in Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond is dit telkens lager dan het landelijke gemiddelde.
- De beoordeling van de gemeentelijke inzet voor de leefbaarheid van de buurt is in Drenthe, Twente, Amsterdam-Amstelland en Zeeland op meerdere aspecten hoger. In Utrecht, Haaglanden en Hollands Midden is dit lager dan het landelijke gemiddelde.

Van een 25-tal **buurtproblemen** is beschreven of die volgens de respondenten vaak voorkomen in hun buurt, en welke daarvan als eerste zouden moeten worden aangepakt. Deze buurtproblemen zijn gegroepeerd in probleemgroepen als fysieke verloedering, sociale overlast, overlast van vermogensdelicten, verkeersoverlast en overige overlast. Voor een aantal van deze probleemgroepen is een schaalscore vastgesteld die telkens loopt van 0 (geen ervaren buurtproblemen) tot 10 (veel problemen).

- Voor verloedering van de fysieke woonomgeving bedraagt de schaalscore 3,6. Hondenpoep op straat wordt hierbij het meest genoemd.
- De schaalscore voor sociale overlast is 1,7; voor dreiging 1,2. Overlast door groepen jongeren wordt daarbij het meest genoemd.
- Voor overlast van vermogensdelicten bedraagt de schaalscore 2,7. Autovandalisme en fietsendiefstal komen hiervan het meeste voor.
- Verkeersoverlast in de eigen woonbuurt kent een schaalscore van 3,7. Te hard rijden is de meest gesignaleerde vorm hiervan.
- Voor overige (niet nader gegroepeerde) vormen van overlast komt geluidsoverlast het meest voor.
- Te hard rijden wordt verreweg het meest genoemd als probleem dat het meest direct zou moeten worden aangepakt. Ook hondenpoep, parkeeroverlast, overlast door groepen jongeren en rommel op straat worden relatief vaak genoemd; straatroof en overlast door zwervers en daklozen worden het minst genoemd.

Regionale verschillen

- In grote lijnen geven inwoners in meer stedelijke regio's meer en inwoners in minder stedelijke regio's minder dan gemiddeld aan dat buurtproblemen vaak voorkomen. Wel zijn er daarbij verschillen per groep van buurtproblemen.
- In de regio's Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Hollands Midden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid ligt de schaalscore voor fysieke verloedering significant hoger dan gemiddeld. In de regio's Fryslân, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Limburg-Noord is dit lager dan gemiddeld.
- De schaalscore voor sociale overlast is in Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond hoger dan voor Nederland als geheel. In de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gooi en Vechtstreek, Zeeland, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Flevoland is deze score lager dan gemiddeld.
- In Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en Flevoland is de schaalscore voor overlast van vermogensdelicten lager dan het landelijke gemiddelde, tegenover een hoger dan gemiddelde score in Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Gooi en Vechtstreek, Haaglanden, Hollands Midden en Rotterdam-Rijnmond.
- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid is de (schaalscore voor) verkeersoverlast hoger dan gemiddeld; in de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland is dit minder dan gemiddeld.
- De regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland hebben een significant lagere, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond een hogere schaalscore voor overige vormen van overlast dan gemiddeld voor Nederland als geheel.

- In Amsterdam-Amstelland wordt rommel op straat het meest genoemd als probleem dat het eerst moet worden aangepakt; in Haaglanden is dat parkeeroverlast.
- Een kwart van de inwoners voelt zich wel eens **onveilig**. Dit aandeel is tussen 2005 en eerste kwartaal 2008 gedaald. Tussen het eerste kwartaal en het laatste kwartaal in 2008 was er geen wezenlijk verschil
- Twee op de honderd inwoners voelen zich vaak onveilig. Ook hier is sprake van een dalende trend, die zich tussen begin en eind 2008 niet verder heeft doorgezet.
- Inwoners van Nederland voelen zich het meest onveilig op plekken waar jongeren rondhangen.
- Zes op de honderd inwoners vinden de kans groot dat het komende jaar hun portemonnee wordt gestolen; één op de twintig vindt dat van de kans dat er bij hun thuis wordt ingebroken.
- Bijna één op de tien inwoners geeft aan 's avonds of 's nachts niet open te doen vanwege onveiligheid.
- Een kwart van alle inwoners zegt wel eens respectloos bejegend te zijn door onbekenden op straat.

Regionale verschillen

- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden voelen de bewoners zich minder veilig dan gemiddeld; zij voelen zich zowel vaker 'vaak' onveilig als vaker 'wel eens' onveilig. Inwoners van Utrecht voelen zich vaker 'wel eens' onveilig.
- Het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt is lager in de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands-Midden en Zeeland.
- Het aandeel inwoners dat zich vaak onveilig voelt ligt significant lager dan gemiddeld in de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland en Noord- en Oost-Gelderland.

Slachtofferschap en ondervonden delicten

- Een kwart van alle inwoners werd **slachtoffer van veel voorkomende criminaliteit**. Dit slachtofferpercentage lijkt sinds 2005 voortdurend en geleidelijk te zijn gedaald.
- Rond vijf procent werd slachtoffer van geweldsdelicten, dertien procent van vermogensdelicten en eveneens dertien procent van vandalisme. Alleen het percentage slachtoffers van vermogensdelicten is duidelijk gedaald.
- Volgens de (anders gedefinieerde) indicatoren voor het grotestedenbeleid werd in totaal negentien procent slachtoffer, werd vier procent slachtoffer van een of meer geweldsdelicten en zeventien procent van vermogensdelicten.
- De bevolking werd naar schatting in Nederland geconfronteerd met in totaal bijna 5,8 miljoen delicten, waarvan bijna 1,2 miljoen geweldsdelicten, 2,1 miljoen vermogensdelicten en ruim 2,5 miljoen vandalismedelicten.
- Het aantal vermogensdelicten als indicator voor het veiligheidsbeleid bedraagt 1,5 miljoen, d.i. 12 per 100 inwoners.
- Uit de overige gegevens blijkt - in lijn met het afgenomen totale slachtofferpercentage - een verdere daling van het totale aantal ondervonden delicten sinds 2005. Onder de delictsgroepen geldt dit alleen voor vermogensdelicten.
- Ruim drie van de tien slachtoffers geeft aan dat zij de dader kennen. Bij geweldsdelicten is dit aandeel duidelijk hoger.
- Meer dan vier van de vijf ondervonden delicten gebeuren in de eigen woongemeente van de slachtoffers, ruim zestig procent zelfs in de eigen buurt.

Regionale verschillen

- Het totale slachtofferpercentage is in de (overwegend minder stedelijke) politieregio's Fryslân, Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord lager dan gemiddeld. In de (sterk stedelijke) regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond is dit juist hoger.
- In de regio Hollands Midden is het percentage geweldsdelicten lager, in Amsterdam-Amstelland hoger dan gemiddeld.
- Van vermogensdelicten werden in Drenthe, Hollands Midden, Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en Brabant-Noord relatief weinig inwoners slachtoffer; in Gelderland-Zuid, Utrecht, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden relatief veel.
- In Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland Noord en Brabant-Noord werden naar verhouding minder inwoners slachtoffer van vandalisme dan gemiddeld, in Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Gooi en Vechtstreek en Haaglanden juist meer.
- Inwoners van de grootstedelijke regio's (Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond) worden relatief meer slachtoffer in eigen buurt dan gemiddeld.

Politie en burgers

- In 2008 werden ruim één op de drie voorvallen door of namens de slachtoffers **bij de politie gemeld**. Dit aandeel is sinds 2005 vrij stabiel.
- Van vermogensdelicten werd de helft gemeld. Van gewelds- en vandalismedelicten ruim een kwart.
- Ruim een kwart van de delicten werd aangegeven; bij een op de vijf is een document bij de politie ondertekend en zeven procent is via internet aangegeven. Ook het aangiftepercentage volgens de VMR is vrij stabiel sinds 2005.
- Van alle geweldsdelicten resulteerde twaalf procent in een aangifte; van vermogensdelicten werd meer dan veertig procent en van vandalismedelicten rond een op de vijf bij de politie aangegeven.
- Ruim vier van de tien delicten werden op het politiebureau gemeld, bij drie van de tien delicten gebeurde dit telefonisch. Negentien procent werd via internet gemeld. Geweldsdelicten worden het vaakst telefonisch, vermogens- en vandalismedelicten het vaakst op het politiebureau gemeld.
- De meest genoemde redenen om een voorval niet te melden zijn 'het helpt toch niet' en 'het was niet zo belangrijk'.
- Redenen om juist wel aangifte te doen waren vooral 'wegens verzekering', 'de politie moest het weten' en 'de dader moet gepakt worden'.

Regionale verschillen

- In Rotterdam-Rijnmond is zowel de melding- als de aangiftebereidheid duidelijk hoger dan het landelijke gemiddelde.

- In 2008 heeft bijna één derde van de inwoners in de twaalf voorafgaande maanden **contact gehad met de politie**.

- Ruim één op drie (laatste) contacten tussen bevolking en politie heeft betrekking op aangifte of melding door burgers, een kwart komt voort uit handhaving. Vier van de tien contacten vallen in de categorie 'andere contacten'.
- Ruim zes op de tien inwoners die contact hebben gehad is (zeer) tevreden over het politieoptreden tijdens hun laatste contact.
- Bij politiecontacten vanwege handhaving is dit minder dan gemiddeld. Bij contacten wegens aangifte of melding is dit ongeveer gelijk, en bij de overige vormen van contact meer dan gemiddeld.
- Rond een op de vijf inwoners is ontevreden over hun laatste contact met de politie. De meest genoemde reden hiervoor is dat de politie niet kwam.

Regionale verschillen

- Naar verhouding hadden de inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Gooi en Vechtstreek, Haaglanden en Hollands Midden vaker contact met de politie dan gemiddeld. In de regio's Fryslân en Drenthe hadden de minste inwoners contact met de politie.
- In de regio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland is het aandeel inwoners dat tevreden is over de politiecontacten duidelijk lager dan het landelijke gemiddelde. In de regio Hollands Midden is dit duidelijk hoger.

- Wat het oordeel over de **politie in de woonbuurt** betreft blijkt dat 44 procent van de inwoners tevreden tot zeer tevreden was over het algemene functioneren van de politie in de buurt. De VMR (sinds 2005) laat hierin een stabiel beeld zien.
- De schaalscore voor het functioneren van de politie (0 = volledig negatief, 10 = volledig positief) op basis van vijf stellingen bedraagt 5,3. Volgens de VMR schommelde deze score in de laatste jaren rond 5,9.
- Voor de beschikbaarheid van de politie is de vergelijkbare schaalscore 4,3. Volgens de VMR is de mening over de beschikbaarheid van de politie sinds 2007 vrijwel gelijk gebleven, maar die is wel iets positiever ten opzichte van 2005 en 2006.
- Ruim de helft van de inwoners vindt dat de politie je helpt als het er echt op aan komt. Rondt een derde vindt dat de politie weet hoe zij boeven moeten vangen; een op de vijf is het ermee eens dat de politie de criminaliteit succesvol bestrijdt.
- Drie van de tien inwoners zegt dat de politie rekening houdt met de wensen van de samenleving; bijna een kwart vindt dat de politie goed samenwerkt met de bewoners. Dat de politie de burgers informeert vindt ruim 30 procent.

Regionale verschillen

- In de regio's Zaanstreek-Waterland, Gelderland-Zuid, Noord-Holland Noord en Utrecht zijn minder inwoners tevreden over het politiefunctioneren in het algemeen dan gemiddeld. In de regio's Fryslân, Twente, IJsselland en Haaglanden zijn meer mensen dan gemiddeld tevreden.
- De schaalscore voor het functioneren van de politie is in de politieregio's Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Utrecht en Hollands-Midden lager dan gemiddeld. In de re-

gio's Amsterdam- Amstelland, IJsselland, Brabant-Noord, Twente en Haaglanden is die juist hoger.

- De schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie is in de politieregio's Midden- en West-Brabant, Zaanstreek-Waterland, Limburg-Zuid, Noord-Holland Noord en Zuid-Holland-Zuid lager dan gemiddeld. In Amsterdam-Amstelland, maar ook in Groningen, Haaglanden, IJsselland en Twente is deze hoger dan gemiddeld.
- In de regio's Noord-Holland-Noord en Limburg-Zuid heeft men volgens de schaalscore minder vertrouwen in de politie dan gemiddeld. In de regio's IJsselland, Twente, Hollands-Midden en Haaglanden juist meer.
- De schaalscore voor de politie als crimefighter is hoger dan gemiddeld in de regio's IJsselland, Fryslân, Hollands Midden en Haaglanden. De regio's Gooi en Vechtstreek en Brabant-Zuid-Oost scoren lager dan gemiddeld.
- De schaalscore voor de wederkerigheid van de politie is in de regio's Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland lager dan gemiddeld. In de regio's Twente, IJsselland, Fryslân, Noord- en Oost-Gelderland, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden is deze hoger.
- In de regio's Gooi en Vechtstreek en Noord-Holland-Noord is de schaalscore communicatie lager dan gemiddeld. In de regio's IJsselland, Twente, Hollands Midden en Haaglanden is deze score hoger dan gemiddeld.

Voorzorgsmaatregelen

- Buitenverlichting en extra veiligheidssloten en/of grendels op de buitendeuren zijn de meest voorkomende **preventiemaatregelen** tegen inbraak. Bij drie op de vier, resp. twee op de drie huishoudens zijn deze voorzieningen aanwezig.
- Meer dan driekwart van de inwoners neemt waardevolle spullen mee uit de auto, bijna zes op de tien laat 's avonds bij afwezigheid het licht branden. Rond de helft plaatst de fiets in een bewaakte stalling; een zelfde deel laat waardevolle spullen thuis om diefstal / beroving te voorkomen.

Regionale verschillen

- De schaalscore voor preventie (totaal) is hoger in Limburg-Noord, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost, Haaglanden en Hollands-Midden, maar lager in Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Utrecht, Zaanstreek-Waterland, Kennemerland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Zeeland.

1. Inleiding

1.1 Inhoud van dit rapport

Deze rapportage geeft zowel op landelijk als op regionaal niveau een beeld over slachtofferchap van criminaliteit, onveiligheidsgevoelens van burgers, meningen over het functioneren van de politie en de eigen gemeente alsmede over de leefbaarheid en de problemen in de eigen (woon)buurt. De belangrijkste databron is de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM), die in het najaar van 2008 is uitgevoerd. Dit onderzoek moet worden gezien als de opvolger van de in de afgelopen jaren uitgevoerde Veiligheidsmonitor Rijk (VMR). Daarom wordt in deze rapportage ook gebruik gemaakt van de eerdere resultaten van de Veiligheidsmonitor Rijk uit de jaren 2005 - 2008¹.

De Integrale Veiligheidsmonitor (IVM) is een landelijk en jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek, waarin zaken als leefbaarheid van de woonbuurt, beleving van de buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens, ervaringen met veel voorkomende criminaliteit, het oordeel van de bevolking over het optreden van de politie en preventiegedrag worden onderzocht. Met de IVM wordt een verdere stap gezet in de integratie van cijfermatige uitkomsten op het terrein van de veiligheid. De IVM is opgebouwd rondom een gestandaardiseerde vragenlijst met verplichte en facultatieve vragenblokken. Bovendien biedt de vragenlijst de mogelijkheid om naast onderwerpen van landelijk belang ook lokale onderzoeksvragen op te nemen. Hierdoor is de vragenlijst geschikt voor onderzoek zowel op landelijk/regionaal niveau (verder aangeduid als landelijk) als op regionaal/lokaal niveau (verder aangeduid als lokaal). Naast een gestandaardiseerde vragenlijst is ook de methodologische uitvoering van het onderzoek op zowel landelijk als lokaal niveau zoveel mogelijk op elkaar afgestemd (zie ook paragraaf 1.4). Door deze verdere samenwerking op het gebied van informatie over veiligheid komen meer eenduidige cijfers beschikbaar en is de IVM een bruikbaar meetinstrument voor meerdere bestuurlijke niveaus binnen de (semi-)overheid.

Oprichters voor de uitvoering van de IVM zijn de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en van Justitie en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Door de opdrachtgevers is daarnaast de Raad voor de Veiligheidsmonitor ingesteld, die in algemene zin toezicht uitoefent op de uitvoering van de Integrale Veiligheidsmonitor. In deze Raad zijn naast vertegenwoordigers van de opdrachtgevers ook andere organisaties zoals de G4, G27, Politie, WODC en Nicis opgenomen. Het CBS draagt zorg voor de landelijke uitvoering van dit onderzoek. Daarnaast is in ruim 80 gemeenten dit onderzoek ook regionaal/lokaal (zie hierboven aangeduid als 'lokaal') gehouden. De uitvoering hiervan is door de lokale deelnemers ondergebracht bij eigen statistische onderzoeksbureaus of externe veldwerk bureaus. Om de regionale en lokale onderzoeken te coördineren en te faciliteren is door BZK en Justitie het bureau Veiligheidsmonitor (bVm) opgericht. Dit bureau is gevestigd bij het Nicis in Den Haag.

De belangrijkste resultaten van de IVM worden gepresenteerd in twee rapporten, namelijk een landelijke rapportage en een tabellenrapport. In de rapporten is ook een uitsplitsing opgenomen naar afzonderlijke politieregio's. De rapporten zijn zowel elektronisch (in pdf-formaat) via de CBS-website (www.cbs.nl) als in gedrukte vorm beschikbaar. De landelijke rapportage (het voorliggende rapport) geeft een schets van de achtergronden en de belangrijkste resultaten van het onderzoek dat in de periode van september tot en met december 2008 is uitgevoerd. Naast de beide genoemde onderzoeksrapporten is tevens een proces- en onderzoeksdocumentatie samengesteld, die uitsluitend elektronisch (in pdf-formaat) beschikbaar wordt gesteld.

De IVM wijkt gegeven de daaraan gestelde randvoorwaarden qua opzet zowel op inhoudelijke punten als vanuit methodologisch oogpunt af van de VMR. Hierdoor zijn de resultaten van beide onderzoeken niet zonder meer vergelijkbaar en is er sprake van methodebreuken ten opzichte van de eerder gepubliceerde VMR-reeksen. Om de omvang van deze verwachte methodebreuken te kunnen bepalen is parallel aan de IVM op beperkte schaal een extra VMR uitgevoerd. In deze rapportage wordt de nodige aandacht besteed aan de methodologische en inhoudelijke verschillen tussen IVM en VMR. Ook zijn eerdere resultaten van de VMR opgenomen in de rapportages. De belangrijkste bevindingen van de uitgevoerde methodebreukanalyse zijn opgenomen in paragraaf 1.4.3.

¹ De VMR-2005 was vooral een pilot-onderzoek, gericht op vergelijkbaarheid met de eerdere, afzonderlijke onderzoeken PMB (1993-2006) en POLS (1997-2004). De VMR was vanaf 2006-2008 een landelijk en jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek.

Het rapport bestaat uit drie inhoudelijke onderdelen.

In het eerste deel (dit hoofdstuk) worden de achtergronden en de geschiedenis van het onderzoek belicht.

Het volgende deel (hoofdstukken 2 t/m 9) vormt de kern van de rapportage. Hierin komen de resultaten aan de orde binnen een drietal thema's. Het eerste thema heeft betrekking op subjectieve en objectieve ervaringen van de inwoners in hun woonomgeving. Hoofdstuk 2 gaat in op de leefbaarheid in woonbuurt, terwijl de beleving van buurtproblemen en het functioneren van de gemeente in hoofdstuk 3 worden besproken. In hoofdstuk 4 staan diverse aspecten van onveiligheidsbeleving centraal. In hoofdstuk 5 wordt aandacht besteed aan slachtofferschap en ondervonden delicten. Het thema politie en burgers staat in de drie daaropvolgende hoofdstukken centraal. In hoofdstuk 6 komt de meldings- en aangiftebereidheid aan de orde, terwijl hoofdstuk 7 gaat over contacten tussen burgers en politie in het algemeen. Hoofdstuk 8 besteedt aandacht aan het functioneren van de politie in de woonbuurt. Het thema preventie komt in het laatste hoofdstuk (9) aan de orde.

Het derde deel van deze rapportage bevat de bijlagen met de methodologische aspecten van het onderzoek. In bijlage 1 worden in verkorte vorm enkele belangrijke aspecten van de uitvoering van het onderzoek weergegeven. Bijlage 2 omvat een verslag van de methodebreukanalyse als bijdrage aan de onderzoeksdocumentatie. In bijlage 3 worden de schaalcores die in de rapportage zijn gebruikt toegelicht. Bijlage 4 geeft een kaart met de indeling van Nederland in 25 politieregio's. In bijlage 5 is de elektronische verwijzing opgenomen naar de vragenlijst die voor de IVM 2008 is gehanteerd. Deze bijlage wordt in pdf-vorm aangeboden.

1.2 Achtergronden

Een belangrijke achtergrond van de Veiligheidsmonitor ligt in het politieke belang dat aan veiligheid wordt toegekend. In het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving', door het kabinet Balkenende I in oktober 2002 uitgebracht, wordt een aantal beleidsvoornemens rond het vergroten van de objectieve en subjectieve veiligheid in Nederland aangekondigd. Deze voornemens vragen een gezamenlijke inspanning van verschillende actoren, zoals het Rijk, de provincies en gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie, de rechterlijke macht en maatschappelijke organisaties. Het kabinet Balkenende II heeft in het Hoofdlijnenakkoord het belang van het veiligheidsprogramma onderstreept en voorzien van een aantal aanvullende maatregelen. Ook het huidige kabinet (Balkenende IV) kent aan veiligheid een hoge prioriteit toe, zoals blijkt uit het streven om de criminaliteit in de komende jaren met circa 25 procent terug te dringen. Als opvolger van het programma 'Naar een veiliger samenleving' werd in 2007 door het kabinet het programma 'Veiligheid begint bij Voorkomen' (VbbV) geïntroduceerd. In dit programma worden maatregelen om geweld, (jeugd-)criminaliteit, recidive, asociaal gedrag, overlast en verloedering te voorkomen geïntensiveerd. Als operationalisering van deze 'outcome' doelstellingen wordt een aantal indicatoren gehanteerd, die mede zijn gebaseerd op de IVM, de eerdere VMR-onderzoeken en de voorgangers van dit laatste onderzoek. Daarnaast zijn in deze rapportage en tabellenrapport ook GSB-indicatoren opgenomen. Dit als gevolg van kleine verschillen in de definitie voor deze indicatoren.

1.3 Geschiedenis

De ontstaansgeschiedenis van de slachtofferenquêtes in Nederland voert terug naar de jaren zeventig van de vorige eeuw. Het besef dat cijfers over de officieel geregistreerde criminaliteit geen adequaat beeld geven van de onveiligheidsproblematiek is steeds verder gegroeid. Het deel van de criminaliteit waarvan slachtoffers geen aangifte doen, vooral de minder ernstige vormen, blijft daarbij namelijk onzichtbaar (een "dark number").

De eerste slachtofferenquête in Nederland werd in 1973 gehouden. Sindsdien hebben het WODC en/of het CBS periodiek gestandaardiseerde landelijke slachtofferenquêtes uitgevoerd. Daarnaast werden door tal van gemeenten en politiekorpsen op eigen initiatief bevolkingsonderzoeken verricht. De onderling niet vergelijkbare vraagstellingen en onderzoeksmethoden, het ontbreken van inzicht in de lokale behoefte aan veiligheidszorg en de onvolledigheid van de gegevens op basis van registraties vormden de aanleiding voor een gestandaardiseerd bevolkingsonderzoek op kleinere dan landelijke schaal. Hiertoe werd eind jaren tachtig besloten door de ministeries van Binnenlandse Zaken en van Justitie. In het

najaar van 1990 werd deze standaard, onder de naam Politiemonitor Bevolking (PMB), uitgevoerd in 25 gemeenten van uiteenlopende grootte. Sindsdien is de PMB in veel afzonderlijke politieregio's toegepast. De eerste landelijke uitvoering vond plaats in 1993 en werd herhaald in 1995, 1997, 1999, 2001 en 2003. In 2002 is bovendien een tussenmeting uitgevoerd. In 2003 hebben de ministeries besloten het onderzoek jaarlijks af te nemen. De laatste reguliere editie vond plaats in 2006.

Het CBS heeft vanaf 1981 slachtofferenquêtes uitgevoerd. Deze enquêtes zijn primair gericht op landelijke cijfers. De Enquête Slachtoffers Misdrijven (ESM) werd in de periode 1981-1985 jaarlijks gehouden en vanaf 1985 tot en met 1992 in de oneven jaren, telkens over het voorgaande jaar. In de periode 1992-1996 werd de Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (ERV) uitgevoerd. Vanaf 1997 zijn de bestaande CBS-leefsituatieonderzoeken, waaronder de ERV, geïntegreerd in één systeem van leefsituatieonderzoeken: het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), waarin het onderzoek naar rechtsbescherming en veiligheid tot en met 2004 als onderdeel is uitgevoerd. In juni 2005 hebben de beide ministeries en het CBS een overeenkomst gesloten, waarin de samenwerking rond de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) is vastgelegd. In 2005 is de VMR alleen op landelijke schaal en met een beperkte steekproefomvang uitgevoerd. De resultaten hiervan dienden vooral als een schakel tussen de eerdere (POLS, PMB) en de volgende VMR-onderzoeken. Daarna is dit onderzoek in het eerste kwartaal van de jaren 2006-2008 op grotere schaal uitgevoerd.

Vanaf eind 2008 is er nu de Integrale Veiligheidsmonitor.

1.4 De Integrale Veiligheidsmonitor 2008

1.4.1 Algemeen

De IVM, evenals diens voorgangers, wordt om vier redenen uitgevoerd.

In de eerste plaats levert de IVM gegevens die niet op andere wijze kunnen worden verkregen. Dat geldt bijvoorbeeld voor het niveau van feitelijk slachtofferschap: omdat niet alle gevallen van slachtofferschap bij de politie worden aangegeven, blijft een deel van het feitelijke slachtofferschap buiten beeld. Gezien de omvang van de steekproef valt aan de hand van de IVM een betere schatting te maken van het niveau van slachtofferschap en de daarbij ondervonden delicten.

In de tweede plaats levert de IVM informatie, waarmee vergelijkingen, zowel in de tijd als tussen verschillende gebieden, mogelijk zijn. Het onderzoek is immers gestandaardiseerd.

In de derde plaats leveren de resultaten van de IVM bruikbare informatie voor de verschillende niveaus waarop veiligheidsbeleid wordt gemaakt.

In de vierde plaats levert de IVM gegevens die gebruikt worden om ontwikkelingen te 'monitoren' aan de hand van specifieke indicatoren, zoals in het kader van de prestatieafspraken die de ministeries van BZK en Justitie hebben gemaakt met de regionale politiekorpsen.

De IVM is dus een geïntegreerd meetinstrument dat voorziet in de behoefte van landelijke, regionale en lokale (semi-)overheden aan informatie over de ontwikkeling van de sociale veiligheid in Nederland. De inhoudelijke reikwijdte van de IVM omvat onder meer het monitoren van de subjectieve en objectieve veiligheid van de Nederlandse burger en het functioneren van de politie en gemeenten op het gebied van veiligheid. Het landelijke deel van het onderzoek wordt uitgevoerd door het CBS. De ministeries van BZK en Justitie zijn medeopdrachtgever. Het bureau Veiligheidsmonitor (bVm) zorgt voor de coördinatie en methodologische begeleiding van de onderzoeksbureaus die bij de lokale uitvoering betrokken zijn.

Het thema veiligheid is, zoals eerder aangegeven, een beleidsspeerpunt onder de opeenvolgende kabinetten Balkenende. Hiermee geeft de overheid aan dat aan veiligheid een hoge prioriteit wordt toegekend. Om de doelstellingen te realiseren is speciaal hiervoor het project 'Veiligheid begint bij voorkomen' gestart. Gestreefd wordt om criminaliteit, ernstige overlast en fysieke verloedering in de komende jaren substantieel terug te dringen. Om het veiligheidsbeleid vorm te kunnen geven en eenduidig de effectiviteit van het beleid te kunnen meten is het hebben van één Veiligheidsmonitor binnen Nederland cruciaal. Het naast elkaar bestaan van een aantal qua doelstelling gelijke maar qua uitkomsten verschillende meetinstrumenten vormt immers een politiek afbreukrisico. Dit heeft geleid tot de instelling van de stuurgroep 'Stroomlijning veiligheidsmonitors', waarbij de ministeries van BZK en van Justitie en het CBS de opdrachtgevers waren. Een eerste stap op weg naar meer 'stroomlijning' omvatte de integratie van de eerder genoemde afzonderlijke onderzoeken uit POLS, PMB en L&V tot de VMR.

Met de introductie van de IVM is een volgende stap gezet in het stroomlijnen van de cijfers over veiligheid in Nederland. In de IVM wordt immers ook aan regionale en lokale partners de mogelijkheid geboden om op een uniforme manier gegevens over de subjectieve en objectieve veiligheid te verzamelen. Dank zij de gestandaardiseerde vragenlijst en onderzoeksmethodologie kunnen landelijke en lokale uitkomsten ten behoeve van het overheidsbeleid immers beter op elkaar worden afgestemd. Door deze integratie van onderzoeksgegevens vermindert bovendien de enquêtedruk en worden overheidsmiddelen efficiënter ingezet.

In de periode van 15 september tot en met 31 december 2008 is de IVM voor de eerste keer zowel landelijk als lokaal uitgevoerd. De doelpopulatie wordt gevormd door de in Nederland wonende personen van 15 jaar en ouder. Voor het landelijke deel werd gestreefd naar een gelijkmatige verdeling over alle politieregio's met ten minste 670 respondenten (netto) per regio. Uiteindelijk zijn op landelijk niveau van ongeveer 17.000 personen gegevens verzameld.

Bij de lokale uitvoering speelde het door bVm opgestelde Handboek Veiligheidsmonitor een centrale rol. Het CBS zorgde daarnaast voor de lokale steekproeven, voor de centrale opslag van de microdata en voor de harmonisatie (vergelijkbaarheid van landelijk, regionale en lokale niveaus) en weging van de onderzoeksgegevens. In dit eerste jaar waren 82 gemeenten betrokken bij het lokale onderzoek. In vier politieregio's (Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Hollands Midden) waren alle gemeenten in het onderzoek opgenomen (volledige oversampling). In een aantal gemeenten werden ook afzonderlijke wijken in het onderzoek betrokken. Van een gedeeltelijke oversampling (een deel van de gemeenten deed mee) was sprake in de politieregio's Zaanstreek-Waterland, Rotterdam Rijnmond, Brabant-Noord en Brabant-Zuidoost. Van 77 gemeenten konden de onderzoeksgegevens daadwerkelijk worden gebruikt. Van 5 gemeenten konden de onderzoeksgegevens niet tijdig binnen het verwerkingsproces worden meegenomen, waardoor deze niet beschikbaar waren voor het samenstellen van de output. Nadere gegevens over de deelname van regio's en gemeenten zijn opgenomen in bijlage 1 van deze rapportage.

1.4.2 Verschillen in onderzoekopzet tussen IVM en VMR

Zoals reeds eerder is vermeld, verschilt de IVM op een aantal inhoudelijke en methodologische punten van de VMR als directe voorganger. De belangrijkste verschillen tussen beide onderzoeken komen hieronder beknopt aan de orde. Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar de proces- onderzoeksdocumentatie.

Randvoorwaarden

De IVM is opgezet onder de conditie dat het voor lokale partijen mogelijk moest zijn om mee te doen. Er moest dus ruimte zijn voor lokale zaken in de vragenlijst en de kosten moesten – zeker voor kleinere gemeenten – niet prohibitief zijn. In zijn uitwerking heeft dat geleid tot de volgende randvoorwaarden:

- Een design met meerdere enquêteringswijzen, waaronder papier en internet;
- Door de papieren vragenlijst beperkte mogelijkheden van vraagstelling, routing en dergelijke;
- Flexibiliteit in de vragenlijsten met mogelijkheden voor gedeeltelijke lokale invulling.

Daarmee is IVM dus een instrument dat enerzijds goed geschikt is om regio's (en bij oversampling wijken en buurten) in dezelfde meting met elkaar te vergelijken; en ook om ontwikkelingen in de tijd die met hetzelfde instrument zijn gemeten, te bekijken. Anderzijds is de IVM dus niet primair opgezet om zo goed mogelijke niveauschattingen te maken van de beschreven fenomenen.

Periode van waarneming

Het veldwerk voor de IVM vindt plaats in de periode 15 september - 31 december. Voor de VMR vond dit steeds in de periode januari-maart van het kalenderjaar plaats. Daarnaast werden voor de VMR in het 2^e t/m 4^e kwartaal op beperkte schaal doorlopend waarnemingen gedaan voor het monitoren van landelijke ontwikkelingen.

Vragenlijst

Bij de vragenlijst voor de IVM is zoveel mogelijk rekening gehouden met de informatiebehoefte van alle betrokken partners binnen de doelstelling van de IVM. De gestandaardiseerde vragenlijst is daarom modulair opgebouwd met een aantal standaard vragenblokken. Deze kunnen worden verdeeld in verplichte en facultatieve vragenblokken. Het CBS neemt zowel de verplichte als de facultatieve vragenblokken mee in de vragenlijst. Lokale deelnemers zijn uiteraard gehouden aan de verplichte vragenblokken en kunnen zelf beslissen of

ze de overige vragenblokken willen meenemen. Daarnaast wordt in de zogenaamde vrije ruimte op lokaal niveau de mogelijkheid geboden eigen vragen op te nemen. Hoewel een groot deel van de vragen inhoudelijk aansluit bij de VMR-vragenlijst, is in veel gevallen sprake van een andere formulering of een afwijkende context waarbinnen deze vragen zijn gesteld. Vergelijkbaarheid tussen regio's en de mogelijkheid om de vragenlijst ook op papier te kunnen afnemen hebben bij de IVM-vragenlijst zwaarder gewogen dan vergelijkbaarheid met de VMR. De hoofdstructuur van de vragenlijst is opgenomen in bijlage 1.

Methode van waarneming

Bij de landelijke en de lokale uitvoering van de IVM zijn vier verschillende waarnemingsmethoden gebruikt. Steekproefpersonen zijn in eerste instantie gevraagd om een vragenlijst in te vullen via *internet*. Dit noemt men ook wel Computer Assisted Web Interviewing of kortweg CAWI. Voor de personen die hiervan geen gebruik konden of wilden maken, werd de mogelijkheid geboden om een *schriftelijke vragenlijst* aan te vragen en in te vullen (Paper Assisted Personal Interviewing; PAPI). De personen die niet van deze beide mogelijkheden gebruik maakten, werden daarna *telefonisch* (Computer Assisted Telephone Interviewing; CATI) of *face-to-face* (Computer Assisted Personal Interviewing; CAPI) benaderd. De verdeling tussen telefonisch en face-to-face is daarbij gemaakt op basis van bekende telefoonnummers van de nog te benaderen respondenten.

Voor de landelijke uitvoering heeft het CBS alle vier de waarnemingsmethoden toegepast. Voor de lokale uitvoering zijn vooral de waarnemingsmethode CAWI, PAPI en CATI toegepast en is slechts door een beperkt aantal lokale deelnemers ook CAPI ingezet. De reden hiervoor is dat deze duurdere methode van waarnemen voor lokale deelnemers niet verplicht is gesteld. Een overzicht met de responsverdeling naar methode van waarneming is opgenomen in bijlage 1.

Bij de VMR werden steekproefpersonen uitsluitend telefonisch of face-to-face benaderd. Personen van wie een telefoonnummer kon worden vastgesteld, werden met behulp van CATI ondervraagd, de overigen werden thuis bezocht.

Landelijke en lokale waarneming

Zoals al eerder genoemd worden bij de IVM zowel op landelijk niveau als op lokaal niveau gegevens verzameld. Hierdoor komen van veel meer inwoners in Nederland gegevens beschikbaar. De VMR werd alleen op landelijk/regionaal niveau uitgevoerd.

1.4.3 De methodebreuk: de start van de IVM-reeks²

Bij iedere vernieuwing in de opzet van onderzoeksinstrumenten, zoals enquêtes, zullen veranderingen in de uitkomsten het gevolg zijn. In sommige gevallen liggen de nieuwe en de oude uitkomsten binnen de statistische onzekerheidsmarges; in andere gevallen zijn de verschillen dusdanig groot dat er sprake is van statistisch significante verschillen. In (vrijwel) alle gevallen echter kan een bestaande tijdreeks niet zonder meer voortgezet worden.

Nu de cijfers van de IVM 2008 bekend zijn, is duidelijk dat ook bij de overgang van VMR naar de IVM een duidelijke breuk zichtbaar is. De omvang van deze breuk is in kaart gebracht door tegelijk met de IVM in dezelfde periode nogmaals de VMR uit te voeren, zij het op beperkte schaal (de "VMR-extra"). Hierdoor kan op landelijk niveau iets gezegd worden over het verschil in uitkomsten als gevolg van de onvermijdelijke onderzoeksveranderingen. Aangezien juist de ontwikkeling van de cijfers door de jaren heen een belangrijk deel vormt van de output van de IVM en zijn voorgangers, zijn de ontwikkelingen in de tijd in de publicatie grafisch zichtbaar gemaakt zowel op basis van de VMR (inclusief de VMR-extra) als op basis van de IVM (gebaseerd op omgerekende VMR-uitkomsten).

In hoeverre de beschreven verschillen in de hiervoor beschreven onderzoeksopzet ook als verbeteringen zijn aan te merken is niet op alle punten te beoordelen en zal ook verschillen gegeven het doel waarvoor de cijfers worden gebruikt. Hiervoor is nader onderzoek nodig.

Vragenlijst

Bij de overgang van de VMR naar de IVM is de structuur van de vragenlijst wezenlijk veranderd en gestandaardiseerd. Hierdoor is ook de context veranderd, waarbinnen de overeenkomstige VMR-vragen zijn gesteld, hetgeen op zich al aanleiding kan zijn tot andere antwoorden. Daarnaast zijn – mede door de noodzaak van een papieren vragenlijstvariant – ook ingrijpende veranderingen (vereenvoudigingen) doorgevoerd in de vraagstellingen over slachtofferschap en over aangifte en melding van delicten.

² Over verschillen tussen uitkomsten VMR en eerdere uitkomsten van POLS en PMB, zie CBS, Landelijke rapportage VMR 2006, bijlage 4.

Benadering respondent

Een tweede belangrijk verschil met de VMR is de wijze waarop de personen zijn benaderd. Zo wordt bij de IVM in eerste instantie gebruik gemaakt van interviewen via internet (CAWI) en eventueel via een papieren vragenlijst (PAPI). Pas daarna worden de resterende steekproefpersonen telefonisch (CATI) dan wel face-to-face (CAPI) benaderd. Door deze multi-mode aanpak is er een grotere kans dat bepaalde groepen die anders niet zouden responderen, worden bereikt. Dat kan de representativiteit vergroten. In de VMR werd uitsluitend de CATI en CAPI benadering gehanteerd.

Door gebruik te maken van vier verschillende methoden van waarnemen worden specifieke groepen binnen de samenleving wellicht beter bereikt. Een belangrijk aspect hierbij is echter wel de mate waarin ook daadwerkelijk de steekproeven worden uitgebaat (de uiteindelijk behaalde respons). Dit verschilt sterk tussen de deelnemende lokale partijen. Het gebruik van CAPI biedt hier voordelen om moeilijke respons binnen te halen. Aangezien voor de lokale deelnemers deze 'duurdere' mode niet verplicht is gesteld, is deze maar in een beperkt aantal gemeenten ingezet.

Landelijk en lokaal: meer waarnemingen

Een derde wezenlijk verschil met de VMR is dat bij de IVM voor het eerst behalve op landelijk/regionaal niveau ook op lokaal niveau – in opdracht van regionale en lokale instanties als gemeenten - gegevens zijn verzameld. De steekproeftrekking voor de lokale interviews is door het CBS uitgevoerd op basis van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), waarna de verkregen responsen van alle lokale enquêtes met de landelijke gegevens van het CBS zijn samengevoegd tot één gezamenlijk bestand. Het gebruik van het zelfde steekproefkader voor alle steekproeven zorgt voor minder kaderfouten.

Door de lokale oversampling binnen de IVM is er sprake van veel meer waarnemingen. Hierdoor worden de marges rondom de uitkomsten kleiner, vooral binnen de regio's waar sprake is van oversampling. Gezien de geconcentreerde oversampling bij de IVM 2008 heeft dat voor dit jaar nog weinig invloed op de marges van de landelijke uitkomsten. Voor 2009 wordt een grotere deelname van gemeenten verwacht, waarmee een betere spreiding in de oversampling bij de IVM wordt bereikt.

1.4.4 Methodebreukanalyse; enkele uitkomsten

Door het CBS is een analyse ten aanzien van de ontstane methodebreuken uitgevoerd, waarin op de belangrijkste oorzaken van de verschillen in uitkomsten tussen IVM en VMR wordt ingegaan (zie bijlage 2 van deze rapportage). De belangrijkste uitkomsten van deze analyse worden in de volgende paragraaf beschreven. Door de grootschalige veranderingen die bij het invoeren van de IVM moesten worden doorgevoerd, ligt het voor de hand dat niet op alle vragen die hierdoor worden gegenereerd een bevredigend antwoord kan worden gegeven. In de korte periode dat de gegevens van de IVM beschikbaar zijn voor analyse en publicatie was het niet mogelijk om op alle deelterreinen onderzoek te verrichten. Het CBS zal hiernaar verder onderzoek doen, zeker gezien de potentie van de IVM als meetinstrument en éénduidige cijferbron voor overheid en beleid.

De eerder beschreven verschillen in onderzoeksopzet tussen IVM en VMR hebben tot gevolg dat er systematische effecten optreden bij het vergelijken van de uitkomsten van deze onderzoeken. Dit fenomeen wordt aangeduid met de term methodebreuken. Om deze te onderzoeken is, zoals eerder beschreven, parallel aan de IVM een extra VMR-onderzoek uitgevoerd (VMR-extra) met een beperkte steekproefgrootte van ruim 6.000 respondenten, en zijn vervolgens de methodebreuken op landelijk niveau geanalyseerd. Een zinvolle uitsplitsing naar politieregio's is gezien de beperkte omvang van deze aanvullende enquête niet mogelijk.

Omvang methodebreukbreuk bij indicatoren

Voor een aantal indicatoren, welke bij het project "Veiligheid begint bij Voorkomen" zijn aangewezen als de belangrijkste indicatoren voor beleidsmatige doeleinden, zijn de uitkomsten van IVM en VMR-extra met elkaar vergeleken. De waargenomen verschillen worden veroorzaakt door de verschillen in de onderzoeksopzet zoals beschreven in 1.4.2, maar niet door de veranderde waarnemingsperiode. De IVM en VMR-extra zijn namelijk in dezelfde periode uitgevoerd, zodat het effect van de veranderde waarnemingsperiode in deze vergelijking niet wordt meegenomen. Daarnaast zijn de afleidingen voor een aantal indicatoren veranderd. Dit is een gevolg van een aantal gewijzigde vraagstellingen en schaalindelingen en een wijziging in de wijze waarop de 'weet niet/weigert' categorie is verwerkt. Een meer uitgebreid verslag hiervan is opgenomen in de onderzoeksdocumentatie (bijlage 1).

De resultaten voor de onderzochte indicatoren zijn samengevat in Tabel 1. In deze tabel zijn de puntschattingen voor de indicatoren op basis van de IVM en VMR-extra weergegeven met de bijbehorende steekproeffout. Vervolgens is het verschil tussen beide onderzoeken met het bijbehorende 95% betrouwbaarheidsinterval weergegeven. Gelet op dit betrouwbaarheidsinterval blijkt dat er bij alle onderzochte grootheden sprake is van een significant verschil in uitkomst tussen IVM en VMR-extra, behalve bij het slachtofferschap door geweld.

Tabel 1
Indicatoren project 'Veiligheid begint bij Voorkomen'; methodebreukanalyse

	VMR_extra		IVM		verschil		
	2008 - IV		2008		95 % interval		
	steekpr. fout		steekpr. fout				
aantal delicten (x1000)	4495	143	5767	103	1272	927	1616
aantal fietsdiefstallen (x1000)	653	46	839	30	186	79	293
aantal vermogensdelicten (x1000)	1074	61	1538	41	464	319	609
aantal geweldsdelicten (x1000)	959	69	1168	50	209	43	375
slachtofferschap totaal (%)	23,2	0,6	25,3	0,3	2,1	0,8	3,3
slachtofferschap vermogen (%)	8,0	0,4	10,0	0,2	2,0	1,1	2,9
slachtofferschap geweld (%)	5,0	0,3	5,3	0,2	0,3	-0,4	1,0
overlast (schaalscore)	1,34	0,02	1,65	0,02	0,31	0,25	0,37
oordeel politiefunctieerders (schaalscore)	5,88	0,03	5,25	0,02	-0,63	-0,71	-0,56
verloedering (schaalscore)	2,97	0,03	3,64	0,02	0,67	0,60	0,75
tevreden over politiefunctieerders bij laatste contact (%)	55,1	1,3	61,8	0,8	6,7	3,7	9,6
ontevreden over politiefunctieerders bij laatste contact (%)	29,0	1,2	21,3	0,7	-7,7	-10,3	-5,1
contact gehad met politie (%)	28,2	0,6	30,9	0,4	2,8	1,4	4,2

Grote absolute verschillen doen zich voor bij de indicatoren over misdrijven, in het bijzonder 'totaal aantal delicten' en 'aantal vermogensdelicten' en de bijbehorende slachtofferschapen. De indicatoren m.b.t. 'overlast', 'oordeel politiefunctieerders' en 'verloedering', en het percentage mensen dat ontevreden is over het politiefunctieerders n.a.v. het laatste contact laten grote relatieve verschillen zien. De verschillen laten zich deels verklaren door een verschil tussen IVM en VMR wat betreft de gebruikte responsmodes (al dan niet uitvergroet door het antwoordgedrag dat door de toegepaste benaderingswijze wordt gestimuleerd dan wel doordat bepaalde risicovolle groepen beter of slechter worden bereikt met een bepaalde benaderingswijze) en deels door een verschil in de berekening van de indicatoren uit de responsgegevens en de gehanteerde vragenlijst. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

Verschillen in benaderingswijzen

Zoals in 1.4.2 is opgemerkt worden er in de IVM en de VMR verschillende responsmodes gebruikt. Wanneer het antwoordgedrag mode-afhankelijk is, zijn verschillen in uitkomsten tussen beide onderzoeken te verwachten. De waarden van de indicatoren blijken in de IVM voor de vier responsmodes (CAWI, PAPI, CATI, CAPI) inderdaad sterk te verschillen. Dit treedt het duidelijkst op bij de vragen, waarin respondenten hun mening moesten geven over het politiefunctieerders en ervaren overlast en verloedering. Bij de responsmodes waarbij men niet met een interviewer te maken had (CAWI en PAPI), gaven respondenten op deze attitudevragen meer uitgesproken antwoorden. Uit methodologisch onderzoek is meermaals gebleken dat de aanwezigheid van een interviewer bij een enquête van substantiële invloed kan zijn op het antwoordgedrag van respondenten, waarbij deze onderzoekingen niet eenduidig zijn in de richting van het effect. In de CAWI- en PAPI-groepen zijn er naar verwachting om die reden hogere scores voor ervaren overlast en verloedering en een lagere waardering van het politiefunctieerders.

Wanneer voor de IVM alleen die respondenten worden meegeteld die hebben geantwoord volgens één van de bij de VMR gehanteerde modes (CATI en CAPI),, dan blijken de verschillen met de VMR-extra veel kleiner. Enerzijds zal dit samenhangen met het antwoordgedrag dat door de toegepaste responsmodes wordt gestimuleerd; anderzijds met het feit dat bepaalde risicovolle groepen beter of slechter worden bereikt via een bepaalde responsmode. De nieuwe responsmodes die in de IVM worden gebruikt, geven dus aanleiding tot andere resultaten voor deze indicatoren dan vanuit de VMR. Echter, ook als in de IVM alleen de in de VMR gehanteerde modes worden meegeteld, blijven er voor de meeste indicatoren significante verschillen bestaan tussen de uitkomsten van de IVM en VMR-extra. Een interessante observatie is dat bij de IVM de CAWI en PAPI respondenten verhoudingsgewijs vaker 'weet niet' antwoordden dan de respondenten die via andere modes antwoordden. Hiervoor geldt als mogelijke verklaring, dat bij de CAPI en de CATI mode de interviewer deze categorieën niet voorleest, maar deze wel kan aanklikken als uit het vraaggesprek

blijkt dat de respondent geen mening heeft of niet wil antwoorden op de desbetreffende vraag. Deze wijze van interviewen is moeilijk op een vergelijkbare manier te combineren met de CAWI en PAPI modes. Indien de antwoordcategorieën "weet niet /weigert" worden weggelaten, worden respondenten zonder mening te veel beperkt in hun keuzemogelijkheden. Maar doordat deze antwoordcategorieën onder CAWI en PAPI direct zichtbaar zijn, bestaat het risico dat de respondent te weinig geprikkeld wordt om over de vraag na te denken en sneller 'vlucht' naar de antwoordcategorie 'weet niet'. Het is aannemelijk dat hierdoor bij de IVM het percentage dat 'weet niet/weigert' heeft geantwoord, groter is dan bij de CAPI en CATI modes.

Berekening van de indicatoren

Naast de verschillen in gehanteerde responsmode, veroorzaakt ook een verschil in de berekening van de indicator uit de respons een deel van de waargenomen verschillen en speelt ook verschil in vraagstelling tussen IVM en VMR een rol. Zo geeft de afleiding van de scores op de indicator met betrekking tot het politiefunctioneren aanleiding tot verschillende uitkomsten, omdat bij de IVM sprake is van vijf geldige antwoordcategorieën. Bij de VMR waren dit er drie. Bij de IVM is er de keuze tussen 'zeer tevreden', 'tevreden', 'neutraal', 'ontevreden' en 'zeer ontevreden', bij de VMR tussen 'tevreden', 'neutraal' en 'ontevreden'. Ook wordt bij de IVM de respons 'weet niet/weigert' niet meegeteld. Wanneer voor de IVM de antwoordcategorieën 'zeer tevreden' en 'tevreden' resp. 'zeer ontevreden' en 'ontevreden' worden samengevoegd en de antwoordcategorie 'weet niet/weigert' net als bij de VMR bij de neutrale wordt gevoegd, komen de resultaten dicht bij die van de VMR-extra te liggen. De waargenomen methodebreuk wordt dus voor een groot deel verklaard door een verschil in berekening van de schaalscore.

Ook de afleiding van de delictenaantallen en slachtofferschappen uit de respons is voor de IVM anders dan voor de VMR, als noodzakelijk gevolg van de gewijzigde vraagstelling in de vragenlijst (onder meer het aantal delicten dat kan worden opgegeven). Dit draagt mogelijk bij aan de waargenomen verschillen voor deze indicatoren. Verder zijn de nieuwe responsmodes van invloed op de uitkomsten voor de delictenaantallen: alleen meenemen van de in de VMR gebruikte modes geeft binnen de IVM resultaten die meer op die van de VMR-extra lijken. De waargenomen methodebreuk in de delictenaantallen (fietsdiefstallen, vermogensdelicten en geweldsdelicten) is bevestigd met een tijdreeksanalyse, waarin ook gegevens van eerdere jaren zijn verwerkt. De geringe methodebreuk in het aantal geweldsdelicten vertaalt zich in een niet-significante methodebreuk in het slachtofferschap van een geweldsdelict. Net als het aantal vermogensdelicten vertoont ook het slachtofferschap van een vermogensdelict een methodebreuk. Deze verschillen dragen bij aan de verschillen voor het totale aantal delicten en het totale slachtofferschap. De gewijzigde afleiding van delicten per persoon in de IVM is mogelijk één van de oorzaken van de methodebreuken in de delictenaantallen en slachtofferschappen.

Corrigeren voor methodebreuken

Met de uitkomsten van de IVM en VMR-extra in het najaar van 2008 is het mogelijk om de uitkomsten van de VMR van eerdere jaren bij benadering vergelijkbaar te maken met die van de IVM.

Voor bijvoorbeeld de delictenaantallen (totaal, vermogensdelicten, geweldsdelicten, fietsdiefstallen) ligt het voor de hand om de verhouding tussen de schattingen voor een indicator op basis van de IVM en de VMR te gebruiken om de uitkomsten onder de VMR te corrigeren voor de waargenomen methodebreuk. Deze synthetische correctiemethode staat beschreven in Van den Brakel e.a.³ Ook wordt daar uitgelegd hoe steekproeffouten doorwerken in de gecorrigeerde cijfers. Een benadering voor het delictenaantal volgens de IVM in eerdere jaren wordt binnen deze methode verkregen door het aantal delicten volgens de VMR te vermenigvuldigen met dit verhoudingsgetal ($IVM = \text{factor} \times VMR$). Hierbij wordt aangenomen dat de omrekenfactor constant is in de tijd. De omrekenfactor is voor iedere variabele anders en wordt berekend door de resultaten volgens de IVM van najaar 2008 te delen door die volgens de VMR-extra van najaar 2008. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 2
Omrekenfactoren van VMR naar IVM

³ Van den Brakel, J.A., P.A. Smith, and S. Compton, *Survey Research Methods*, Vol. 2., No. 3, p. 123-141 (2008).

$$\text{factor} = \text{IVM}/\text{VMR}$$

Indicator

totaal delicten	1,28
fietsdiefstallen	1,28
vermogensdelicten	1,43
gewelddelicten	1,22

Om te verduidelijken hoe de formule en de gegevens in bovenstaande tabel gebruikt kunnen worden, geven we een voorbeeld. Stel dat in een eerder jaar volgens de VMR in totaal 4 miljoen delicten waargenomen worden. Het is dan te verwachten dat met de IVM, wanneer die in dat jaar uitgevoerd zou worden, 1,28 x 4 miljoen = 5,1 miljoen delicten waargenomen zouden worden.

Nader onderzoek moet nog uitwijzen of het mogelijk is en met welke methodiek ook de regionale uitkomsten van de VMR in eerdere jaren vergelijkbaar zijn te maken met de IVM.

Voor de schaalscores (attitudevragen) en percentages (zoals tevredenheid over politiefuncties) zijn meer adequate correctiemethoden beschikbaar. Correctie via de hierboven beschreven omrekenfactor zou kunnen leiden tot gecorrigeerde percentages groter dan 100% (indien de omrekenfactor een waarde groter dan 1 zou hebben). Dit kan worden voorkomen met alternatieve, meer complexe, correctiemethoden (Zie hiervoor het eerder genoemde artikel van Van den Brakel e.a., 2008).

Voor percentages en schaalscores die beginnen bij 0 kunnen VMR cijfers van eerdere jaren naar de IVM omgerekend worden met de formule

$$\text{waarde}_{\text{IVM}} = \text{waarde}_{\text{VMR}} + \text{factor} \times \text{waarde}_{\text{VMR}} \times (\text{maximum bereik} - \text{waarde}_{\text{VMR}})$$

In deze uitdrukking is 'maximum bereik' de grootste waarde die de indicator theoretisch kan aannemen. Voor een schaal die bijvoorbeeld van 0 tot 10 loopt is deze waarde 10. Voor een percentage is dit 100%. Elke indicator krijgt zijn eigen factor. Deze factor wordt berekend uit de landelijke cijfers voor IVM en VMR-extra zoals die najaar 2008 zijn waargenomen. Dit gaat met de uitdrukking

$$\text{factor} = \frac{(\text{waarde}_{\text{IVM, najaar 2008}} - \text{waarde}_{\text{VMR_extra, najaar 2008}})}{\text{waarde}_{\text{VMR_extra, najaar 2008}} \times (\text{maximum bereik} - \text{waarde}_{\text{VMR_extra, najaar 2008}})}$$

In deze rapportage zijn met gebruikmaking van deze formules de resultaten van de VMR omgerekend tot het niveau van de IVM en in de grafische overzichten opgenomen. Een voorbeeld hiervan is opgenomen bij de presentatie van de resultaten in paragraaf 1.9. Verder wordt voor een meer uitgebreide beschrijving van de methodebreukanalyse verwezen naar bijlage 2 van deze rapportage.

1.5 Verschillen met eerdere rapportages

Hoewel veel onderwerpen uit de VMR-vragenlijst ook terugkomen in de vragenlijst van de IVM is de structuur van deze vragenlijst anders van opzet. Zoals gemeld zijn de IVM-resultaten niet zonder meer vergelijkbaar met die van de VMR. Hierdoor is het niet mogelijk om de wijze van presenteren in de huidige landelijke rapportage volledig te laten aansluiten op de eerdere VMR-rapportages. Wel is zoveel mogelijk voor de IVM ook de volgorde van onderwerpen aangehouden, zoals in de landelijke rapportage van de VMR.

Veranderd is ook de indeling van de politieregio's in clusters. Deze indeling, zoals gehanteerd in de VMR-rapporten, wordt niet meer toegepast. In het tabellenrapport wordt nu de gebruikelijke volgorde van de 25 regio's gehanteerd (zie bijlage 3).

Centraal in de rapportages staan de indicatoren op basis van de IVM van eind 2008, zowel landelijk als regionaal. Daarnaast zijn waar mogelijk ook tijdreeksen opgenomen voor de VMR-jaren, vanaf 2005 alleen landelijk, vanaf 2006 ook op regionaal niveau. Voor de 'aansluiting' met de IVM zijn ook de landelijke resultaten van de VMR-extra (eind 2008) opge-

nomen. Zoals reeds eerder genoemd is ook voor IVM een tijdreeks opgenomen, waarbij de VMR resultaten zijn omgerekend.

Een aantal resultaten wordt gepresenteerd als schaalscores. Deze worden voor alle jaren weergegeven op een schaal van 0-10. Voor de VMR zijn deze schaalscores ter wille van de vergelijkbaarheid herberekend. Hierdoor verschillen deze scores met eerder gepubliceerde VMR-uitkomsten.

In deze landelijke rapportage is slechts een verkorte onderzoeksverantwoording opgenomen. Door de methodologische en inhoudelijke veranderingen wordt een volledige proces- en onderzoeksdocumentatie als afzonderlijke publicatie achteraf beschikbaar gesteld. In de landelijke rapportage van de VMR was steeds een volledige onderzoeksverantwoording in beperkte omvang als bijlage opgenomen.

1.6 Betekenis van de resultaten

De beschrijvende uitkomsten van de IVM zijn vooral van belang op landelijk, regionaal en lokaal niveau voor politie, bestuur en openbaar ministerie. De gegevens worden regelmatig gebruikt door ministeries (Justitie, BZK), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en onderzoeksinstituten via het Data Archiving and Networked Services (DANS). Daarnaast wordt een groot aantal gegevens over rechtsbescherming en veiligheid gebruikt voor de periodieke publicatie 'Criminaliteit en Rechtshandhaving' van het CBS en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie⁴. Deze publicatie dient als naslagwerk voor alle beschikbare statistische informatie op het terrein van criminaliteit en strafrechtelijke reacties. Ook diverse andere publicaties zijn tot stand gekomen in samenwerking met o.a. het WODC en het SCP.

Met de beschreven resultaten in tabellenrapport en landelijke rapportage is het potentieel van de IVM echter nog lang niet uitgebuit. Zo komen door de lokale uitvoering van de IVM ook resultaten op lokaal niveau beschikbaar. Het bureau Veiligheidsmonitor (bVm) heeft een tool laten ontwikkelen, waarmee de onderzoeksresultaten voor de betrokken lokale partijen via internet toegankelijk worden gemaakt. De tool is vanaf begin april 2009 bereikbaar via de website van dit bureau: www.veiligheidsmonitor.nl. Daarnaast zijn er mogelijkheden om de data van de IVM nog verder te benutten, bijvoorbeeld door verdiepende analyses of in combinatie met andere gegevens (bijvoorbeeld uit politieregistraties en andere registraties). Hoofdstuk 9 in de landelijke rapportage van de VMR 2007 vormt daarvoor een voorbeeld.

1.7 Berekening van de resultaten

In de IVM worden respondenten vooral gevraagd naar hun mening, oordeel of verwachting over zaken als hun eigen woonbuurt, hun onveiligheidsbeleving en het functioneren van politie of gemeente in hun buurt. Bij de antwoordmogelijkheden van dergelijke 'attitude'-vragen kunnen respondenten doorgaans ook aangeven dat ze hierover geen mening hebben of het antwoord niet weten. Soms weigeren respondenten ook om de vraag te beantwoorden. Het al dan niet buiten beschouwing laten van deze antwoordcategorieën heeft invloed op de presentatie van de uitkomsten van de overige categorieën. Het berekenen van dergelijke resultaten wordt doorgaans door de onderzoekers zelf bepaald maar is zeker niet overal hetzelfde. Zo kan het buiten beschouwing laten van dergelijke antwoorden gezien worden als een vorm van imputatie (dat wil zeggen het zo goed mogelijk toekennen van reële waarden of antwoorden in gevallen waarin zo'n antwoord niet bekend is maar wel verwacht wordt). Immers het aandeel van de overige categorieën verandert hierdoor. Imputatie kan uiteraard ook op andere wijze, bijvoorbeeld door het toepassen van de 'hot-deck methode'. Hierbij wordt een antwoord 'gekopieerd' van een 'donor', een respondent die in zoveel mogelijk opzichten lijkt op de respondent bij wie een geldige waarde ontbreekt. Voordeel hiervan is dat voor de analyses geen rekening gehouden hoeft te worden met eventuele onbekende antwoorden. Nadeel is echter dat de donorantwoorden niet altijd representatief hoeven te zijn voor de personen die geen mening hebben gegeven.

Bij de berekening van de basisgegevens in deze rapportage (zoals antwoorden op afzonderlijke stellingen) zijn de 'weigert'- en 'weet niet'-antwoorden niet buiten beschouwing gelaten, waardoor de berekening van de percentages van de overige categorieën niet wordt beïnvloed. Hiermee is aangesloten op de werkwijze die ook is gehanteerd bij de eerdere VMR-

⁴ Criminaliteit en rechtshandhaving 2007 (CBS en WODC 2008).

rapporten. Bij afgeleide gegevens zoals schaalscores zijn deze categorieën wel buiten beschouwing gebleven.

1.8 Betrouwbaarheid van de resultaten

Het steekproefkarakter van elk onderzoek bepaalt de betrouwbaarheid van de uitkomsten. De betrouwbaarheid van uitkomsten moet uiteraard worden gezien binnen de kaders en kwaliteitseisen welke zijn gesteld bij de opzet van het onderzoek gegeven de wijze waarop de uitkomsten worden gebruikt. Wanneer deze randvoorwaarden veranderen, zullen doorgaans ook de uitkomsten en vaak ook het niveau hiervan veranderen. Bij de overgang van de VMR naar de IVM is dit het geval geweest. De betrouwbaarheid van de uitkomsten, zoals hierna beschreven, gelden dan ook voor het eerder beschreven onderzoeksdesign van de IVM. Dat wil zeggen dat hierbij vooral gekeken moet worden naar de betrouwbaarheid bij gebruik als instrument om regio's (en wijken en buurten) met elkaar te vergelijken in hetzelfde waarnemingsjaar en als instrument om ontwikkelingen vanaf 2008 te monitoren.

Zeker bij kleine steekproeven kan het gebeuren dat de berekende ontwikkelingen of vergelijkingen door toevalsfactoren niet volledig overeenstemmen met de werkelijkheid. De meeste resultaten worden weergegeven als percentages van de totale bevolking (van Nederland als geheel of van een politieregio). Bij elk getoond percentage hoort een betrouwbaarheidsmarge die, behalve van het gekozen betrouwbaarheidsniveau en het onderzoeksdesign, vooral afhankelijk is van de spreiding in de antwoorden en van het aantal ondervraagde personen. Meestal wordt een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent gekozen. Dit betekent dat de werkelijke waarde in 95 van de 100 steekproeven tussen de grenzen zal liggen van de marges behorende bij de gevonden waarde en de steekproefomvang.

Bij elk gegeven uit de IVM is de betrouwbaarheidsmarge bepaald, waarbij rekening is gehouden met de steekproefomvang en het onderzoeksdesign. Deze marges zijn voor zover mogelijk in de grafieken in dit rapport opgenomen.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens zijn gebaseerd op een combinatie van een landelijk/regionale steekproef en verschillende lokale steekproeven. Voor het landelijk/regionale deel is per afzonderlijke politieregio een steekproef getrokken uit de bevolking van 15 jaar of ouder, met uitzondering van de bevolking in instellingen, inrichtingen en tehuizen (de zogenaamde IIT-bevolking), zodanig dat ten minste 670 personen per regio ook daadwerkelijk de vragenlijst zouden beantwoorden. Dit komt neer op een landelijk totaal van 16 750 personen. Het aantal ondervraagde personen in de landelijk/regionale steekproef van het CBS varieert van 648 respondenten in politieregio Groningen tot 751 in de politieregio Zeeland.

Voor het regionale/lokale deel heeft het CBS voor 82 gemeenten al dan niet in (politie)regionaal verband steekproeven getrokken. In totaal zijn van ruim 45 000 personen uit deze gemeenten antwoorden uit de IVM-vragenlijst verwerkt.

De belangrijkste resultaten op basis van de verplichte vragenblokken, waaronder die van de leefbaarheid van de woonbuurt, de beleving van buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap, zijn uiteindelijk gebaseerd op in totaal 62 803 respondenten. Door het facultatieve karakter kan het aantal respondenten voor onderwerpen uit de facultatieve vragenblokken nogal variëren. Omdat het CBS alle facultatieve vragenblokken wel opneemt in de vragenlijst, zijn voor deze blokken wel de antwoorden op basis van de landelijk/regionale respondenten beschikbaar. Daardoor kennen de landelijke uitkomsten een kleine marge. Voor de afzonderlijke regio's geldt dit in mindere mate gegeven het kleinere aantal respondenten, zeker in die regio's met geen of een beperkte oversampling. Hierdoor kunnen de marges rondom de uitkomsten per afzonderlijke politieregio sterk verschillen. Het is mogelijk dat een in relatieve zin een klein verschil tussen het resultaat in een politieregio en het landelijke gemiddelde wel significant is (oversampling) en een groter verschil niet (geen oversampling).

Over het algemeen leidt de oversampling tot een verkleining van de marges. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de politieregio's Haaglanden, Hollands Midden en Amsterdam-Amstelland. In politieregio Rotterdam-Rijnmond zijn de marges echter niet gereduceerd door de oversampling, omdat niet in de hele politieregio een extra steekproef is benaderd, maar alleen in de gemeente Rotterdam.

1.9 Presentatie van de resultaten

In de landelijke rapportage wordt vooral beschrijvende informatie gepresenteerd over diverse aspecten van criminaliteit en sociale veiligheid. Dit is voor het beleid vitale informatie. Ook in deze landelijke rapportage is, net als in de eerdere VMR-rapporten, deze beleidsrelevante informatie op basis van de IVM-gegevens opgenomen.

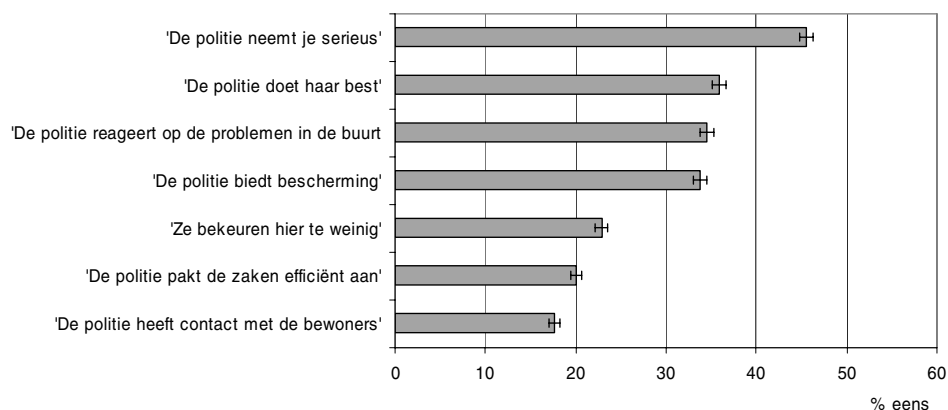
In deze editie is de aandacht voor ontwikkelingen in het landelijke totaalbeeld gehandhaafd, maar dan vooral gebaseerd op gegevens van de VMR, inclusief de VMR-extra. Zoals eerder is uitgelegd, zijn vergelijkingen in de tijd op landelijk niveau op basis van de VMR en de IVM niet zonder meer mogelijk. Vergelijkingen op regionaal niveau tussen IVM en VMR zijn om dezelfde redenen eveneens niet opgenomen. Voor de IVM kunnen daarentegen wel de regionale resultaten worden vergeleken met het landelijke totaalbeeld.

Voor de leesbaarheid en inzichtelijkheid zijn de belangrijkste resultaten in deze rapportage weergegeven in de vorm van staafdiagrammen, cartogrammen, lijndiagrammen of taartdiagrammen. De cijfermatige uitkomsten staan in tabelvorm vermeld in het afzonderlijke tabel-rapport. In de tekst worden verschillen soms in termen als 'wezenlijk', 'aanzienlijk', enzovoorts beschreven. Niet significante verschillen zijn niet altijd als zodanig vermeld; soms is aangegeven dat de gegevens niet wezenlijk verschillen. In de staaf- en lijndiagrammen zijn betrouwbaarheidsmarges weergegeven in de vorm van dwarslijntjes. Statistisch significante verschillen (dat wil zeggen dat de betrouwbaarheidsintervallen van twee waarnemingen elkaar niet overlappen) kunnen daardoor eenvoudig worden herkend.

Voor elk soort diagram wordt de weergave en de interpretatie duidelijk gemaakt aan de hand van enkele voorbeelden uit de rapportage zelf.

In de *staafdiagrammen* staan de landelijke resultaten van de IVM 2008 centraal. Daarbij wordt zoveel mogelijk aandacht besteed aan afzonderlijke onderwerpen. Er wordt echter geen vergelijking gemaakt met de situatie in de voorgaande VMR-jaren. Verder is ter wille van de overzichtelijkheid een volgorde van hoge naar lage scores gebruikt. Gelet op de overzichtelijkheid zijn niet altijd alle mogelijke uitsplitsingen opgenomen. Eventuele significante verschillen in deze uitsplitsingen worden in de tekst wel genoemd. Zie als voorbeeld grafiek 8.3 van paragraaf 8.3.

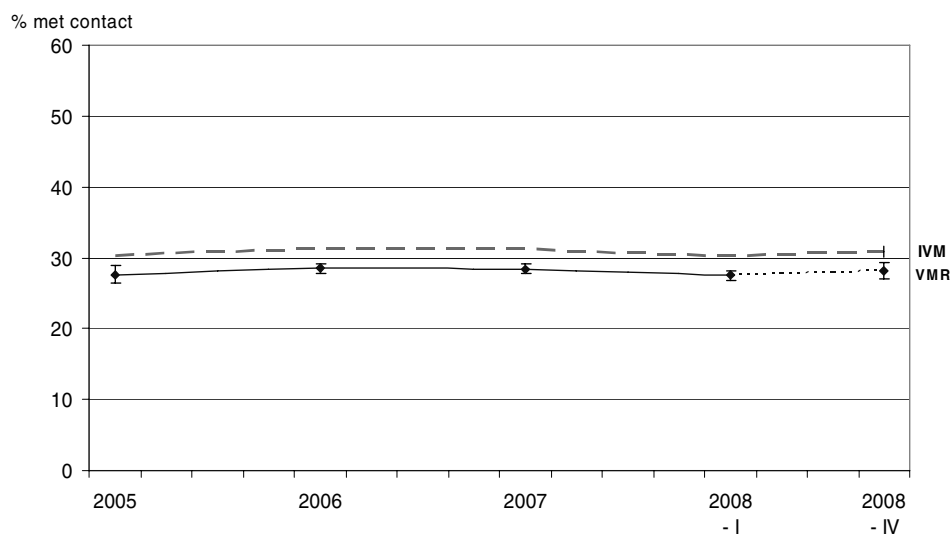
Grafiek 8.3.
Oordeel over het functioneren van de politie in de woonbuurt (% eens), IVM 2008

In de *lijndiagrammen* worden de gegevens waar mogelijk over een reeks van jaren weergegeven, in dit geval vanaf 2005. Hierbij ligt de nadruk op de ontwikkeling in de tijd. In de lijndiagrammen worden twee verschillende reeksen weergegeven. Een reeks heeft betrekking op de resultaten van de reguliere VMR's uit de jaren 2005-2008 en van de parallel uitgevoerde VMR-extra. De tweede reeks heeft betrekking op de IVM waarbij de resultaten voor de periode 2005-2008 zijn omgerekend met behulp van de vastgestelde methodebreuk. De berekening hiervoor is eerder weergegeven in paragraaf 1.4.3. Hierdoor wordt zichtbaar in hoeverre verschillen tussen VMR en IVM binnen een zelfde periode zijn toe te schrijven aan veranderingen in de onderzoeksmethode als geheel (steekproef, waarnemingsmethode, vragenlijst). Bij sommige uitkomsten is daarnaast ook sprake van een seizoenseffect. In de grafiek is een dergelijk effect bij de uitkomsten van de reguliere VMR (1^e kwartaal) en van de VMR-extra (4^e kwartaal) weergegeven via een stippellijn.

Ook in de lijndiagrammen worden de betrouwbaarheidsmarges weergegeven, waardoor snel duidelijk is of en wanneer zich belangrijke ontwikkelingen of verschillen in waarneming hebben voorgedaan. Bij de berekening van deze marges is rekening gehouden met het steekproefontwerp. Voor de omgerekende IVM gegevens in de jaren 2005-2008-I zijn geen marges vermeld. Zie als voorbeeld grafiek 7.1 van paragraaf 7.2.

Grafiek 7.1
Contacten tussen burgers en politie - totaal (% met contact)

In de *cartogrammen* wordt per politieregio⁵ telkens weergegeven of de situatie volgens de IVM-2008 significant verschilt van het landelijke gemiddelde. In deze cartogrammen gaat het alleen om de *richting* van de afwijking en niet om de interpretatie van deze afwijking. Een witte kleur wijst daarbij op een significant lagere waarde dan voor Nederland als geheel, terwijl een donkere kleur op een significant hogere waarde wijst. Een grijze kleur betekent dat er geen significant verschil is met het landelijke beeld. Zie als voorbeeld grafiek 7.16 van paragraaf 7.4.3.

Grafiek 7.16
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact – aangifte/melding naar politieregio (% [zeer] tevreden), IVM 2008

Taartdiagrammen ten slotte geven een verdeling van een totaal over verschillende categorieën weer. Deze grafieken spreken verder voor zichzelf.

⁵ Zie bijlage 3 voor de indeling van Nederland in 25 politieregio's.

2. Leefbaarheid van de woonomgeving

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de woonbuurt centraal. Het gaat hierbij om de meningen van de respondenten als buurtbewoners over de leefbaarheid van de woonomgeving. Daarbij kunnen respondenten overigens hun eigen interpretatie geven aan wat zij onder hun 'woonbuurt' verstaan.

Over de leefbaarheid van de woonomgeving is in de IVM allereerst gevraagd naar de mening over een vijftal fysieke aspecten in de buurt, zoals over het onderhoud van parken en paden. Verder is via een aantal stellingen nagegaan in welke mate mensen zich betrokken voelen bij hun woonbuurt. Ook is gevraagd of zij zich persoonlijk hebben ingezet om de buurt te verbeteren, en wat hun oordeel is over de ontwikkeling van hun woonbuurt. Verder is de respondenten gevraagd om hun oordeel uit te drukken in een rapportcijfer voor de woonomgeving, voor de leefbaarheid en voor de veiligheid van hun woonbuurt.

Een verwant aspect vormt de mening van de inwoners over de inzet van de gemeente voor de leefbaarheid en veiligheid in hun buurt. Hierover is een zestal stellingen voorgelegd. Deze stellingen zijn aan alle CBS-respondenten voorgelegd, maar niet aan alle respondenten in de overige regionale/lokale interviews⁶.

In de VMR was het thema leefbaarheid van de buurt beperkt tot acht stellingen over sociale cohesie. Binnen de IVM komt dit thema veel uitgebreider aan bod.

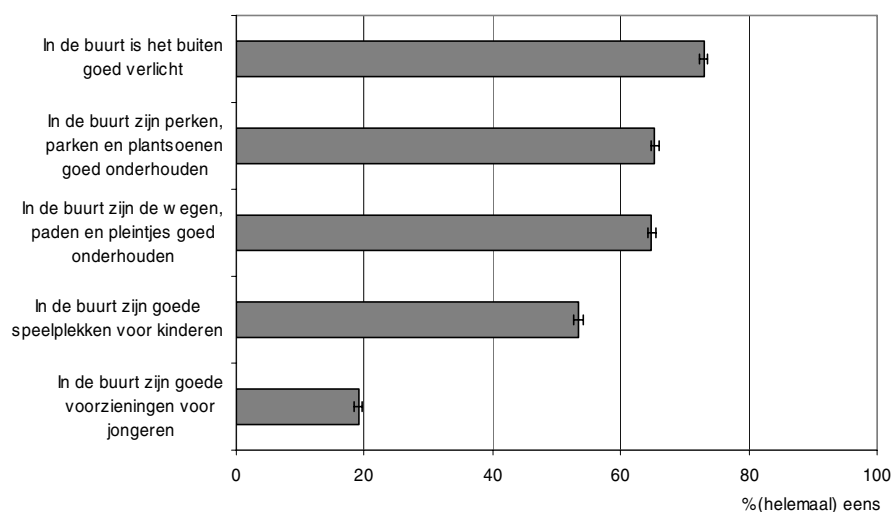
2.2 Fysieke voorzieningen

De ervaren aanwezigheid van goede fysieke voorzieningen in de buurt kan van invloed zijn op de beleving van veiligheid. Er zijn vijf stellingen aan de respondenten voorgelegd over fysieke collectieve voorzieningen in de buurt: wegen en paden zijn goed onderhouden; parken en plantsoenen zijn goed onderhouden; buiten is het goed verlicht; er zijn goede speelplekken voor kinderen; er zijn goede voorzieningen voor jongeren.

De stelling 'in de buurt is het buiten goed verlicht' heeft de grootste instemming: bijna driekwart van de respondenten (73 procent) is het hiermee eens of helemaal eens. Met de beide stellingen over het onderhoud van parken en plantsoenen en van wegen en paden is rond twee van de drie bewoners (65 procent) het eens. Dat er goede speelplekken voor kinderen zijn, vindt ruim de helft (53 procent) van de respondenten. Daarentegen is slechts rond één op de vijf inwoners (19 procent) het eens met de stelling dat er goede voorzieningen voor jongeren zijn.

Grafiek 2.1

Oordeel over fysieke voorzieningen in de woonbuurt (% (helemaal) eens), IVM 2008

⁶ In de regio's Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond zijn deze vragen niet gesteld in de lokale variant.

De instemming met deze vijf stellingen over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt varieert sterk per stelling en per regio. Om die reden is hiervoor ook geen schaalscore afgeleid. Hier wordt volstaan met een globaal beeld.

Geen enkele regio is het volgens de inwoners voor twee of meer voorzieningen beter dan gemiddeld gesteld. Wel zijn in een groot aantal (vooral minder stedelijke) regio's de inwoners het meer dan gemiddeld eens met telkens hooguit één van deze stellingen. Omgekeerd zijn er wel regio's (Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Hollands Midden en Limburg-Zuid) waar het volgens de inwoners met meerdere voorzieningen minder goed is gesteld. In Haaglanden geldt dit zelfs voor alle voorzieningen. Inwoners van Groningen, Utrecht en Rotterdam-Rijnmond zijn het over telkens één van deze stellingen minder eens dan gemiddeld. Opmerkelijk is ook dat inwoners van Groningen en Utrecht het telkens over één voorziening meer en over een andere voorziening minder eens zijn dan gemiddeld.

Grafiek 2.2
Oordeel over fysieke voorzieningen in de woonbuurt naar politieregio en soort voorziening (% (helemaal) eens), IVM 2008

Grafiek 2.2.a Oordeel over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt (% helemaal) eens) naar politieregio en soort voorzieningen, IVM 2008
In de buurt zijn wegen en paden goed onderhouden

Grafiek 2.2.b Oordeel over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt (% helemaal) eens) naar politieregio en soort voorzieningen, IVM 2008
In de buurt zijn parken en plantsoenen goed onderhouden

Grafiek 2.2.c Oordeel over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt (% helemaal) eens) naar politieregio en soort voorzieningen, IVM 2008
In de buurt is het buiten goed verlicht

Grafiek 2.2.d Oordeel over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt (% helemaal) eens) naar politieregio en soort voorzieningen, IVM 2008
In de buurt zijn goede speelplekken voor kinderen

Grafiek 2.2.e Oordeel over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt (% helemaal) eens) naar politieregio en soort voorzieningen, IVM 2008
In de buurt zijn goede voorzieningen voor jongeren

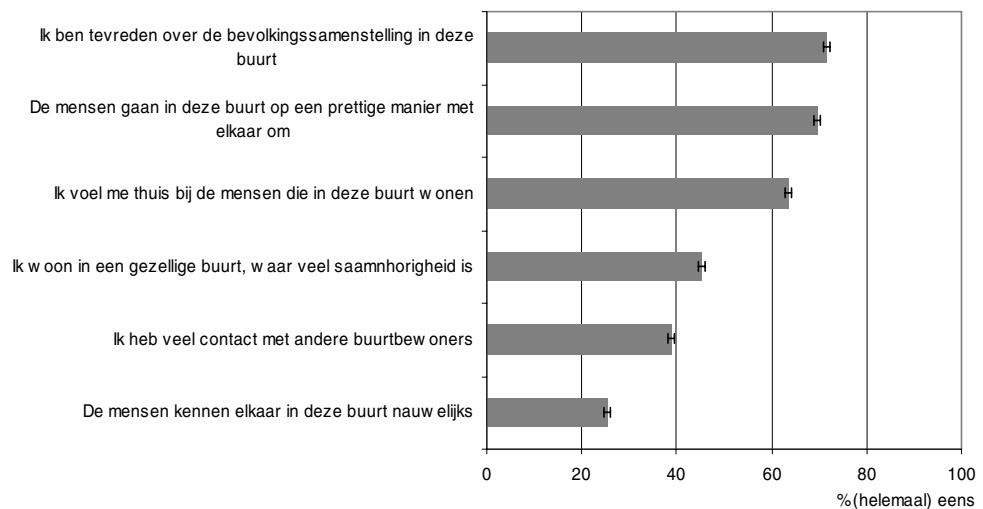

2.3 Sociale cohesie

Behalve de aanwezigheid van diverse fysieke voorzieningen kan ook de mate waarin burgers vinden dat zij zelf en anderen betrokken zijn bij hun woonbuurt een rol spelen in de veiligheid en de beleving daarvan. In de IVM is dit geïnventariseerd met een zestal stellingen over sociale cohesie⁷.

Meer dan zeven op de tien inwoners (72 procent) is het volgens de IVM-2008 eens of helemaal eens met de stelling 'Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt'. Met de stelling 'De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om' is een vrijwel even groot deel (70 procent) het eens; voor de stelling 'Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen' geldt dit voor bijna twee op de drie inwoners (63 procent). De stelling 'Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is' wordt door iets minder dan de helft van de inwoners (45 procent) onderschreven. Bijna vier op de tien inwoners (39 procent) zijn het eens met de stelling 'Ik heb veel contact met andere buurtbewoners'. Met de (negatief geformuleerde) uitspraak 'De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks' is een kwart (25 procent) het eens.

Grafiek 2.3
Sociale cohesie in de woonbuurt (% (helemaal) eens), IVM 2008

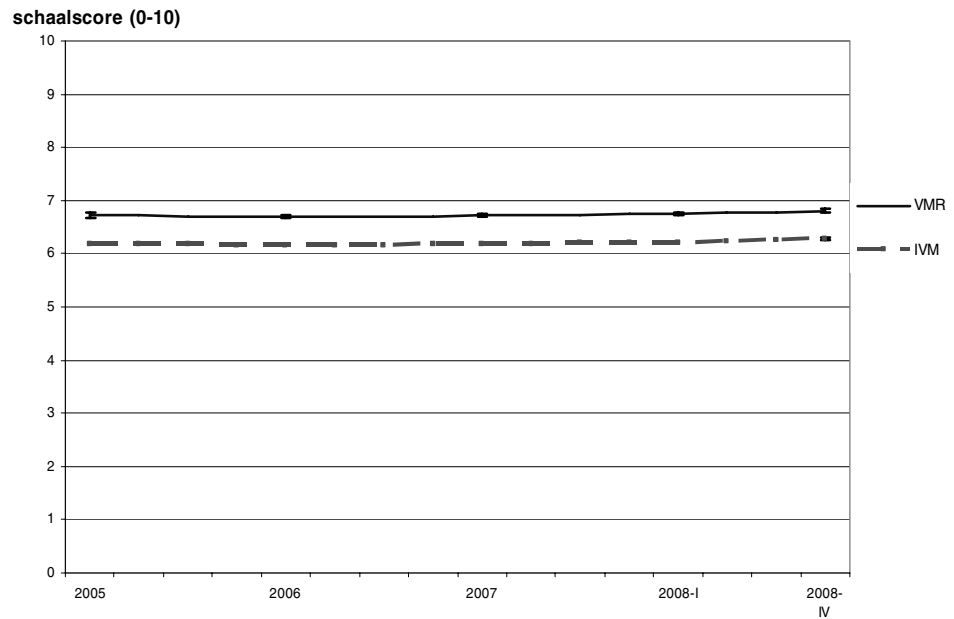
Op basis van vier van de zes genoemde stellingen (mensen kennen elkaar nauwelijks; mensen gaan op een prettige manier met elkaar om; gezellige buurt met veel saamhorigheid; thuis voelen bij de bewoners van de buurt) is een schaalscore voor sociale cohesie berekend⁸. Deze schaalscore loopt van 0 tot 10, waarbij een lagere score overeenkomt met minder sociale cohesie en omgekeerd.

Voor de IVM-2008 bedraagt deze score 6,3. De ontwikkeling op basis van de VMR laat zien dat deze schaalscore sinds 2006 vrijwel constant is gebleven.

⁷ Deze stellingen komen overeen met de stellingen in de VMR. Daarin waren - mede op verzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau - acht stellingen hierover opgenomen; twee van deze stellingen zijn in de IVM dus vervallen.

⁸ Deze schaalscore is gebaseerd op de indicatoren voor het grotestedenbeleid. Voor de VMR-jaren is deze schaalscore opnieuw berekend.

Grafiek 2.4
Sociale cohesie in de woonbuurt (schaalscore)

Er zijn duidelijke verschillen tussen de politieregio's in de schaalscore voor sociale cohesie in de woonbuurt. In de (overwegend minder stedelijke) regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland Noord, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord is deze score in de IVM-2008 met 6,5 of meer duidelijk hoger dan gemiddeld. Omgekeerd is deze score in Amsterdam-Amstelland en Haaglanden met 5,8 veel lager dan voor Nederland als geheel. Ook in Utrecht, Kennemerland, Rotterdam-Rijnmond, Limburg-Zuid en Flevoland is deze schaalscore voor sociale cohesie minder dan gemiddeld.

Grafiek 2.5
Sociale cohesie in de woonbuurt naar politieregio (schaalscore), IVM 2008

Grafiek 2.5 Sociale cohesie in de woonbuurt (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

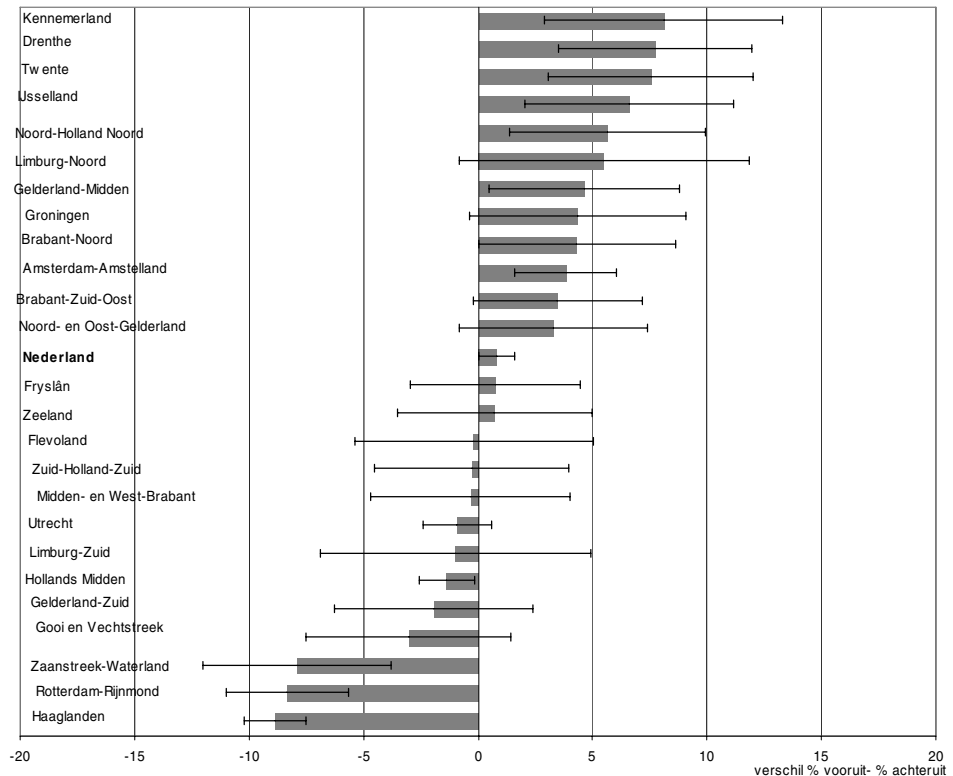
Sociale betrokkenheid bij de buurt kan ook tot uiting komen in de eigen inzet voor de buurt waarin men woont. In de IVM-2008 is voor het eerst gevraagd of men in het afgelopen jaar zelf actief is geweest om de eigen buurt te verbeteren. Rond één op de zes inwoners (16 procent) geeft aan dat zij dat hebben gedaan. De verschillen per regio zijn beperkt: dit varieert van 13 procent in Limburg-Zuid tot 19 procent in Brabant-Noord. Alleen in Limburg-Zuid is het aandeel dat zich daarvoor heeft ingezet lager dan het landelijke gemiddelde; in geen enkele regio is dit significant hoger dan gemiddeld.

2.4 Oordeel over woonbuurt

Over wat bewoners in het algemeen van hun woonbuurt vinden, zijn vier vragen gesteld. Allereerst is gevraagd hoe hun buurt zich naar de mening van de respondenten in het afgelopen jaar heeft ontwikkeld. Daarnaast is gevraagd om de woonomgeving, de leefbaarheid en de veiligheid van hun buurt te waarderen in de vorm van een rapportcijfer.

Van alle inwoners vindt veertien procent dat hun buurt in het afgelopen jaar is vooruitgegaan. Een iets kleiner deel, dertien procent, is van mening dat hun buurt juist is achteruitgegaan. Het overgrote deel, ruim tweederde (68 procent) vindt dat hun buurt gelijk is gebleven. Rond vijf procent heeft hierover geen mening.

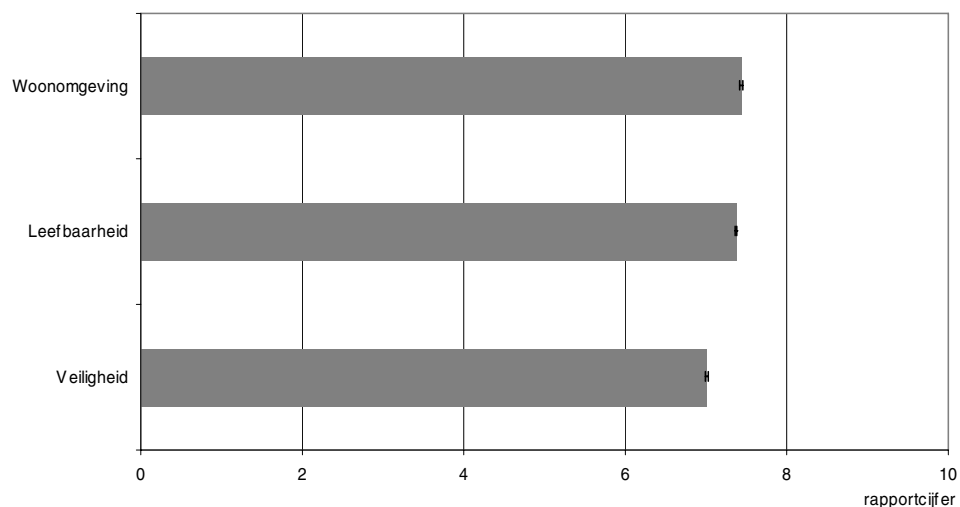
Grafiek 2.6
Oordeel over ontwikkeling woonbuurt naar politieregio (verschil % 'vooruitgegaan' minus % 'achteruitgegaan'), IVM 2008

Het oordeel over de ontwikkeling van de woonbuurt kan ook worden uitgedrukt in het verschil tussen het aandeel dat zegt dat de buurt is vooruitgegaan en het aandeel dat vindt dat die is achteruitgegaan. Voor Nederland als geheel is dit verschil bijna één procent. Per politieregio loopt dit verschil uiteen van rond acht procent (Drenthe, Twente, Kennemerland) tot een negatief verschil van acht procent of meer (Zaanstreek-Waterland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond). In deze laatste regio's en in Hollands Midden is het aandeel dat zegt dat de woonbuurt is achteruitgegaan dus groter dan het aandeel dat een vooruitgang aangeeft. Behalve in Drenthe, Twente en Kennemerland is ook in IJsselland en Amsterdam-Amstelland het verschil tussen voor- en achteruitgang groter dan het landelijke gemiddelde.

Zowel de woonomgeving als de leefbaarheid van de eigen buurt wordt door alle inwoners samen gewaardeerd met een rapportcijfer van 7,4. De veiligheid in de buurt wordt met een 7,0 iets minder gewaardeerd.

Grafiek 2.7
Oordeel over aspecten van de woonomgeving (rapportcijfer), IVM 2008

Ook binnen de afzonderlijke politieregio's zijn de rapportcijfers voor woonomgeving en leefbaarheid van de woonbuurt telkens hoger dan voor veiligheid. De rapportcijfers voor de woonomgeving variëren van 7,2 in de regio Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond tot 7,7 in IJsselland en Noord- en Oost-Gelderland. Voor de leefbaarheid van de woonbuurt ligt het rapportcijfer tussen 7,1 in dezelfde drie grootstedelijke regio's en 7,6 in vijf andere regio's. De beoordeling van de veiligheid in de buurt varieert van 6,7 in Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond tot 7,4 in Fryslân. In de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland-Noord en Gooi en Vechtstreek zijn de rapportcijfers voor alle drie aspecten hoger dan gemiddeld; in Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond is dit juist telkens lager dan het landelijke gemiddelde. Fryslân en Zeeland scoren op twee aspecten, Brabant-Noord op één aspect hoger dan gemiddeld, terwijl Limburg-Zuid op twee van de drie aspecten en Utrecht op één aspect een lager dan gemiddeld rapportcijfer krijgt.

Grafiek 2.8
Oordeel over de woonomgeving, de leefbaarheid en de veiligheid van de woonbuurt naar politieregio (rapportcijfers), IVM 2008

Grafiek 2.8.c: Oordeel over de woonomgeving, de leefbaarheid en de veiligheid van de woonbuurt (rapportcijfers) naar politieregio, IVM 2008
Veiligheid

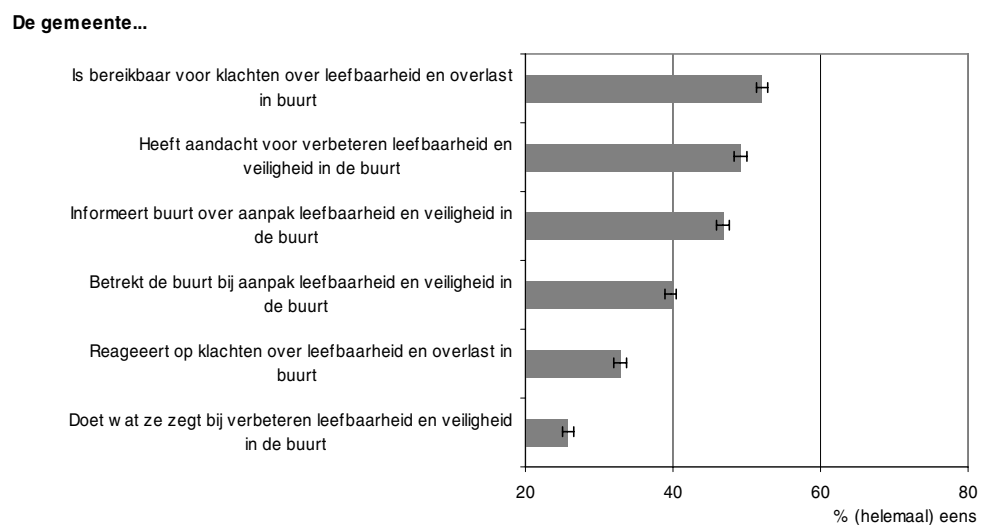

2.5 Beoordeling gemeentelijke inzet voor leefbaarheid en veiligheid

Een verwant onderwerp in de IVM-2008 heeft betrekking op de mening van de burgers over wat op gemeentelijk niveau wordt gedaan aan de leefbaarheid en de veiligheid in de buurt. Hierover zijn zes stellingen voorgelegd aan alle landelijk/regionale en een deel van de lokale respondenten.

Met de stelling dat de gemeente bereikbaar is voor klachten over leefbaarheid en overlast in de buurt is meer dan de helft van de inwoners (52 procent) het eens of helemaal eens. Bijna de helft (49 procent) is het eens met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor de verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt, en iets minder inwoners 47 procent) stemmen in met de stelling dat de gemeente de buurt informeert over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Met de overige drie stellingen zijn minder inwoners het eens: twee op de vijf inwoners (40 procent) zijn van mening dat de gemeente de buurt betreft bij hun aanpak van leefbaarheid en veiligheid, rond één op de drie inwoners (33 procent) vindt dan de gemeente reageert op klachten over leefbaarheid en overlast in de buurt. Slechts één op de vier inwoners (26 procent) is het eens met de stelling dat de gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt.

Grafiek 2.9
Oordeel over gemeentelijke inzet voor leefbaarheid en veiligheid van de woonbuurt (% (helemaal) eens), IVM 2008

Er zijn per regio duidelijke verschillen in het aandeel dat het met deze stellingen eens is. In geen enkele regio is dit aandeel voor alle zes stellingen samen significant hoger dan het landelijke gemiddelde. In Drenthe, Twente, Amsterdam-Amstelland en Zeeland is het aandeel voor twee of meer stellingen hoger dan gemiddeld; in Midden- en West-Brabant is dit

voor één stelling het geval. Omgekeerd zijn de inwoners van Haaglanden en Hollands Midden het met alle zes stellingen minder eens dan gemiddeld; in Utrecht geldt dit voor drie van de zes stellingen en in Noord- en Oost-Gelderland, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechts-treek en Brabant-Noord telkens voor één stelling.

2.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk staat de leefbaarheid van de woonomgeving centraal en in hoeverre politie-regio's daarbij afwijken van het landelijke patroon, zoals die in de meningen van de respon-denten van de IVM-2008 als buurtbewoners tot uiting komen. Aan verschillen met eerdere jaren op basis van de IVM wordt vanwege methodologische en organisatorische verschillen in dit kader vooralsnog geen aandacht besteed.

Allereerst komt daarbij de mening van de bewoners aan de orde over de aanwezigheid en de staat van fysieke voorzieningen in de buurt. Verder is nagegaan hoe mensen zich be-trokken voelen bij hun woonbuurt, of zij zich persoonlijk hebben ingezet voor de verbetering ervan, en wat hun oordeel is over de ontwikkeling van hun woonbuurt. Ook is hun gevraagd een rapportcijfer te geven voor de woonomgeving, de leefbaarheid en de veiligheid van hun buurt. Verder is aan alle landelijk/regionale en een deel van de lokale respondenten een zestal stellingen voorgelegd over de inzet van de gemeente voor de leefbaarheid en veilig-heid in de buurt.

Landelijke resultaten

Met vier van de vijf stellingen over fysieke voorzieningen in de buurt (wegen en paden zijn goed onderhouden, parken en plantsoenen zijn goed onderhouden, buiten is het goed ver-licht, goede speelplekken voor kinderen) is meer dan de helft van de respondenten het eens. Alleen met de stelling dat er goede voorzieningen voor jongeren zijn is slechts één op de vijf het eens.

Ook met vier van de zes stellingen over sociale cohesie in de buurt is het merendeel van de inwoners het eens (tevreden over de bevolkingssamenstelling, mensen gaan prettig met elkaar om, voelen zich thuis bij de mensen) of oneens met de negatief geformuleerde stel-ling hierover (mensen kennen elkaar nauwelijks). Met twee stellingen (gezellige buurt met veel saamhorigheid, veel contact met andere buurtbewoners) is minder dan de helft het eens. Uitgedrukt in een schaalscore van 0 (geen cohesie) tot 10 (sterke cohesie) bedraagt het landelijke gemiddelde 6,3.

Rond één op de zes inwoners geeft aan dat zij zelf actief zijn geweest om de buurt te verbe-teren. Het aandeel inwoners dat vindt dat de buurt in het afgelopen jaar is vooruitgegaan is vrijwel even groot als het aandeel dat vindt dat die is achteruitgegaan.

Zowel de woonomgeving als de leefbaarheid van de eigen buurt wordt landelijk gewaar-deerd met een rapportcijfer van 7,4; de veiligheid in de buurt wordt met een 7,0 beoordeeld.

Over de gemeentelijke inzet voor de leefbaarheid in de buurt – voor zover gevraagd – vindt rond de helft of meer van de burgers dat de gemeente bereikbaar is en aandacht heeft voor klachten over leefbaarheid en overlast in de buurt. Daarentegen is slechts één op de vier van mening dat de gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren ervan.

Regionale verschillen

In Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Hollands Midden en Limburg-Zuid wor-den twee of meer fysieke voorzieningen in de buurt als minder dan gemiddeld beoordeeld; in Haaglanden geldt dit voor alle vijf voorzieningen.

De sociale cohesie is in de (overwegend minder stedelijke) regio's Fryslân, Drenthe, IJssel-land, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland-Noord, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord hoger dan het landelijke gemiddelde; in de (overwegend meer stedelijke) regio's Utrecht, Kennemerland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond, Limburg-Zuid en Flevoland is dit lager dan gemiddeld.

Het aandeel inwoners dat zelf actief is geweest om de buurt te verbeteren is in Limburg-Zuid lager dan het landelijke gemiddelde.

In Drenthe, IJsselland, Twente, Kennemerland en Amsterdam-Amstelland is het verschil tussen het aandeel inwoners dat vindt dat de buurt is vooruitgegaan en het percentage dat vindt dat die juist is achteruitgegaan groter dan het verschil op landelijk niveau; in Zaan-streek-Waterland, Haaglanden, Hollands Midden en Rotterdam-Rijnmond is dit juist minder dan het landelijke verschil.

Het gemiddelde rapportcijfer voor de woonomgeving, de leefbaarheid en de veiligheid in de buurt is in de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland-Noord en Gooi en Vechtstreek telkens hoger dan gemiddeld; in Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond is dit telkens lager dan het landelijke gemiddelde.

De beoordeling van de gemeentelijke inzet voor de leefbaarheid van de buurt is in Drenthe, Twente, Amsterdam-Amstelland en Zeeland op meerdere aspecten hoger. In Utrecht, Haaglanden en Hollands Midden is dit lager dan het landelijke gemiddelde.

3. Buurtproblemen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaat het over door de inwoners ervaren problemen in de buurt waar zij wonen. Van 25 problemen is gevraagd of die volgens de respondenten in hun eigen woonbuurt vaak, soms of (bijna) nooit voorkomen. Deze buurtproblemen kunnen in een aantal subgroepen worden onderscheiden, zoals fysieke verloedering, dreiging en sociale overlast, overlast van vermogensdelicten en verkeersoverlast. Ook is gevraagd welke van deze problemen volgens de respondenten met voorrang zouden moeten worden aangepakt. De mate waarin dergelijke problemen in de buurt worden ervaren kan een rol spelen bij de onveiligheidsgevoelens van burgers.

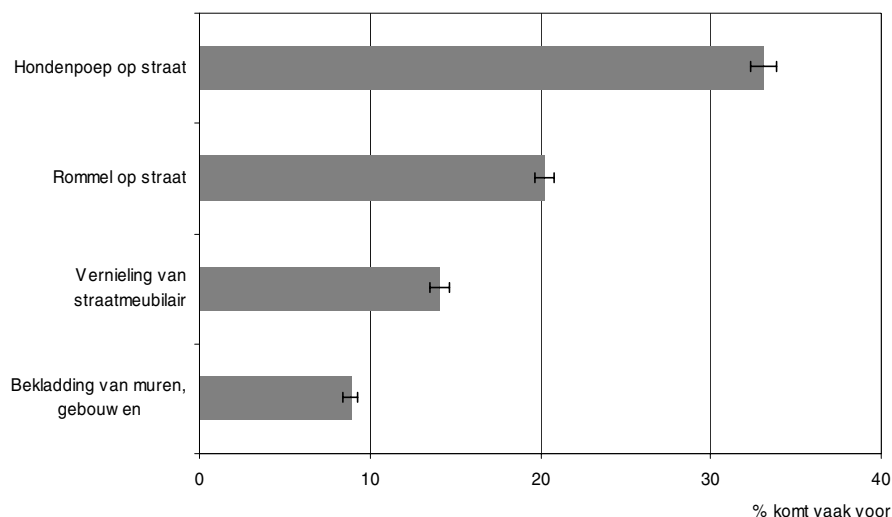
Vergeleken met de VMR is dit onderwerp in de IVM aanzienlijk uitgebreid. In de VMR was het aantal voorgelegde buurtproblemen beperkt tot veertien, en werd niet gevraagd welke problemen volgens de respondenten met voorrang zouden moeten worden aangepakt⁹.

3.2 Fysieke verloedering

Een van de problemen waar een woonbuurt mee te maken kan hebben betreft de mate van (fysieke) verloedering in de buurt. In de IVM zijn daarvan - evenals in de VMR - vier verschillende vormen onderscheiden: bekladding van muren en gebouwen, rommel op straat, hondenpoep en vernieling van straatmeubilair.

De meest genoemde vorm van fysieke verloedering is hondenpoep op straat: één op de drie Nederlanders (33 procent) geeft in de IVM 2008 aan dat dit vaak in de buurt voorkomt. Een op de vijf (20 procent) noemt rommel op straat als vaak voorkomend probleem, en veertien procent vindt dat van vernieling van straatmeubilair in hun buurt. Bekladding van muren en gebouwen wordt met negen procent het minst als vaak voorkomend probleem rond verloedering genoemd.

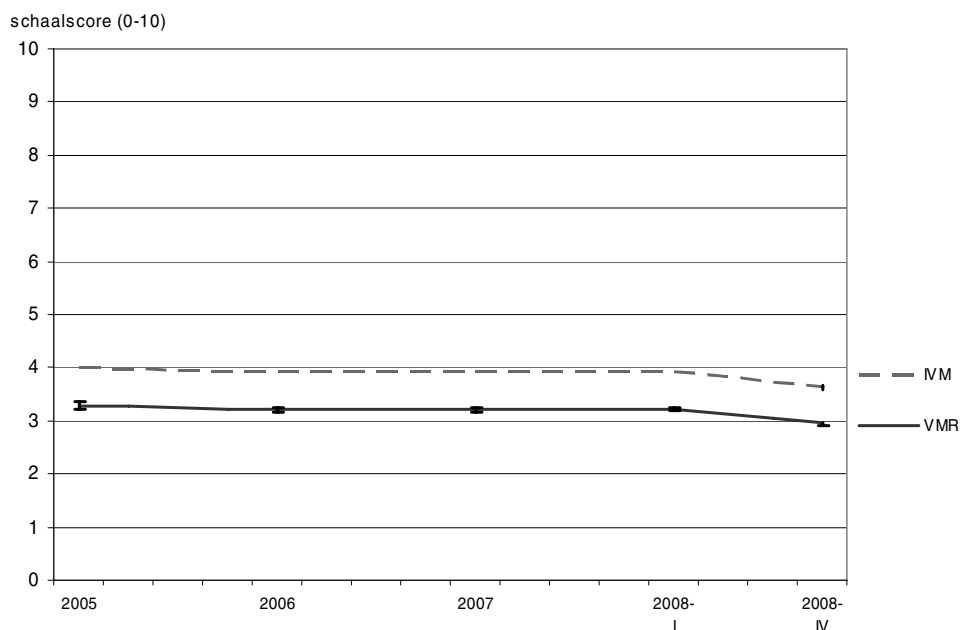
Grafiek 3.1
Buurtproblemen: fysieke verloedering (% 'komt vaak voor'), IVM 2008

Voor de fysieke verloedering van de woonomgeving is een schaa score berekend op basis van de vier hierboven genoemde stellingen. Deze score varieert tussen 0 en 10. Hiervoor geldt: hoe hoger deze waarde, hoe meer inwoners vinden dat fysieke verloedering vaak voorkomt in hun buurt.

⁹ De veertien buurtproblemen in de VMR werden ingedeeld in de subgroepen: verkeersoverlast, overige overlast en fysieke verloedering. Daarop wordt hier zoveel mogelijk aangesloten.

Grafiek 3.2
Buurtproblemen: fysieke verloedering (schaalscore)

Deze schaalscore voor verloedering van de fysieke woonomgeving bedraagt 3,6 volgens de IVM 2008.

Volgens de VMR-extra is deze schaalscore eind 2008 lager dan in de voorgaande (reguliere) VMR-edities. Tot begin 2008 is deze VMR-score vrijwel gelijk gebleven.

Grafiek 3.3
Buurtproblemen: fysieke verloedering (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

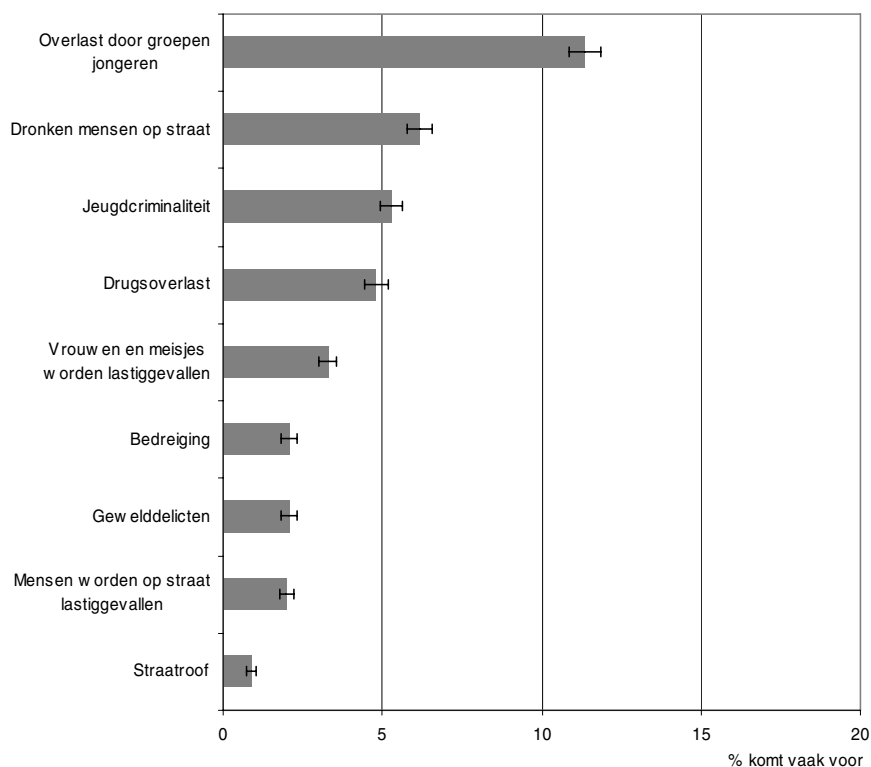

Per politieregio varieert de schaalscore voor fysieke verloedering van minder dan 3 in de regio's Twente, Noord- en Oost-Gelderland en Limburg-Noord tot meer dan 4 in de regio's Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond. In deze vier laatstgenoemde regio's, in Hollands Midden en in Limburg-Zuid ligt deze schaalscore voor fysieke verloedering ook significant hoger dan gemiddeld. Omgekeerd is deze schaalscore, behalve in Twente, Noord- en Oost-Gelderland en Limburg-Noord, ook lager dan gemiddeld in Fryslân, IJsselland, Zeeland, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord en Brabant-Zuid-Oost.

3.3 Dreiging en sociale overlast

In de IVM is ook gevraagd naar negen vormen van overlast in de buurt die in meer of mindere mate als bedreigend kunnen worden ervaren. Het gaat daarbij om dronken mensen op straat, mensen die op straat worden lastiggevallen, straatroof, drugsoverlast, overlast door groepen jongeren (deze vormen van overlast werden ook in de VMR gevraagd¹⁰), geweldsdelicten, bedreiging, vrouwen en meisjes die worden nagefloten en jeugdcriminaliteit (de vier laatstgenoemde vormen zijn nieuw in de IVM).

Grafiek 3.4
Buurtproblemen: dreiging en sociale overlast (% 'komt vaak voor'), IVM 2008

Overlast door groepen jongeren is naar verhouding de meest gesignaleerde vorm van bedreigende overlast in de woonbuurt. In de IVM 2008 geeft elf procent van de inwoners aan dat dit in hun buurt vaak voorkomt. Dronken mensen op straat, overlast van jeugdcriminaliteit en drugsoverlast komen met vijf á zes procent daarna het meeste voor. Vrouwen en meisjes die worden nagefloten of andere ongewenste aandacht krijgen wordt door drie procent als een frequent buurtprobleem ervaren; geweldsdelicten, bedreiging en lastig vallen van mensen op straat komt volgens twee procent van de inwoners vaak voor. Straatroof wordt het minst vaak als buurtprobleem genoemd (minder dan 1 procent).

Op basis van de antwoorden over acht van deze problemen (dronken mensen op straat is niet opgenomen) is een schaalscore samengesteld voor dreiging. Ook deze schaalscore loopt van 0 tot 10, waarbij een hogere score betekent dat dreiging in de buurt volgens de inwoners vaker voorkomt. Volgens de IVM 2008 bedraagt deze schaalscore 1,2. Voor de VMR is deze score niet vastgesteld.

Per politieregio varieert deze schaalscore voor dreiging van 0,7 (Twente) tot 2,2 (Amsterdam-Amstelland). Behalve Twente vertoont een aantal regio's in het noorden, oosten en zuiden (Fryslân, Drenthe, IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden, Zeeland, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Limburg-Noord) een significant lagere score dan het landelijke gemiddelde. Naast Amsterdam-Amstelland vertonen ook de regio's Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond een hogere schaalscore dan Nederland als geheel.

¹⁰ In de VMR werd gevraagd naar tasjesroof in plaats van straatroof.

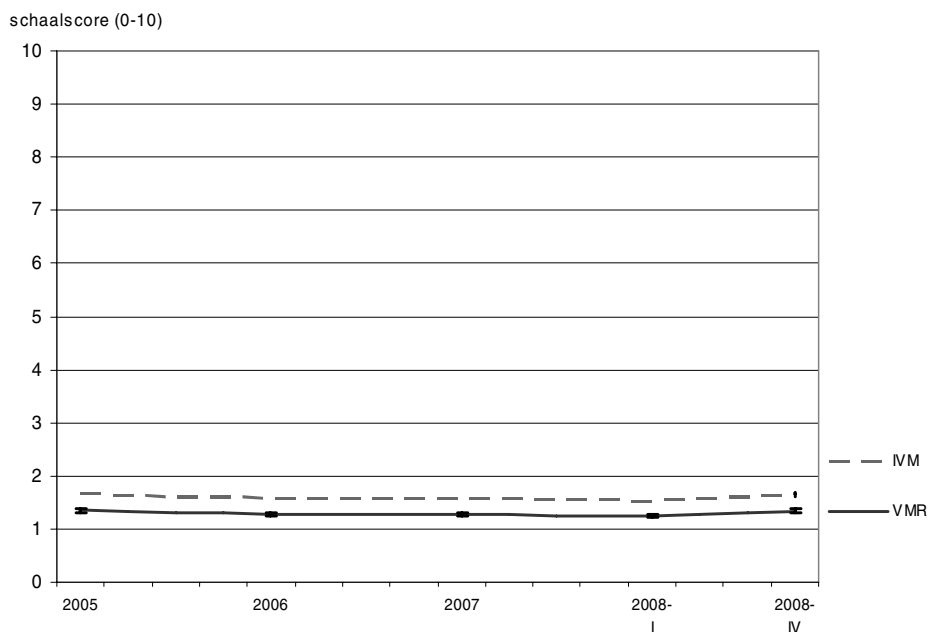
Grafiek 3.5
Buurtproblemen: dreiging (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

Uit de antwoorden over drugsoverlast, mensen die op straat worden lastiggevallen, overlast van groepen jongeren en dronken mensen op straat is een schaalscore afgeleid voor sociale overlast. Ook deze score varieert tussen 0 en 10; een hogere score wijst ook hier op een hoger aandeel inwoners dat aangeeft dat deze vormen van overlast in de eigen woonbuurt voorkomen.

Volgens de IVM 2008 bedraagt deze schaalscore voor sociale overlast 1,7. In de VMR-peilingen schommelt deze score tussen 1,2 en 1,3 met een laagste waarde begin 2008¹¹.

Grafiek 3.5
Buurtproblemen: sociale overlast (schaalscore)

Per politieregio loopt deze schaalscore van 1,2 (Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland) tot 2,7 (Amsterdam-Amstelland). Behalve in Amsterdam-Amstelland is deze score ook in de regio's Zaanstreek-Waterland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond duidelijk hoger dan het landelijke gemiddelde. Daarentegen wordt deze sociale overlast naast de

¹¹ Voor de VMR is de schaalscore voor sociale overlast herberekend overeenkomstig de afleiding voor de IVM-scores.

hierboven eerstgenoemde regio's ook in Fryslân, IJsselland, Gooi en Vechtstreek, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland door een kleiner deel van de inwoners als buurtprobleem ervaren dan in Nederland als geheel.

Grafiek 3.6
Buurtproblemen: sociale overlast (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

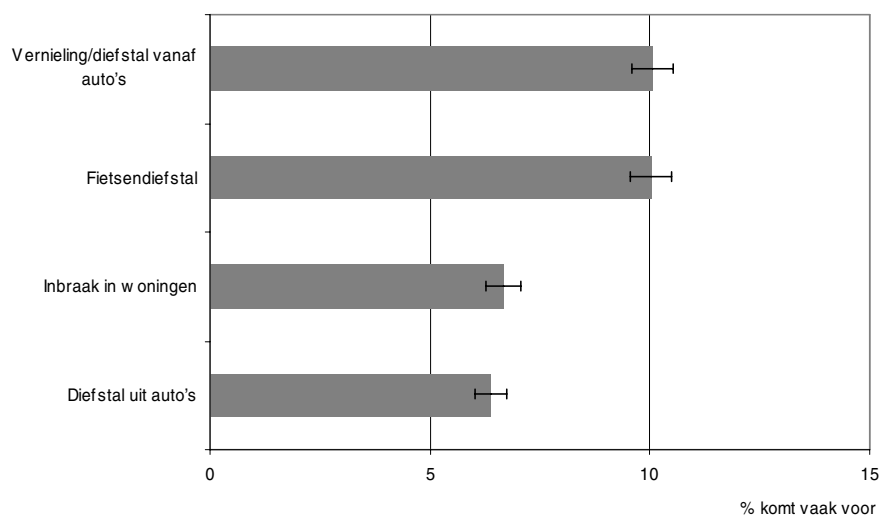

3.4 Overlast van vermogensdelicten

In de IVM is – anders dan in de VMR - ook gevraagd of bepaalde vermogensdelicten naar de mening van de inwoners vaak voorkomen in de buurt. Het betreft hier fietsendiefstal, diefstal uit auto's, autovandalisme (vernielingen aan of diefstal vanaf auto's) en inbraak in woningen.

Autovandalisme en fietsendiefstal komen hiervan het meeste voor: tien procent geeft aan dat deze vormen van criminaliteit in hun buurt vaak voorkomen. Woninginbraak en diefstal uit auto's komen met elk zes à zeven procent minder vaak voor.

Grafiek 3.7
Buurtproblemen: vermogensdelicten (% 'komt vaak voor'), IVM 2008

Ook van deze vormen van buurtproblemen is een schaalscore samengesteld, die wederom kan variëren tussen 0 (deze vormen van overlast komen niet voor) en 10 (alle vormen komen vaak voor). Deze schaalscore bedraagt voor Nederland als geheel 2,7.

Grafiek 3.8
Buurtproblemen: vermogensdelicten (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

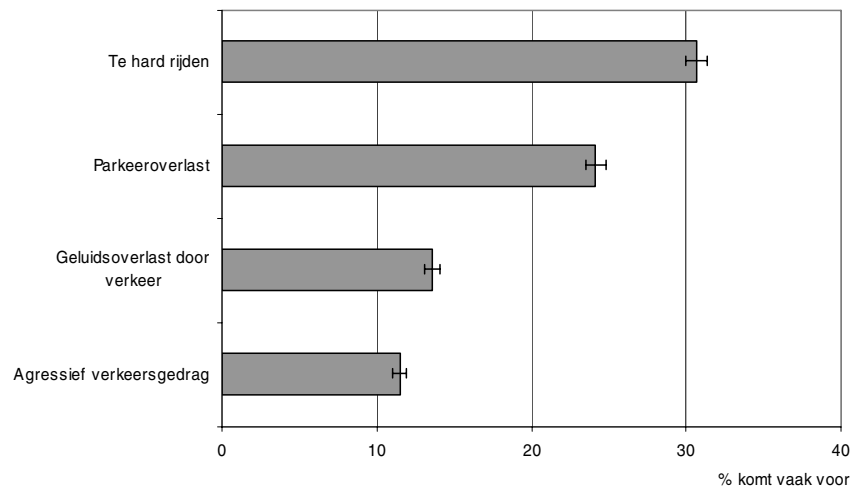

Naar politieregio varieert deze score van minder dan 2 (Fryslân, Twente, Zeeland) tot meer dan 4 (Amsterdam-Amstelland). Behalve in Amsterdam-Amstelland is deze schaalscore ook in Utrecht, Gooi en Vechtstreek, Haaglanden, Hollands Midden en Rotterdam-Rijnmond hoger dan het landelijke gemiddelde. Omgekeerd is deze score niet alleen in Fryslân, Twente en Zeeland, maar ook in Groningen, Drenthe, IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland, Zuid-Holland-Zuid en Flevoland lager dan gemiddeld.

3.5 Verkeersoverlast

Te hard rijden is de meest gesignaleerde vorm van verkeersoverlast in de eigen woonbuurt. Ruim drie van de tien inwoners van Nederland (31 procent) vindt volgens de IVM 2008 dat dit vaak in de buurt voorkomt. Bijna een kwart (24%) vindt dat van parkeeroverlast. Veertien procent vindt geluidsoverlast door verkeer een vaak voorkomend buurtprobleem, en twaalf procent vindt dat van agressief verkeersgedrag.

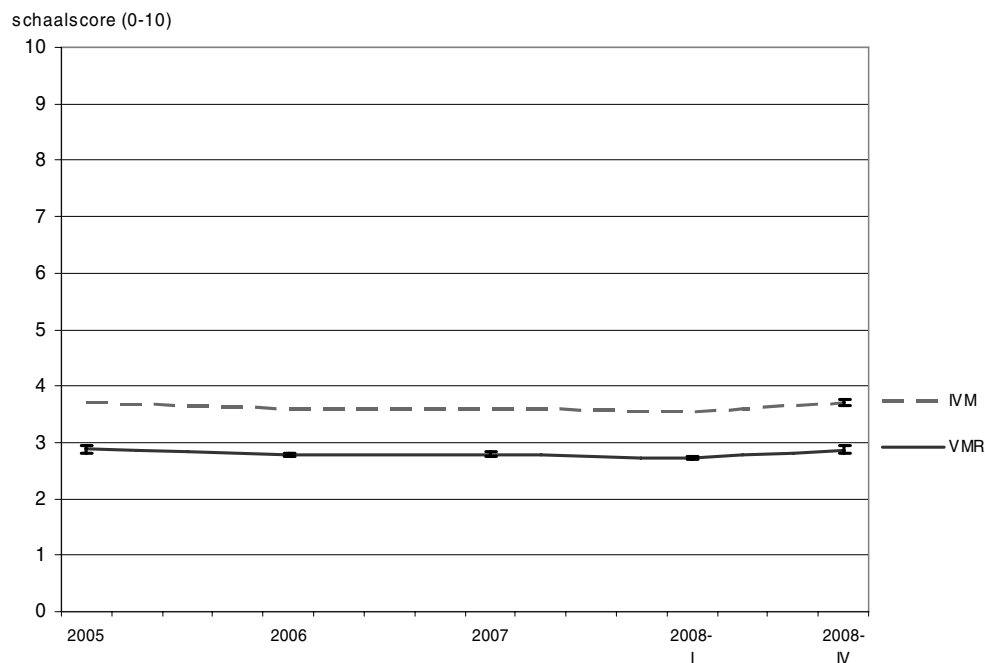
Grafiek 3.9
Buurtproblemen: verkeersoverlast (% 'komt vaak voor'), IVM 2008

Van deze vormen van verkeersoverlast is een schaalscore berekend. Deze schaalscore loopt van 0 tot 10. Ook hier geldt: hoe hoger deze schaalscore, hoe meer inwoners vinden dat verkeersoverlast vaak voorkomt in hun buurt. De schaalscore voor verkeersoverlast volgens de IVM bedraagt 3,7.

Het niveau van de schaalscore voor verkeersoverlast volgens de VMR¹² lag in het reguliere onderzoek van (begin) 2008 iets lager dan in de jaren daarvoor en eind 2008.

Grafiek 3.10
Buurtproblemen: verkeersoverlast (schaalscore)

Per politieregio varieert de schaalscore voor verkeersoverlast volgens de IVM 2008 van 3,1 (Flevoland) tot 4,3 (Limburg-Zuid). In de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid wordt verkeersoverlast significant meer dan gemiddeld als buurtprobleem ervaren. Inwoners van de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJssel-land, Twente, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland ervaren verkeersoverlast juist relatief minder als een probleem.

¹² In de VMR werd gevraagd naar aanrijdingen in plaats van naar parkeeroverlast.

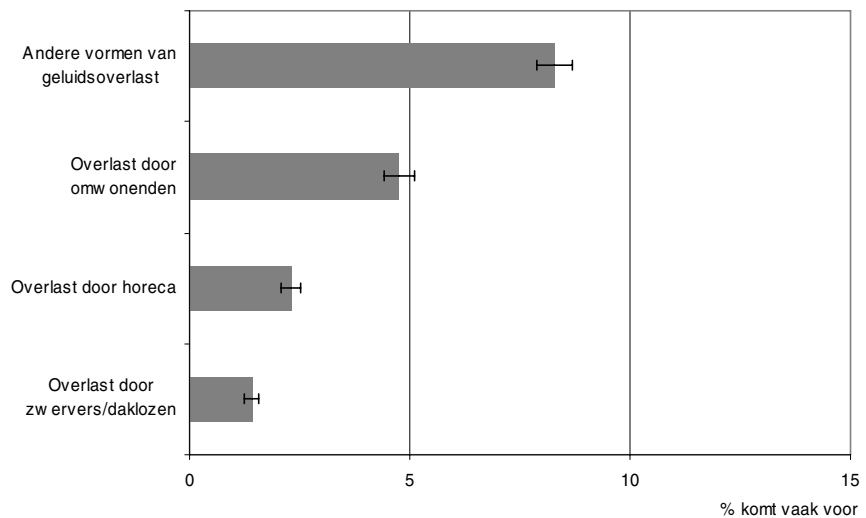
Grafiek 3.11
Buurtproblemen: verkeersoverlast (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

3.6 Overige overlast

In de IVM is van nog een aantal problemen nagegaan in hoeverre die volgens de inwoners in hun buurt voorkomen. Het gaat hier om overlast van omwonenden, andere vormen van geluidsoverlast, overlast van zwervers of daklozen en overlast van de horeca. Beide laatste vormen zijn nieuw in de IVM.

Grafiek 3.12
Buurtproblemen: overige overlast (% 'komt vaak voor'), IVM 2008

Van deze buurtproblemen komt overige geluidsoverlast volgens de inwoners het meest voor: acht procent geeft aan dat dit in hun buurt vaak voorkomt. Overlast van omwonenden komt volgens vijf procent van de inwoners vaak voor. Overlast van de horeca (twee procent) of van zwervers en daklozen (één procent) worden minder vaak als probleem gemeld.

Ook uit deze antwoorden is een schaaftscore afgeleid, eveneens variërend tussen 0 en 10, met een hogere score wijzend op meer inwoners die deze vormen van overlast ervaren. In

de IVM 2008 bedraagt deze score voor overige overlast 1,3. Voor de VMR is deze score niet vastgesteld.

Grafiek 3.13
Buurtproblemen: Overige overlast (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

Per politieregio varieert deze score tussen 0,9 (Brabant-Noord) en 2,2 (Amsterdam-Amstelland). Ook IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland en Flevoland vertonen naast Brabant-Noord een significant lagere score voor overige overlast dan het landelijke gemiddelde. Omgekeerd is deze score behalve in Amsterdam-Amstelland ook in de regio's Groningen, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond hoger dan voor Nederland als geheel.

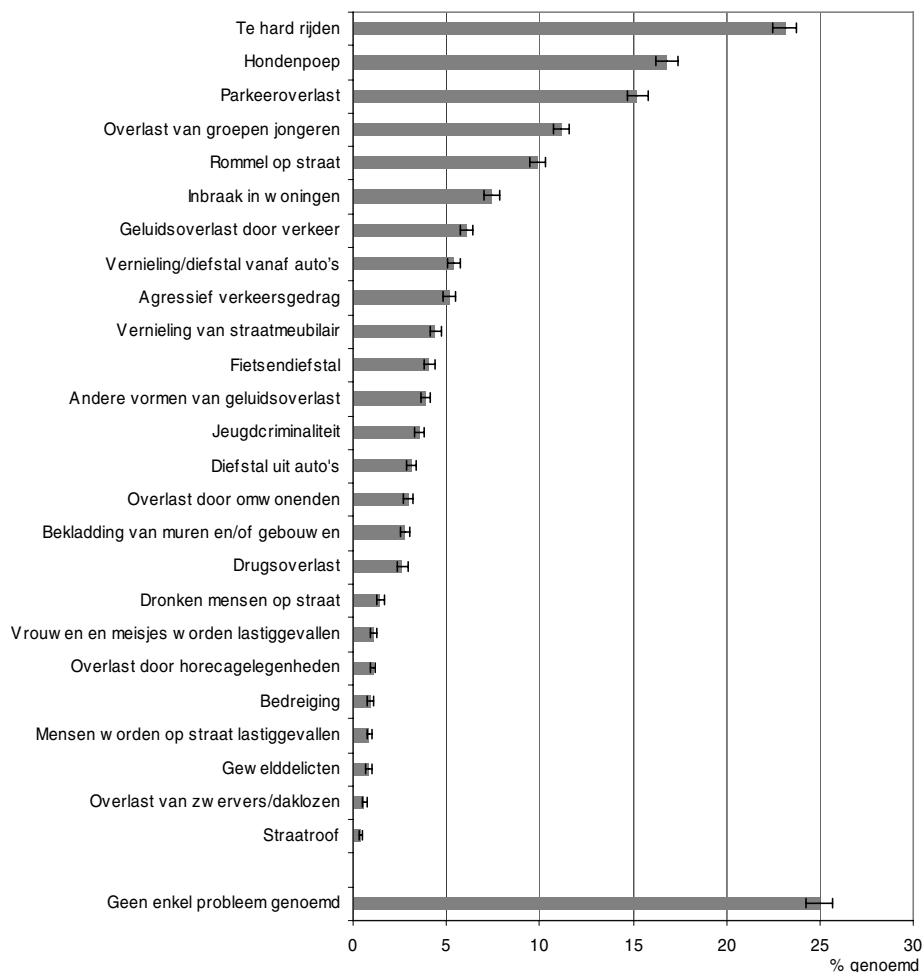
3.7 Belangrijkste problemen in de buurt

Aan de respondenten in de IVM is gevraagd welke twee van de 25 voorgelegde en hierboven beschreven buurtproblemen zij het meest direct aangepakt zouden willen zien.

Bijna een kwart (23 procent) van alle respondenten noemde te hard rijden als probleem dat met voorrang zou moeten worden aangepakt. Daarmee wordt te hard rijden verreweg het vaakst genoemd. Ook relatief vaak genoemd werden hondenpoep (17 procent), parkeeroverlast (15 procent), overlast door groepen jongeren (11 procent) en rommel op straat (tien procent). Zes á zeven procent van de bewoners noemde inbraak en geluidsoverlast door verkeer; autovandalisme, agressief verkeersgedrag, vernieling van straatmeubilair en fietsendiefstal werd door vier á vijf procent genoemd. Het minst vaak (minder dan één procent) werden straatroof en overlast door zwervers of daklozen genoemd.

Te hard rijden, hondenpoep, parkeeroverlast, overlast door jongeren en rommel op straat werden in vrijwel alle politieregio's eveneens vaker dan andere problemen genoemd. Maar de volgorde is niet altijd dezelfde. Zo wordt in Amsterdam-Amstelland rommel op straat (19 procent) en overlast door jongeren (17 procent) meer genoemd dan te hard rijden, hondenpoep en parkeeroverlast, die elk ongeveer even vaak worden genoemd (11 à 12 procent). In Haaglanden is parkeeroverlast (19 procent) het meest genoemde probleem; in Rotterdam-Rijnmond wordt te hard rijden, overlast door jongeren, parkeeroverlast en hondenpoep vrijwel even vaak genoemd (15 à 16 procent)

Grafiek 3.14
Buurtproblemen: genoemd als meest urgent (%), IVM 2008

3.8 Samenvatting

In dit hoofdstuk is op basis van de IVM 2008 van een 25-tal buurtproblemen beschreven of die volgens de respondenten vaak voorkomen in hun buurt, en welke van die problemen als eerste zouden moeten worden aangepakt. Ook is weergegeven in hoeverre politieregio's daarbij afwijken van het landelijke patroon. Aan verschillen met eerdere jaren wordt vanwege methodologische en organisatorische verschillen van de IVM met de VMR in dit kader voornamelijk geen aandacht besteed.

De buurtproblemen zijn gegroepeerd in probleemgroepen als fysieke verloedering, sociale overlast, overlast van vermogensdelicten, verkeersoverlast en overige overlast. Voor een aantal van deze probleemgroepen is een schaal score vastgesteld die telkens loopt van 0 (geen ervaren buurtproblemen) tot 10 (veel problemen).

Landelijke resultaten

De schaal score voor verloedering van de fysieke woonomgeving bedraagt 3,6. De meest genoemde vorm van fysieke verloedering is hondenpoep op straat.

De schaal score voor sociale overlast is 1,7; voor dreiging 1,2. Overlast door groepen jongeren wordt daarbij het meest genoemd.

Voor overlast van vermogensdelicten bedraagt de schaal score 2,7. Autovandalisme en fietsendiefstal komen hiervan het meeste voor.

De schaal score voor verkeersoverlast in de eigen woonbuurt bedraagt 3,7. Te hard rijden is de meest gesignaleerde vorm van verkeersoverlast.

Voor overige (niet nader gegroepeerde) vormen van overlast komt geluidsoverlast het meest voor.

Van de onderscheiden buurtproblemen wordt te hard rijden verreweg het meest genoemd als probleem dat het meest direct zou moeten worden aangepakt. Ook relatief vaak ge-

noemd worden hondenpoep, parkeeroverlast, overlast door groepen jongeren en rommel op straat. Het minst vaak werden straatroof en overlast door zwervers en daklozen genoemd.

Regionale verschillen

In grote lijnen geven inwoners in meer stedelijke regio's meer en inwoners in minder stedelijke regio's minder dan gemiddeld aan dat buurtproblemen vaak voorkomen. Wel zijn er daarbij verschillen per groep van buurtproblemen.

In de regio's Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Hollands Midden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid ligt de schaalscore voor fysieke verloedering significant hoger dan gemiddeld. In de regio's Fryslân, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Limburg-Noord is dit lager dan gemiddeld.

De schaalscore voor sociale overlast is in Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond hoger dan voor Nederland als geheel. In de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gooi en Vechtstreek, Zeeland, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Flevoland is deze score lager dan gemiddeld.

In Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en Flevoland is de schaalscore voor overlast van vermogensdelicten lager dan het landelijke gemiddelde, tegenover een hoger dan gemiddelde score in Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Gooi en Vechtstreek, Haaglanden, Hollands Midden en Rotterdam-Rijnmond.

In de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid is de (schaalscore voor) verkeersoverlast hoger dan gemiddeld; in de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland is dit minder dan gemiddeld.

De regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland hebben een significant lagere, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond een hogere schaalscore voor overige vormen van overlast dan gemiddeld voor Nederland als geheel.

In Amsterdam-Amstelland wordt rommel op straat het meest genoemd als probleem dat het eerst moet worden aangepakt; in Haaglanden is dat parkeeroverlast.

4. Onveiligheidsbeleving

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de onveiligheidsbeleving, dat wil zeggen algemene onveiligheidsgevoelens, onveiligheidsgevoelens op specifieke plekken in de eigen gemeente, gepercipieerde slachtofferkans en vermijdingsgedrag. Als laatste wordt ingegaan op respectloos gedrag.

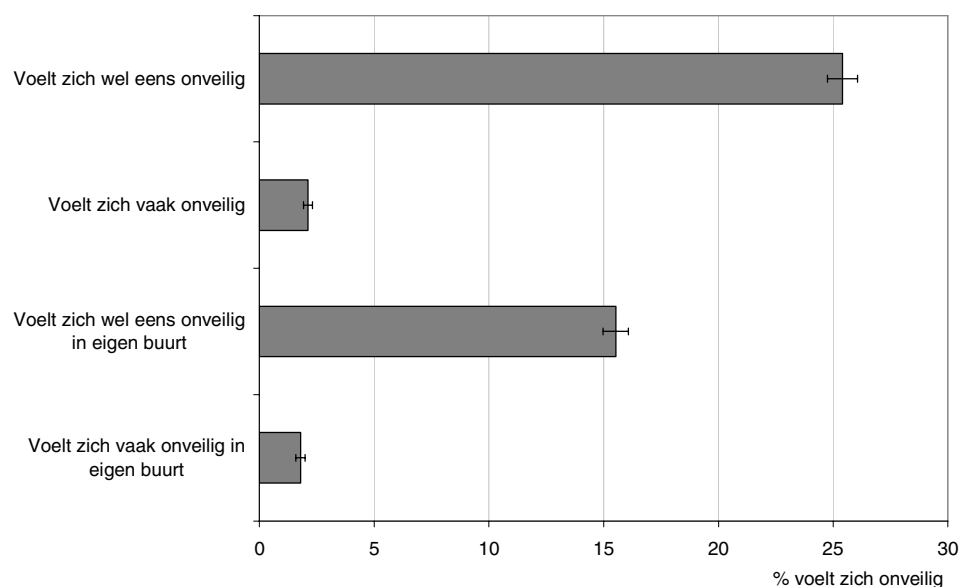
Om de beleving van onveiligheid in kaart te brengen is in de IVM enquête 2008 aan de respondenten een aantal vragen voorgelegd over door hen ervaren onveiligheidsgevoelens. Allereerst is gevraagd of men zich wel eens onveilig voelt. Aan degenen die aangeven zich wel eens onveilig te voelen is vervolgens gevraagd of dat vaak, soms, of zelden het geval is. Daarnaast is aan alle respondenten gevraagd of ze zich onveilig voelen in de eigen buurt en hoe groot ze de kans schatten dat ze het komende jaar zelf slachtoffer worden in specifieke situaties. Vervolgens is gevraagd of ze zich onveilig voelen op een aantal locaties in de gemeente. Daarna of ze vermijdingsgedrag vertonen in diverse voorbeeldsituaties. Ten slotte is aan de hand van verscheidene voorbeelden aan de respondenten gevraagd of ze wel eens respectloos behandeld worden.

4.2 Onveiligheidsgevoelens

Volgens de IVM 2008 voelt een kwart van de bevolking (25 procent) van 15 jaar en ouder zich wel eens onveilig en voelt twee procent van hen zich vaak onveilig.

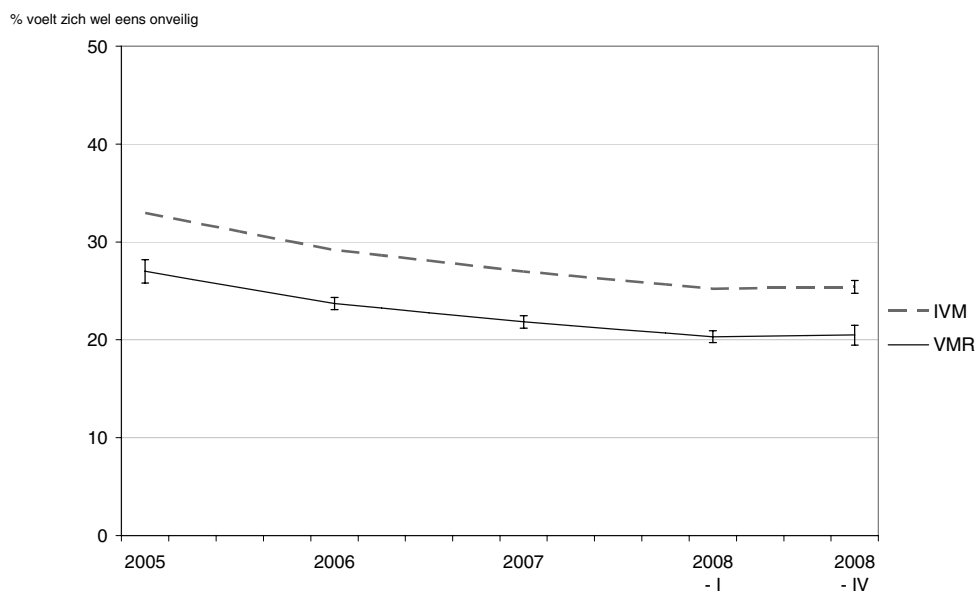
In de eigen woonbuurt voelt iets meer dan één op de zeven inwoners (16 procent) zich wel eens onveilig. Twee procent voelt zich vaak onveilig.

Grafiek 4.1
Onveiligheidsgevoelens (% voelt zich onveilig), IVM 2008

Op grond van de metingen in de VMR is onderzocht hoe het aandeel mensen dat zich wel eens onveilig voelt, veranderd is tussen 2005 en 2008. In 2008 is geen verschil tussen de onveiligheidsgevoelens van het eerste en het laatste kwartaal. Wel blijkt dat het aandeel dat zich wel eens onveilig voelde in 2008 bijna twee procentpunten lager was dan in 2007 en ruim drie procentpunten lager dan het jaar daarvoor. In 2005 voelde nog meer dan een kwart van de bevolking (27 procent) zich onveilig. Het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt is op basis van de VMR in drie jaar tijd met bijna zeven procentpunten gedaald.

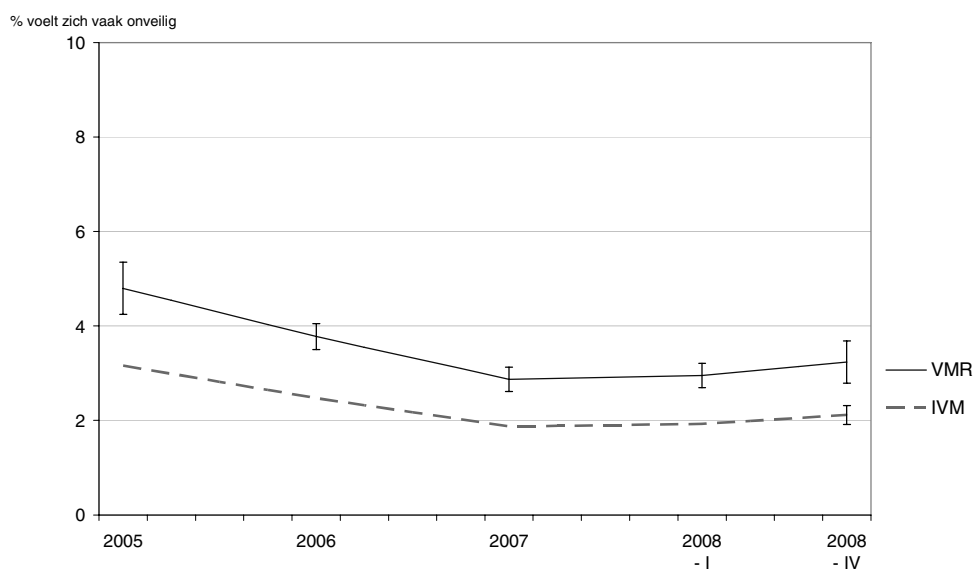
Grafiek 4.2
Onveiligheidsgevoelens (% voelt zich wel eens onveilig)

Van de mensen die in de IVM enquête 2008 aangaven zich wel eens onveilig te voelen zei acht procent dat ze zich vaak onveilig voelden. Dit betekent dat twee procent van alle inwoners van 15 jaar en ouder zich vaak onveilig voelt.

Gebaseerd op de metingen in de VMR blijkt dat het aandeel dat zich vaak onveilig voelde in het laatste kwartaal van 2008 vrijwel gelijk was aan het percentage in het eerste kwartaal van 2008 en in 2007. Tussen 2005 en 2007 echter is het percentage inwoners van vijftien jaar en ouder dat zich vaak onveilig voelde gedaald van vijf procent naar drie procent. Dit betekent dat de dalende trend die tussen 2005 en 2007 is opgetreden, zich niet verder heeft doorgezet.

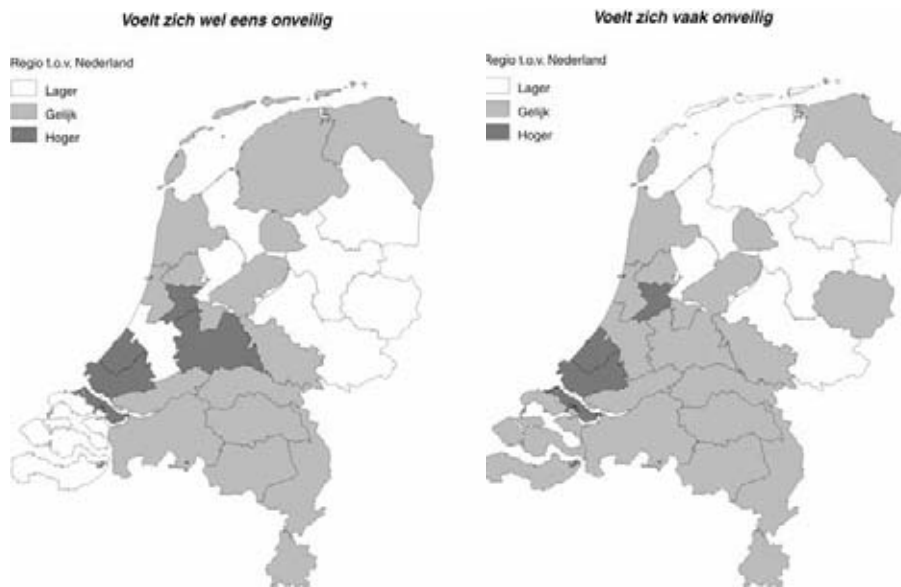
Grafiek 4.3
Onveiligheidsgevoelens (% voelt zich vaak onveilig)

Het aandeel inwoners dat volgens de IVM in 2008 aangaf zich wel eens onveilig te voelen, varieert van zeventien procent in Zeeland tot 35 procent in Amsterdam-Amstelland. Vergeleken met het landelijke gemiddelde, is het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt, lager in de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden en Zeeland. Omgekeerd ligt het percentage dat zich wel eens onveilig voelt, behalve in de regio Amsterdam-Amstelland ook in Rotterdam-Rijnmond, Utrecht en in de regio Haaglanden significant hoger dan gemiddeld.

Het aandeel inwoners dat zich vaak onveilig voelt varieert in 2008 volgens de IVM van minder dan 1 procent in de regio Fryslân tot iets meer dan vier procent in Amsterdam-Amstelland. In de politieregio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond is het percentage dat zich vaak onveilig voelt, significant hoger dan gemiddeld in Nederland. Het aandeel inwoners dat zich vaak onveilig voelt ligt significant lager dan gemiddeld in de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland en Noord- en Oost-Gelderland.

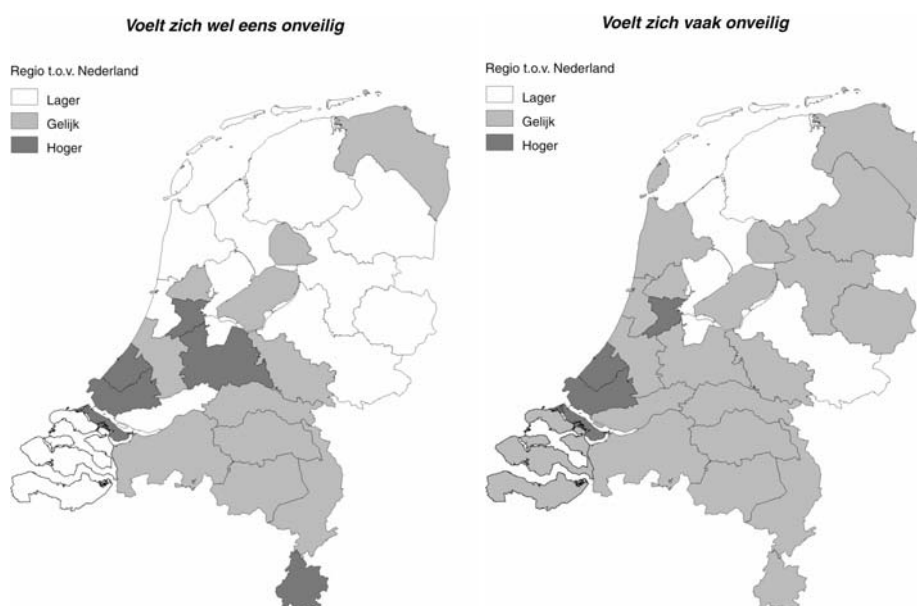
Grafiek 4.4
Onveiligheidsgevoelens naar politieregio (% voelt zich wel eens onveilig)
en (% voelt zich vaak onveilig), IVM 2008

In de eigen woonbuurt voelden de bewoners van de politieregio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden, zich vaker dan gemiddeld 'wel eens' en 'vaak' onveilig. Daarentegen voelden de bewoners van de politieregio's Fryslân, Noord- en Oost-Gelderland en Gooi en Vechtstreek zich veiliger. Deze respondenten gaven aan zich significant minder vaak 'wel eens' en 'vaak' onveilig te voelen.

Verder voelden de bewoners van de regio's Utrecht en Limburg-Zuid zich vaker 'wel eens' onveilig in de eigen woonbuurt. Bewoners van de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord-Holland-Noord, Kennemerland, Zuid-Holland-Zuid en Zeeland voelden zich minder vaak 'wel eens' onveilig.

Grafiek 4.5
Onveiligheidsgevoelens in de eigen woonbuurt naar politieregio (% voelt zich wel eens onveilig)
en (% voelt zich vaak onveilig), IVM 2008

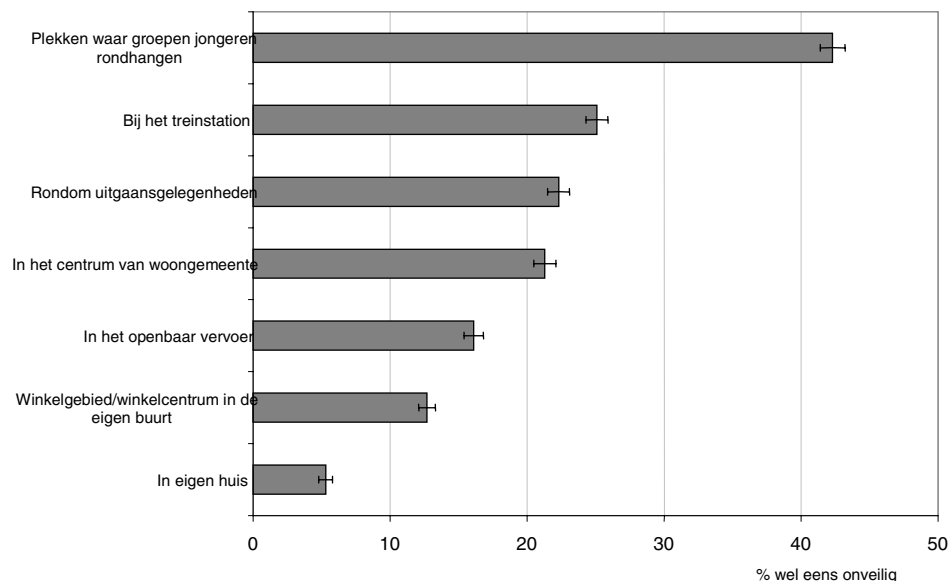

4.3 Onveiligheidsgevoelens op specifieke plekken in de eigen gemeente

In de IVM 2008 is aan degenen die zich wel eens onveilig voelen ook gevraagd of zij zich wel eens onveilig voelen op specifieke plekken in de eigen gemeente, zoals in het openbaar vervoer, rondom uitgaansgelegenheden of op plekken waar groepen jongeren rondhangen. Met 'wel eens' wordt bedoeld dat de respondenten aangeven zich vaak of soms onveilig voelen.

Iets meer dan twee vijfde (42 procent) van de inwoners geeft aan dat het wel eens voorkomt dat men zich wel eens onveilig voelt op plekken waar jongeren rondhangen, terwijl een kwart (25 procent) dat zelfde onveiligheidsgevoel heeft bij het treinstation. Daarnaast voelen meer dan één op de vijf inwoners (22 procent) zich wel eens onveilig rondom uitgaansgelegenheden. Een vergelijkbaar percentage (21 procent) geeft aan dat dit wel eens voorkomt in het centrum van de eigen woongemeente. Verder meldt zestien procent van de inwoners zich wel eens onveilig te voelen in het openbaar vervoer en dertien procent in het winkelgebied/winkelcentrum in de eigen buurt. Het minst onveilig voelen mensen zich in hun eigen huis. Vijf procent voelt zich hier wel eens onveilig.

Grafiek 4.6
Onveiligheidsgevoelens op specifieke plekken in de eigen gemeente (% 'wel eens' onveilig), IVM 2008

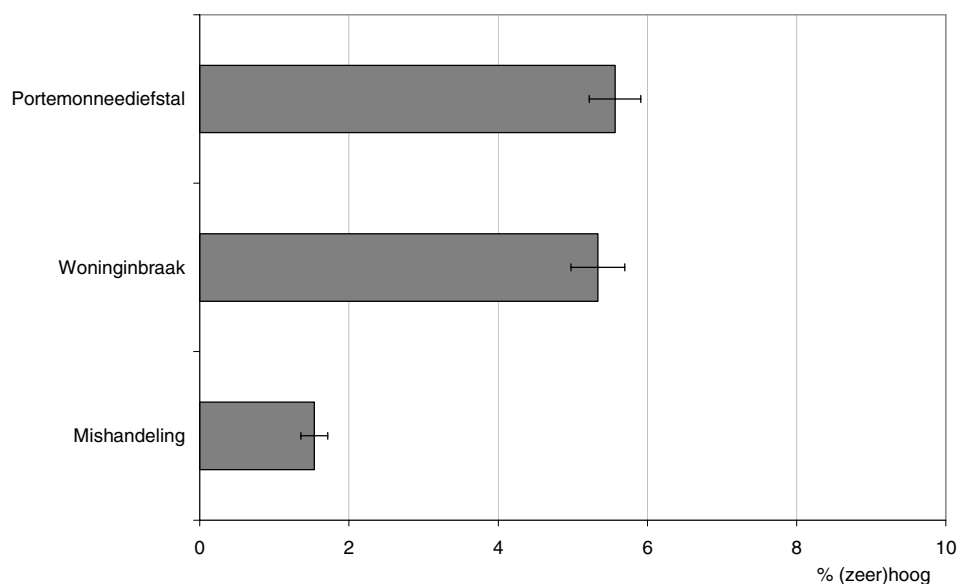
Het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt, verschilt sterk per politieregio. Bijvoorbeeld op plekken waar groepen jongeren rondhangen, voelen de mensen zich vaker wel eens onveilig in de regio Utrecht, Haaglanden en Hollands-Midden. Juist minder vaak is dat in de regio's Drenthe, Zeeland en Limburg-Noord.

4.4 Gepercipieerde slachtofferkans

In de IVM 2008 is onderzocht hoe hoog de kans wordt geschat om komend jaar zelf slachtoffer te worden van woninginbraak of mishandeling.

Zes procent van alle inwoners van 15 jaar en ouder schat de kans op portemonneediefstal hoog of heel hoog in. Vijf procent van de respondenten maakt deze inschatting voor woninginbraak. Iets minder dan twee procent van de mensen geeft aan hoge of heel hoge kans te lopen op mishandeling.

Grafiek 4.7
Gepercipieerde slachtofferkans (% (zeer) hoog), IVM 2008

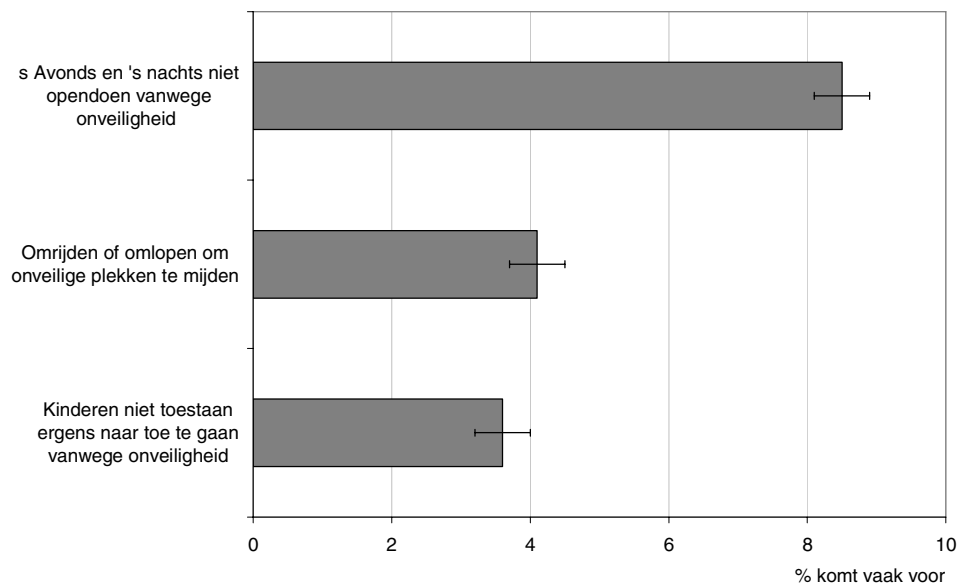

4.5 Vermijdingsgedrag

In de IVM 2008 is gevraagd of men bepaalde situaties vaak vermijdt vanwege een gevoel van onveiligheid, zoals 's avonds niet open doen, omrijden of omlopen om bepaalde plekken in de woonplaats te mijden en kinderen niet toestaan ergens naar toe te laten gaan vanwege onveiligheid. Verder is naar de onveiligheidsgevoelens 's avonds op straat en 's avonds thuis gevraagd.

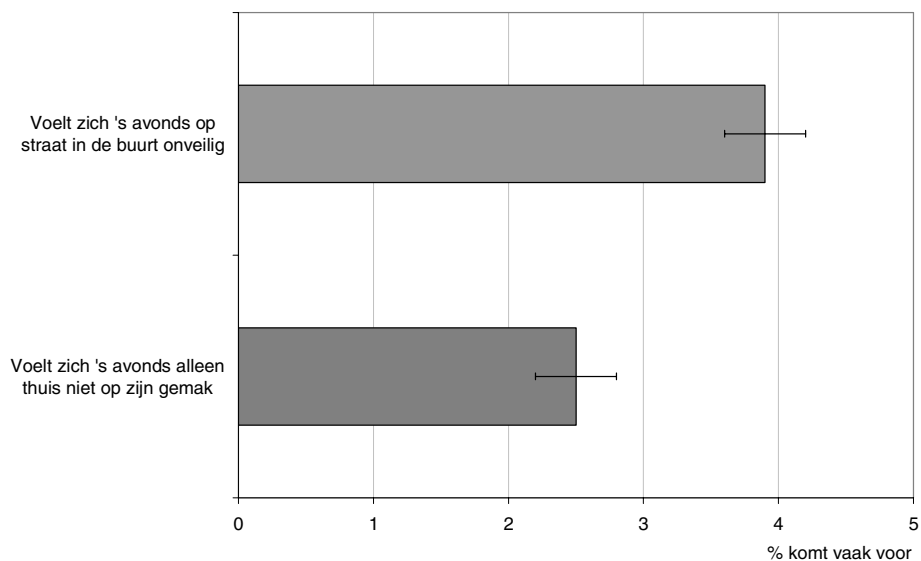
Bijna één op de twaalf inwoners (9 procent) doet vanwege onveiligheidsgevoelens 's avonds en 's nachts niet open als er onverwachts wordt aangebeld. Iets meer dan één op de 25 inwoners (4 procent) rijdt of loopt om met het doel onveilige plekken te mijden. Ook zegt vier procent van de ouders met kinderen jonger dan vijftien jaar dat zij hun kinderen vaak niet toestaan bepaalde plaatsen te bezoeken omdat zij die te onveilig vinden.

Grafiek 4.8
Vermijdingsgedrag (% komt vaak voor), IVM 2008

Vier procent van alle inwoners van 15 jaar en ouder voelt zich 's avonds op straat in de buurt onveilig. Bijna drie procent van de inwoners voelt zich 's avonds alleen thuis niet op zijn gemak.

Grafiek 4.9
Onveiligheidsgevoelens in specifieke situaties (% komt vaak voor), IVM 2008

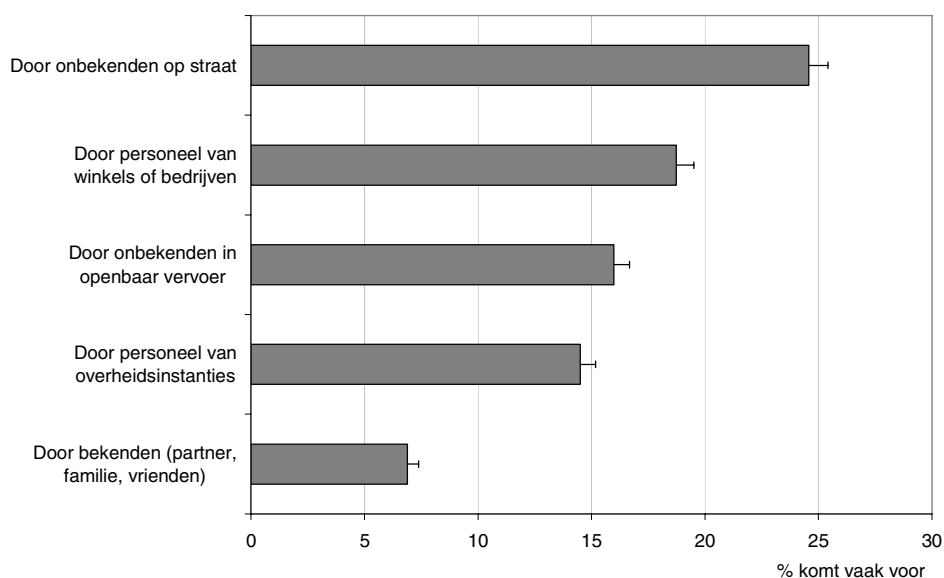

4.6 Respectloos gedrag

In de IVM 2008 is onderzoek gedaan naar respectloos gedrag, dat wil zeggen gedrag dat volgens de respondenten de grenzen van goed fatsoen overschrijdt. Aan de respondenten is gevraagd of ze persoonlijk door een aantal specifieke personen of instanties respectloos zijn behandeld. Antwoordmogelijkheden zijn 'komt vaak voor', 'komt soms voor', 'komt zelden voor' en 'komt nooit voor'. De antwoordcategorieën 'komt vaak voor' en 'komt soms voor' zijn gegroepeerd onder 'komt wel eens voor'.

Respectloos gedrag door onbekenden op straat komt het vaakst voor gevolgd door respectloos gedrag door personeel van winkels en bedrijven, onbekenden in het openbaar vervoer en personeel van overheidsinstanties. Een kwart (25 procent) van alle inwoners van 15 jaar en ouder gaf aan wel eens respectloos bejegend te zijn door onbekenden. Wel eens respectloos gedrag door winkel- en bedrijvenpersoneel werd door iets minder dan één vijfde (19 procent) van de inwoners genoemd. Zestien procent gaf aan wel eens slachtoffer te zijn van respectloos gedrag in het openbaar vervoer. Personeel van overheidsinstanties veroorzaakten dit gedrag bij vijftien procent van de bevolking. Wel eens respectloos gedrag door bekenden (partner, familie of vrienden) kwam met zeven procent het minst vaak voor.

Grafiek 4.10
Respectloos gedrag (% komt 'wel eens' voor), IVM 2008

4.7 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn de ervaren onveiligheidsgevoelens en de eventuele gedragsaanpassingen vanwege (vermeende) onveiligheid weergegeven. De landelijke resultaten van de IVM 2008 staan daarbij centraal. Verder zijn de cijfers voor de afzonderlijke politieregio's vergeleken met het landelijke beeld. In een aantal gevallen is een tijdreeks gegeven op basis van VMR.

Landelijke uitkomsten:

- Een kwart van de inwoners van Nederland voelt zich wel eens onveilig. Uit de data van de VMR blijkt dat het aandeel personen van 15 jaar en ouder dat zich wel eens onveilig voelt tussen 2005 en 2008 significant is gedaald.
- Twee op de honderd inwoners voelt zich vaak onveilig. Ook hier is volgens de VMR-metingen een dalende trend waar te nemen. Tussen 2005 en 2007 is het aandeel personen dat zich vaak onveilig voelt significant gedaald.
- Inwoners van Nederland voelen zich het meest onveilig op plekken waar jongeren rondhangen.
- Zes op de honderd inwoners van 15 jaar en ouder schat de kans hoog of zeer hoog in dat het komende jaar hun portemonnee wordt gestolen. Eén op de twintig is van mening dat ze het komende jaar een grote tot zeer grote kans hebben dat er bij hun thuis wordt ingebroken.

- 's Nachts niet opendoen vanwege onveiligheid is de meest voorkomende vorm van vermijdingsgedrag. Iets minder dan één op de tien inwoners neemt deze maatregel.
- Van alle gemeten vormen van respectloos gedrag komt respectloos gedrag door onbekenden op straat het vaakst voor. In totaal gaf een kwart van alle inwoners van 15 jaar en ouder aan wel eens respectloos bejegend te zijn door deze personen.

Regionale verschillen:

- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden voelen de bewoners zich minder veilig dan gemiddeld in Nederland. Inwoners van deze regio's voelden zich zowel vaker 'vaak' onveilig als vaker 'wel eens' onveilig. Inwoners van Utrecht voelen zich vaker 'wel eens' onveilig.
- Vergeleken met het landelijke gemiddelde is het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt lager in de regio's Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands-Midden en Zeeland.
- Het aandeel inwoners dat zich vaak onveilig voelt ligt significant lager dan gemiddeld in de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland en Noord- en Oost-Gelderland.

5. Slachtofferschap en ondervonden delicten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de mate waarin de inwoners van Nederland als burger zijn geconfronteerd met diverse vormen van veel voorkomende criminaliteit centraal. Het gaat hierbij in de eerste plaats om slachtofferschap van delicten, uitgedrukt als het percentage van de bevolking (van 15 jaar en ouder¹³) dat in een periode van 12 maanden éénmaal of vaker is geconfronteerd met een of meer delicten, ongeacht de plaats waar en het aantal malen dat dit is gebeurd. Voor sommige vormen van criminaliteit is ook een nadere specificatie mogelijk naar specifieke groepen of objecten. Zo kan fietsdiefstal ook worden uitgedrukt ten opzichte van het aantal fietsbezitters en autodelicten ten opzichte van het aantal inwoners van 18 jaar en ouder of het aantal autogebruikers. Inbraken en pogingen daartoe kunnen behalve aan het aantal personen ook worden gerelateerd aan het aantal huishoudens.

Slachtofferschap kan ook worden uitgedrukt in het aantal ondervonden delicten. Dit geeft weer hoe vaak de bevolking met delicten is geconfronteerd. Het aantal in Nederland ondervonden delicten biedt aanknopingspunten voor het opsporingsbeleid van politie en justitie. Anders dan bij slachtofferschap hebben de gegevens over ondervonden delicten alleen betrekking op voorvallen die in Nederland hebben plaatsgevonden. Voorvallen in het buitenland blijven daarbij dus buiten beschouwing. Alleen de vraag over de geografische locatie van het voorval heeft wel betrekking op alle delicten, ongeacht of dit in Nederland of het buitenland plaatsvond.

In de IVM worden veertien afzonderlijke delictsoorten onderscheiden¹⁴. Door combinatie van de afzonderlijke soorten delicten kunnen gegevens voor alle delicten samen en voor delictgroepen worden vastgesteld. In de volgende paragrafen worden de delicten zoveel mogelijk besproken naar de indeling in gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten. Deze indeling en combinatie van delictsoorten, die zoveel mogelijk aansluit op de (hoofd)groepenindeling in de Politiestatistiek, werd ook in de VMR gehanteerd. Ook voor alle delicten samen (waarbij de categorie 'overige delicten' buiten beschouwing blijft) kan een beeld worden gegeven.

Allereerst komt slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit aan de orde. Eerst wordt het totaalbeeld van alle delicten samen beschreven, gevolgd door een schets van de groepen van delicten en de afzonderlijke delictsoorten binnen die groep. Vervolgens wordt ingegaan op het aantal ondervonden delicten, waarbij dezelfde volgorde wordt aangehouden (totaal, delictsgroepen, afzonderlijke delictsoorten). Ten slotte wordt aandacht besteed aan de mogelijke relatie tussen slachtoffer en dader en aan de plaats (gemeente, locatie) waar het voorval plaatsvond. Bij gegevens naar politieregio komen alleen de totalen en de groepen van delicten aan de orde.

Voor onderlinge vergelijking kunnen de slachtofferpercentages en het aantal delicten per 100 inwoners (van 15 jaar en ouder) worden gebruikt. Daarnaast wordt voor Nederland als geheel het absolute aantal ondervonden delicten vermeld. Daarbij staan de gegevens uit de IVM centraal. Waar mogelijk worden (landelijke) ontwikkelingen geschetst op basis van de VMR-gegevens, inclusief de VMR-extra, die parallel aan de IVM is uitgevoerd.

Hoewel de inhoudelijke omschrijving van de delictsoorten en de combinatie in delictsgroepen in de IVM nauw aansluit op die in de VMR, is een directe vergelijking niet mogelijk, zowel vanwege de algemene methodologische veranderingen in de IVM als door specifieke wijzigingen in vervolgvragen rond slachtofferschap en delicten.

5.2 Persoonlijk slachtofferschap

In deze paragraaf wordt een totaalbeeld geschetst van de criminaliteit in Nederland voor zover de inwoners in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek persoonlijk slachtoffer zijn geweest van een of meer met name genoemde delicten. Het gaat daarbij om geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling en bedreiging), vermogensdelicten (inbraak of poging daartoe, fietsdiefstal, diefstal van of uit de auto, zakkenrollerij met of zonder ge-

¹³ Beschadiging van de auto of diefstal van of uit de auto: 18 jaar en ouder.

¹⁴ In de VMR werden vijftien afzonderlijke delictsoorten onderscheiden: dezelfde veertien delictsoorten als in de IVM plus doorrijden na een aanrijding (vervallen vanwege grote variatie en beperkte relevantie). In de VMR-gegevens over slachtofferschap en delicten totaal is doorrijden na een aanrijding wel opgenomen.

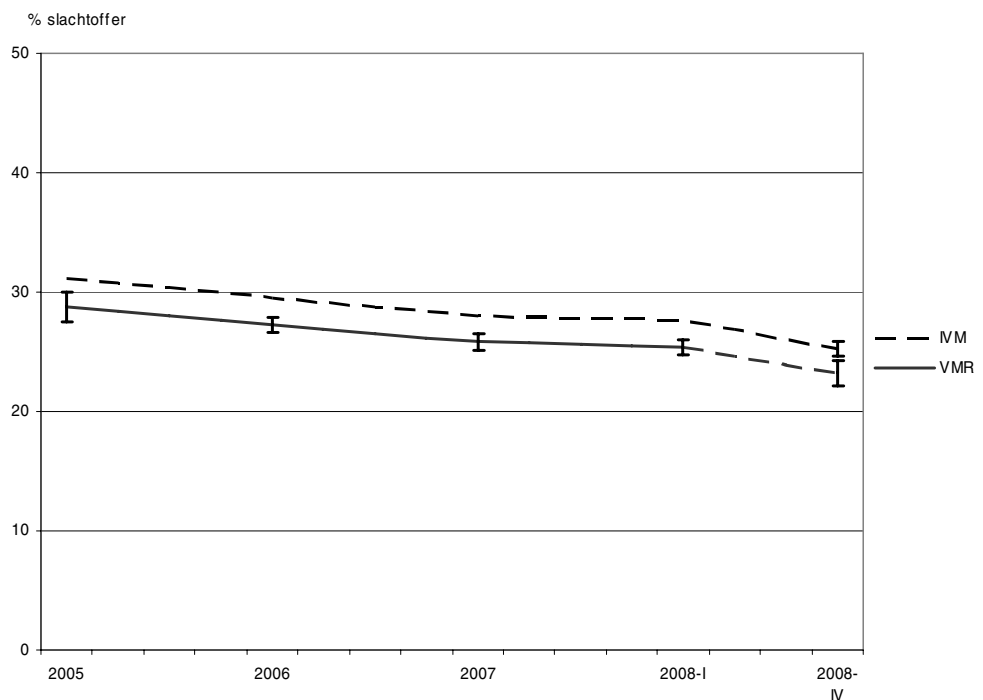
weld¹⁵ en overige diefstal), vandalismedelicten (beschadiging/diefstal vanaf de auto en overige vernielingen) en overige, niet nader gespecificeerde delicten.

5.2.1 Slachtofferschap totaal

Van alle inwoners van Nederland van 15 jaar en ouder werd volgens de IVM-2008 een kwart (25 procent) eenmaal of vaker slachtoffer van één of meer van de genoemde delicten. Uit de VMR blijkt dat het totale landelijke slachtofferpercentage in de voorgaande jaren geleidelijk is gedaald. Ook de VMR-extra lijkt te wijzen op een verdere daling.

De daling bij slachtofferschap wordt mede veroorzaakt door een licht seizoenseffect. Op grond van eerdere (kleinschalige) kwartaalmetingen van de VMR in de periode 2005-2008 werd vastgesteld dat het slachtofferpercentage in het vierde kwartaal van elk jaar steeds iets lager uitkomt dan in het eerste kwartaal.

Grafiek 5.1
Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit – totaal (% slachtoffer)

Per politieregio varieert dit totale slachtofferpercentage volgens de IVM-2008 van minder dan 20 procent (Drenthe, Zeeland, Limburg-Noord) tot 38 procent (Amsterdam-Amstelland). Behalve in de eerstgenoemde politieregio's ligt dit percentage ook in Fryslân, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden en Brabant-Noord lager dan het landelijke gemiddelde. Een hoger dan gemiddeld slachtofferpercentage komt voor in de regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond.

¹⁵ Omdat in eerdere CBS-enquêtes geen onderscheid is gemaakt tussen zakkenrollerij met en zonder geweld worden beide vormen – anders dan volgens de standaardclassificatie – in de IVM (evenals in de VMR) tot de vermogensdelicten gerekend.

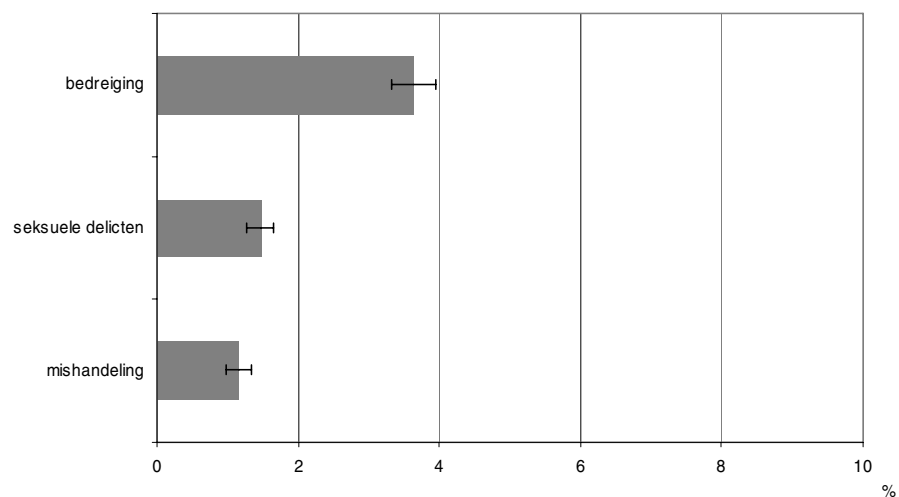
Grafiek 5.2
Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit – totaal naar politieregio
(% slachtoffer), 2008

5.2.2 Slachtofferschap van geweldsdelicten

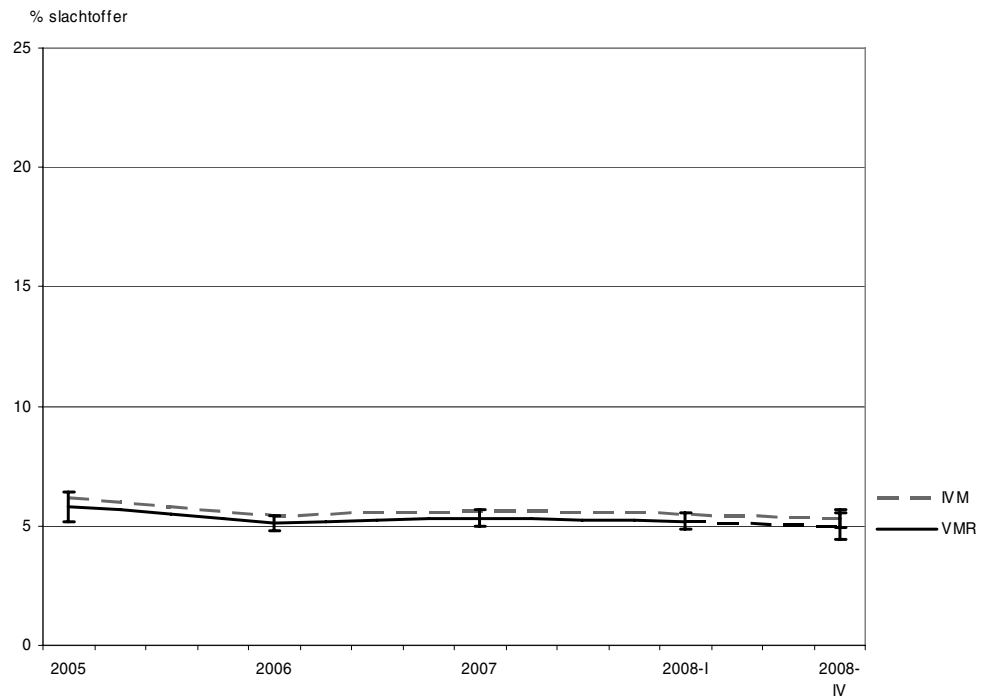
Volgens de IVM-2008 werd vijf procent van alle inwoners slachtoffer van een of meer geweldsdelicten. Slachtofferschap van bedreiging komt daaronder het meeste voor (bijna 4 procent). Van seksuele delicten en van mishandeling werd telkens ruim één procent slachtoffer.

Grafiek 5.3
Slachtofferschap van geweldsdelicten (% slachtoffer), 2008

Volgens de VMR is het percentage inwoners dat slachtoffer werd van een of meer geweldsdelicten in de afgelopen jaren niet wezenlijk veranderd.

Grafiek 5.4
Slachtofferschap van geweldsdelicten – totaal (% slachtoffer)

Per politieregio varieert het slachtofferpercentage voor geweldsdelicten in de IVM-2008 van minder dan vier in Zeeland en Midden-en West-Brabant tot negen in de regio Amsterdam-Amstelland. In Hollands Midden ligt dit aandeel significant lager, in Amsterdam-Amstelland hoger dan het landelijke gemiddelde.

Grafiek 5.5
Slachtofferschap van geweldsdelicten naar politieregio (% slachtoffer), 2008

Regio t.o.v. Nederland

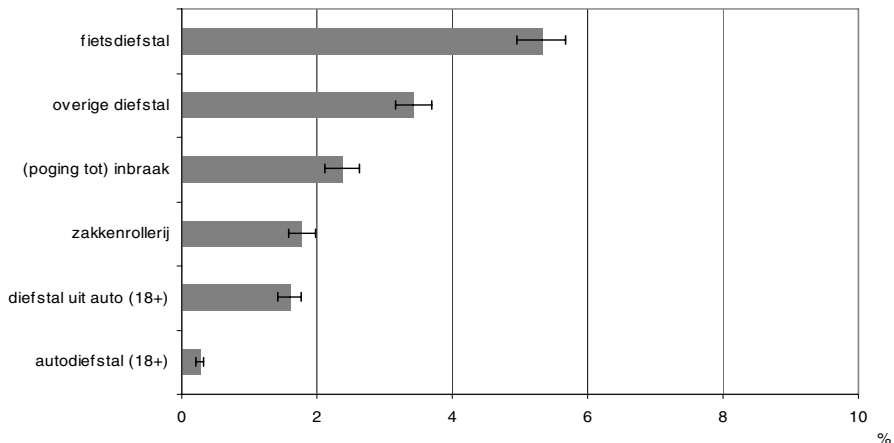
- Lager
- Gelijk
- Hoger

5.2.3 Slachtofferschap van vermogensdelicten

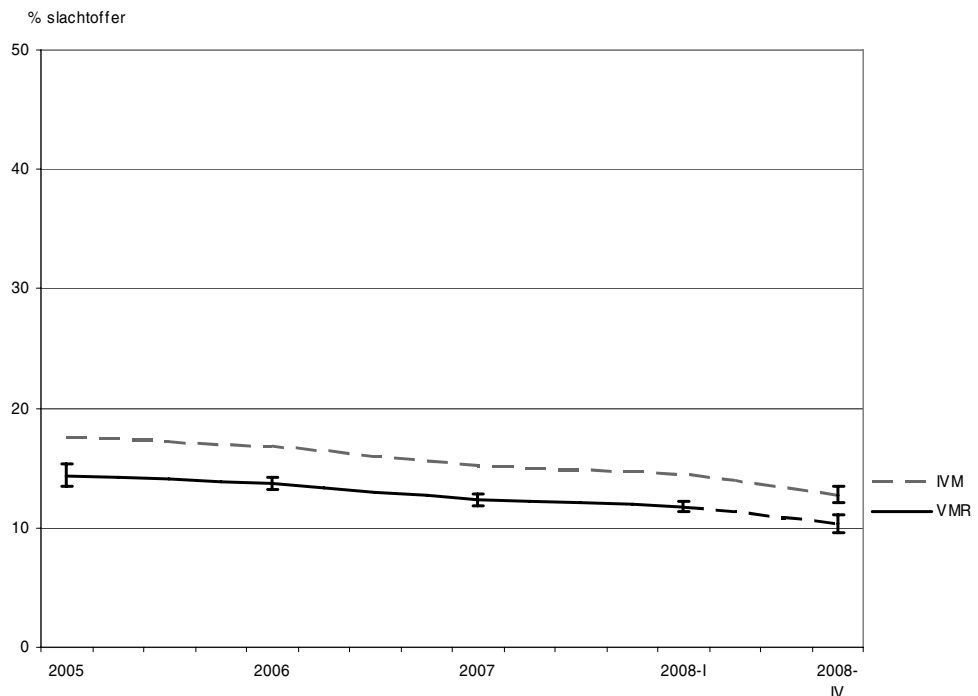
In de IVM-2008 geeft dertien procent van de bevolking aan binnen een jaar slachtoffer van één of meer vermogensdelicten te zijn geweest. Fietsdiefstal telt hiervan de meeste slachtoffers: ruim vijf procent had hiermee te maken. Ruim twee procent had te maken met een inbraak of een poging daartoe (elk rond 1%). Bijna twee procent werd slachtoffer van zakkenrollerij (met of zonder geweld) en van diefstal uit de auto. Met autodiefstal werd minder dan één procent geconfronteerd. Van andere dan deze genoemde diefstaldelicten werd drie procent slachtoffer.

Grafiek 5.6
Slachtofferschap van vermogensdelicten (% slachtoffer), 2008

Uit de VMR blijkt een dalende trend van slachtofferschap van vermogensdelicten in de afgelopen jaren. Zie echter ook de opmerking over een seizoenseffect bij slachtofferschap totaal

Grafiek 5.7
Slachtofferschap van vermogensdelicten - totaal (% slachtoffer)

Het percentage slachtoffers van vermogensdelicten varieerde in de IVM-2008 per politieregio van acht in Zeeland tot 22 in Amsterdam-Amstelland. In Drenthe, Hollands Midden, Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en Brabant-Noord is dit percentage lager dan het landelijke gemiddelde, in Gelderland-Zuid, Utrecht, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden hoger dan gemiddeld.

Grafiek 5.8
Slachtofferschap van vermogensdelicten naar politieregio (% slachtoffer), 2008

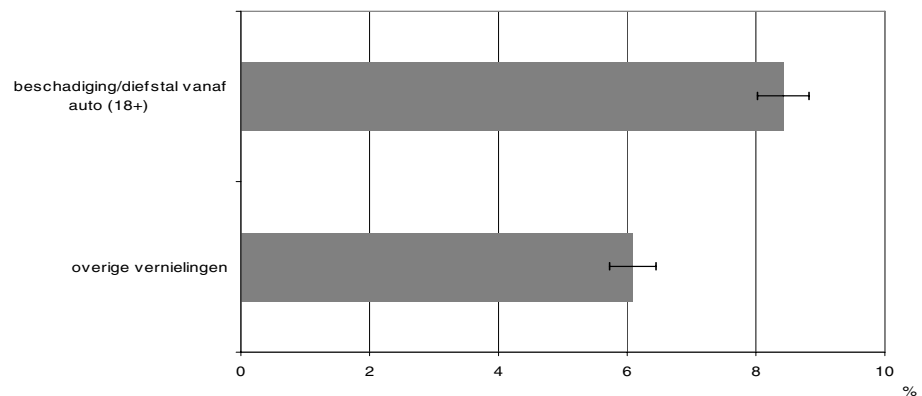
Regio t.o.v. Nederland

5.2.4 Slachtofferschap van vandalismedelicten

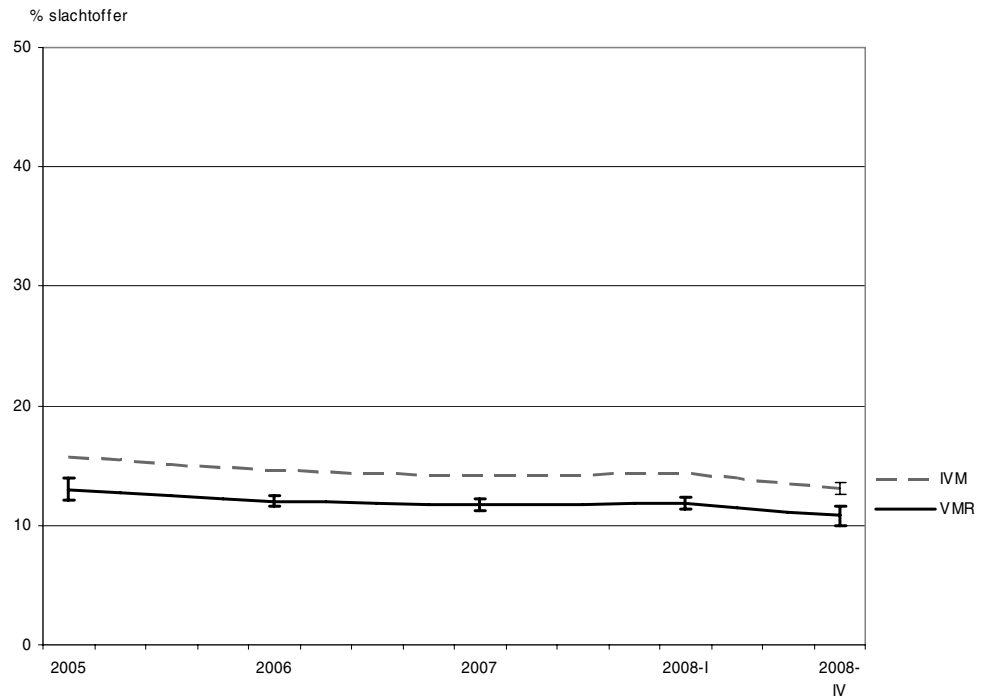
Dertien procent van de inwoners geeft in de IVM-2008 aan dat zij in de voorgaande 12 maanden aan slachtoffer van vandalismedelicten zijn geweest. Acht procent werd slachtoffer van vandalisme aan of diefstal vanaf de auto, zes procent had te maken met (nog) andere vernielingen. Daarmee werden vrijwel even veel inwoners slachtoffer van vandalismedelicten als van vermogensdelicten.

Grafiek 5.9
Slachtofferschap van vandalismedelicten (% slachtoffer), 2008

Volgens de VMR is dit aandeel in de jaren 2006-2008 nauwelijks gewijzigd.

Grafiek 5.10
Slachtofferschap van vandalismedelicten - totaal (% slachtoffer)

Per regio varieert dit percentage volgens de IVM-2008 van negen in Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland en Brabant-Noord tot meer dan het dubbele in Amsterdam-Amstelland. Behalve in Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland en Brabant-Noord is het percentage slachtoffers van vandalismedelicten ook in Noord-Holland Noord lager dan gemiddeld. In de regio's Utrecht, Gooi- en Vechtstreek en Haaglanden is dit percentage, naast Amsterdam-Amstelland, ook significant hoger dan het landelijke gemiddelde.

Grafiek 5.11
Slachtofferschap van vandalismedelicten naar politieregio (% slachtoffer), 2008

5.2.5 Objectgebonden slachtofferschap

Slachtofferschap kan behalve aan personen ook worden gerelateerd aan huishoudens of aan objecten. In de IVM gebeurt dit voor inbraken en pogingen daartoe (huishoudens) en voor fietsdiefstal (fietsbezitters)¹⁶.

Voor (poging tot) inbraak komen de slachtofferpercentages op huishoudensniveau vrijwel overeen met die op persoonsniveau. Voor fietsdiefstal is dit 5,6 onder fietsbezitters, maar vanwege het hoge fietsbezit onder de bevolking is dit niet significant hoger dan het percentage (5,3) onder alle inwoners van 15 jaar en ouder.

Ook in de VMR waren de verschillen tussen persoons- en huishoudensniveau voor (poging tot) inbraak niet significant. Het slachtofferpercentage van fietsdiefstal is alleen in 2006 voor fietsbezitters een fractie hoger dan voor alle inwoners van 15 jaar en ouder samen.

Naar politieregio komen de verschillen met de landelijke cijfers voor objectgebonden slachtofferschap niet volledig overeen met die voor persoonlijk slachtofferschap. Zo is het percentage huishoudens dat slachtoffer is van (poging tot) inbraak niet alleen in Friesland, Zeeland en Brabant-Noord lager dan gemiddeld, zoals op persoonsniveau, maar ook in Hollands Midden en Noord- en Oost-Gelderland. Huishoudens zijn in Kennemerland minder vaak slachtoffer van poging tot inbraak (op persoonsniveau is er geen verschil); voor de huishoudens in Haaglanden geldt het omgekeerde: dit percentage wijkt niet wezenlijk af van het landelijke, op persoonsniveau is dit hoger dan gemiddeld. Voor inbraken komen de afwijkende regio's op persoons- en huishoudensniveau met elkaar overeen. Slachtofferschap van fietsdiefstal is zowel onder alle inwoners als onder alle fietsbezitters in Amsterdam-Amstelland hoger en in Drenthe, IJsselland, Hollands Midden, Zuid-Holland-Zuid en Zeeland lager dan voor Nederland als geheel.

5.2.6 Indicatoren GSB III

Gegevens over slachtofferschap van bepaalde delicten spelen een rol als indicator binnen het grotestedenbeleid. Het gaat daarbij om mishandeling, bedreiging en zakkenrollerij met geweld (samen aangeduid als geweldsdelicten-gsb), om (poging tot) inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit auto, beschadiging van/diefstal vanaf de auto (samen aangeduid als vermogensdelicten-gsb), en om slachtofferschap van één of meer van deze delicten samen (gsb-totaal). Omdat deze indicatoren niet overeenkomen met de standaardcijfers wordt hier aan deze gsb-slachtofferschapindicatoren afzonderlijk aandacht besteed. De afzonderlijke slachtofferschappen binnen deze indicatoren zijn hierboven al aan de orde geweest en blijven hier daarom buiten beschouwing. Deze indicatoren zijn alleen afgeleid voor de IVM.

Volgens de IVM-2008 werd bijna één op de vijf inwoners van 15 jaar en ouder (19 procent) slachtoffer van een of meer delicten die binnen de gsb-definitie vallen.

Dit totale gsb-slachtofferpercentage varieert per politieregio van twaalf procent in Drenthe tot 30 procent in Amsterdam-Amstelland. Behalve in Drenthe ligt dit percentage ook in Fryslân, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden, Zeeland en Brabant-Noord lager dan het landelijke gemiddelde. Een hoger dan gemiddeld slachtofferpercentage komt voor in de regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond.

Deze afwijkingen naar regio komen vrijwel overeen met de verschillen voor de reguliere totale slachtofferpercentages. Alleen in Limburg-Noord is het reguliere totale slachtofferschap lager dan gemiddeld, terwijl dit volgens de gsb-indicator niet significant afwijkt van het landelijke totaal.

Van geweldsdelicten volgens de gsb-definitie werd vier procent slachtoffer. Per politieregio varieert dit percentage van twee in Noord- en Oost-Gelderland tot zeven in de regio Amsterdam-Amstelland. Ook in Drenthe en Noord-Holland Noord ligt dit aandeel significant lager dan het landelijke gemiddelde; alleen Amsterdam-Amstelland heeft een hoger dan gemiddeld slachtofferpercentage voor deze geweldsdelicten.

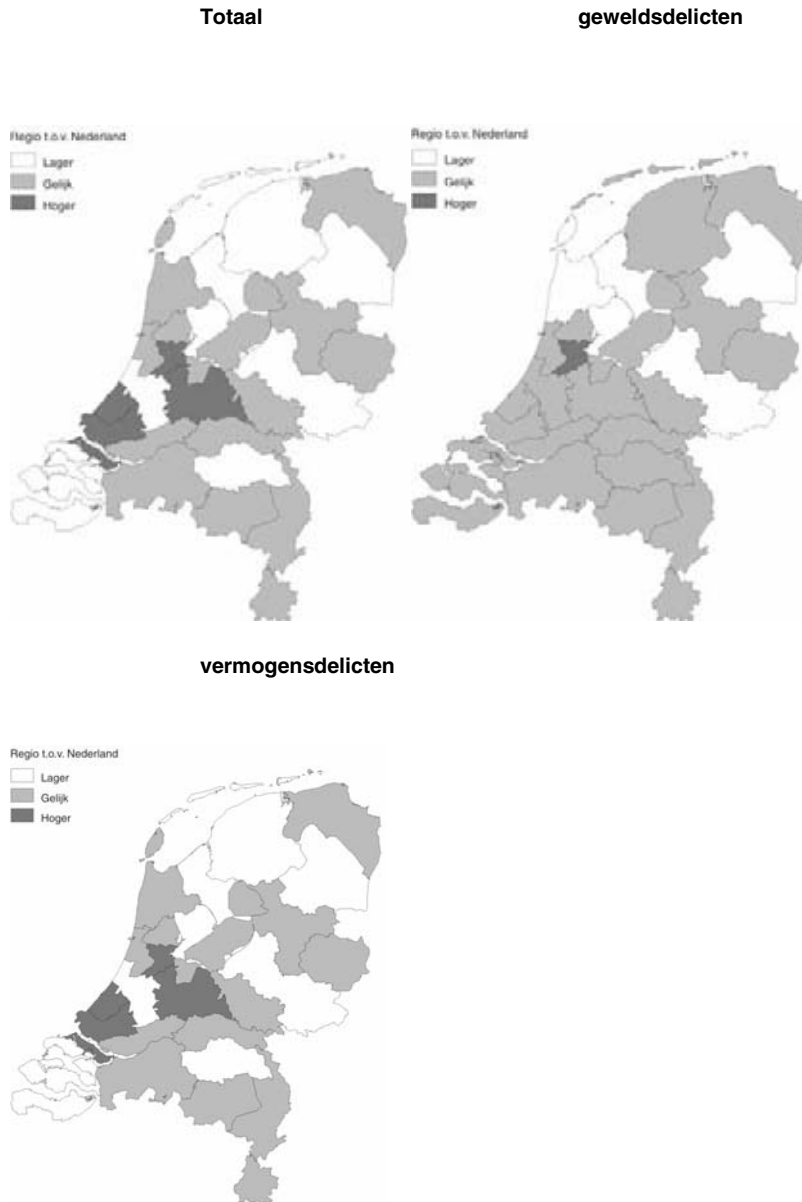
Deze afwijkingen naar regio verschillen met die voor de reguliere slachtofferpercentages van geweldsdelicten. Alleen in Amsterdam-Amstelland is volgens beide gegevens het slachtofferpercentage van geweldsdelicten hoger dan gemiddeld.

Volgens de IVM-2008 werd 17 procent slachtoffer van een of meer vermogensdelicten volgens de gsb-indeling. Dit percentage varieert per politieregio van tien in Drenthe tot 25 in Amsterdam-Amstelland. In Fryslân, Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden

¹⁶ Autodelicten (autodiefstal, diefstal uit de auto en autovandalisme) kunnen niet worden gerelateerd aan autobezitters, omdat persoonlijk autobezit alleen bekend is in relatie tot het meest recente voorval (per soort delict).

en Zeeland is dit percentage lager dan het landelijke gemiddelde, in Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond hoger dan gemiddeld. Deze afwijkingen naar regio komen slechts gedeeltelijk overeen met de verschillen voor de reguliere slachtofferpercentages van vermogensdelicten.

Grafiek 5.12
Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit (gsb-indicatoren) naar politieregio (% slachtoffer), 2008

5.3 Ondervonden delicten

De mate waarin de bevolking met veel voorkomende criminaliteit wordt geconfronteerd blijkt niet alleen uit het aandeel dat zelf slachtoffer is geworden van delicten, maar ook uit het aantal voorvallen waarmee de bevolking wordt geconfronteerd. Hoewel gegevens over slachtofferschap en over ondervonden delicten in grote lijnen overeenkomen, hebben zij toch hun eigen karakteristiek. Iemand kan immers meer dan éénmaal slachtoffer worden van eenzelfde soort delict.

In de IVM is per soort delict waarvan iemand sinds 1 januari van het voorgaande kalenderjaar slachtoffer is geweest, gevraagd in welk jaar en in welke maand het laatste en eventueel het voorlaatste voorval plaatsvond. Ook is per soort delict gevraagd hoe vaak hij of zij daarvan in totaal in de laatste twaalf maanden slachtoffer is geworden. Van het laatste voor-

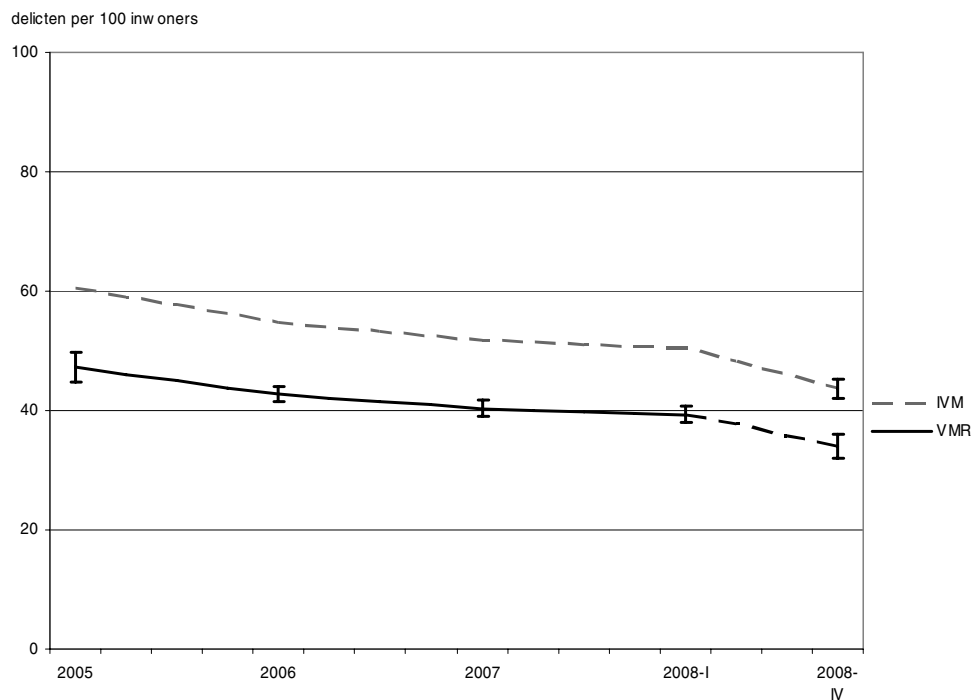
val is bovendien gevraagd of dit in de eigen buurt, elders in de eigen gemeente, ergens anders in Nederland of in het buitenland gebeurde. Op basis van deze gegevens kan een verantwoorde schatting worden gemaakt van het aantal delicten dat de inwoners binnen 12 maanden in Nederland hebben ondervonden¹⁷. De volgende paragrafen hebben hierop betrekking.

5.3.1 Ondervonden delicten – totaal

Volgens de IVM-2008 werden de inwoners in twaalf maanden binnen Nederland naar schatting geconfronteerd met in totaal bijna 5,8 miljoen delicten (uitgezonderd overige delicten). Dit komt overeen met 44 voorvallen per 100 inwoners.

De schatting op basis van de VMR is echter duidelijk lager (vergelijk ook het totale slachtofferpercentage). Het (absolute en relatieve) aantal ondervonden delicten volgens de VMR is bovendien sinds 2005 geleidelijk en voortdurend gedaald. Voor een deel is dit toe te schrijven aan een seizoenseffect (in het vierde kwartaal blijkt het aantal ondervonden delicten altijd lager is dan in het eerste kwartaal).

Grafiek 5.13
In Nederland ondervonden delicten - totaal (delicten per 100 inwoners)

Er zijn grote verschillen tussen de regio's in het aantal ondervonden delicten per 100 inwoners. Dit varieert van 26 in Noord- en Oost-Gelderland tot bijna het drievoudige (77) in Amsterdam-Amstelland. Behalve in Noord- en Oost-Gelderland ligt het totale aantal delicten per 100 inwoners ook in de regio's Drenthe, Noord-Holland Noord, Hollands Midden, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord onder het landelijke gemiddelde. In Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond ligt dit duidelijk hoger dan gemiddeld.

¹⁷ De vragen over details van afzonderlijke voorvallen wijken in de IVM sterk af van die in de VMR. Zie bijlage 1 voor nadere bijzonderheden hierover.

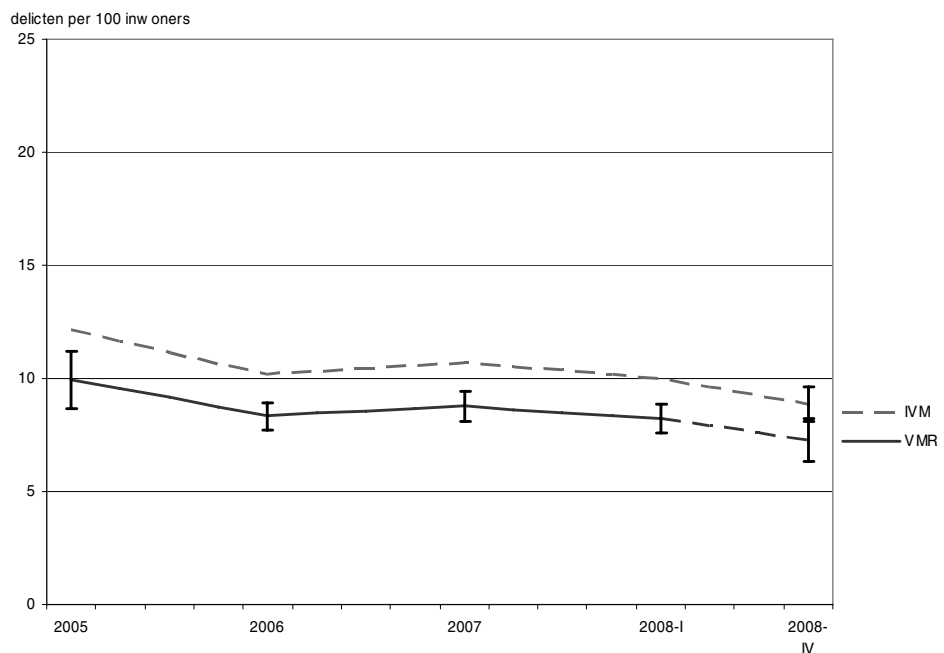
Grafiek 5.14
Door de bevolking in Nederland ondervonden delicten – totaal naar politieregio (delicten per 100 inwoners), IVM 2008

5.3.2 Ondervonden geweldsdelicten

Volgens de IVM-2008 hadden de inwoners in Nederland te maken met bijna 1,2 miljoen geweldsdelicten; dat zijn bijna negen geweldsvoorvallen per 100 inwoners. Volgens de VMR is er geen sprake van een duidelijke toe- of afname van het aantal ondervonden geweldsdelicten.

Grafiek 5.15
In Nederland ondervonden geweldsdelicten (delicten per 100 inwoners)

Van de onderscheiden geweldsdelicten heeft meer dan de helft (bijna 700.000 voorvallen) betrekking op bedreigingen. Dit komt overeen met vijf bedreigingen per 100 inwoners. Seksuele delicten kwamen bijna 300.000 keer voor (2 per 100 inwoners); met mishandelingen werden de inwoners in totaal 200.000 keer geconfronteerd.

Per regio varieert het aantal geweldsdelicten per 100 inwoners van vijf (Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Midden- en West-Brabant) tot vijftien (Amsterdam-Amstelland). In de drie eerstgenoemde regio's en in Brabant-Noord is dit aandeel lager dan het landelijke gemiddelde. Alleen in Amsterdam-Amstelland is dit significant hoger dan voor Nederland als geheel.

Grafiek 5.16
Door de bevolking in Nederland ondervonden geweldsdelicten naar politieregio (delicten per 100 inwoners), IVM 2008

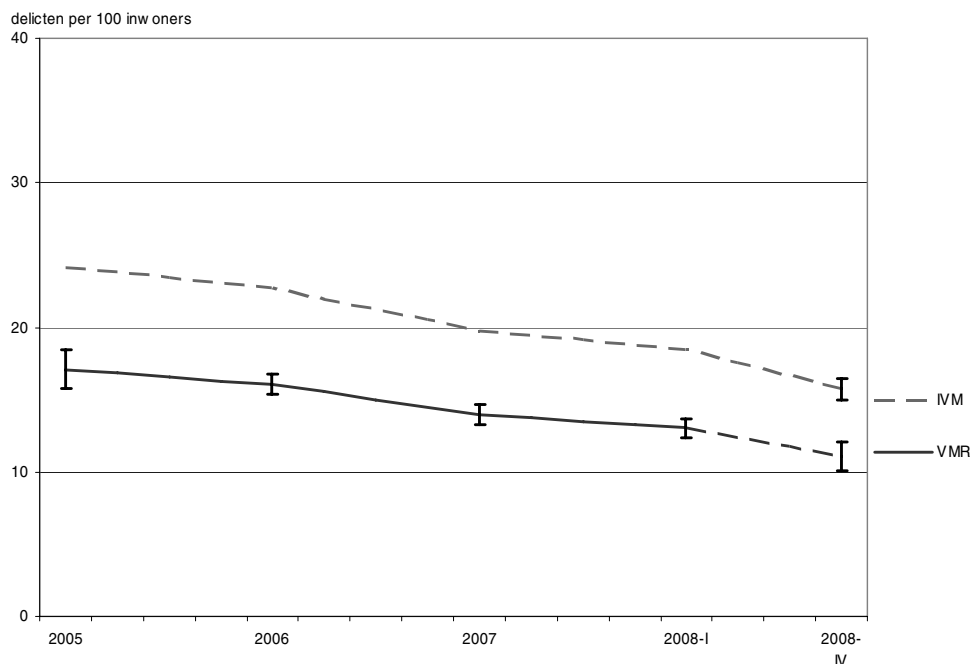

5.3.3 Ondervonden vermogensdelicten

Volgens de IVM-2008 had de bevolking in 12 maanden tijd te maken met in totaal bijna 2,1 miljoen vermogensdelicten. Dit komt overeen met zestien vermogensdelicten per 100 inwoners. Uit de (lagere) overeenkomstige VMR-schatting blijkt een verdere duidelijke daling van vermogensdelicten sinds 2005.

Van de vermogensdelicten komt fietsdiefstal volgens de IVM-2008 met ruim 800.000 voorvallen (ruim 6 per 100 inwoners) het meeste voor. Overige, niet nader gespecificeerde diefstallen komen met ruim 500.000 daarna het meeste voor. Inwoners werden ruim 200.000 keer geconfronteerd met zakkenrollerij (bijna 2 per 100 inwoners), hoofdzakelijk zonder geweld. Ook hadden zij te maken met vrijwel even veel inbraken of pogingen daartoe, en met even zovele diefstallen uit de auto. Autodiefstal kwam met bijna 40.000 voorvallen van alle onderscheiden vermogensdelicten het minst vaak voor.

Grafiek 5.17
In Nederland ondervonden vermogensdelicten (delicten per 100 inwoners)

Het aantal vermogensdelicten varieert per regio volgens de IVM-2008 van 9 per 100 inwoners in Noord- en Oost-Gelderland en Zeeland tot 31 in Amsterdam-Amstelland. Behalve in Noord- en Oost-Gelderland en Zeeland ligt het aandeel vermogensdelicten ook in Drenthe, Hollands Midden, Zuid-Holland-Zuid, Brabant-Noord en Limburg-Noord lager dan gemiddeld. Behalve Amsterdam-Amstelland hebben ook Utrecht en Haaglanden een hoger dan gemiddeld aandeel vermogensdelicten per 100 inwoners.

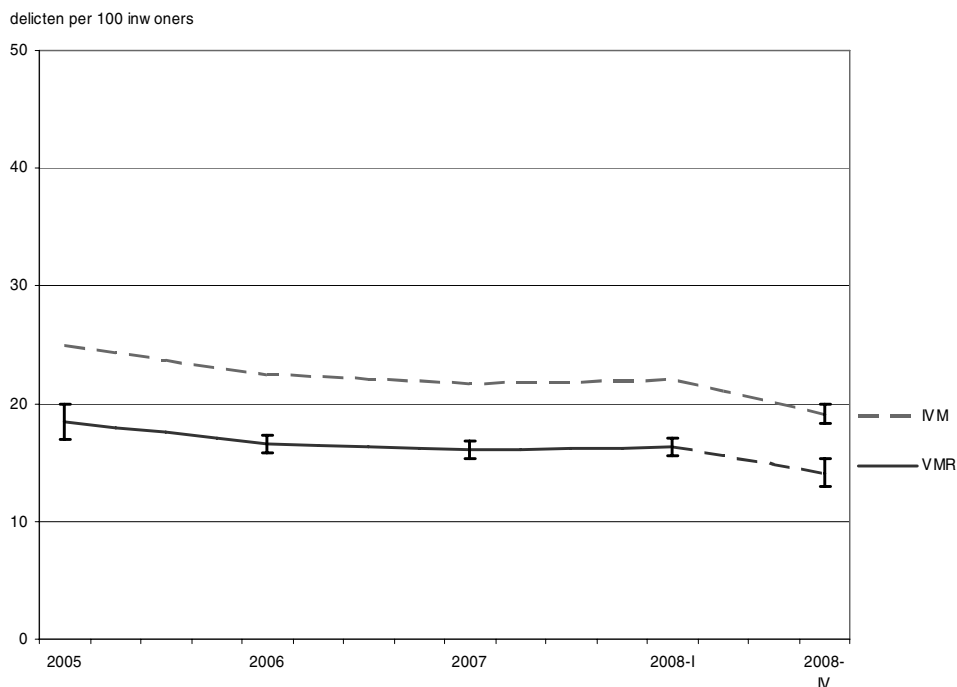
Grafiek 5.18
Door de bevolking in Nederland ondervonden vermogensdelicten naar politieregio (delicten per 100 inwoners), 2008

5.3.4 Ondervonden vandalismedelicten

Volgens de IVM-2008 werd de bevolking in Nederland geconfronteerd met naar schatting 2,5 miljoen vandalismedelicten. Dat zijn 19 gevallen van vandalisme per 100 inwoners. De schatting op basis van de VMR is voor het vierde kwartaal van 2008 iets lager dan voor de eerdere periodes, met uitzondering van 2007. Over de lager waarde in het vierde kwartaal werd al bij delicten totaal gewezen op een geconstateerd seizoenseffect.

Grafiek 5.19
In Nederland ondervonden vandalismedelicten (delicten per 100 inwoners)

Van de beide onderscheiden vormen van vandalisme komt beschadiging van/diefstal vanaf de auto met ruim 1,4 miljoen voorvallen verreweg het meeste voor. Met elf gevallen per 100 inwoners is dit ook de meest voorkomende vorm van alle binnen de IVM (en de VMR) onderscheiden delicten. Met overige vernielingen werden de inwoners 1,1 miljoen keer geconfronteerd. Daarmee komt deze vorm van veel voorkomende criminaliteit na autovandalisme op de tweede plaats in aantallen voorvallen.

Per regio varieert het aantal vandalismedelicten waarmee de bevolking volgens de IVM-2008 wordt geconfronteerd van twaalf per 100 inwoners (Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland Noord, Limburg-Noord) tot 31 (Amsterdam-Amstelland). In de regio's Drenthe, IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland Noord, Brabant-Noord, Limburg-Noord is dit aandeel lager, in Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond significant hoger dan het landelijke gemiddelde.

Grafiek 5.20
Door de bevolking in Nederland ondervonden vandalismedelicten naar politieregio
(delicten per 100 inwoners), 2008

5.4 Bekendheid met daders

In de IVM is aan slachtoffers van geweldsdelicten, zakkenrollerij met geweld, overige vernielingen en overige delicten bij elk laatste voorval gevraagd of zij de dader(s) kenden¹⁸. Ruim drie op de tien slachtoffers van deze delicten (31 procent) geeft in de IVM-2008 aan dat zij de dader kennen. Bij geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling, bedreiging) is dit aandeel veel hoger (46 procent) dan bij andere delicten. Dit is niet verwonderlijk vanwege het vaak directe contact tussen slachtoffer en dader bij deze geweldsdelicten. Bij zakkenrollerij met geweld en bij overige vernielingen is de dader echter slechts bij ruim een op de zeven à acht slachtoffers (12 tot 15 procent) bekend.

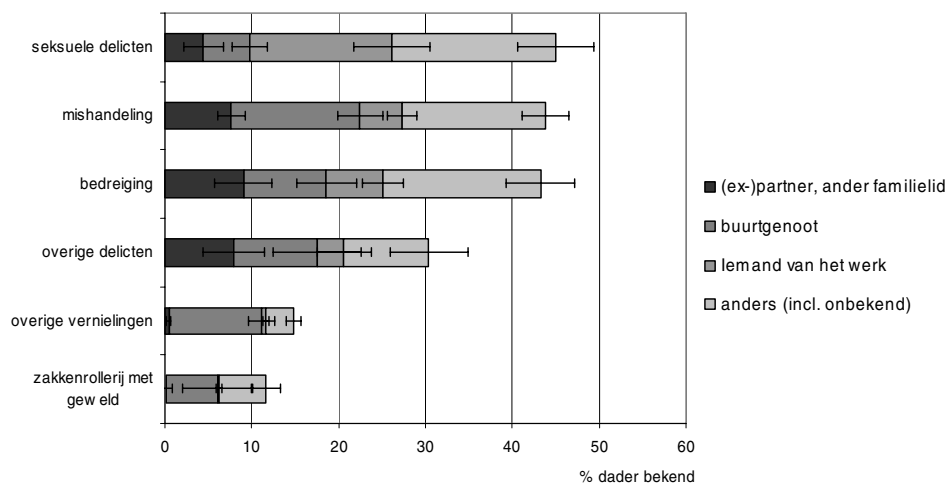
Aan de slachtoffers is ook gevraagd welke relatie zij tot de dader(s) hadden¹⁹. Het meest genoemd wordt een buurtgenoot (11 procent van alle delicten), meteen gevolgd door een andere bekende (10 procent). Bij vier procent van alle betreffende delicten ging om een (ex-)partner of ander familielid, bij een vrijwel even groot deel om iemand van het werk. Bij slachtoffers van seksuele delicten gaat het – naast een andere bekende- relatief vaak ook om iemand van het werk (16 procent). Bij bedreigingen worden - na andere bekenden (18 procent) - buurtgenoten en (ex)partners of andere familieleden vrijwel even vaak als daders genoemd (elk rond 9 à 10 procent). Bij overige vernielingen gaat het - voor zover bekend - vooral om buurtgenoten (11 procent).

Het aandeel van deze delicten waarbij de dader bekend is varieert per politieregio van 16 (Limburg-Noord) tot bijna de helft (48 procent; Zuid-Holland-Zuid). Behalve in Limburg-Noord is ook in de regio's Amsterdam-Amstelland en Haaglanden de dader minder vaak bekend dan gemiddeld. In Zuid-Holland-Zuid en Limburg-Zuid is dit juist hoger dan voor Nederland als geheel.

¹⁸ In de VMR gebeurde dit voor alle soorten delicten.

¹⁹ Hierbij kan meer dan één relatie met de dader(s) worden genoemd.

Grafiek 5.21
In Nederland ondervonden delicten naar bekendheid met daders (% bekend), IVM 2008

5.5 Ondervonden delicten naar plaats van het voorval

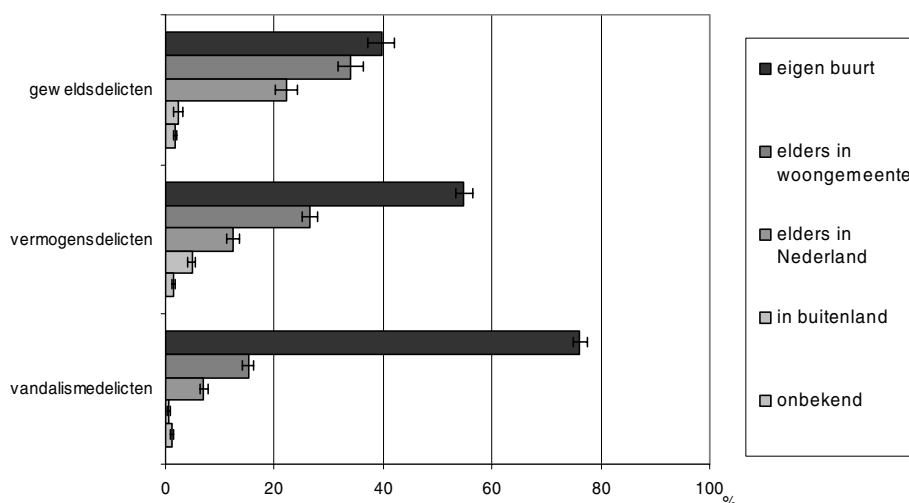
In de IVM is - evenals in de VMR - bij alle delictsoorten behalve (poging tot) inbraak gevraagd waar het laatste voorval plaatsvond. Hierbij is een onderscheid mogelijk naar de geografische locatie (eigen woonbuurt, elders in de eigen woongemeente, elders in Nederland, buitenland). Ook is aan de slachtoffers van zakkenrollerij, overige diefstal, overige vernielingen, geweldsdelicten en overige delicten gevraagd naar een nadere aanduiding van de pleegplek. De cijfers over de geografische locatie hebben betrekking op alle ondervonden delicten; informatie over de pleegplek is beperkt tot delicten die de slachtoffers in Nederland hebben ondervonden.

5.5.1 Geografische locatie

Van alle ondervonden delicten - afgezien van inbraken en pogingen daartoe - vindt volgens de IVM-2008 het overgrote deel (84 procent) plaats in de eigen woongemeente van het slachtoffer. Meer dan de helft (62 procent) vindt zelfs plaats in de eigen woonbuurt. Eén op de acht delicten (12 procent) overkomt de slachtoffers elders in Nederland, terwijl ruim twee procent van de door de inwoners ondervonden delicten in het buitenland gebeurt. Van één procent is de geografische locatie niet bekend.

Er zijn duidelijke verschillen per soort delict naar de geografische locatie. Diefstallen van en uit de auto, overige diefstallen en vandalismedelicten (vooral overige vernielingen) gebeuren relatief vaak in de eigen woonbuurt. Geweldsdelicten en zakkenrollerij vaker dan gemiddeld elders in de woongemeente of. Fietsdiefstallen, geweldsdelicten en zakkenrollerij gebeuren vaker dan gemiddeld elders in de eigen gemeente. Van beide laatste vormen van criminaliteit worden inwoners naar verhouding ook vaak elders in Nederland slachtoffer, evenals van overige delicten. Zakkenrollerij (vooral zonder geweld) en overige diefstallen gebeuren relatief vaak in het buitenland.

Grafiek 5.22
Ondervonden delicten naar geografische locatie (%), IVM 2008

Per politieregio zijn er voor alle delicten samen enkele duidelijke verschillen in de geografische locatie waar het voorval plaatsvond. Zo worden inwoners van de grootstedelijke regio's (Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond) relatief meer dan gemiddeld slachtoffer in hun eigen woonbuurt; in Groningen, Twente, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Flevoland zijn de inwoners naar verhouding vaak slachtoffer op andere plaatsen in de eigen woongemeente. Inwoners van Kennemerland, Hollands Midden, Zuid-Holland-Zuid en (opnieuw) Brabant-Noord zijn relatief vaak slachtoffer in een andere dan hun eigen woongemeente in Nederland. Omgekeerd zijn inwoners van Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Hollands Midden relatief minder slachtoffer in het buitenland dan gemiddeld.

5.5.2 Pleegplek

Uit de IVM blijkt dat een kwart (25 procent) van de delicten waarvan dat gevraagd is op straat gebeurt, en een even groot deel bij het slachtoffer thuis. Een op de zes delicten (16 procent) overkomt de slachtoffers op school of op het werk. Ook de horeca wordt door de slachtoffers relatief vaak (9 procent) als pleegplek genoemd. Andere plekken komen minder voor.

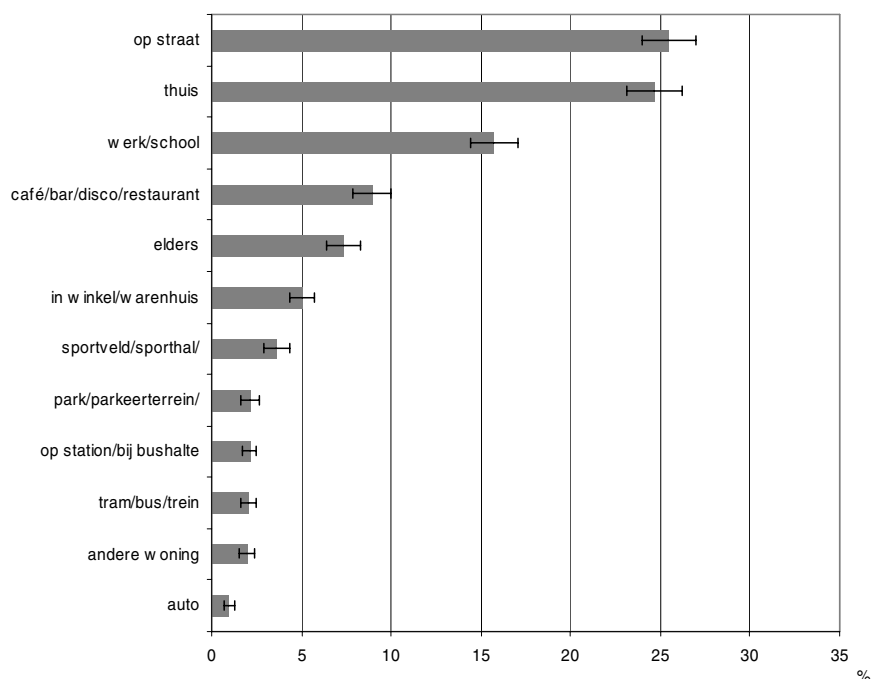
Er zijn duidelijke verschillen in pleegplek naar soort delict. Seksuele delicten gebeuren relatief vaak op school of het werk, in een horecagelegenheid, in het openbaar vervoer of in een woning van anderen. Mishandelingen, bedreigingen en zakkenrollerij zonder geweld gebeuren meer dan gemiddeld straat, zakkenrollerij met geweld naar verhouding vaak in winkels of rond het openbaar vervoer. Overige diefstallen vinden naar verhouding vaak bij het slachtoffer thuis of (in kleedruimtes) bij sportgelegenheden plaats.

Ook naar politieregio zijn er enkele opmerkelijke verschillen in pleegplek van de ondervonden delicten samen²⁰. Zo gebeuren in Gelderland-Midden en Amsterdam-Amstelland relatief veel delicten op straat. In Limburg-Noord is het aandeel ondervonden delicten dat op school of het werk gebeurt opmerkelijk hoog; in Fryslân geldt dit voor ondervonden delicten in horecagelegenheden. IJsselland kent een relatief hoog percentage delicten in winkels; sportaccommodaties spelen een relatief grote rol in Noord- en Oost-Gelderland en Noord-Holland Noord.

Strand en/of parkeerterreinen vormen in Zeeland meer dan gemiddeld de pleegplek; in Brabant-Noord komen relatief veel delicten voor rondom station of bushalte. In Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond is het aandeel delicten in het openbaar vervoer hoger dan gemiddeld, terwijl in Hollands Midden relatief veel delicten in een auto gebeuren.

²⁰ Deze verschillen kunnen samenhangen met verschillen per regio in de aard van de ondervonden delicten.

Grafiek 5.23
Ondervonden delicten naar pleegplek (%), IVM 2008

5.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is beschreven in hoeverre de bevolking van Nederland volgens de IVM-2008 wordt geconfronteerd met veel voorkomende criminaliteit, zowel in termen van slachtofferschap als in termen van het aantal ondervonden delicten binnen 12 maanden. De veertien onderscheiden delicten zijn daarbij gegroepeerd in geweldsdelicten, vermogensdelicten en vandalismedelicten. Daarbij is ook een globale schets gegeven van de ontwikkelingen op basis van de VMR-gegevens vanaf 2005. Voor de IVM-2008 is verder nagegaan in hoeverre de politieregio's verschillen in slachtofferschap van het landelijke gemiddelde. Ten slotte is bekeken in hoeverre de slachtoffers bekend waren met de daders en is een beeld geschetst van de locatie waar het voorval plaats vond.

Landelijke uitkomsten:

- Van alle inwoners werd een kwart slachtoffer van één of meer delicten. Het totale slachtofferpercentage lijkt - volgens de VMR-gegevens - sinds 2005 voortdurend en geleidelijk te zijn gedaald.
- Rond vijf procent werd slachtoffer van geweldsdelicten, dertien procent van vermogensdelicten en eveneens dertien procent van vandalisme. Ten opzichte van eerdere jaren is volgens de VMR alleen het percentage slachtoffers van vermogensdelicten duidelijk gedaald.
- Volgens de definities van de beleidsindicatoren voor het grotestedenbeleid (gsb) werd in totaal negentien procent slachtoffer, werd vier procent slachtoffer van een of meer geweldsdelicten en zeventien procent van vermogensdelicten.
- Uitgedrukt in aantallen ondervonden delicten had de bevolking in Nederland naar schatting te maken met in totaal bijna 5,8 miljoen delicten. Dit komt neer op 44 voorvallen per 100 inwoners. Uit de VMR-gegevens blijkt sprake van een verdere daling.
- De bevolking werd geconfronteerd met bijna 1,2 miljoen geweldsdelicten, 2,1 miljoen vermogensdelicten en ruim 2,5 miljoen vandalismedelicten. Alleen het aantal ondervonden vermogensdelicten is volgens de VMR-gegevens gedaald sinds 2005.
- Het aantal vermogensdelicten als indicator voor het veiligheidsbeleid bedraagt 1,5 miljoen, d.i. 12 per 100 inwoners. Ook hierbij is volgens de VMR-gegevens sprake van een verdere daling.
- Ruim drie van de tien slachtoffers geeft aan dat zij de dader kennen. Bij geweldsdelicten is dit aandeel duidelijk hoger.

- Meer dan vier van de vijf ondervonden delicten gebeuren in de eigen woongemeente van de slachtoffers, meer dan de helft zelfs in de eigen buurt.
- Rond een kwart van de delicten gebeurt op straat, een vrijwel even groot deel vindt plaats in of bij het huis van de slachtoffers. Er zijn verschillen per soort delict in de locatie van het voorval.

Regionale verschillen:

- Het totale slachtofferpercentage volgens de IVM-2008 is in de (overwegend minder stedelijke) politieregio's Fryslân, Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord lager dan gemiddeld. In de (sterk stedelijke) regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond is dit juist hoger.
- In de regio Hollands Midden is het percentage geweldsdelicten lager, in Amsterdam-Amstelland hoger dan gemiddeld.
- Van vermogensdelicten werden in Drenthe, Hollands Midden, Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en Brabant-Noord relatief weinig inwoners slachtoffer; in Gelderland-Zuid, Utrecht, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden relatief veel.
- In Drenthe, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland Noord en Brabant-Noord werden naar verhouding minder inwoners slachtoffer van vandalisme dan gemiddeld, in Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Gooi en Vechtstreek en Haaglanden juist meer.
- Inwoners van de grootstedelijke regio's (Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond) worden relatief meer slachtoffer in eigen buurt dan gemiddeld.
- Deze regionale verschillen gelden niet in alle gevallen ook voor de gsb-indicatoren van slachtofferschap (totaal, gewelds- en vermogensdelicten).

6. Melding en aangifte van misdrijven

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de contacten tussen de politie en slachtoffers van delicten aan de orde. Slechts een deel van de door de bevolking ondervonden delicten wordt door de politie geregistreerd. Allereerst worden de meeste voorvallen om wat voor reden dan ook niet bij de politie bekend. Deze delicten die buiten het gezichtsveld van de politie blijven, worden aangeduid met de term 'verborgen misdaad' (dark number). Maar ook van de voorvallen die wel bekend zijn (door melding of door de politie zelf ontdekt) komen alleen die delicten in de politieregistraties terecht waarvoor een ondertekende aangifte is gedaan of die via internet zijn gemeld...

In dit hoofdstuk staan de meldingsbereidheid en aangiftbereidheid centraal. Eerst wordt een algemeen beeld en een vergelijking door de tijd voor alle delicten samen geschetst. Daarna komen de afzonderlijke delicten aan de orde. Ook wordt een vergelijking naar/per politieregio gegeven. Tot slot wordt aandacht besteed aan de wijze van melden en de redenen waarom slachtoffers wel of geen aangifte doen van delicten.

In de IVM is alleen van het meest recente voorval bekend of het slachtoffer daarvan melding en/of aangifte heeft gedaan. In de VMR werd dit voor het laatste voorval per soort delict gevraagd. Hierdoor zijn de aangiftepercentages gebaseerd op een kleinere delictomvang en vallen de marges hoger uit.

6.2 Melding

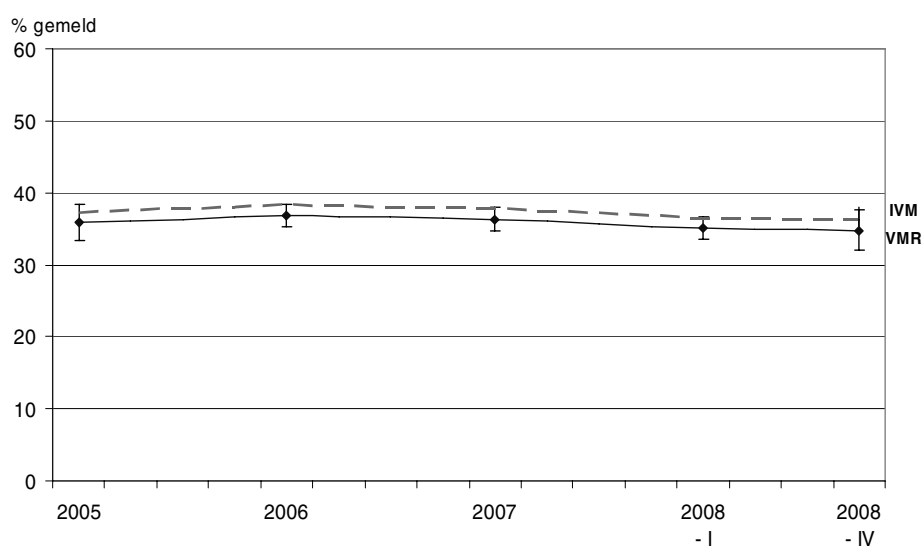
In deze paragraaf wordt ingegaan op de meldingsbereidheid van slachtoffers van delicten. Van melding is sprake als het voorval door of namens het slachtoffer is gemeld bij de politie.

6.2.1 Delicten totaal

Volgens de IVM werd 36 procent van de delicten in 2008 gemeld bij de politie. Een klein deel, 1 procent, werd door de politie zelf ontdekt en hoefde dus niet meer gemeld te worden.

Volgens de VMR blijkt het meldingspercentage in de periode 2005-2007 vrij stabiel. Het schommelt tussen de 35 en 37 procent.

Grafiek 6.1.
Bij de politie gemelde delicten – totaal (% gemeld)

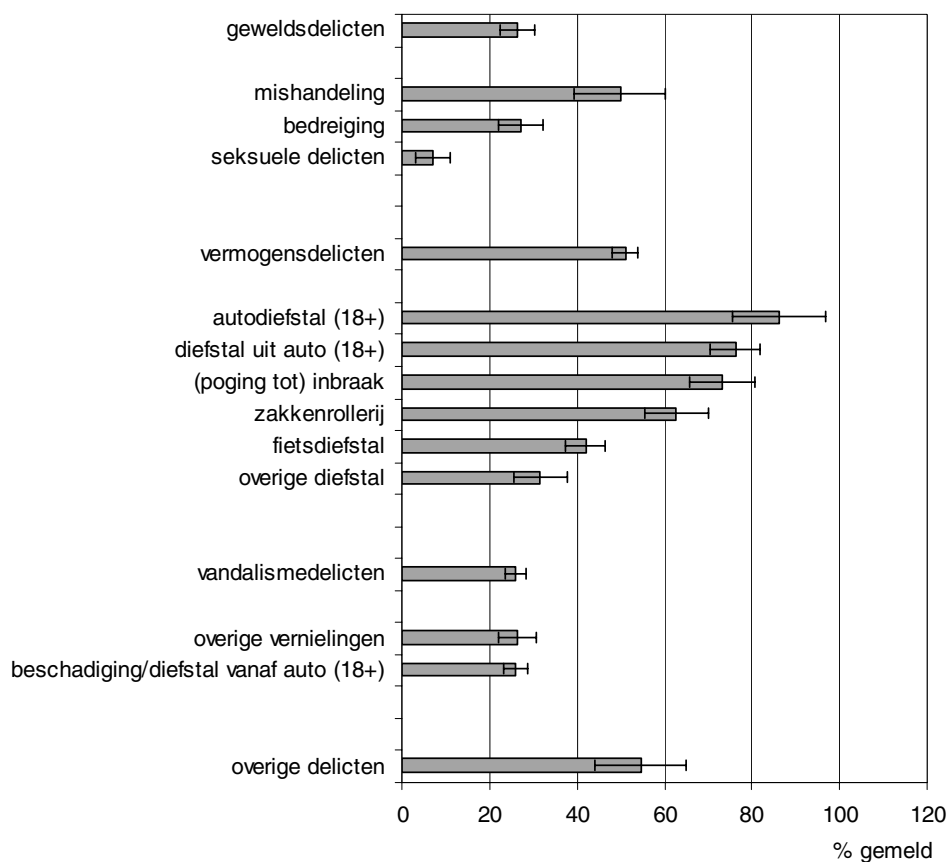
6.2.2 Afzonderlijke delicten

Er bestaan duidelijke verschillen in de mate waarin voorvallen worden gemeld bij de politie. Vermogensdelicten werden het vaakst gemeld, 51 procent van deze delicten werd in 2008 gemeld. Autodiefstal werd het vaakst gemeld, door 86 procent van de slachtoffers. Diefstal uit of van de auto, (poging tot) inbraak en zakkenrollerij werden duidelijk vaker gemeld dan gemiddeld (door 76 resp. 73 resp. 63 procent van de slachtoffers). Fietsdiefstal werd minder vaak gemeld, door 42 procent. Overige diefstal werd met 32 procent het minst vaak gemeld.

Gewelddelicten en vandalismedelicten werden minder vaak gemeld, beide in 26 procent van de gevallen. Bij de gewelddelicten werd mishandeling relatief vaak gemeld, in de helft van de gevallen. Bedreiging werd door 27 procent van de slachtoffers gemeld en seksuele delicten door 7 procent.

Vandalismedelicten zoals beschadiging of diefstal vanaf de auto of overige vernielingen werden door 26 procent van de slachtoffers gemeld.

Grafiek 6.2.
Bij de politie gemelde delicten – (% gemeld)

6.2.3 Afzonderlijke politieregio's

Per politieregio varieert de meldingsbereidheid in 2008 voor alle ondervonden delicten samen van 28 procent (Noord-Holland Noord) tot 45 procent (Rotterdam-Rijnmond). Alleen in Rotterdam-Rijnmond is de meldingsbereidheid duidelijk hoger dan het landelijke gemiddelde. In geen enkele regio is deze bereidheid lager dan gemiddeld.

Grafiek 6.3
Bij de politie gemelde delicten – totaal naar politieregio (% gemeld), IVM 2008

6.3 Aangifte

In deze paragraaf staat de aangiftebereidheid centraal. Aangifte kan worden gedaan door het ondertekenen van een schriftelijke verklaring of proces-verbaal. Maar ook worden steeds meer aangiftes via internet²¹ gedaan. Omdat bij deze laatste manier van melden geen ondertekening plaatsvindt, worden beide aangiftesoorten ook afzonderlijk weergegeven.

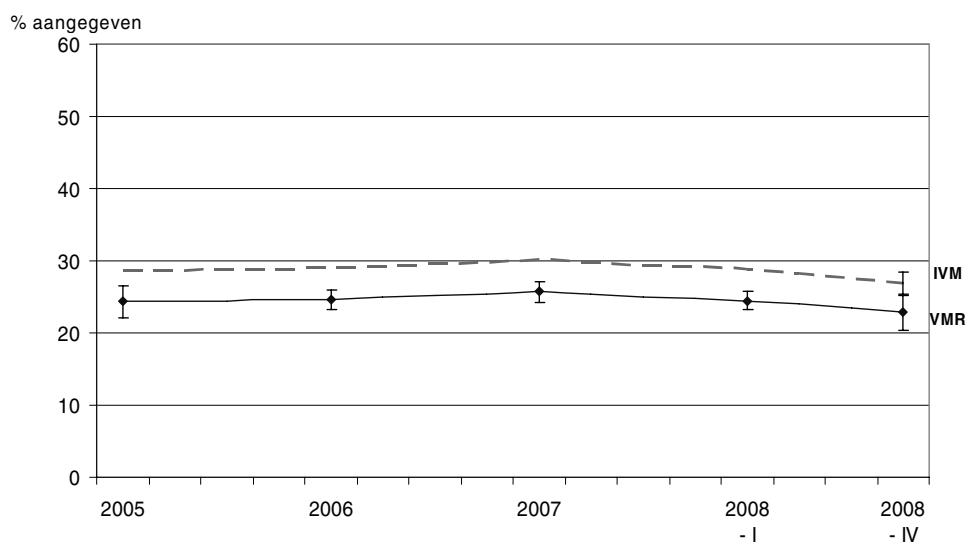
6.3.1 Delicten totaal

Volgens de IVM wordt 27 procent van de delicten aangegeven bij de politie. Alle 'meldingen' die via internet zijn gedaan zijn hier als daadwerkelijke aangifte beschouwd. Van de delicten is 7 procent via internet gemeld bij de politie, bij 20 procent is een document ondertekend.

Volgens de VMR blijkt het aangiftepercentage in de periode 2005-2007 vrij stabiel. Het schommelt tussen de 23 en 26 procent.

²¹ Alleen vermogens- en vernielingsdelicten kunnen via internet worden aangegeven, met uitzondering van: diefstal uit of inbraak in woning, diefstal van voer- en vaartuigen met een kenteken of registratie (m.u.v. fietsen en bromfietsen), diefstal van identificatiebewijzen, delicten waarbij geweld is gebruikt, waarbij de dader gezien is, waarbij sporen van de dader zijn gevonden.

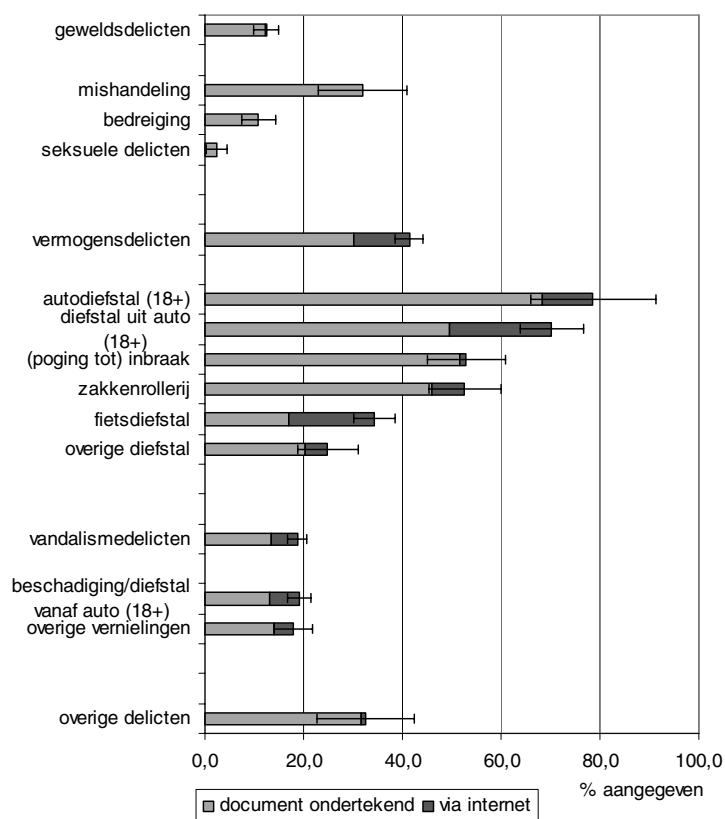
Grafiek 6.4.
Bij de politie aangegeven delicten – totaal (% aangegeven)

6.3.2 Afzonderlijke delicten

Zoals ook bij de meldingsbereidheid, hangt de aangiftebereidheid sterk af van het soort delict.

Grafiek 6.5.
Bij de politie aangegeven delicten – (% aangegeven)

Vermogensdelicten werden het vaakst aangegeven, 42 procent van deze delicten werd in 2008 aangegeven.

Autodiefstal en diefstal uit of van de auto werd door 79 resp. 70 procent van de slachtoffers aangegeven. Inbraak (of een poging daartoe) en zakkenrollerij werden door 53 procent aangegeven. Fietsdiefstal werd minder vaak aangegeven, door 34 procent van de slachtoffers. Overige diefstal werd met 25 procent het minst vaak aangegeven. Diefstal uit de auto en fietsdiefstal werden relatief vaak via internet aangegeven, namelijk 21 resp. 17 procent.

Gewelddelicten en vandalismedelicten werden minder vaak aangegeven. Van de geweldsdelicten werd twaalf procent aangegeven. Mishandeling werd relatief vaak aangegeven, in 32 procent van de gevallen. Bedreiging werd door 11 procent van de slachtoffers aangegeven en seksuele delicten door twee procent.

Vandalismedelicten werden door negentien procent van de slachtoffers aangegeven.

6.3.3 Afzonderlijke politieregio's

Per politieregio varieert de aangiftebereidheid in 2008 voor alle ondervonden delicten samen van 21 procent (Groningen) tot 35 procent (Rotterdam-Rijnmond). Alleen in Rotterdam-Rijnmond is de aangiftebereidheid duidelijk hoger dan het landelijke gemiddelde. In geen enkele regio is deze bereidheid duidelijk lager dan gemiddeld.

Grafiek 6.6
Bij de politie aangegeven delicten – totaal naar politieregio (% aangegeven), IVM 2008

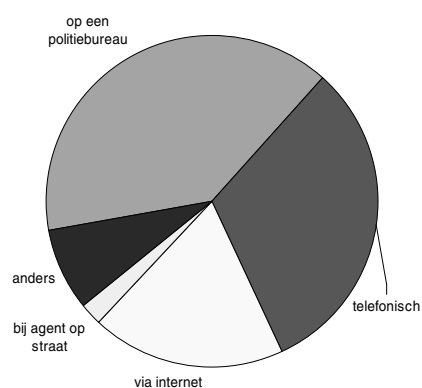

6.4 Wijze van melden

Indien het laatste ondervonden delict bij de politie gemeld is, is aan het slachtoffer daarvan gevraagd naar de wijze waarop dit is gebeurd.

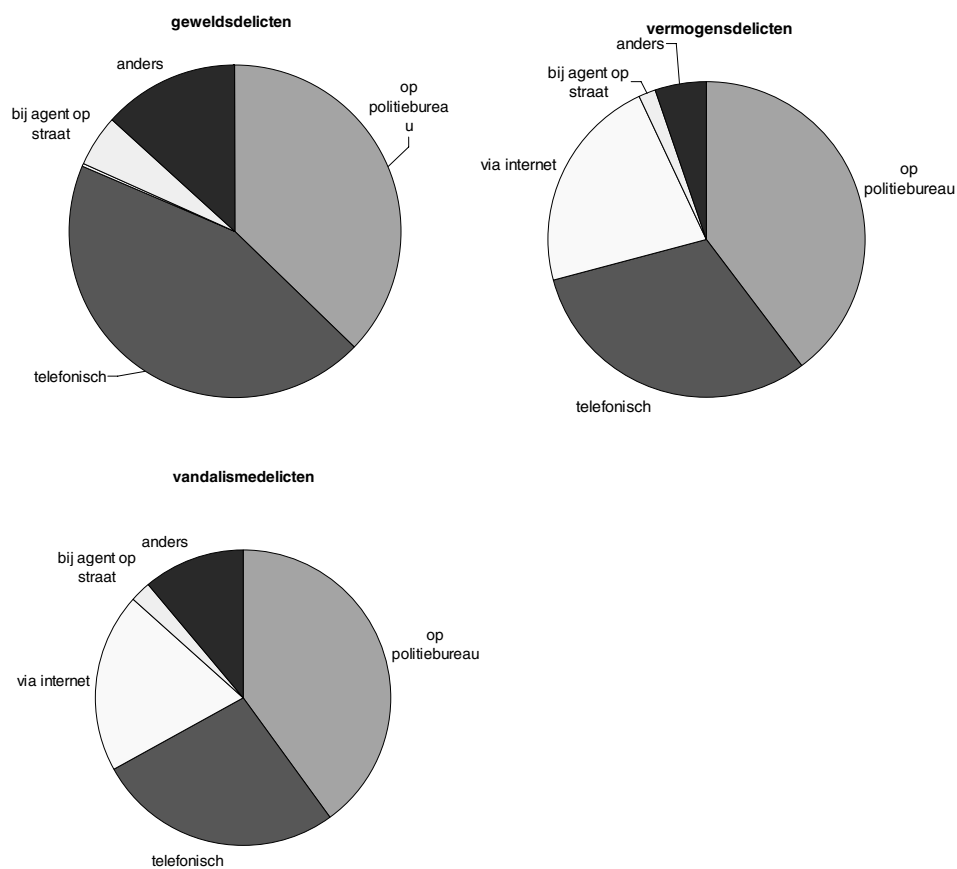
Volgens de IVM 2008 werd het grootste deel van alle gemelde delicten, 40 procent, op het politiebureau gemeld. Bijna een derde (31 procent) werd telefonisch gemeld. Negentien procent van de meldingen gebeurde via internet en twee procent bij een agent op straat. Acht procent werd op een andere manier gemeld.

Grafiek 6.7.
Bij de politie gemelde delicten naar wijze van melden

De manier waarop een delict wordt gemeld hangt sterk af van het soort delict. Zo werden geweldsdelicten vooral telefonisch gemeld (44 procent) en minder vaak op het politiebureau (37 procent). Vermogens- en vandalismedelicten werden het meest op het politiebureau gemeld (40%). Deze delicten werden minder vaak telefonisch gemeld, namelijk 31 procent van de vermogens- en 27 procent van de vandalismedelicten. Internet is (nog) een minder belangrijk medium voor het melden van delicten; één op de vijf vermogens- of vandalismedelicten werd via internet gemeld.

Grafiek 6.8.
Wijze van melden naar soort delict

Er zijn nauwelijks regionale verschillen in de wijze van melden. Alleen was het aandeel telefonische meldingen in Brabant-Zuid-Oost duidelijk hoger dan gemiddeld.

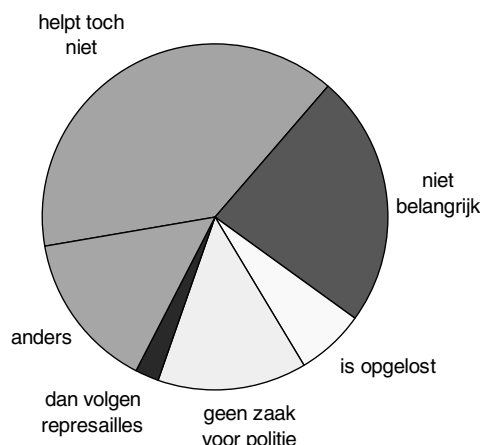
6.5 Motieven voor al dan niet melden/ aangeven

Aan slachtoffers die een voorval niet bij de politie hebben gemeld is gevraagd naar de reden waarom zij dat niet hebben gedaan. Aan slachtoffers die het delict wel hebben aangegeven is gevraagd waarom ze dat hebben gedaan.

6.5.1 Redenen voor niet melden

De meest genoemde reden om een delict niet te melden is dat het toch niet helpt. Voor 39 procent van de niet gemelde voorvallen werd deze reden in 2008 gegeven. Ook werd vaak gezegd dat het niet zo belangrijk was (23 procent). In veertien procent van de gevallen werd als reden gegeven dat het geen zaak voor de politie was; bij zes procent werd genoemd dat de zaak was opgelost. In een beperkt aantal gevallen (2 procent) werd gevreesd voor represailles. Bij vijftien procent speelden andere, niet nader bekende redenen een rol om het voorval niet te melden.

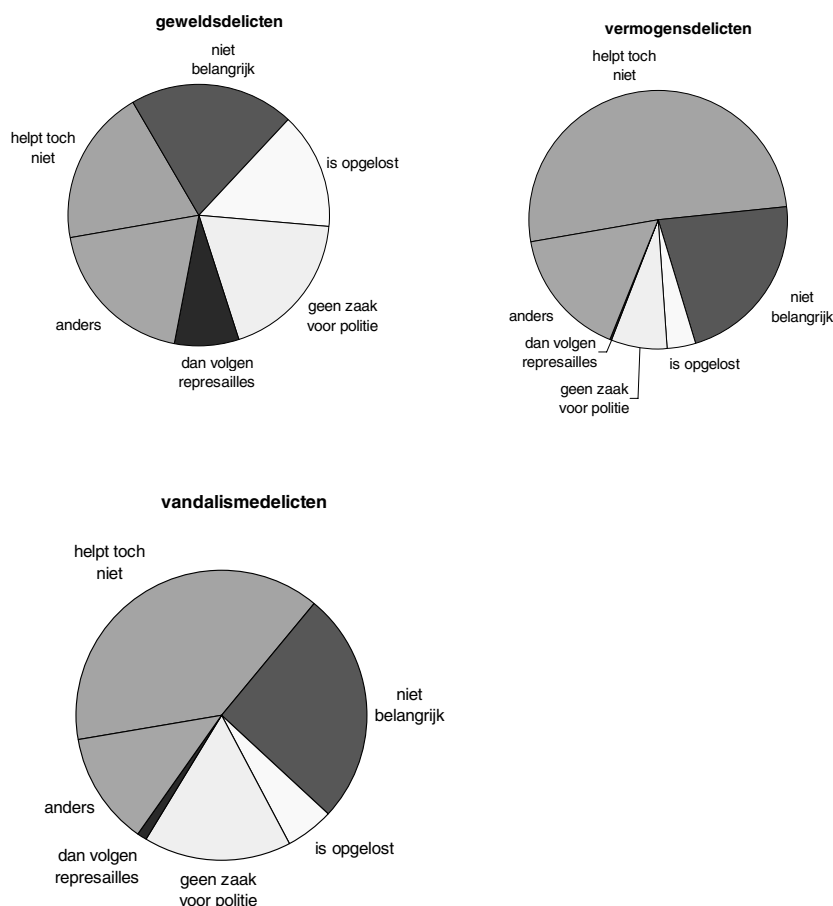
Grafiek 6.9.
Redenen van niet melden van een delict

Tussen de verschillende soorten delicten bestaan duidelijke verschillen in de mate waarin deze redenen worden genoemd. Zo komen bij geweldsdelicten redenen als 'het was niet belangrijk', 'het helpt toch niet' en 'het was geen zaak voor de politie' ongeveer even vaak voor, in één op de vijf gevallen. Geweldsdelicten werden vaker dan de andere delicten niet gemeld omdat ze al opgelost waren (bij 15 procent, versus 4 á 5 procent bij vermogens- en vandalismedelicten). Ook vreesde men soms voor represailles (8 procent), een reden die bij de andere delicten nauwelijks voorkomt.

Vermogensdelicten werden meestal niet aangegeven omdat men denkt dat het toch niet helpt (51 procent). Ook vond men deze delicten relatief vaak niet belangrijk genoeg (22 procent). Deze redenen spelen ook de grootste rol bij het niet melden van vandalismedelicten; 39 procent werd niet gemeld omdat het niet helpt, 26 procent omdat het niet belangrijk was. Vandalismedelicten werden ook vaak niet gemeld omdat het geen zaak voor de politie is, dit was de reden bij 17 procent van de niet-gemelde delicten.

Grafiek 6.10.
Reden van niet melden van een delict, naar soort delict

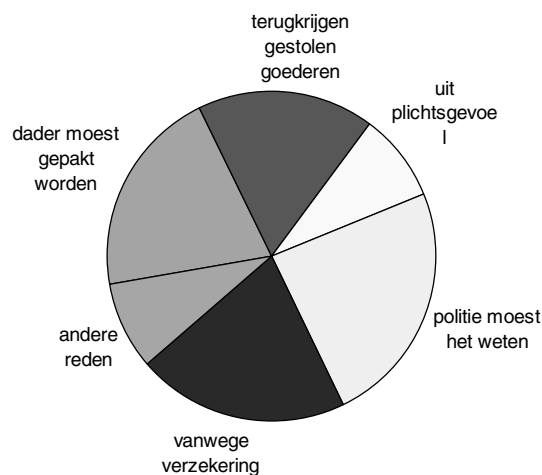

Tussen de afzonderlijke politieregio's bestaan nauwelijks wezenlijke verschillen in redenen om een delict niet te melden. Alleen in Limburg-Zuid en Kennemerland werd gemiddeld minder vaak 'het was niet belangrijk' als reden gegeven.

6.5.2 Redenen voor aangifte

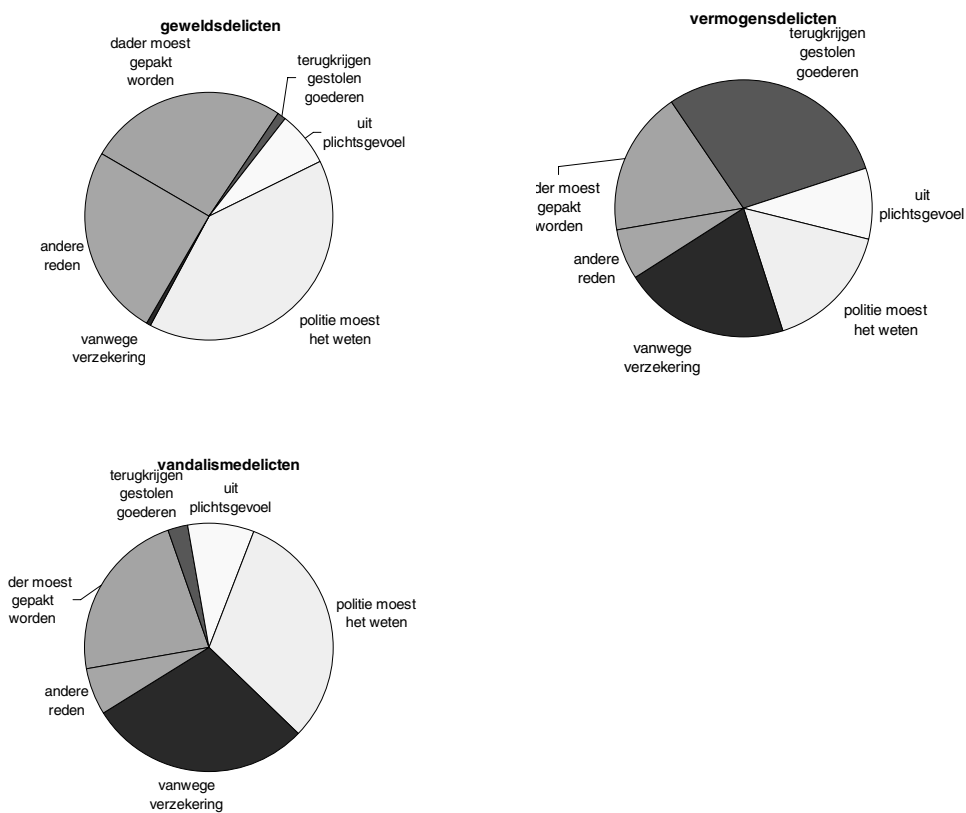
De meest genoemde redenen om een delict bij de politie aan te geven waren volgens de IVM 2008 dat de politie het moest weten (23 procent), de verzekering en het opsporen van de dader (beide 21 procent). Eén op de zes delicten (18 procent) werd aangegeven omdat de slachtoffers hiermee hoopten de gestolen goederen terug te krijgen. 'Ik vond het mijn plicht' werd - afgezien van niet nader gespecificeerde andere redenen - met negen procent relatief het minst vaak genoemd.

Grafiek 6.11.
Redenen van aangifte

Redenen om aangifte te doen hangen samen met het soort delict. Zo zijn bij geweldsdelicten motieven als het informeren van de politie (9 procent) en het pakken van de dader (26 procent) veel belangrijker dan bij vermogens- en vandalismedelicten. Vermogensdelicten worden meestal aangegeven om de gestolen goederen terug te krijgen (29 procent) of voor de verzekering (21 procent). Bij het aangeven van vandalismedelicten spelen het verzekeringsmotief (29 procent) en het informeren van de politie (32 procent) de belangrijkste rol. Ook geeft men vandalismedelicten vaak aan omdat de dader gepakt moet worden (22 procent). Er zijn geen wezenlijke verschillen in redenen van aangifte tussen de regio's.

Grafiek 6.12.
Redenen van aangifte naar soort delict

6.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk staan de contacten tussen politie en slachtoffers van delicten volgens de IVM 2008 centraal. Daarbij is een beeld geschetst van de meldings- en aangiftebereidheid van de slachtoffers.

Melding en aangifte

- In 2008 werd 36 procent van de voorvallen door of namens de slachtoffers bij de politie gemeld. Het percentage gemelde delicten is sinds 2005 vrij stabiel.
- Van vermogensdelicten werd de helft gemeld, van gewelds- en vandalismedelicten ruim een kwart.
- Ruim een kwart (27 procent) van de delicten werd aangegeven. Bij 20 procent is daadwerkelijk een document bij de politie ondertekend, 7 procent is via internet aangegeven. Ook het aangiftepercentage is vrij stabiel sinds 2005.
- Van alle geweldsdelicten resulteerde twaalf procent in een aangifte; van vermogensdelicten werd 42 procent en van vandalismedelicten negentien procent bij de politie aangegeven.

Wijze van melden

- Vier van de tien delicten werden op het politiebureau gemeld, bij drie van de tien delicten gebeurde dit telefonisch. Negentien procent werd via internet gemeld. Geweldsdelicten worden het vaakst telefonisch gemeld, vermogens- en vandalismedelicten het vaakst op het politiebureau.

Motieven

- De meest genoemde redenen om een voorval niet te melden zijn dat het toch niet helpt en dat het niet zo belangrijk was.
- De meest genoemde redenen om juist wel aangifte te doen waren wegens verzekering, het informeren van de politie en het opsporen van de dader.

Regionale verschillen

- In Rotterdam-Rijnmond is zowel de meldings- als de aangiftebereidheid duidelijk hoger dan het landelijke gemiddelde. In geen enkele regio worden duidelijk minder delicten gemeld of aangegeven dan gemiddeld.

7. Contacten tussen politie en burgers

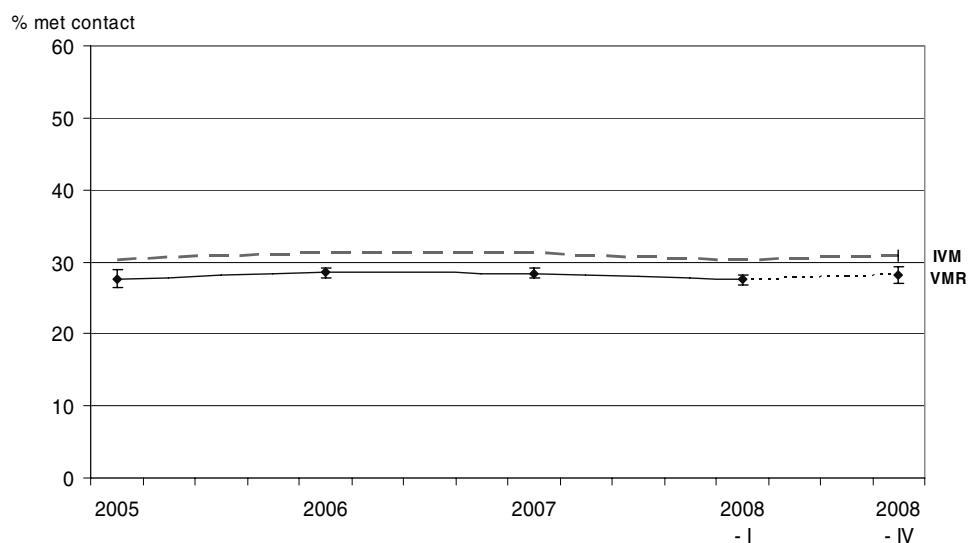
7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de contacten met de politie in het algemeen. Inwoners kunnen om verschillende redenen contact hebben met de politie. Dit kan bijvoorbeeld zijn om een delict te melden of aan te geven, maar ook vanwege verkeerszaken, hulpvragen en openbare orde- en veiligheidsproblemen. Eerst komt de omvang en aard van de politiecontacten aan de orde. Aangifte vanwege slachtofferschap van een delict is hierbij ook meegeteld, voor zover het gaat om het laatste contact. Verder wordt aandacht besteed aan de tevredenheid van de burgers over hun contact met de politie. Ten slotte wordt ingegaan op de redenen waarom niet alle burgers tevreden zijn over hun politiecontacten. Het gaat in dit hoofdstuk uitsluitend om contacten met de politie in de eigen woongemeente.

7.2 Contact met politie

Van de inwoners van 15 jaar en ouder heeft 31 procent volgens de IVM 2008 in de voorgaande 12 maanden om een of andere reden contact gehad met de politie. Uit de reguliere VMR blijkt dat het aandeel dat contact had in 2008 licht is gedaald ten opzichte van 2006 en 2007. Het iets hogere percentage volgens de VMR-extra kan verklaard worden doordat men in het vierde kwartaal in het algemeen vaker contact heeft met de politie.

Grafiek 7.1
Contacten tussen burgers en politie - totaal (% met contact)

Naar verhouding hadden de inwoners van de regio's Drenthe en Fryslân het minste contact met de politie. Hier had 25 resp 26 procent contact met de politie, dit is lager dan het landelijke gemiddelde. De meeste contacten met de politie hadden de inwoners van de regio Amsterdam-Amstelland (40 procent). Maar ook in de regio's Haaglanden, Gooi en Vechtstreek en Hollands Midden was het aandeel dat contact had met de politie hoger dan gemiddeld.

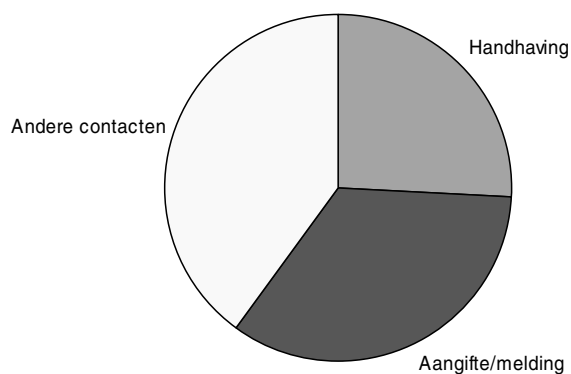
Grafiek 7.2
Contacten tussen burgers en politie naar politieregio (% met contact), IVM 2008

7.3 Aard van het contact

Aan degenen die contact hebben gehad met de politie is gevraagd wat de reden was van het laatste contact. De contacten kunnen worden ingedeeld in drie groepen: handhaving door politie, aangifte of melding door burgers, en 'andere' contacten. Een kwart (26 procent) van alle contacten heeft volgens de IVM 2008 betrekking op de handhavingstaak van de politie. Bij ongeveer éénderde, 34 procent, werd een aangifte of melding gedaan. De overige 40 procent betrof andere contacten. In de volgende paragrafen worden deze redenen gedetailleerder besproken.

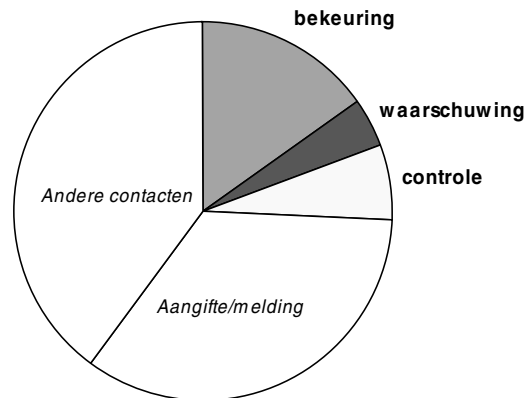
Grafiek 7.3
Contacten met politie naar reden van contact (% van laatste contact), IVM 2008

7.3.1 Handhaving

Bij handhaving gaat het initiatief uit van de politie. Het gaat daarbij om contacten in verband met bekeuringen (15 procent), waarschuwingen (4 procent) en controle door de politie (7 procent).

Grafiek 7.4
Contact met politie wegens handhaving (% van laatste contact), IVM 2008

Het aandeel contacten met de politie vanwege alle vormen van handhaving is alleen in politieregio Groningen met 37 procent significant hoger dan het landelijke gemiddelde. In regio Brabant-Zuid-Oost was dit aandeel met 17 procent beduidend lager dan gemiddeld.

Grafiek 7.5
Contacten met politie vanwege handhaving naar politieregio (% met contact), IVM 2008

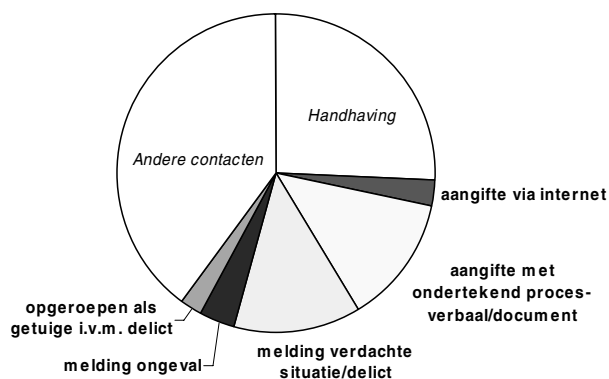

7.3.2 Aangifte/melding

Bij aangifte of melding gaat het om contacten vanwege aangifte van eigen slachtofferschap van een delict, vanwege het melden van een verdachte situatie, of vanwege het getuige geweest zijn van een misdrijf. Ruim één op de drie contacten, 34 procent, heeft volgens de IVM hierop betrekking.

Dertien procent van de contacten met de politie betreft een aangifte met ondertekend procesverbaal van een delict; een even groot aandeel heeft te maken met de melding van een verdachte situatie of delict. Contacten vanwege het melden van een ongeval of getuige zijn van een misdrijf komen naar verhouding weinig voor (4 resp. 2 procent). Ook hebben relatief weinig contacten betrekking op een internetaangifte (3 procent).

Grafiek 7.6
Contact met politie wegens aangifte of melding (% van laatste contact), INM 2008

Naar politieregio varieerde het aandeel contacten vanwege aangifte/melding als geheel volgens de IVM 2008 van 27 procent in Groningen tot 45 procent in Twente. In geen enkele regio wijkt dit aandeel significant af van het landelijke gemiddelde.

Grafiek 7.7
Contact met politie vanwege aangifte/melding¹⁾ naar politieregio (% van laatste contact), IVM 2008

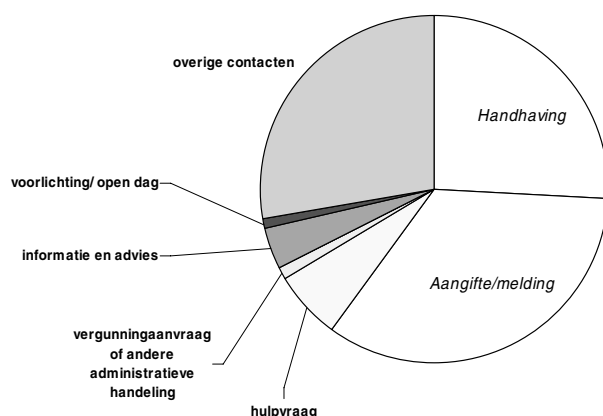
¹⁾ Delict, verdachte situatie en getuige misdrijf.

7.3.3 Andere contacten

Van alle (laatste) contacten met de politie hadden volgens de IVM 2008 vier van de tien betrekking op andere contacten dan vanwege handhaving of aangifte en melding.

Het gaat hierbij om contacten zoals een vraag om hulp (6 procent) of informatie en advies (4 procent). Afgezien van deze contacten en het beperkte aandeel contacten vanwege een vergunningaanvraag of vanwege voorlichting of een open dag (beide rond 1 procent) is het merendeel van de contacten in deze groep (28 procent van alle laatste contacten) niet nader te rubriceren. Deze variëren van 'een praatje maken' tot 'gevonden voorwerpen'.

Grafiek 7.8
Contact met politie wegens andere contacten (% van laatste contact), IVM 2008

Het aandeel andere contacten als geheel varieerde in 2008 per politieregio van 32 procent (Limburg-Noord) tot 46 procent (Brabant-Zuid-Oost). In geen enkele regio is dit duidelijk hoger of lager dan gemiddeld.

Grafiek 7.9
Contact met politie vanwege andere contacten naar politieregio (% van laatste contact), IVM 2008

7.4 Tevredenheid over optreden politie

Aan burgers die in de onderzochte periode contact hadden met de politie, is gevraagd naar hun tevredenheid over het politieoptreden bij het laatste contact. Hierbij komt in de tekst zowel de (on)tevredenheid over alle contacten als over de afzonderlijke redenen (handhaving, aangifte/melding en 'andere' contacten) aan de orde.

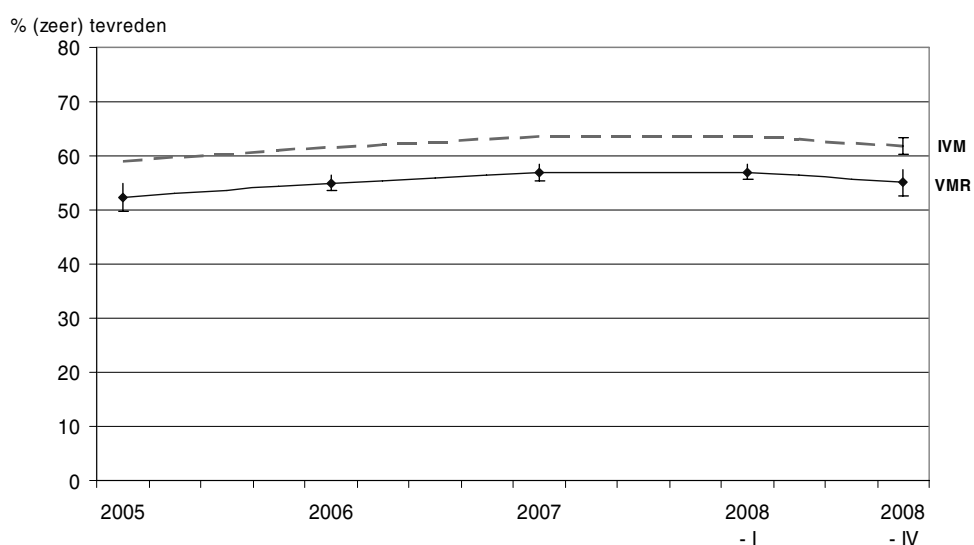
7.4.1 Contacten totaal

Volgens de IVM 2008 zijn zes van de tien inwoners die contact hadden met de politie (62 procent) tevreden of zeer tevreden over het optreden van de politie tijdens het laatste contact. Ruim een vijfde (21 procent) is hierover ontevreden of zeer ontevreden.

Op grond van de VMR-cijfers blijkt dat men sinds 2005 niet wezenlijk tevredener of ontevredener over het politiecontact is geworden.

Grafiek 7.10

Tevredenheid over optreden van de politie bij laatste contact – totaal (% [zeer] tevreden)

Per politieregio varieert het aandeel dat volgens de IVM tevreden of zeer tevreden is met het optreden van de politie voor alle contacten samen tussen 52 procent in Utrecht en 68 procent in Brabant-Noord. Alleen in de regio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland is dit significant lager dan gemiddeld, in de regio Hollands-Midden is dit duidelijk hoger.

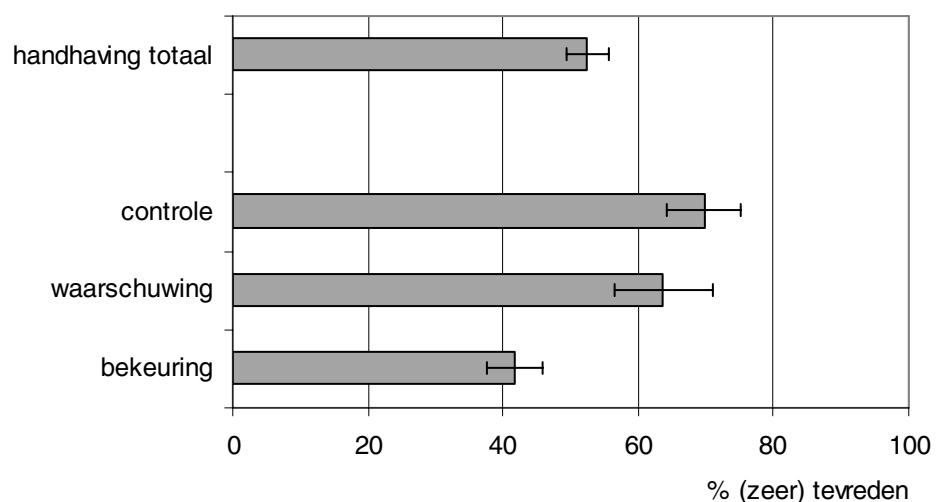
Grafiek 7.11
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact – totaal naar politieregio (% (zeer) tevreden), IVM 2008

7.4.2 Handhaving

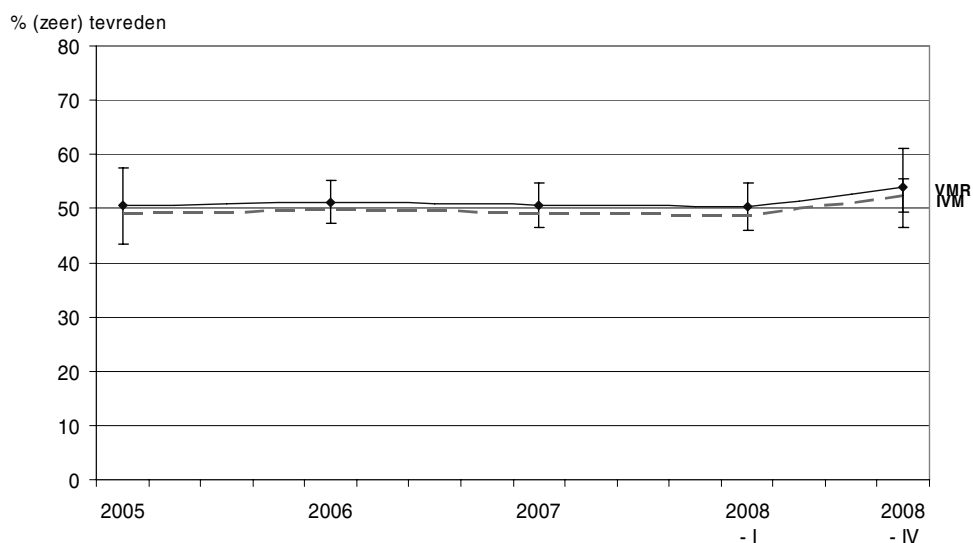
Van de inwoners die volgens de IVM 2008 contact hebben gehad met de politie vanwege handhaving (bekeuring, waarschuwing of controle) is de helft (52 procent) tevreden of zeer tevreden; dit is minder dan gemiddeld voor alle contacten samen (62 procent). Bij ruim een kwart (27 procent) van deze contacten is men ontevreden of zeer ontevreden. Dit is hoger dan gemiddeld voor alle contacten samen (21 procent). Vooral bij contacten vanwege een bekeuring is de tevredenheid lager.

Grafiek 7.12
Tevredenheid over optreden politie bij handhaving

Uit de VMR-metingen blijkt dat het aandeel personen met handhavingscontact dat tevreden was vrijwel stabiel is gebleven.

Grafiek 7.13
Tevredenheid over politieoptreden bij laatste contact-handhaving (% (zeer) tevreden)

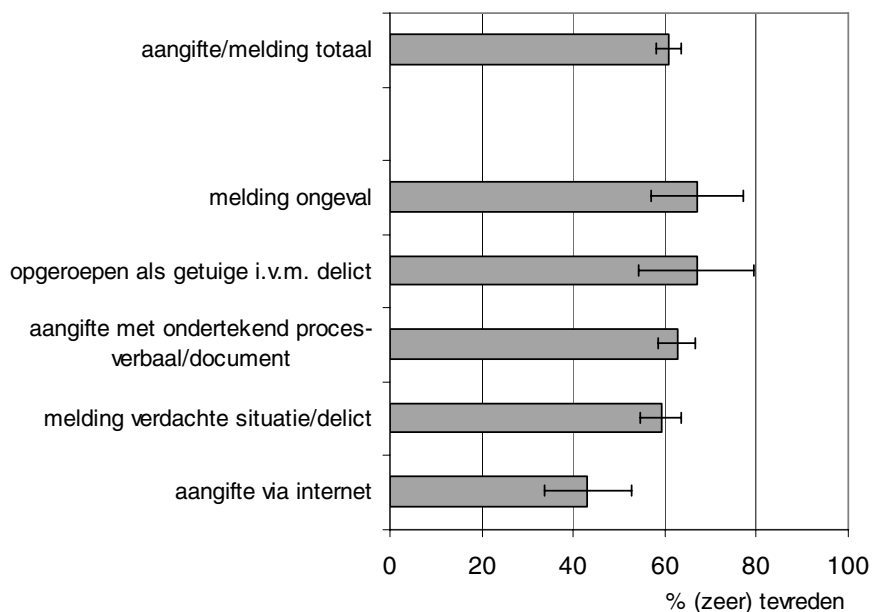

Vanwege het beperkte aantal personen in sommige regio's dat volgens de IVM contact heeft gehad met de politie vanwege handhaving worden geen regionale uitsplitsingen gegeven.

7.4.3 Aangifte/melding

Van de inwoners die contact hebben gehad met de politie vanwege aangifte of melding van een delict, verdachte situatie of ongeval of als getuige van een misdrijf is 61 procent hierover tevreden of zeer tevreden. Dit is gelijk aan het gemiddelde voor alle contacten samen. Bij 21 procent van de contacten wegens aangifte of melding is men ontevreden of zeer ontevreden.

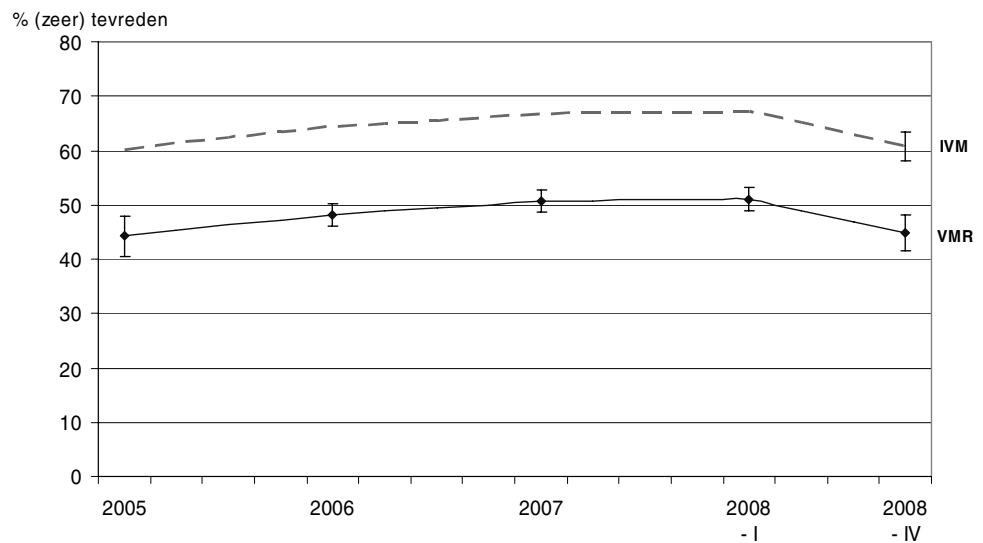
Grafiek 7.14
Tevredenheid bij optreden politie bij aangifte/ melding (% (zeer) tevreden), IVM 2008

Over aangifte via internet is men duidelijk minder vaak tevreden (43 procent) dan over de andere contacten wegens aangifte. Over contacten wegens melding van een ongeval of oproep als getuige is men vaker tevreden (67 procent) dan gemiddeld, al is dit verschil niet significant.

Uit de VMR blijkt dat het aandeel tevreden personen dat contact had gehad wegens aangifte/melding na 2005 aanvankelijk wat steeg, maar eind 2008 weer daalde naar het niveau van 2005.

Grafiek 7.15
Tevredenheid over politieoptreden bij laatste contact- aangifte/ melding (% (zeer) tevreden)

Per regio varieert het aandeel dat tevreden is over de politie vanwege aangifte of melding in 2008 van 42 procent in Flevoland tot 73 procent in IJsselland. Alleen in Flevoland is dit aandeel duidelijk lager dan het gemiddelde. In de regio's Hollands-Midden en Haaglanden is dit aandeel significant hoger dan het gemiddelde over Nederland.

Grafiek 7.16
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact – aangifte/melding naar politieregio (% [zeer] tevreden), IVM 2008

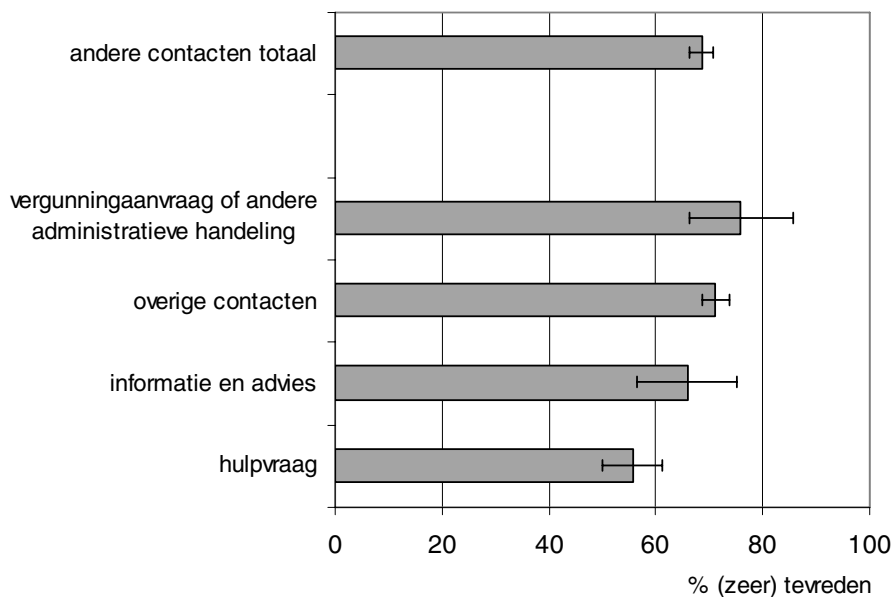

7.4.4 Andere contacten

Van de inwoners die om een andere reden dan handhaving of aangifte contact met de politie hebben gehad (vanwege hulp, vergunning, informatie/advies, open dag, overige contacten) is ruim tweederde (69 procent) tevreden of zeer tevreden. Dit aandeel is hoger dan voor alle contacten samen. Bijna één op de vijf (18 procent) inwoners is ontevreden of zeer ontevreden over deze (andere) contacten.

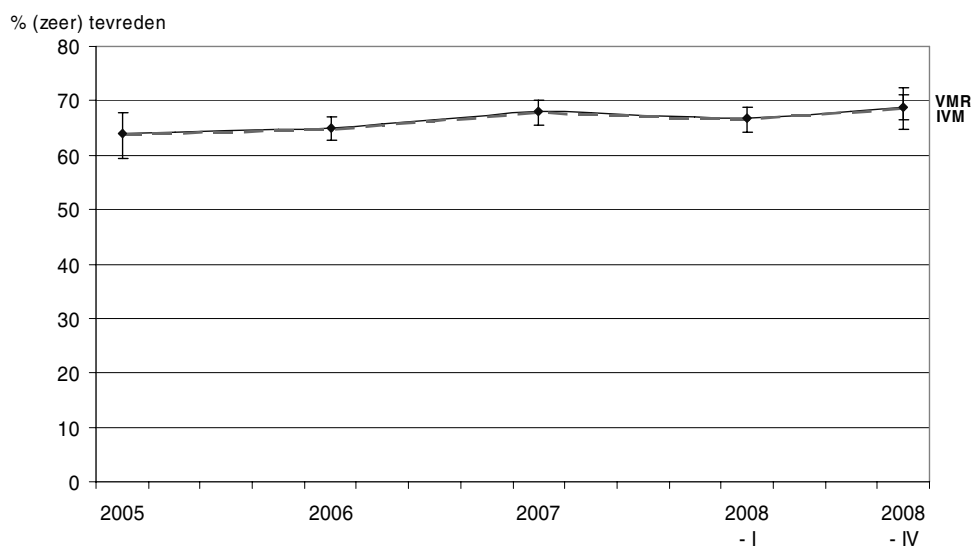
Men is het meest tevreden over contacten vanwege een vergunningaanvraag of andere administratieve afhandeling. Binnen de groep 'overige contacten' is men over het 'sociale praatje' het meest tevreden. Over contacten vanwege een hulpvraag is men beduidend minder vaak tevreden.

Grafiek 7.17
Tevredenheid bij optreden politie – andere contacten (% (zeer) tevreden)

De VMR-cijfers over tevredenheid bij 'andere' contacten geven geen duidelijk afwijkend beeld ten opzichte van eerdere jaren.

Grafiek 7.18
Tevredenheid over politieoptreden bij laatste contact – andere contacten ¹⁾ (% (zeer) tevreden)

1) Hulpvraag, vergunningsaanvraag of andere administratieve handeling, informatie en advies, voorlichting/open dag, overige contacten

Volgens de IVM varieert het aandeel tevreden over andere contacten met de politie per politieregio van 56 procent in Utrecht tot 79 procent in Groningen. In geen enkele regio is dit significant afwijkend van het gemiddelde.

Grafiek 7.19
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact – andere contacten¹⁾ naar politieregio (% [zeer] tevreden), IVM 2008

1) Hulpvraag, vergunningsaanvraag of andere administratieve handeling, informatie en advies, voorlichting/open dag, overige contacten

7.5 Redenen voor ontevredenheid

Aan de respondenten, die in 2008 aangaven dat zij ontevreden of zeer ontevreden waren over het optreden van de politie (21 procent), is gevraagd naar hun redenen hiervoor. Deze redenen kunnen onder meer liggen in de bereikbaarheid of de komst van de politie, in het optreden van de politie, of in het resultaat van het contact²².

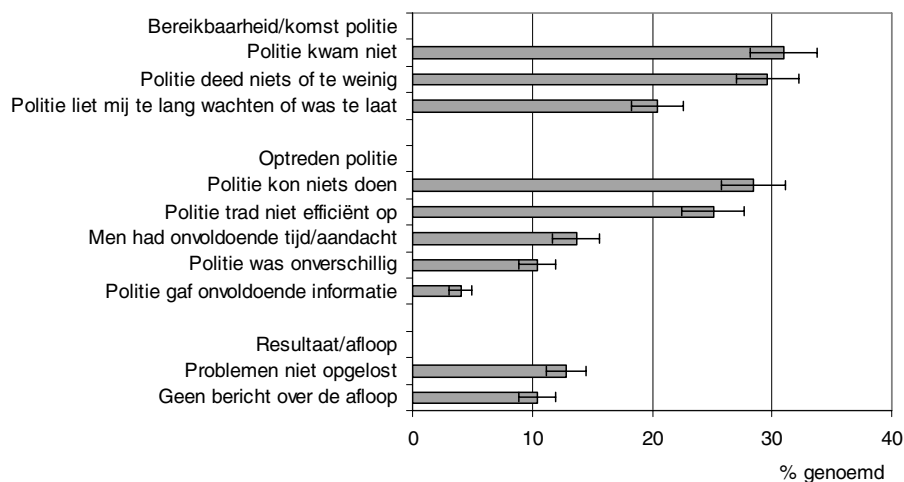
Ten aanzien van de *bereikbaarheid of komst* van de politie gaven degenen die niet tevreden waren als belangrijkste redenen dat de politie niet kwam (31 procent) en dat de politie niets of te weinig deed (30 procent). 21 procent gaf als reden dat de politie hen te lang liet wachten.

Rond het *optreden* van de politie werd als belangrijkste reden genoemd dat de politie niets kon doen (28 procent). Ook vaak genoemd werd dat de politie niet efficiënt optrad (25 procent). In 14 procent van de gevallen werd gezegd dat de politie onvoldoende tijd of aandacht had, 10 procent vond dat de houding van de politie niet deugde. Dat de politie onvoldoende informatie gaf werd door 4 procent als reden gegeven.

Bij de redenen van ontevredenheid vanwege *het resultaat of de afloop* van het contact werd in 2008 het meest genoemd dat de problemen niet opgelost waren (13 procent) en dat er geen bericht over de afloop was (10 procent).

²² Respondenten konden meer dan één reden noemen.

Grafiek 7.20
Redenen voor ontevredenheid over politiecontact (% genoemd), IVM 2008

7.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk stonden de contacten van burgers met de politie in het algemeen centraal. Daarbij kwam aan de orde hoeveel burgers contact hebben gehad met de politie, wat de reden was voor dit contact (handhaving, aangifte of melding, andere contacten), en hoe tevreden zij waren over het optreden van de politie. Daarbij staan de cijfers uit de IVM centraal. Ook zijn deze cijfers voor de politieregio's met het landelijke gemiddelde vergeleken. Waar mogelijk is een tijdreeks gegeven op basis van de VMR.

Landelijke uitkomsten:

- In 2008 heeft bijna éénderde van de inwoners in de twaalf voorafgaande maanden contact gehad met de politie.
- Ongeveer éénderde van de (laatste) contacten tussen bevolking en politie heeft betrekking op aangifte of melding door burgers, een kwart komt voort uit handhaving. Vier van de tien contacten valt in de categorie andere contacten.
- Ruim zes op de tien inwoners die contact hebben gehad is (zeer) tevreden over het politieoptreden tijdens hun laatste contact.
- Bij politiecontacten vanwege handhaving is dit minder dan gemiddeld. Bij contacten wegens aangifte of melding is dit ongeveer gelijk. Bij de overige vormen van contact is dit meer dan gemiddeld.
- Bijna een kwart van de inwoners is ontevreden over het laatste contact met de politie. De meest genoemde reden hiervoor is dat de politie niet kwam.

Regionale verschillen:

- Naar verhouding hadden de inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Gooi en Vechtstreek en Hollands Midden vaker contact met de politie dan gemiddeld. In de regio's Drenthe en Fryslân hadden de minste inwoners contact met de politie.
- In de regio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland is het aandeel inwoners dat tevreden is over de politiecontacten duidelijk lager dan het landelijke gemiddelde. In de regio Hollands Midden is dit duidelijk hoger.

8. Functioneren van de politie in de woonbuurt

8.1 Inleiding

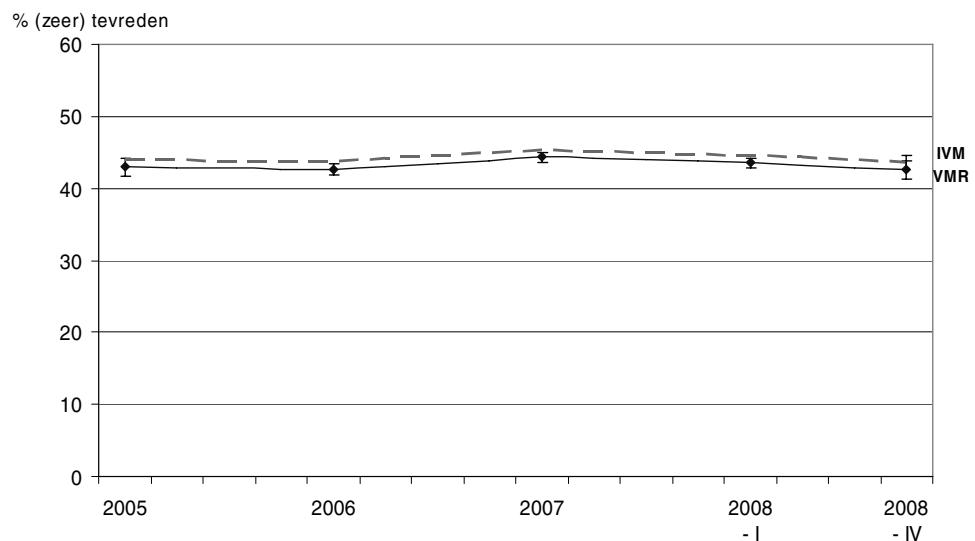
In de vorige hoofdstukken stonden de ervaringen van respondenten die daadwerkelijk met de politie te maken hebben gehad centraal. Maar ook burgers die geen contact met de politie hebben gehad kunnen een oordeel hebben over de politie. In dit hoofdstuk komt eerst het oordeel over het totale functioneren van de politie aan de orde. Vervolgens wordt ingegaan op specifieke aspecten van het functioneren en de beschikbaarheid van de politie. Daarna volgt het vertrouwen in de (bekwaamheid van de) politie en de mening over de interactie tussen politie en burgers.

8.2 Tevredenheid over het totale functioneren van de politie

In de IVM is, evenals in de VMR, aan de respondenten een oordeel gevraagd over het totale functioneren van de politie in de buurt. Volgens de IVM 2008 is 44 procent van alle inwoners van 15 jaar en ouder in 2008 tevreden of zeer tevreden over het functioneren van de politie in het algemeen.

Volgens de VMR blijkt het percentage tevreden inwoners in de periode 2005-2007 vrij stabiel. Het schommelt tussen de 43 en 44 procent.

Grafiek 8.1.
Tevredenheid over het totale functioneren van de politie (% [zeer] tevreden)

In de politieregio's Zaanstreek-Waterland, Gelderland-Zuid, Noord-Holland Noord, Utrecht en Midden- en West-Brabant is het aandeel dat (zeer) tevreden is over het totale politiefunctioneren het laagst met 40 procent of minder. De eerste vier genoemde regio's wijken significant af van het gemiddelde in Nederland.

In de regio's Fryslân, Twente en IJsselland is het aandeel inwoners dat (zeer) tevreden is het hoogst. Met 50 tot 55 procent (zeer) tevreden inwoners functioneert de politie in deze regio's beter dan gemiddeld in Nederland. Ook in regio Haaglanden is het aandeel tevreden inwoners wezenlijk hoger dan gemiddeld.

Grafiek 8.2
Tevredenheid over het totale functioneren van de politie naar politieregio (% [zeer] tevreden), IVM 2008

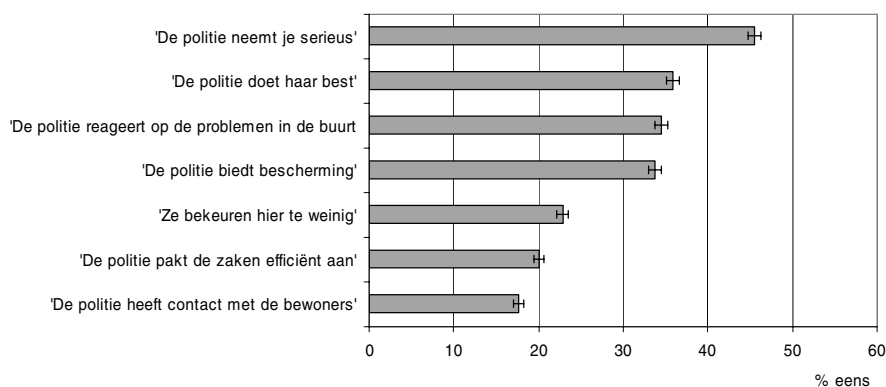

8.3 Functioneren van de politie

Het functioneren van de politie in de buurt is specifiek gemeten aan de hand van zeven stellingen. De stellingen zijn - op één na - positief geformuleerd. Dit betekent dat hoe meer men het eens is met een stelling, hoe positiever men oordeelt over het functioneren van de politie in de buurt.

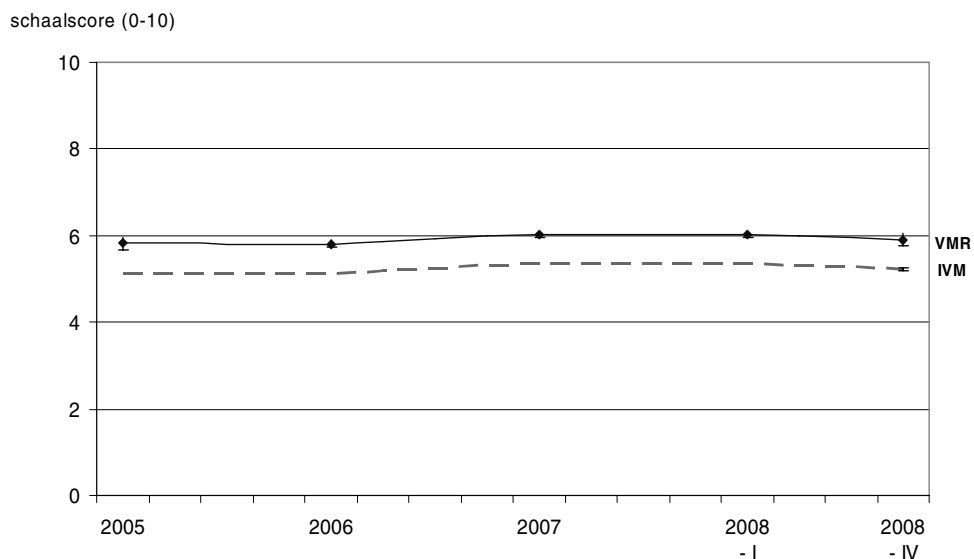
Volgens de IVM 2008 is ruim een op de drie inwoners (36 procent) het eens met de stelling dat de politie haar best doet. Daarnaast vindt een iets kleiner deel (35 procent) dat de politie reageert op problemen in de buurt en vindt 34 procent dat de politie bescherming biedt. Eén op de vijf ondervraagden geeft aan dat de politie de zaken efficiënt aanpakt, terwijl een iets kleiner deel (18 procent) de stelling onderschrijft dat de politie contact heeft met de bewoners. 45 procent van de inwoners vindt dat de politie je serieus neemt. 23 procent is het eens met de (negatief geformuleerde) stelling dat de politie te weinig bekeurt in de buurt.

Grafiek 8.3.
Oordeel over het functioneren van de politie in de woonbuurt (% eens), IVM 2008

Voor het functioneren van de politie is een schaalscore berekend op basis van de antwoorden op de eerste vijf genoemde stellingen. Hiermee kan het totale oordeel van de bevolking over het functioneren van de politie worden beschreven. Deze score moet nadrukkelijk niet worden opgevat als een op zichzelf staand rapportcijfer, maar is het resultaat van een herberekening²³. De score loopt van 0 tot 10; hoe hoger, hoe tevredener men is over het functioneren van de politie in de buurt. Volgens de IVM 2008 bedroeg deze schaalscore 5,2. Uit de VMR blijkt de schaalscore over het functioneren van de politie in de buurt sinds 2005 nauwelijks is veranderd.

Grafiek 8.4.
Functioneren van de politie (schaalscore)

In de IVM 2008 beoordelen de inwoners van de regio's Amsterdam- Amstelland, IJsselland, Brabant-Noord, Twente en Haaglanden met een schaalscore van 5,4 of meer het functioneren van de politie in 2008 positiever dan gemiddeld in Nederland. De regio's Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Utrecht en Hollands-Midden scoren wezenlijk lager dan gemiddeld, namelijk 5,2 of minder.

Grafiek 8.5
Functioneren van de politie naar politieregio (schaalscore), IVM 2008

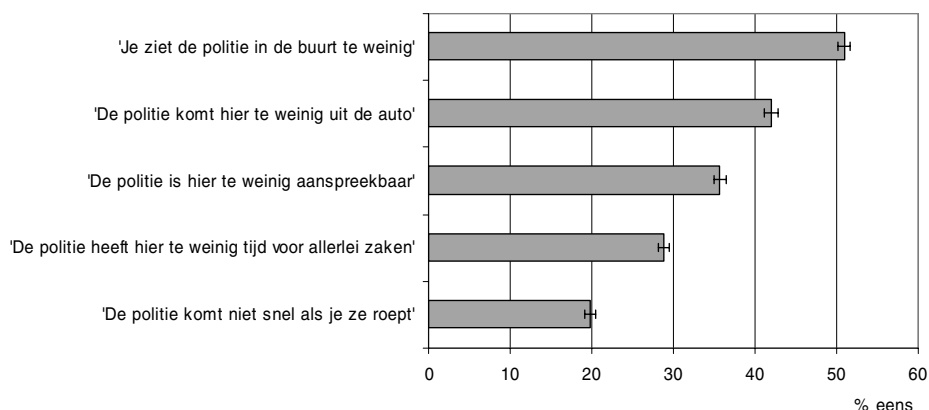

²³ Zie bijlage van dit rapport voor een beschrijving van de berekening van de schaalscores.

8.4 Beschikbaarheid van de politie

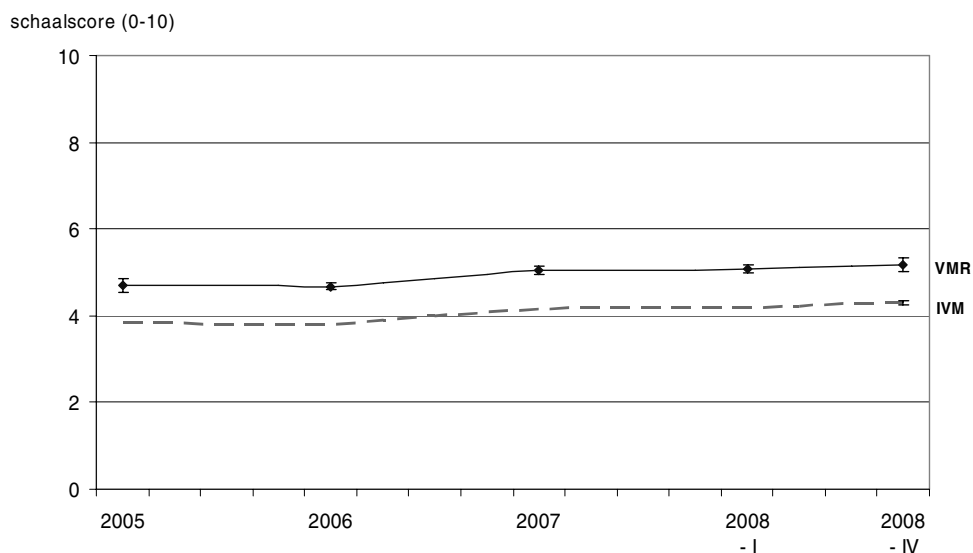
Het oordeel over de beschikbaarheid van de politie is gemeten door aan de respondenten te vragen in hoeverre zij het eens of oneens zijn met vijf uitspraken. Anders dan de stellingen in de voorgaande paragraaf zijn deze stellingen negatief geformuleerd; hoe meer men het met een stelling eens is, hoe negatiever men dus denkt over de beschikbaarheid van de politie.

Grafiek 8.6.
Oordeel over de beschikbaarheid van de politie (% eens), IVM 2008

Volgens de IVM 2008 is 51 procent van de inwoners van mening dat zij de politie te weinig in de buurt zien. Ruim vier van de tien respondenten (42 procent) vindt dat de politie te weinig uit de auto komt, en 36 procent vindt dat de politie te weinig aanspreekbaar is. Drie van de tien inwoners zijn van mening dat de politie te weinig tijd heeft voor allerlei zaken. Dat de politie niet snel komt als je ze roept vindt één op de vijf burgers.

Grafiek 8.7.
Beschikbaarheid van de politie (schaalscore)

Evenals bij het functioneren van de politie vormen de vijf stellingen over de beschikbaarheid van de politie samen een cluster waarvoor een schaalscore kan worden berekend. Hiervoor geldt: hoe hoger de score, hoe positiever men is over de beschikbaarheid van de politie in de buurt. Volgens de IVM2008 bedroeg de schaalscore voor de beschikbaarheid van de

politie 4.3. Uit de VMR cijfers blijkt dat deze schaalscore sinds 2005 licht is gestegen van 4.7 naar 5.2.

De schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie is volgens de IVM2008 lager dan het landelijk gemiddelde in de politieregio's Midden- en West-Brabant, Zaanstreek-Waterland, Limburg-Zuid, Noord-Holland Noord en Zuid-Holland-Zuid. In deze regio's is de score 4,1 of lager. Regio Amsterdam-Amstelland heeft met 4,9 in 2008 de hoogste score voor de beschikbaarheid van de politie. Ook in de regio's IJsselland, Twente, Groningen en Haaglanden is deze schaalscore duidelijk hoger dan gemiddeld.

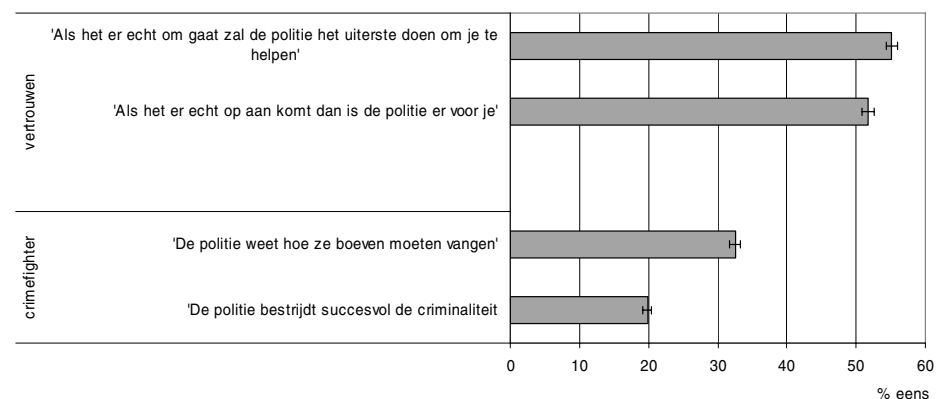
Grafiek 8.8
Beschikbaarheid van de politie naar politieregio (schaalscore), IVM 2008

8.5 Politie betrouwbaar en bekwaam?

In de IVM worden de respondenten vier stellingen voorgelegd die betrekking hebben op het vertrouwen in (de kundigheid) van de politie. Deze stellingen zijn positief geformuleerd, dus hoe meer men het eens is met een stelling, hoe positiever men op dat aspect over de politie is.

Grafiek 8.9.
Vertrouwen in (de bekwaamheid) van de politie (% eens), IVM 2008

Ruim de helft van de inwoners heeft vertrouwen in de politie in die zin dat ze denken dat de politie er voor hen is als het er echt op aan komt (51 procent) en dat de politie dan het uiterste zal doen om hen te helpen (55 procent). Over de politie als 'crimefighter' zegt één op de drie ondervraagden (33 procent) dat de politie criminelen kan 'vangen'. Eén op de vijf respondenten is het eens met de stelling dat de politie de criminaliteit succesvol bestrijdt.

Op grond van de antwoorden op bovenstaande stellingen is een schaalscore voor het vertrouwen in de politie en een schaalscore voor de politie als crimefighter berekend. Deze scores lopen beide van 0 tot 10 waarbij een hogere score betekent dat men positiever is over dat aspect. Voor Nederland was de schaalscore voor het vertrouwen in de politie 6,4 voor de politie als crimefighter 5,2.

De schaalscore voor het vertrouwen in de politie is in 2008 significant lager dan gemiddeld in de regio's Noord-Holland-Noord en Limburg-Zuid met een score van 6,2. In de regio's IJsselland, Twente, Hollands-Midden en Haaglanden is deze score wezenlijk hoger dan gemiddeld, 6,5 of hoger.

De schaalscore voor de politie als crimefighter is in 2008 significant hoger dan gemiddeld in de regio's IJsselland, Fryslân, Hollands Midden en Haaglanden, met een score van 5,3 of hoger. In de regio's Gooi en Vechtstreek en Brabant-Zuid-Oost is deze score lager dan gemiddeld, namelijk 4,9.

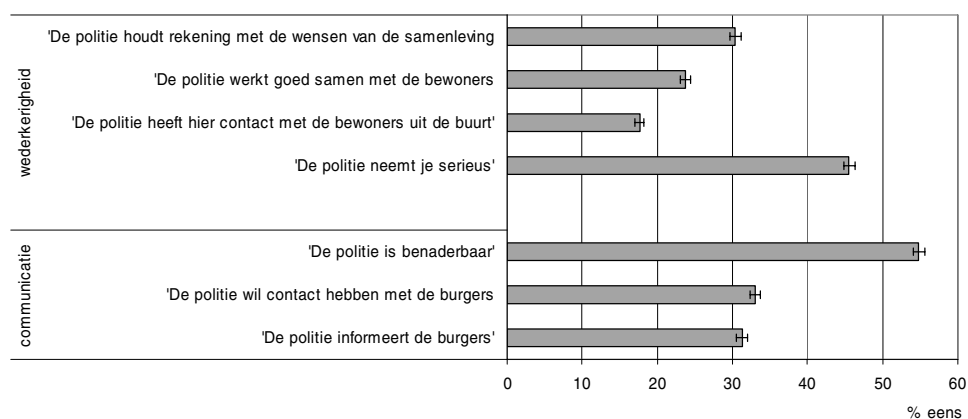
Grafiek 8.10
Vertrouwen in politie en politie is goede crimefighter (schaalscores), IVM 2008

8.6 Interactie tussen politie en burgers

In de IVM 2008 zijn verder vijf stellingen aan de respondenten voorgelegd die betrekking hebben op de interactie tussen politie en burgers. Ook deze stellingen zijn positief geformuleerd, dus hoe meer men het eens is met een stelling, hoe positiever men op dat aspect over de politie is.

Grafiek 8.11.
Interactie tussen politie en burgers (% eens), IVM 2008

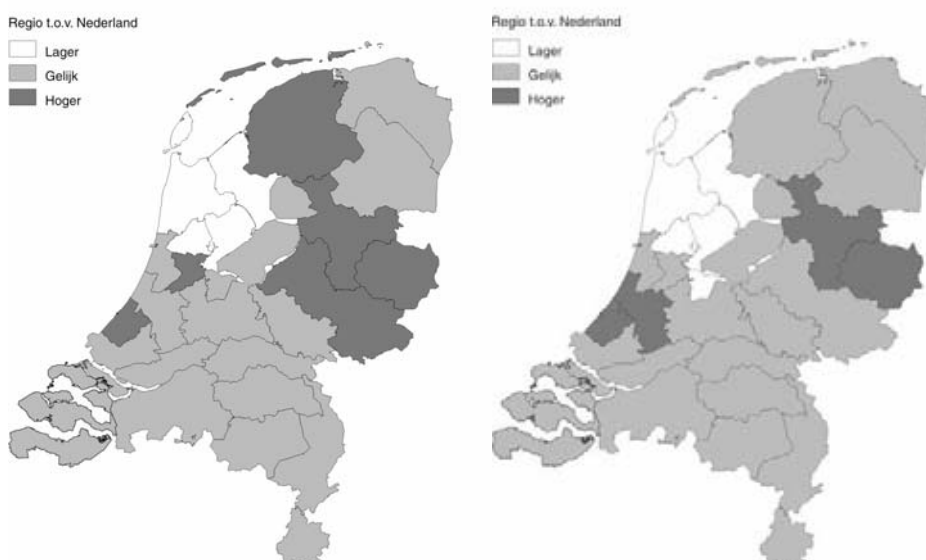

Drie van de tien inwoners vinden dat de politie rekening houdt met de wensen van de samenleving. Bijna een kwart van de ondervraagden (24 procent) vindt dat de politie goed samenwerkt met de bewoners. Naast deze stellingen hebben ook twee eerder beschreven stellingen betrekking op de wederkerigheid van de politie. Zoals al beschreven in paragraaf 8.3 zegt 18 procent dat de politie daadwerkelijk contact heeft met de bewoners in de buurt en vindt 45 procent dat de politie je serieus neemt.

Drie stellingen gaan specifiek over de communicatie tussen politie en burgers. Eén op de drie inwoners is van mening dat de politie contact *wil* hebben met de burgers. Ruim de helft (55 procent) vindt de politie benaderbaar. Drie van de tien inwoners zegt dat de politie de burgers informeert.

Op grond van de antwoorden op bovenstaande stellingen zijn twee schaalscores berekend. Dit betreft een schaalscore voor de wederkerigheid tussen politie en burgers, en één voor de communicatie tussen politie en burgers. Deze scores variëren tussen 0 en 10. Hoe hoger deze score des te positiever men is over dat aspect. Voor Nederland was in 2008 de schaalscore voor de wederkerigheid tussen politie en burgers 5,3 voor de communicatie tussen politie en burgers 5,7.

Grafiek 8.12
Wederkerigheid en communicatie met burgers (schaalscores), IVM 2008

De schaalscore voor de wederkerigheid tussen politie en burgers is wezenlijk hoger dan gemiddeld in de regio's Twente, IJsselland, Fryslân, Noord- en Oost-Gelderland, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden. Deze regio's hebben een score van 5,4 of hoger. Lager dan gemiddeld scoren de regio's Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland Noord met een score van 4,9.

De schaalscore voor de communicatie tussen politie en burgers is het hoogst in de regio's IJsselland, Twente, Hollands Midden en Haaglanden. De score van deze regio's is met 5,9 wezenlijk hoger dan gemiddeld. De regio's Gooi en Vechtstreek en Noord-Holland-Noord scoren met 5,5 resp. 5,4 significant lager dan gemiddeld.

8.7 Samenvatting

Dit hoofdstuk geeft weer hoe de inwoners van Nederland volgens de IVM 2008 denken over het functioneren van de politie in de woonbuurt. Naast de resultaten uit de IVM zijn, waar mogelijk, vergelijkbare metingen uit de VMR in de tijd geplaatst. Ook zijn de resultaten van de verschillende politieregio's aan de hand van schaalscores vergeleken met het landelijke gemiddelde.

Hieronder worden de belangrijkste resultaten samengevat.

Landelijke uitkomsten:

- In 2008 was 44 procent van de inwoners tevreden tot zeer tevreden over het algemene functioneren van de politie in de buurt. De metingen uit de VMR (sinds 2005) laten een stabiel beeld zien.
- Ongeveer één derde van de inwoners vindt dat de politie bescherming biedt, dat ze reageert op problemen in de buurt en dat de politie haar best doet. Ongeveer een op de vijf personen vindt dat de politie contact heeft met de bewoners of dat ze de zaken efficiënt aanpakt. 23 procent van de bewoners vindt dat de politie te weinig bekeurt en 45 procent vindt dat de politie hen serieus neemt.
- De helft van de respondenten vindt dat de politie zich te weinig in de buurt laat zien. Volgens de VMR is de mening over de beschikbaarheid van de politie sinds 2007 gelijk gebleven, maar iets positiever ten opzichte van 2005 en 2006.
- Ruim de helft van de inwoners vertrouwt erop dat de politie je helpt als het er echt op aan komt. Ongeveer een kwart van de bevolking is positief over de politie inzake criminaliteitsbestrijding en boeven vangen.
- Rond een kwart van de inwoners zegt dat de politie rekening houdt met de wensen van de samenleving en/of is positief over de samenwerking van de politie met de bewoners. Over de communicatie van de politie is ruim 30 procent positief.

Regionale verschillen:

- In de regio's Zaanstreek-Waterland, Gelderland-Zuid, Noord-Holland Noord en Utrecht zijn volgens de schaalscore politiefuncties minder inwoners tevreden over het politiefuncties in het algemeen dan gemiddeld. In de regio's Fryslân, Twente, IJsselland en Haaglanden zijn meer mensen dan gemiddeld tevreden.
- Wanneer het functioneren concreter gemeten wordt aan de hand van een aantal stellingen en daarop een schaalscore wordt berekend blijkt dat de politieregio's Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Utrecht en Hollands-Midden minder tevreden inwoners hebben dan gemiddeld. In de regio's Amsterdam- Amstelland, IJsselland, Brabant-Noord, Twente en Haaglanden zijn meer inwoners tevreden dan gemiddeld.
- De schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie is in de politieregio's Midden- en West-Brabant, Zaanstreek-Waterland, Limburg-Zuid, Noord-Holland Noord en Zuid-Holland-Zuid lager dan gemiddeld. In Amsterdam-Amstelland, maar ook in Groningen, Haaglanden, IJsselland en Twente is deze hoger dan gemiddeld.
- In de regio's Noord-Holland-Noord en Limburg-Zuid heeft men volgens de schaalscore minder vertrouwen in de politie dan gemiddeld. In de regio's IJsselland, Twente, Hollands-Midden en Haaglanden juist meer.
- De schaalscore voor de politie als crimefighter is hoger dan gemiddeld in de regio's IJsselland, Fryslân, Hollands Midden en Haaglanden. De regio's Gooi en Vechtstreek en Brabant-Zuid-Oost scoren lager dan gemiddeld.
- De schaalscore voor de wederkerigheid van de politie is in de regio's Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland lager dan gemiddeld. In de regio's Twente, IJsselland, Fryslân, Noord- en Oost-Gelderland, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden is deze hoger.
- In de regio's Gooi en Vechtstreek en Noord-Holland-Noord is de schaalscore communicatie lager dan gemiddeld. In de regio's IJsselland, Twente, Hollands Midden en Haaglanden is deze score hoger dan gemiddeld.

9. Voorzorgsmaatregelen tegen criminaliteit

9.1 Inleiding

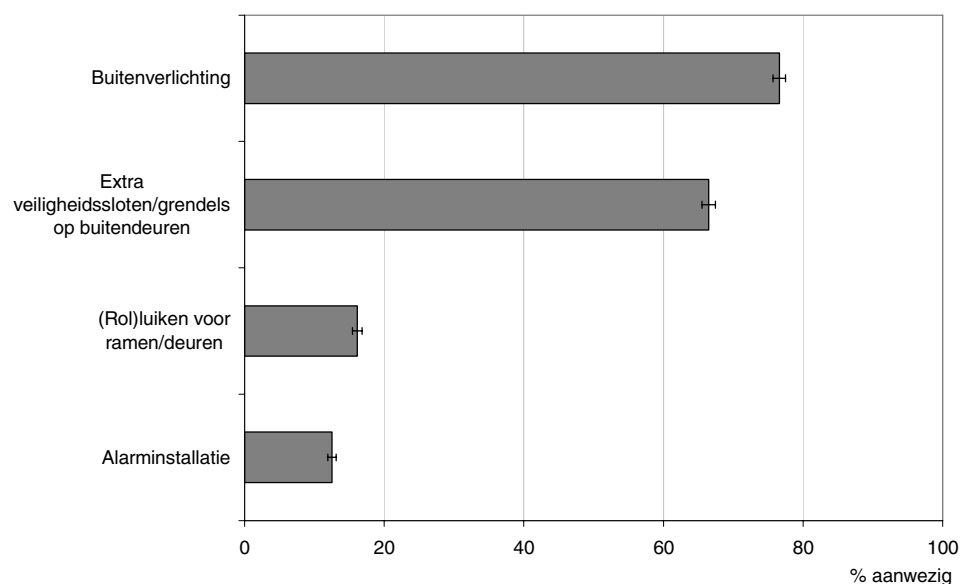
In dit hoofdstuk staat het preventiegedrag van burgers centraal. De burgers hebben immers een eigen verantwoordelijkheid in het voorkómen van slachtofferschap van criminaliteit. In paragraaf 9.2 komt aan de orde in hoeverre burgers techno-preventieve maatregelen tegen woninginbraak hebben genomen, zoals veiligheidssloten of buitenverlichting. In paragraaf 9.3 staan socio-preventieve maatregelen centraal. Dit heeft betrekking op bijvoorbeeld 's avonds het licht laten branden, of de fiets in de bewaakte stalling plaatsen.

9.2 Techno-preventieve maatregelen

In de IVM is aan respondenten gevraagd welke voorzieningen bij hen thuis aanwezig zijn om inbraak te voorkomen of om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Het gaat daarbij om extra veiligheidssloten of grendels op de buitendeuren, (rol)luiken voor ramen en deuren, buitenverlichting en de aanwezigheid van een alarminstallatie.

De aanwezigheid van buitenverlichting en extra veiligheidssloten en/of grendels op de buitendeuren zijn volgens de IVM de meest voorkomende maatregel tegen inbraak. Bij 77 respectievelijk 67 procent van alle huishoudens zijn deze voorzieningen aanwezig. Andere voorzieningen tegen inbraak komen aanzienlijk minder voor: bij zestien procent van de huishoudens zijn er aan de woning (rol)luiken voor ramen en deuren, en bij dertien procent is een inbraakalarm aanwezig.

Grafiek 9.1
Techno-preventieve maatregelen (% aanwezig), IVM 2008

Wat betreft de techno-preventieve maatregelen zijn er duidelijke verschillen tussen de afzonderlijke politieregio's. Deze schaalscore varieert van 1,2 in Amsterdam-Amstelland tot 2,1 in Limburg-Noord. Behalve in de grootstedelijke politieregio's zoals Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Utrecht is ook in de regio's Groningen, Fryslân, IJsselland, Kennemerland en Hollands-Midden sprake van een lagere schaalscore dan gemiddeld in Nederland. Omgekeerd is de score voor inbraakpreventie hoger dan gemiddeld in de regio's Noord- en Oost-Gelderland, Zuid-Holland-Zuid, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost, Limburg-Noord en Limburg-Zuid.

Grafiek 9.2
Techo-preventieve maatregelen (schaalscore) naar politieregio, IVM 2008

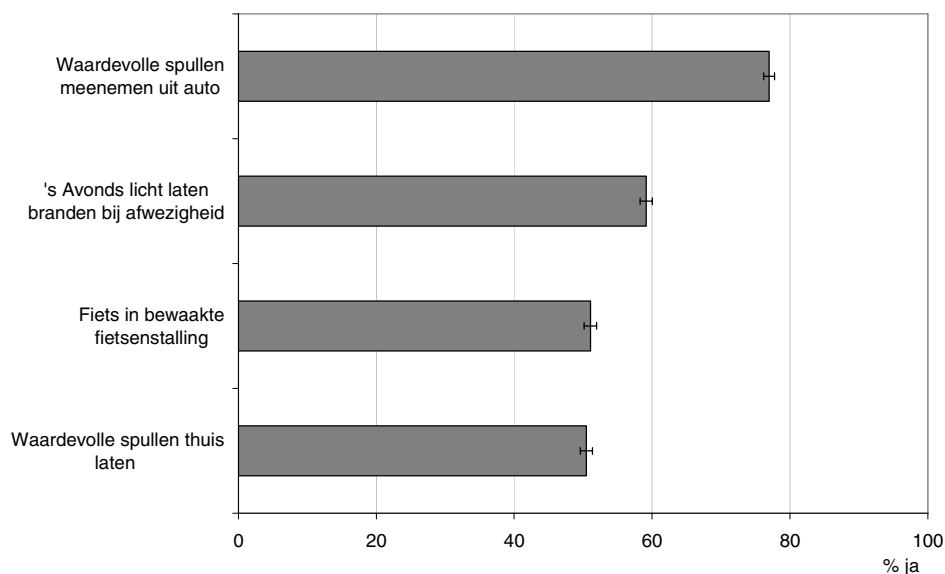

Overigens moet hierbij worden bedacht dat sommige voorzieningen (bijvoorbeeld luiken voor ramen en deuren) standaard al aanwezig zijn (bijv. op boerderijen) zonder dat deze speciaal zijn aangebracht ter voorkoming van inbraak. Omgekeerd kunnen maatregelen als luiken voor ramen en deuren in bepaalde (stedelijke) gebieden niet overal genomen worden.

9.3 Socio-preventieve maatregelen

In de IVM zijn ook vragen gesteld over andere maatregelen ter voorkoming van inbraak, fietsdiefstal, auto-inbraak of diefstal en/of beroving op straat. Het gaat hierbij om 's avonds het licht laten branden, de fiets in een bewaakte stalling plaatsen, waardevolle spullen meenemen uit de auto of waardevolle spullen thuis laten.

Grafiek 9.3
Socio-preventieve maatregelen (% ja), IVM 2008

Meer dan driekwart (77 procent) van alle respondenten neemt waardevolle spullen mee uit de auto om auto-inbraak te voorkomen. Bijna zes op de tien inwoners van 15 jaar en ouder (59 procent) laat 's avonds bij afwezigheid het licht branden. Ook de fiets in de bewaakte stalling plaatsen en waardevolle spullen thuislaten om diefstal / beroving op straat te voorkomen komen vaak voor. Deze maatregelen worden elk door iets meer dan de helft van de inwoners genomen (respectievelijk 52 en 51 procent).

Er zijn duidelijke verschillen tussen de afzonderlijke politieregio's in de mate van socio-preventieve maatregelen. In Hollands-Midden, Haaglanden en in de Zuidelijk politieregio's Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Limburg-Noord worden meer maatregelen genomen dan elders. Minder maatregelen worden genomen in Groningen, Fryslân, IJsselland, Zaanstreek-Waterland, Kennemerland, Amsterdam-Amstelland en Zeeland.

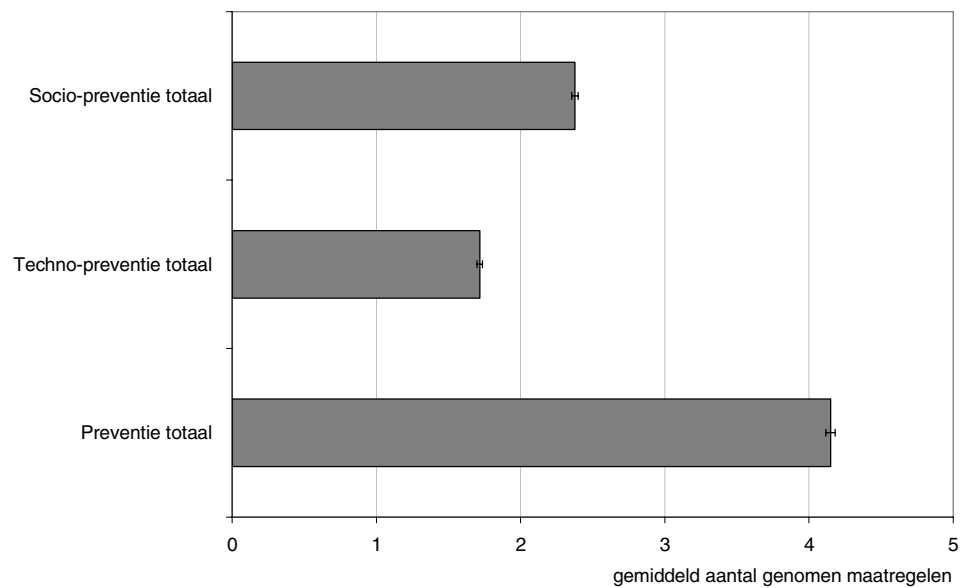
Grafiek 9.4
Socio-preventieve maatregelen naar politieregio (schaalscore), 2008

9.4 Preventie totaal

Op basis van de gevraagde preventiemaatregelen zijn schaalscores berekend. Deze geven het gemiddelde aantal aanwezige of getroffen preventiemaatregelen aan. Dus hoe hoger deze scores hoe meer maatregelen zijn genomen. Volgens de IVM 2008 bedraagt de techno-preventieve schaalscore 1,7 en de socio-preventieve schaalscore 2,4. De schaalscore 'preventie totaal' is de optelsom van beide voornoemde schaalscores en bedraagt 4,1.

Grafiek 9.5
Schaalscores preventie (gemiddeld aantal genomen maatregelen), IVM 2008

9.5 Samenvatting

In dit laatste hoofdstuk is ingegaan op de preventie maatregelen die bij de inwoners van Nederland zijn getroffen ter voorkoming van inbraak, diefstal en beroving. De belangrijkste conclusies worden hieronder samengevat.

Landelijke cijfers:

- De aanwezigheid van buitenverlichting en extra veiligheidssloten en/of grendels op de buitendeuren zijn volgens de IVM de meest voorkomende maatregel tegen inbraak. Bij bijna 8 op de tien respectievelijk bijna 7 op de tien huishoudens zijn deze voorzieningen aanwezig. Inbraakalarm en (rol)luiken voor ramen en deuren komen aanzienlijk minder vaak voor.
- Meer dan driekwart van alle respondenten neemt waardevolle spullen mee uit de auto om auto-inbraak te voorkomen. Bijna zes op de tien inwoners laat 's avonds bij afwezigheid het licht branden. Ook de fiets in de bewaakte stalling plaatsen en waardevolle spullen thuislaten om diefstal / beroving op straat te voorkomen worden elk door ongeveer de helft van de inwoners genomen.
- Volgens de IVM 2008 bedraagt de techno-preventieve schaalscore 1,7 en de socio-preventieve schaalscore 2,4. De schaalscore 'preventie totaal' is de optelsom van beide voornoemde schaalscores en bedraagt 4,1.

Regionale verschillen:

- De schaalscore preventie 'totaal' is hoger in Limburg-Noord, Midden- en West-Brabant, Brabant-Noord, Brabant-Zuid-Oost en Hollands-Midden, maar lager in Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Utrecht, Zaanstreek-Waterland, Kennemerland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Zeeland.

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording (verkorte versie)

Integrale Veiligheidsmonitor 2008

Onderzoeksverantwoording landelijke rapportage

1. Inleiding

In deze verkorte versie van de onderzoeksverantwoording worden de belangrijkste aspecten van de opzet en uitvoering van de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM) toegelicht. Een meer uitgebreide beschrijving van het onderzoek is opgenomen in de separaat opgesteld proces- en onderzoeksdocumentatie, welke uitsluitend elektronisch beschikbaar wordt gesteld. De IVM moet worden gezien als de opvolger van de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) die in de periode 2005 – 2008 door het CBS is uitgevoerd en waarover jaarlijks is gerapporteerd. De VMR op zijn beurt kan al worden gezien als een eerste integratie van drie eerdere afzonderlijke reguliere onderzoeken op dit terrein; het slachtofferdeel uit de enquête Rechtsbescherming en Veiligheid van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), de PMB Bevolking (PMB) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het ministerie van Justitie (Justitie) en de rijksrelevante delen uit de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid (L&V) van de G31 gemeenten.

Met de IVM wordt een verdere stap gezet in de integratie van uitkomsten op het terrein van de veiligheid. Het IVM onderzoek is opgebouwd rondom een gecoördineerde vragenlijst waarin verschillende belanghebbende partijen inspraak hebben gekregen. Daarnaast biedt de vragenlijst de mogelijkheid om naast onderzoek naar landelijk belang ook lokale onderzoeksvragen op te nemen. Hierdoor wordt de IVM een bruikbaar meetinstrument voor meerdere bestuurlijke niveaus binnen de overheid. Daarnaast komen door het verdere samenwerken op het gebied van de veiligheid meer eenduidige cijfers beschikbaar, meer mogelijkheden voor analyse en kan er efficiënter onderzoek worden uitgevoerd.

In de volgende paragraaf komt opzet van het onderzoek aan de orde, terwijl in paragraaf 3 de structuur van de vragenlijst wordt weergegeven. In paragraaf 4 wordt ingegaan op de steekproeftrekking voor het onderzoek. In paragraaf 4 wordt ingegaan op het veldwerk en de responsresultaten en paragraaf 5 geeft een beknopte beschrijving van het verwerkingsproces. In paragraaf 6 ten slotte is een beschrijving opgenomen van de weging van zowel de IVM als de VMR-extra.

2. Onderzoekopzet

De externe stuurgroep 'Stroomlijning Veiligheidsmonitors', met vertegenwoordigers van BZK, Justitie, CBS, WODC, G4, G27, VNG, RHC, in het voorjaar van 2008 opgegaan in de Raad voor de Veiligheidsmonitor, heeft in juni 2008 een definitief besluit genomen ten aanzien van de organisatie en uitvoering van de Veiligheidsmonitor op landelijk/regionaal en lokaal niveau. Dit onder de naam 'Integrale Veiligheidsmonitor' (IVM). In deze paragraaf wordt op hoofdpunten beschreven hoe de IVM als onderzoek is opgezet en hoe de uitvoering ervan is georganiseerd.

De jaarlijkse waarneming op het terrein van de sociale veiligheid en ondervonden criminaliteit is voor de IVM vastgesteld voor de periode van 15 september t/m 31 december. Voor de VMR-onderzoeken werd telkens in het eerste kwartaal van het kalenderjaar op grote schaal gegevens over veiligheid en criminaliteit verzameld. Tevens wordt bij de IVM een nieuwe uniforme vragenlijst geïntroduceerd. Daarnaast is ook de eerder voor de VMR traditionele waarnemingsmethode, te weten steekproefpersonen met bij het CBS bekend telefoonnummer telefonisch en de overige steekproefpersonen face-to-face, gewijzigd. Bij de IVM wordt gebruik gemaakt van vier verschillende modes, nl. waarneming via internet en papier, telefonisch en face to face. Om het effect van deze wijzigingen op de belangrijkste uitkomsten te kwantificeren, heeft de Raad voor VM besloten om parallel aan de IVM nog één keer een VMR uit te voeren (VMR-extra) met de huidige vragenlijst en de traditionele waarnemingsmethode.

Voor de landelijke uitvoering van de IVM werken BZK, Justitie en CBS opnieuw samen op basis van een afgesloten overeenkomst. Het CBS draagt zorg voor de landelijke uitvoering. De IVM steekproef op landelijk niveau die met de nieuwe waarnemingsmethode en nieuwe vragenlijst wordt benaderd, moet resulteren in minimaal 16 750 respondenten en wordt uitgevoerd door het CBS. Ook het geschetste parallelle onderzoek volgens de huidige VMR waarnemingsmethode (hierna VMR-extra) wordt door het CBS uitgevoerd, waarbij bij minimaal 6 000 respondenten gegevens worden verzameld. Hiermee kunnen zoals gezegd de verschillen in de belangrijkste uitkomsten worden gekwantificeerd.

Naast de vernieuwingen die in de onderzoekopzet zijn doorgevoerd biedt de uniforme vragenlijst van de nieuwe IVM ook voor lokaal geïnteresseerde zoals (politie)regio's en individuele gemeenten de mogelijkheid om vragen op te nemen. Dit wordt mogelijk gemaakt door het hanteren van verplichte en facultatieve blokken in de vragenlijst (zie ook verder bij paragraaf 3). Voor de IVM 2008 hebben zich uiteindelijk (bVm) 82 gemeenten aangemeld, die al dan niet in (politie)regionaal verband mee hebben gedaan aan het onderzoek (zie staat 1). Voor de uitvoering van de IVM op lokaal niveau is door BZK en Justitie het bureau Veiligheidsmonitor (bVm) opgericht. De taken van dit bureau richten zich vooral op de facilitering en coördinatie van de lokale deelnemers aan de IVM. Zo konden lokale deelnemers gebruik maken van een drietal veldwerkbureaus die aan de eisen van bVm voldeden. Verder is voor de uitvoering van de IVM op lokaal niveau door bVm, in samenwerking met het CBS, het handboek Veiligheidsmonitor samengesteld. In dit handboek worden gedetailleerde richtlijnen en andere noodzakelijke input gegeven voor de uitvoering van de IVM op lokaal niveau.

Tabel 1 Overzicht van politieregio's en mate van oversampling, IVM 2008

PolRegCode	PolRegNaam	Oversampling	Aantal gemeenten
1	Groningen	Niet oversampled	
2	Friesland	Niet oversampled	
3	Drenthe	Niet oversampled	
4	IJsselland	Niet oversampled	
5	Twente	Niet oversampled	
6	Noord- en Oost-Gelderland	Niet oversampled	
7	Gelderland-Midden	Niet oversampled	
8	Gelderland-Zuid	Niet oversampled	
9	Utrecht	Volledig oversampled	29
10	Noord-Holland-Noord	Niet oversampled	
11	Zaanstreek-Waterland	Deels oversampled	1
12	Kennemerland	Niet oversampled 1)	4
13	Amsterdam-Amstelland	Volledig oversampled	6
14	Gooi en Vechtstreek	Niet oversampled	
15	Haaglanden	Volledig oversampled	9
16	Hollands Midden	Volledig oversampled	29
17	Rotterdam-Rijnmond	Deels oversampled	1
18	Zuid-Holland-Zuid	Niet oversampled	
19	Zeeland	Niet oversampled	
20	Midden- en West-Brabant	Niet oversampled	
21	Brabant-Noord	Deels oversampled	1
22	Brabant-Zuidoost	Deels oversampled	1
23	Limburg-Noord	Niet oversampled 1)	1
24	Limburg-Zuid	Niet oversampled	
25	Flevoland	Niet oversampled	
	Totaal		82

1) Geen tijdige verwerking mogelijk waardoor niet beschikbaar voor analyses

3. Vragenlijst

Voor het uitvoeren van de Integrale Veiligheidsmonitor is een vragenlijst ontwikkeld waarmee zowel op landelijk niveau als regionaal/lokaal niveau gegevens over de veiligheid in Nederland verzameld kunnen worden. In de vragenlijst komen een aantal verschillende thema's aan de orde. De voornaamste zijn leefbaarheid en beleving van de (woon)buurt, onveiligheidsgevoelens vermijdingsgedrag en respectloosgedrag van burgers, persoonlijk slachtofferschap, contacten met de politie, het functioneren van de politie, en preventie. Met dit vernieuwde onderzoek wordt dan ook een forse stap gezet in het 'vergelijkbaar' meten van zowel de subjectieve als objectieve veiligheid en de relatie van burgers met politie en gemeenten in Nederland

De gestandaardiseerde vragenlijst van de IVM is modulair opgebouwd en bevat gestandaardiseerde vragenblokken. Deze kunnen worden opgesplitst in verplichte vragenblokken en facultatieve vragenblokken. Daarnaast wordt in de zogenaamde vrije ruimte nog de mo-

gelijkheden geboden om eigen vragen op te nemen. De hoofdstructuur van de vragenlijst ziet er als volgt uit (zie schema).

Schema 1. Structuur vragenlijst IVM 2008

Op landelijk/regionaal niveau worden door het CBS alle blokken van de vragenlijst in het veld afgenomen conform de eerder vermelde structuur. Sommige thema's hebben meer dan 1 blok. De nummering van de blokken in de vragenlijst is als volgt:

Standaard vragenblokken

1. Leefbaarheid woonbuurt
2. Beleving buurtproblemen
3. Onveiligheidsbeleving
4. Slachtofferschap
5. Aangiftegedrag
6. Tevredenheid laatste politiecontact
- 7a. Oordeel functioneren politie in de buurt I
- 7b. Oordeel functioneren politie in de buurt II
8. Oordeel functioneren gemeente
- 9a. Preventie I; maatregelen
- 9b. Preventie II; gedrag/gevoel
10. Onveilige plekken

11. Respectloos gedrag
12. Achtergrondkenmerken

Op lokaal niveau zijn er vijf standaardblokken verplicht. Dit zijn de blokken 1 t/m 4 en blok 12. Daarnaast kunnen lokale opdrachtgevers, zoals gemeenten, elk voor zich kiezen welke van de overige blokken zij opnemen in de vragenlijst. Het is niet de bedoeling dat *gedeelten* van facultatieve blokken worden opgenomen. Met andere woorden, een facultatief blok wordt helemaal of helemaal niet opgenomen. Tevens kunnen gemeenten zelf vragen formuleren (vrije ruimte). Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat wordt afgeweken van de standaard volgorde waarin de blokken en vragen worden afgenomen.

Verplichte standaard vragenblokken voor lokale deelnemers

1. Leefbaarheid woonbuurt
2. Beleving buurtproblemen
3. Onveiligheidsbeleving
4. Slachtofferschap
12. Achtergrondkenmerken

Facultatieve vragenblokken voor lokale deelnemers

5. Aangiftegedrag
6. Tevredenheid laatste politiecontact
- 7a. Oordeel functioneren politie in de buurt I
- 7b. Oordeel functioneren politie in de buurt II
8. Oordeel functioneren gemeente
- 9a. Preventie I; maatregelen
- 9b. Preventie II; gedrag/gevoel
10. Onveilige plekken
11. Respectloos gedrag

Vrije ruimte: ruimte voor eventuele eigen vragen(blokken) voor lokale deelnemers

4. Steekproef

Inleiding

De steekproef voor de integrale veiligheidsmonitor bestaat uit twee delen. De landelijke steekproef waarvoor de waarneming wordt uitgevoerd door het CBS en de lokale steekproef die in opdracht van politieregio's en gemeenten worden uitgevoerd door verschillende veldwerkbureaus of gemeentelijke instanties. Zowel de landelijke als de lokale steekproeven worden, met behulp van steekproefkaders die door het CBS zijn afgeleid uit de GBA, door het CBS getrokken.

De landelijke steekproef

Voor de Veiligheidsmonitor zijn van 15 september tot en met 31 december 2008 parallel twee benaderingsstrategieën uitgevoerd, met voor elke strategie een aparte steekproef. Variant 1 is de strategie uit voorgaande jaren: de steekproefpersonen met een bij het CBS bekend telefoonnummer zijn telefonisch benaderd (cati), de overige steekproefpersonen zijn

aan huis bezocht (capi). Variant 2 is een nieuwe strategie: de steekproefpersonen worden per brief verzocht om via internet (cawi) aan het onderzoek deel te nemen en kunnen een schriftelijke vragenlijst opvragen; de non-respondenten worden herbenaderd via cati als het telefoonnummer bij het CBS bekend is en anders via capi.

De doelpopulatie van de Veiligheidsmonitor bestaat uit alle in Nederland woonachtige personen van 15 jaar of ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens. De institutionele bevolking, dat zijn personen in inrichtingen, instellingen of tehuizen, wordt niet geënquêteerd.

Maandelijks is voor elk van de varianten een gestratificeerde tweetrapssteekproef van personen getrokken uit een steekproefkader van personen dat is afgeleid uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Hierbij is gestratificeerd naar politieregio × interviewregio. In de eerste trap zijn deelgemeenten geselecteerd. In stedelijke gebieden is een deelgemeente ongeveer gelijk aan een wijk, terwijl in landelijke gebieden een deelgemeente vaak overeenkomt met de gemeente zoals die bestond vóór de gemeentelijke fusies in 1998. De deelgemeenten zijn via een systematisch steekproefontwerp getrokken met kansen evenredig aan het aantal inwoners van 15 jaar of ouder. In de tweede trap is een enkelvoudig aselechte steekproef van personen van 15 jaar of ouder getrokken uit de deelgemeenten die in de eerste trap zijn geselecteerd. De clusteromvang is één persoon per deelgemeente. Hierdoor ontstaat een optimale landelijke spreiding van de steekproef.

De steekproef voor variant 1 (capi, cati)

Bij de steekproef voor variant 1 is gekozen voor een evenredige allocatie over de politieregio's. Iedere persoon behorend tot de doelpopulatie heeft dezelfde kans om in de steekproef te worden geselecteerd. Het gewenste aantal respondenten is 6.000.

Bij het vaststellen van de steekproefomvang is rekening gehouden met de populatieverdeling over de interviewerregio's en met kansen op telefoonbezit, cati-responskansen en capi-responskansen per interviewerregio. Deze kansen zijn gebaseerd op realisatiecijfers bij de steekproef voor de Veiligheidsmonitor in januari tot en met maart 2008.

Voor variant 1 zijn in totaal 9.167 steekproefpersonen uitgezet waarvan 6.431 bij cati en 2.736 bij capi, zie tabel 2. Voor elke maand is een aparte portie uitgezet. De porties voor september en oktober zijn gelijk in omvang en twee keer zo groot als elk van de porties voor november en december. Hiervoor is gekozen omdat in november en december minder interviewercapaciteit beschikbaar was. Om de capi-portie voor september goed uit te kunnen baten, is de waarneemperiode voor die portie uitgebreid naar 15 september tot en met 31 oktober.

Tabel 2 Uitgezette steekproefaantallen naar maand en waarnemingsmethode

	sep	okt	nov	dec	totaal
uitgezet	3.046	3.046	1.554	1.521	9.167
w.v. cati	2.343	2.042	1.051	995	6.431
capi	703	1.004	503	526	2.736

De steekproef voor variant 2 (cawi, papi, capi, cati)

Bij de steekproef voor variant 2 is gekozen voor vooraf vastgestelde steekproefomvang per politieregio, zodanig dat in elke politieregio 670 respondenten worden verwacht. De doelpopulatie is opgesplitst in 25 politieregio's waarbij in elke politieregio een steekproef is getrokken. Binnen elke politieregio heeft elke persoon die tot de doelpopulatie behoort dezelfde kans om in de steekproef terecht te komen.

Bij het vaststellen van de steekproefomvang per politieregio is rekening gehouden met de kans op telefoonbezit en de responskansen per mode in de betreffende politieregio. Deze kansen zijn gebaseerd op experimenten bij de Veiligheidsmonitor met internetwaarneming gevolgd door herbenadering van de nonrespons via cati bij de telefoonbezitters en via capi bij de niet- telefoonbezitters, zie Janssen e.a. (2007).

Voor variant 2 zijn in totaal 24.966 steekproefpersonen in september of oktober benaderd met het verzoek de vragenlijst via internet in te vullen, zie tabel 3. Voor elke maand is een aparte portie uitgezet. De portie voor september is twee keer zo groot als die voor oktober. Hiervoor is gekozen omdat voor de herbenaderingen van de nonrespondenten via cati of capi in november meer capaciteit was dan in december. Dit komt door vakantie en feestdagen in december.

Tabel 3 Via cawi uitgezette steekproefaantallen naar maand en telefoonbezit

	sep	okt	totaal
uitgezet via cawi	16.640	8.326	24.966
w.v. met telnr	11.610	5.720	17.330
zonder telnr	5.030	2.606	7.636

Omdat gedurende de dataverzameling bleek dat in sommige politieregio's het gewenste aantal waarnemingen van 670 personen niet zou worden gehaald, is besloten in november een extra steekproef via cawi uit te zetten. Omdat de waarneemperiode voor de Veiligheidsmonitor eindigde op 31 december, konden de nonrespondenten van deze steekproef alleen via cati worden herbenaderd en niet via capi. In sommige politieregio's dreigde nog steeds een tekort aan respondenten. Daarom is in december nog een steekproef uitgezet, die alleen via cati is benaderd. De omvangen van de extra steekproeven zijn opgenomen in tabel 4.

Tabel 4 Extra uitgezette steekproefaantallen naar maand en telefoonbezit

	nov	dec	totaal
uitgezet	2.081	1.302	3.383
w.v. met telnr	1.351	1.302	2.653
zonder telnr	730	0	730

De lokale steekproef

De lokale steekproef is gebaseerd op elf aanvragen. Elke aanvraag heeft betrekking op een of meer gemeentes. Een gemeente kan verder worden onderverdeeld in primaire eenheden. Een gemeente die niet verder is onderverdeeld, is op zichzelf een primaire eenheid. Per primaire eenheid is een enkelvoudige aselechte steekproef van personen van 15 jaar en ouder getrokken. De trekkingskansen waarmee de personen zijn getrokken zijn voor de verschillende primaire eenheden zeer verschillend. Binnen een primaire eenheid zijn de trekkingskansen in de meeste gevallen gelijk.

Vanwege een verwacht afwijkend responsgedrag van personen van verschillende herkomst zijn de trekkingskansen voor bepaalde herkomstgroepen in sommige gevallen aangepast. Dit geldt voor de steekproef voor Amsterdam-Amstelland. Bij de steekproeven voor Rotterdam en Den Haag zijn de primaire eenheden verder opgesplitst naar herkomst en zijn de trekkingskansen voor deze primaire eenheden aangepast. Voor de overige steekproeven is bij de trekking geen rekening gehouden met de herkomst.

De elf aanvragen betreffen

1. Amsterdam-Amstelland
2. Rotterdam
3. Den Haag
4. Politieregio Utrecht
5. Politieregio Haaglanden
6. Politieregio Hollands-Midden
7. Kennemerland
8. Zaanstad
9. Helmond
10. Grave
11. Nederweert

De steekproef voor Den Haag geldt voor een zestal zogenaamde krachtwijken. De gemeente 's-Gravenhage maakt verder deel uit van de steekproef voor de politieregio Haaglanden. Voor de steekproef voor de Haaglanden is 's-Gravenhage op een andere manier opgedeeld in primaire eenheden dan voor de steekproef voor Den Haag. De steekproef voor Amsterdam-Amstelland is gespreid over de tijd getrokken. De waarnemingen voor de periode september-december maken deel uit van de integrale veiligheidsmonitor.

De meeste gemeentes met name de kleinere zijn niet verder opgedeeld in primaire eenheden. Waar dat wel het geval is geweest is gebruik gemaakt van de CBS-indeling in wijken en buurten en in andere gevallen van de vier- of zescijferige postcodes.

De uit te zetten steekproefomvang per primaire eenheid hangt af van de gewenste responsomvang en de verwachte non-respons. Verder is nog rekening gehouden met een technische uitval, waarbij de belangrijkste veroorzaakt is door de eis dat een persoon op een adres waar al eerder iemand voor de Veiligheidsmonitor is getrokken wordt uitgesloten. Het percentage dat dit betreft kan door de hoge steekproef fracties oplopen tot boven de 10%. In een aantal gevallen was de gewenste steekproefomvang zo groot dat het steekproefkader uitgeput raakte. De bevolking van instituten en tehuizen is buiten de trekking gehouden.

De responsomvang is in de meeste gevallen vastgesteld zonder expliciet rekening te houden met de populatieomvang. Een uitzondering is Amsterdam waar de steekproefomvang voor kleinere primaire eenheden, die daarom minder in het geheel meetellen, lager is dan de steekproefomvang voor de grotere primaire eenheden. Bij de bepaling van de steekproefomvang is hierbij gebruik gemaakt van de exponentiële allocatie. Het resultaat ligt tussen een evenredige en een gelijke allocatie.

Literatuur

Janssen B., M. Schrooten en W. Wetzels (2007). Mixed-mode enquêtering bij personen en huishoudens 2005-2007: Een overzicht, BPA nr. SOO-2007-H231, CBS, Heerlen, december 2007.

5. Veldwerk en respons

Voor zowel het landelijk/regionale als lokale veldwerk is gebruik gemaakt van verschillende waarnemingsmethodieken. Gebruik gemaakt wordt ondermeer van waarneming via internet (CAWI) en indien de benaderde personen dit wensten was ook een schriftelijke vragenlijst beschikbaar. Hier komen dus geen interviewers aan te pas. Steekproefpersonen die van de eerste mogelijkheden geen gebruik hebben gemaakt zijn daarna telefonisch (CATI) of persoonlijk (CAPI) benaderd door interviewers. Deze benaderingswijze is onder andere door Intomart in 2007 toegepast bij een pilot onderzoek met vragen over de subjectieve en objectieve veiligheid²⁴.

Voor de landelijk/regionale uitvoering met behulp van CATI en CAPI heeft het CBS interviewers in dienst. Deze interviewers zijn merendeels al langere tijd als interviewer werkzaam, en hebben een goede staat van dienst. CBS interviewers worden grondig getraind, en regelmatig bijgeschoold. De kwaliteit van het werk van de interviewers wordt voortdurend gecontroleerd. Bij de CATI-interviewers luisteren teamleiders steekproefsgewijs mee. CAPI-interviewers worden regelmatig begeleid door hun regiomanagers of door ervaren collega's. Dit kan uiteraard niet op even grote schaal als bij CATI. Daarom wordt bij het grootste CBS-onderzoek (de Enquête Beroepsbevolking) structureel vijf procent van het werk van de CAPI-interviewers nagebeeld. Als resultaten daartoe aanleiding geven gebeurt dit ook bij andere onderzoeken van bepaalde interviewers of krijgen respondenten het verzoek een schriftelijke vragenlijst in te vullen. Hierbij wordt nagegaan of de interviewer de veldwerkregels correct heeft toegepast, het interview heeft afgenomen en wordt een aantal gegevens uit het eerdere veldinterview gecontroleerd. Interviewers waarbij grove nalatigheden worden geconstateerd worden uit het interviewercorps verwijderd. De statistische afdeling wordt hiervan op de hoogte gebracht, zodat hiermee bij de analyse rekening kan worden gehouden.

Een tweede instrument waarmee de kwaliteit van interviewers wordt gemeten is het vergelijken van interviewers met hun collega's uit de regio op een aantal indicatoren. Interviewers die afwijken worden aan een nader onderzoek onderworpen (onder meer op responsgegevens). Eventueel worden ook respondenten herbenaderd. Zowel in het veld als bij het tele-

²⁴ Pilots datacollectie tbv de Veiligheidsmonitor, 2007

fonisch interviewen hebben in de IVM geen incidenten plaatsgevonden waardoor de kwaliteit in gevaar zou komen. Voor de IVM wordt de landelijke respons, de respons per interviewregio en per politieregio gemeten en besproken met de projectleiding van de IVM.

Het veldwerk voor de landelijk/regionale waarneming is zonder problemen verlopen. Wel is in december nog een extra aanvullende steekproef getrokken omdat de voortgang van de respons in een aantal politieregio's achterbleef bij de verwachting.

De inzet van interviewers voor de lokale waarneming van de IVM is vooral gericht op telefonische waarneming (CATI). Het duurdere face to face (CAPI) waarnemen is door de lokale deelnemers slechts op beperkte schaal toegepast en dan vooral in de grote steden zoals Amsterdam en Rotterdam. De uitvoering van het lokale veldwerk kende wel een aantal startproblemen. Door de soms zeer specifieke eisen die in het kader van de oversampling aan de diverse lokale steekproeven werden gesteld konden niet alle steekproeven op tijd door het CBS worden aangeleverd. Hierdoor is in sommige regio's/gemeenten later dan voorzien gestart met de uitvoering van het onderzoek.

Van de 82 gemeenten die aan de uitvoering van de Integrale Veiligheidsmonitor hebben meegedaan kon van een viertal gemeenten in de politieregio Kennemerland alsmede van de gemeente Nederweert de onderzoeksdata niet op tijd worden verwerkt. Dit gezien het krappe tijdsplan tussen data oplevering en het naar buiten brengen van de resultaten. De gegevens van deze gemeenten zijn daardoor niet meegenomen in het integrale bestand. In totaal werden in de 77 in het onderzoek opgenomen gemeenten meer dan 150 000 steekproefpersonen benaderd. Hierdoor was in vier politieregio's sprake van een volledige oversampling, terwijl eveneens in vier regio's dit gedeeltelijke het geval was (zie ook tabel 5).

Tabel 5 Overzicht van uitgezette steekproefpersonen naar politieregio

Nr Polreg	Naam Polreg	Uitgezette steekproefpersonen		
		CBS	Lokaal	Totaal
1	Groningen	1121	0	1121
2	Friesland	1122	0	1122
3	Drenthe	1126	0	1126
4	IJsselland	1092	0	1092
5	Twente	1138	0	1138
6	Gelderland - Noord - Oost	1127	0	1127
7	Gelderland - Midden	1098	0	1098
8	Gelderland - Zuid	1061	0	1061
9	Utrecht *	1075	16449	17524
10	Noord - Holland - Noord	1124	0	1124
11	Zaanstreek - Waterland **	1235	735	1970
12	Kennemerland	1150	0	1150
13	Amsterdam - Amstelland *	1347	8473	9820
14	Gooi- en Vechtstreek	1147	0	1147
15	Haaglanden *	1235	28609	29844
16	Hollands Midden *	1074	21776	22850
17	Rotterdam - Rijnmond **	1258	49496	14349
18	Zuid - Holland - Zuid	1140	0	1140
19	Zeeland	1245	0	1245
20	Brabant-Midden- en West	1066	0	1066
21	Brabant - Noord **	1119	1000	2119
22	Brabant - Zuid - Oost **	1006	1014	2020
23	Limburg - Noord	1074	0	1074
24	Limburg - Zuid	1003	0	1003
25	Flevoland	1126	0	1126
Totaal		28309	127552	155861

* = Volledige oversampling (alle gemeenten in de betreffende regio)

** = Gedeeltelijke oversampling

Voor de IVM 2008 werden in de periode van 15 september tot en met 31 december 2008 ruim 155 000 personen van 15 jaar en ouder benaderd voor het onderzoek. Het merendeel

van deze steekproefpersonen (127 552) werden door het CBS getrokken ten behoeve van de lokale uitvoering van de IVM. Het CBS benaderde in dezelfde periode ruim 28 000 respondenten voor de landelijk/regionale meting.

Uiteindelijk zijn in totaal (landelijk en lokaal) van 62803 personen de onderzoeksgegevens verzameld en verwerkt. Hiermee werd een overall respons van net 40 procent gerealiseerd. Bij de landelijk/regionale uitvoering werd een respons van net geen 60 procent behaald. Bij de lokale uitvoering lag dit percentage op 36 procent. Dit aandeel wordt vooral gedrukt door de lage respons in de gemeente Rotterdam (26,4%). Het grote verschil in respons is ook terug te zien per politieregio's. Zo ligt de respons in de niet oversampled regio's tussen de 67,1% (Limburg-Zuid) en 57,2 procent (Kennemerland). In de regio's waar er wel is oversampled ligt dit tussen de 35 en 60 procent (Rotterdam uitgezonderd).

Voor het eerst is er bij de uitvoering van een onderzoek op grote schaal gebruik gemaakt van vier verschillende waarnemingsmethode. Bij de IVM is gestart met waarneming via internet (CAWI) waarbij de respondent ook de mogelijkheid is geboden om een papieren vragenlijst aan te vragen (PAPI). Indien beide modes geen resultaat opleverde zijn de betreffende steekproefpersonen telefonisch (CATI; indien telefoonnummer beschikbaar) of face to face (CAPI; geen telefoonnummer beschikbaar) benaderd. In tabel 6 zijn de responsresultaten van de landelijke/regionale uitvoering en de lokale uitvoering opgenomen. De gegevens zijn hierbij uitgesplitst naar de verschillende modes.

Bij de waarneming van de IVM is voor het eerste op grotere schaal gebruikt gemaakt van waarneming via internet (CAWI). Uiteindelijk bleek dat van de binnengehaalde responsen bijna 56 procent is verkregen via deze methode van waarnemen. In sommige politieregio's vulde zelfs bijna twee van de drie respondenten de vragenlijst in via internet (Utrecht, Haaglanden, Hollands-Midden). Internet werd naar verhouding het minst voor beantwoording gebruikt in de regio's Friesland, Zuid-Holland-Zuid en Flevoland.

Van de mogelijkheid om een papieren vragenlijst in te vullen werd door meer dan één op de tien respondenten (11,4 %) gebruik gemaakt. Ook hier grote verschillen tussen de afzonderlijke politieregio's. Zo werd in de regio Utrecht nauwelijks van de mogelijkheid gebruik gemaakt (2,9%), terwijl in Limburg - zowel noord als zuid - één op de vijf respondenten hiervan gebruik maakte. Het lage percentage in Utrecht spoot in die zin wel met het hoge percentage dat van internet gebruik heeft gemaakt in deze regio.

Ruim één kwart (26,6%) van alle respondenten is telefonisch ondervraagd. Ook hier net als bij de overige modes grote verschillen tussen de afzonderlijke politieregio's. De percentages lopen uiteen van bijna 40 procent in Drenthe en Zuid-Holland-Zuid tot iets boven de twintig procent in Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden.

Bij zes procent van de respondenten werd thuis een vragenlijst afgenomen (CAPI). Hiermee is deze 'duurdere' methode van gegevensverzameling het minst vertegenwoordigd in de IVM. Reden hiervoor is dat het toepassen van face to face ondervraging niet verplicht is gesteld voor de lokale uitvoering van de IVM. Voor de landelijk/regionale waarneming die door het CBS is uitgevoerd is CAPI wel toegepast. Ook hier zijn er tussen de politieregio's afzonderlijk grote verschillen, dit vooral als gevolg van de oversampling. Naar verhouding is het aandeel respondenten dat ondervraagd is met behulp van CAPI erg laag in de regio's Hollands-Midden, Haaglanden en Utrecht (tussen 0 en 1%). Het aandeel in de responsen via deze mode is met ongeveer 14 procent het hoogst in Rotterdam-Rijnmond, Kennemerland en Flevoland.

Tabel 6. Respons en methode van dataverzameling naar politieregio, IVM 2008

Nr	Naam	Respondenten			Respons			Respons naar mode			
		CBS	Lokaal	Totaal	CBS	Lokaal	Totaal	CAWI	PAPI	CATI	CAPI
Polreg	Polreg	abs			%			% (totale respons = 100)			
1	Groningen	648		648	57,8		57,8	40,6	14,4	32,4	12,7
2	Friesland	664		664	59,2		59,2	36,1	15,4	37,8	10,7
3	Drenthe	672		672	59,7		59,7	38,5	15,8	39,3	6,4
4	IJsselland	682		682	62,5		62,5	41,9	15,4	34,9	7,8
5	Twente	669		669	58,8		58,8	39,8	14,2	38,9	7,2
6	Gelderland - Noord - Oost	676		676	60,0		60,0	38,8	15,5	37,7	8,0
7	Gelderland - Midden	655		655	59,7		59,7	44,1	15,3	32,8	7,8
8	Gelderland - Zuid	694		694	65,4		65,4	43,9	14,0	30,5	11,5
9	Utrecht	664	7101	7765	61,8	43,2	44,3	67,8	2,9	28,2	1,1
10	Noord - Holland - Noord	703		703	62,5		62,5	40,3	16,2	34,0	9,5
11	Zaanstreek - Waterland	745	307	1052	60,3	41,8	53,4	45,9	14,2	31,0	8,9
12	Kenemerland	658		658	57,2		57,2	39,1	15,5	31,6	13,8
13	Amsterdam - Amstelland	658	3254	3912	48,8	38,4	39,8	52,3	12,8	27,8	7,1
14	Gooi- en Vechtstreek	667		667	58,2		58,2	39,1	16,0	34,6	10,2
15	Haaglanden	667	9878	10545	54,0	34,5	35,3	65,4	11,5	22,3	0,8
16	Hollands Midden	657	11108	11765	61,2	51,0	51,5	64,8	10,1	24,7	0,4
17	Rotterdam - Rijnmond	651	13091	13742	51,7	26,4	27,1	51,4	12,4	22,1	14,2
18	Zuid - Holland - Zuid	676		676	59,3		59,3	36,8	13,9	39,9	9,3
19	Zeeland	751		751	60,3		60,3	39,7	18,6	35,8	5,9
20	Brabant-Midden- en West	680		680	63,8		63,8	39,3	14,1	35,1	11,5
21	Brabant - Noord	724	595	1319	64,7	59,5	62,2	53,9	14,5	27,0	4,6
22	Brabant - Zuid - Oost	664	505	1169	66,0	49,8	57,9	41,6	13,9	38,3	6,2
23	Limburg - Noord	711		711	66,2		66,2	40,2	20,1	31,2	8,4
24	Limburg - Zuid	674		674	67,2		67,2	39,2	21,1	27,7	12,0
25	Flevoland	654		654	58,1		58,1	36,5	13,1	36,9	13,5
	Totaal	16964	45839	62803	59,9	35,9	40,3	55,9	11,4	26,6	6,0

5. Verwerking onderzoeksgegevens

Het verwerken van de onderzoeksgegevens wordt ook wel aangeduid al het dataproces. Tot een dergelijk proces kunnen alle werkzaamheden worden samengevat die nodig zijn om van de antwoorden die respondenten geven op de vragen in de vragenlijst, één of meerdere analysebestanden te maken waaraan plausibele statistische informatie te ontleen is. Uitgangspunt daarbij is de gewenste output(tabel). De verwerking van de data is zoveel mogelijk geautomatiseerd. Het dataproces voor de IVM 2008 bestaat uit een aantal functioneel van elkaar te onderscheiden processen. Het gaat daarbij om:

1. Centrale data opslag en controle van landelijke en lokale onderzoeksgegevens

Naast de centraal door het CBS uitgevoerde steekproeftrekking voor zowel de landelijke als lokale meting van de IVM is ook gekozen voor het centraal opslaan van de microdata in één bestand. Dit voor de later ook centraal uit te voeren harmonisatie en weging. In verband met het centraal onderbrengen van alle onderzoeksgegevens binnen een databestand was het efficiënter om alle lokale onderzoeksgegevens aan te leveren volgens een vooraf vastgestelde recordindeling. Hiertoe is door bVm in samenwerking met het CBS een uniforme recordindeling en codeboek samengesteld waaraan alle partijen gehouden zijn. Door deze uniforme indeling van de variabelen kunnen de landelijke en lokale onderzoeksgegevens gemakkelijk op elkaar gestapeld worden tot één SPSS-microdatabestand.

Voordat de onderzoekgegevens worden samengevoegd wordt per afzonderlijk databestand gecontroleerd of de gehanteerde routing conform de gestandaardiseerde vragenlijstblokken is gevolgd. Ook range controles op alle uniforme variabelen worden toegepast zodat alle antwoordcategorieën op een zelfde wijze worden vastgelegd.

2. Koppeling en selectie van variabelen uit administratieve en andere registers

Tijdens de steekproeftrekking wordt een aantal administratieve variabelen toegevoegd. Het gaat daarbij om geografische kenmerken zoals provincie, (politie)regio's en verstedelijkingsgraad, maar ook kenmerken als *herkomst en grootte van het huishouden*. Voor zover noodzakelijk wordt na het opstarten van de verwerking ook sociaal-economische informatie uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) toegevoegd.

3. Bewerking van enquêtedata naar persoonsgegevens (incl. de toevoeging van de geselecteerde secundaire data)

Tijdens de fase van het dataproces worden alle verzamelde en gecontroleerde onderzoeksgegevens samengevoegd met de voorhanden steekproef en registergegevens tot één bruikbaar analysebestand

4. Harmonisatie en weging

Door uitval en non-respons bij enquêteonderzoek is er sprake van selectiviteit bij de verkregen onderzoeksgegevens. Op basis van de beschikbare steekproefgegevens, waargenomen cq beschikbare achtergrondkenmerken en voorhanden respons- en onderzoeksgegevens kan hiervoor goed worden gecorrigeerd door de onderzoeksgegevens te herwegen. De herweging van de IVM is integraal uitgevoerd, dat wil zeggen er is een weegvariabele beschikbaar voor zowel de landelijke als lokale onderzoeksgegevens. Een beschrijving van de weging is opgenomen in de vorige paragraaf.

5. Imputeren van enquêtedata bij incidenten

Vooraf voor het incidentenbestand (de data met gegevens over afzonderlijke voorvallen) is het imputeren van ontbrekende of onbekende datum van belang voor de afbakening van de referentieperiode (het gaat hierbij om het at random imputeren van de maand/dag waarin het incident plaatsvond). Deze referentieperiode is de afbakening van een periode van 12 maanden, gerekend vanaf de interviewdatum, waarbinnen gesommeerd wordt voor bijvoorbeeld slachtofferschappen.

6. Afleiden outputvariabelen en tabelleren

Afleiden van outputvariabelen:

Nadat alle gegevens verwerkt en bewerkt zijn worden op basis van de beschikbare gegevens outputvariabelen geprogrammeerd volgens een vooraf gewenst en vastgesteld outputplan. De hierdoor verkregen resultaten worden vervolgens in overzichtelijke tabeloverzichten geplaatst en kunnen gebruikt worden voor het beschrijven en illustreren van de uitkomsten.

Marges:

Bij de berekening van de marges is rekening gehouden met het steekproefontwerp.

Tabellering:

Vanwege de geringe celvullingen zijn in de tabellen voor zowel de VMR 2005 als de VMR-extra (VMR 2008-IV) geen gegevens opgenomen op het niveau van de politieregio's. Verder worden ook gegevens gebaseerd op minder dan 50 waarnemingen niet gepubliceerd. In de tabellen is dit aangegeven met een punt (gegevens ontbreken).

7. Analysebestanden

Het analysebestand kan ter beschikking worden gesteld via het Centrum voor beleidsstatistiek van het CBS (CvB). Op basis van dit bestand is het voor bVm mogelijk informatie samen te stellen voor beleidsmakers en overheden. Hiervoor heeft bVm een aparte tool laten ontwikkelen die hiervoor begin april beschikbaar wordt gesteld. Het gebruik maken van de microdata vindt plaats conform de voorwaarden die hiervoor door CvB worden gehanteerd.

Daarnaast worden ook voor de lokale deelnemers microdatabestanden beschikbaar gesteld met daarin de belangrijkste onderzoeksgegevens van de eigen regio/gemeente, aangevuld met de door het CBS verzamelde gegevens in de regio/gemeente. Dit alles voor zover mogelijk binnen de criteria van de statistische beveiliging.

6. Weging en ophoging

Integrale Veiligheidsmonitor

De schattingsprocedure voor de IVM is gebaseerd op lineair wegen. Hierbij wordt aan iedere respondent in de steekproef een gewicht toegekend waarmee schattingen kunnen worden gemaakt voor de doelpopulatie. Deze gewichten zijn gebaseerd op het steekproefontwerp en de beschikbare hulpinformatie over de doelpopulatie waarover wordt gepubliceerd. Bij

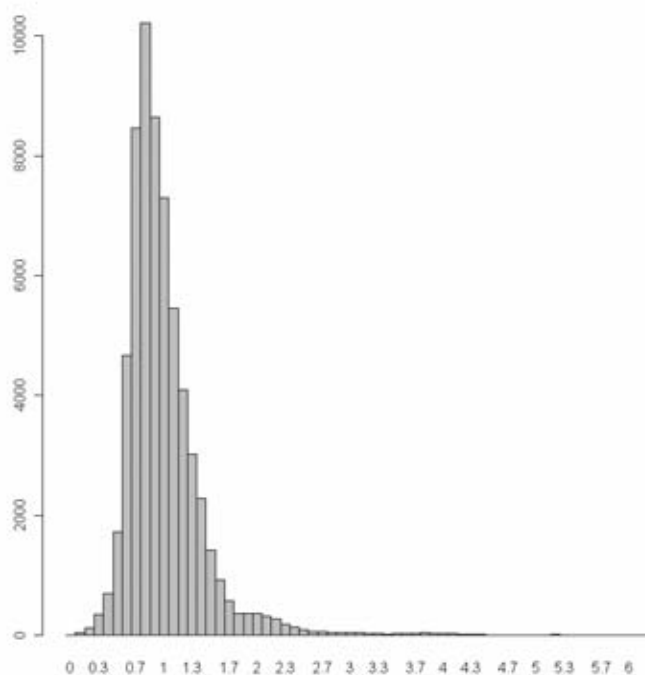
het bepalen van het weegmodel voor de IVM is enerzijds zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het weegmodel van de Veiligheidsmonitor Rijk²⁵ (VMR). Anderzijds is ook rekening gehouden met de lokale oversampling in de primaire eenheden. Het weegschema dat voor de IVM 2008 is gehanteerd is:

Leeftijd_11 x PolitieRegio_25	(1)
Geslacht_2 x PolitieRegio_25	(2)
Stedelijkheidsgraad_5 x ProvinciePlus_16	(3)
Leeftijd_11 x Geslacht_2 x PolitieRegioOversampled_2	(4)
Huishoudgrootte_5 x PolitieRegioOversampled_2	(5)
ProvinciePlus_16 x Herkomst_2	(6)
GroteSteden_5 x Herkomst_5	(7)
PrimaireEenheid_179	(8)
KrachtwijkenDenHaag_7	(9)

Het cijfer bij elke variabele geeft het aantal categorieën aan waarin de variabele is verdeeld. Een gedetailleerd overzicht van de weegvariabelen is bijgevoegd.

De termen (1) – (5) zijn overgenomen uit het weegmodel van de VMR. De kruising met de variabele PolitieRegioOversampled_2 in termen (4) en (5) is bedoeld om de politieregio's waar niet is oversampled zo veel mogelijk buiten de invloed van de lokale oversampling te houden. Termen (6) en (7) hebben betrekking op herkomst, waarbij de indeling in 5 categorieën alleen voor de vier grote steden mogelijk was. Voor de 5de categorie, rest van Nederland, zijn de vijf herkomstgroepen samengenomen. Term (8) houdt rekening met de primaire eenheden, met een tweede indeling in term (9) die specifiek van toepassing is voor Den Haag om rekening te houden met de extra oversampling in zes krachtwijken. De laatste twee termen verzekeren correcte populatietotalen voor de oversampelde gebieden.

Toepassen van deze weging op de respondenten levert correctiegewichten waarvan de verdeling is weergegeven in figuur 1. Enkele spreidingsmaten worden gegeven in tabel 1. Omwille van de onregelmatige oversampling variëren de insluitgewichten en de eindgewichten heel sterk; de verdelingen daarvan zijn dan ook niet informatief.

Figuur 1. Verdeling van de correctiegewichten van de IVM 2008.

minimum	0,102
1 ^{ste} kwartiel	0,746

²⁵ Veiligheidsmonitor Rijk 2008, Landelijke Rapportage (Bijlage 1, paragraaf 5).

mediaan	0,906
gemiddelde	0,999
3 ^{de} kwartiel	0,137
maximum	9,194

Staat 1. Spreidingsmaten van de correctiegewichten van de IVM 2008.

Overzicht van de weegvariabelen

Leeftijd_11

1	15-19,
2	20-24,
3	25-29,
4	30-34,
5	35-39,
6	40-44,
7	45-49,
8	50-54,
9	55-59,
10	60-64,
11	65+

Geslacht_2

1	man
2	vrouw

Herkomst_2

1	autochtoon
2	allochtoon

Herkomst_5

1	Nederland
2	Suriname
3	Turkije
4	Marokko
5	Overig

PolitieRegio_25

1	Groningen
2	Friesland
3	Drenthe
4	IJsselland
5	Twente
6	Noord- en Oost-Gelderland
7	Gelderland-Midden
8	Gelderland-Zuid
9	Utrecht
10	Noord-Holland Noord
11	Zaanstreek-Waterland
12	Kennemerland
13	Amsterdam-Amstelland
14	Gooi en Vechtstreek
15	Haaglanden
16	Hollands Midden
17	Rotterdam-Rijnmond
18	Zuid-Holland-Zuid
19	Zeeland
20	Midden- en West-Brabant
21	Brabant-Noord
22	Brabant-Zuid-Oost
23	Limburg-Noord
24	Limburg-Zuid
25	Flevoland

Stedelijkheidsgraad_5

- 1 zeer sterk stedelijk
- 2 sterk stedelijk
- 3 matig stedelijk
- 4 weinig stedelijk
- 5 niet stedelijk

ProvinciePlus_16

- 1 Groningen
- 2 Friesland
- 3 Drenthe
- 4 Overijssel
- 5 Gelderland
- 6 Utrecht, exclusief de stad Utrecht
- 7 Noord-Holland, exclusief Amsterdam
- 8 Zuid-Holland, exclusief Rotterdam en Den Haag
- 9 Zeeland
- 10 Noord-Brabant
- 11 Limburg
- 12 Flevoland
- 13 Amsterdam
- 14 Rotterdam
- 15 Den Haag
- 16 Utrecht

PolitieRegioOversampled_2

- 1 politieregio geheel of gedeeltelijk oversampled
- 2 politieregio niet oversampled

Huishoudgrootte_5

- 1: eenpersoonshuishouden
- 2: tweepersoonshuishouden
- 3: driepersoonshuishouden
- 4: vierpersoonshuishouden
- 5: huishouden bestaat uit vijf personen of meer

GroteSteden_5

- 1 Amsterdam
- 2 Rotterdam
- 3 Den Haag
- 4 Utrecht
- 5 Rest van Nederland

PrimaireEenheid_179 (code en gemeente)

- 1 305 Abcoude
- 2 307 Amersfoort
- 3 308 Baarn
- 4 310 De Bilt
- 5 311 Breukelen
- 6 312 Bunnik
- 7 313 Bunschoten
- 8 317 Eemnes
- 9 321 Houten
- 10 327 Leusden
- 11 329 Loenen
- 12 331 Lopik
- 13 333 Maarssen
- 14 335 Montfoort
- 15 339 Renswoude
- 16 340 Rhenen
- 17 342 Soest
- 18 34401 Utrecht
- 19 34402 Utrecht
- 20 34403 Utrecht
- 21 34404 Utrecht
- 22 345 Veendaaal
- 23 351 Woudenberg
- 24 352 Wijk bij Duurstede
- 25 353 IJsselstein
- 26 355 Zeist

27	356	Nieuwegein
28	358	Aalsmeer
29	362	Amstelveen
30	36300	Amsterdam
31	36302	Amsterdam
32	36303	Amsterdam
33	36304	Amsterdam
34	36305	Amsterdam
35	36306	Amsterdam
36	36307	Amsterdam
37	36308	Amsterdam
38	36309	Amsterdam
39	36310	Amsterdam
40	36311	Amsterdam
41	36312	Amsterdam
42	36313	Amsterdam
43	36314	Amsterdam
44	384	Diemen
45	437	Ouder-Amstel
46	451	Uithoorn
47	479	Zaanstad
48	483	Alkemade
49	484	Alphen aan den Rijn
50	491	Bergambacht
51	497	Bodegraven
52	499	Boskoop
53	503	Delft
54	513	Gouda
55	51801	s-Gravenhage
56	51802	s-Gravenhage
57	51803	s-Gravenhage
58	51804	s-Gravenhage
59	51805	s-Gravenhage
60	51806	s-Gravenhage
61	51807	s-Gravenhage
62	51808	s-Gravenhage
63	51809	s-Gravenhage
64	51810	s-Gravenhage
65	51811	s-Gravenhage
66	51812	s-Gravenhage
67	534	Hillegom
68	537	Katwijk
69	54601	Leiden
70	54602	Leiden
71	54603	Leiden
72	54604	Leiden
73	547	Leiderdorp
74	553	Lisse
75	563	Moordrecht
76	56711	Nieuwerkerk aan den IJssel
77	56712	Nieuwerkerk aan den IJssel
78	56713	Nieuwerkerk aan den IJssel
79	569	Nieuwkoop
80	575	Noordwijk
81	576	Noordwijkerhout
82	579	Oegstgeest
83	589	Oudewater
84	595	Reeuwijk
85	59901	Rotterdam
86	59910	Rotterdam
87	59911	Rotterdam
88	59912	Rotterdam
89	59913	Rotterdam
90	59914	Rotterdam
91	59915	Rotterdam
92	59916	Rotterdam
93	59918	Rotterdam

94	59920	Rotterdam
95	59921	Rotterdam
96	59922	Rotterdam
97	59923	Rotterdam
98	59924	Rotterdam
99	59925	Rotterdam
100	59926	Rotterdam
101	59929	Rotterdam
102	59931	Rotterdam
103	59932	Rotterdam
104	59934	Rotterdam
105	59935	Rotterdam
106	59936	Rotterdam
107	59937	Rotterdam
108	59941	Rotterdam
109	59942	Rotterdam
110	59944	Rotterdam
111	59945	Rotterdam
112	59946	Rotterdam
113	59947	Rotterdam
114	59948	Rotterdam
115	59949	Rotterdam
116	59951	Rotterdam
117	59952	Rotterdam
118	59960	Rotterdam
119	59961	Rotterdam
120	59962	Rotterdam
121	59963	Rotterdam
122	59964	Rotterdam
123	59965	Rotterdam
124	59966	Rotterdam
125	59967	Rotterdam
126	59968	Rotterdam
127	59971	Rotterdam
128	59972	Rotterdam
129	59973	Rotterdam
130	59974	Rotterdam
131	59975	Rotterdam
132	59976	Rotterdam
133	59977	Rotterdam
134	59978	Rotterdam
135	59979	Rotterdam
136	59980	Rotterdam
137	59981	Rotterdam
138	59982	Rotterdam
139	59983	Rotterdam
140	59984	Rotterdam
141	59985	Rotterdam
142	59986	Rotterdam
143	59987	Rotterdam
144	59988	Rotterdam
145	059989n	Rotterdam
146	059989z	Rotterdam
147	59990	Rotterdam
148	59991	Rotterdam
149	59992	Rotterdam
150	59993	Rotterdam
151	59999	Rotterdam
152	603	Rijswijk
153	60819	Schoonhoven
154	60820	Schoonhoven
155	60821	Schoonhoven
156	620	Vianen
157	623	Vlist
158	626	Voorschoten
159	627	Waddinxveen
160	629	Wassenaar
161	632	Woerden
162	637	Zoetermeer

163	638	Zoeterwoude
164	643	Nederlek
165	644	Ouderkerk
166	645	Jacobswoude
167	736	De Ronde Venen
168	78600	Grave
169	78601	Grave
170	794	Helmond
171	1525	Teylingen
172	1581	Utrechtse Heuvelrug
173	1666	Zevenhuizen-Moerkapelle
174	1672	Rijnwoude
175	1783	Westland
176	1842	Midden-Delfland
177	1916	Leidschendam-Voorburg
178	1926	Pijnacker-Nootdorp
179	999999	Rest van Nederland

KrachtwijkenDenHaag_7

1	Stationsbuurt (wijk 27)
2	Schildersbuurt (wijk 29)
3	Transvaalkwartier (wijk 30)
4	Bouwlust/Vredelust (wijk 33)
5	Morgenstond (wijk 34)
6	Moerwijk (wijk 36)
7	Rest van Nederland

Weging Veiligheidsmonitor Rijk-extra

Zoals eerder aangegeven is parallel aan de IVM nog een extra VMR (verder VMR-extra) op beperkte schaal uitgevoerd ten behoeve van het analyseren van methodebreuken op landelijk niveau. Met de VMR-extra zijn 6113 respondenten waargenomen. Net als bij de voorgaande VMR onderzoeken is voor de reguliere weging van deze dataset op basis van telefoonbezit onderscheid gemaakt tussen twee groepen, namelijk wel en geen telefoonnummer bekend. Deze groepen worden onder CATI resp. CAPI benaderd. De schattingsprocedure voor de VMR-extra is gebaseerd op lineair wegen. Hierbij wordt aan iedere respondent in de steekproef een gewicht toegekend waarmee schattingen kunnen worden gemaakt voor de doelpopulatie. Deze gewichten zijn gebaseerd op het steekproefontwerp en de beschikbare hulpinformatie over de doelpopulatie waarover wordt gepubliceerd. Voor de weging van de VMR-extra in 2008 is uitgegaan van de wegingsprocedure gehanteerd bij de eerdere VMR-onderzoeken²⁶. Gezien de beperkte omvang is de procedure echter vereenvoudigd wat betreft de differentiatie van de insluitgewichten en de gedetailleerdheid van het weegmodel. De steekproef van de VMR-extra is gestratificeerd naar politieregio waarbij in alle politieregio's dezelfde steekproef fractie is gebruikt. Daarom zijn de insluitgewichten op landelijk niveau bepaald en is alleen rekening gehouden met het verschil in respons tussen de CAPI en de CATI mode. In eerdere jaren werden de insluitgewichten per politieregio bepaald, rekening houdend met het verschil in respons tussen CAPI en CATI binnen de afzonderlijke politieregio's. De politieregio is nu als stratificatievariabele in de weging meegenomen. Het weegmodel is een vereenvoudiging van dat van eerdere jaren. Alle variabelen waar in voorgaande jaren naar gewogen werd zijn nog steeds in het weegmodel gehandhaafd. Het verschil is dat deze variabelen niet meer met elkaar gekruist worden, met uitzondering van stedelijkheidsgraad en inkomen. Reden voor de vereenvoudiging van het weegmodel was de geringere steekproefomvang en daarmee te lage celvulling in het oorspronkelijke weegmodel.

Voor de weging van de VMR-extra is het volgende weegschema²⁷ gehanteerd:

Geslacht(2) × Leeftijd (11) + Politieregio(25) + Burgerlijke Staat (4) + ProvinciePlus (16) + Mode(2) × Leeftijd (6) + Stedelijkheidsgraad(5) × Inkomen(6) + Herkomst(3) + Huishoudgrootte (5)

²⁶ Veiligheidsmonitor Rijk 2008, Landelijke rapportage, blz. 105.

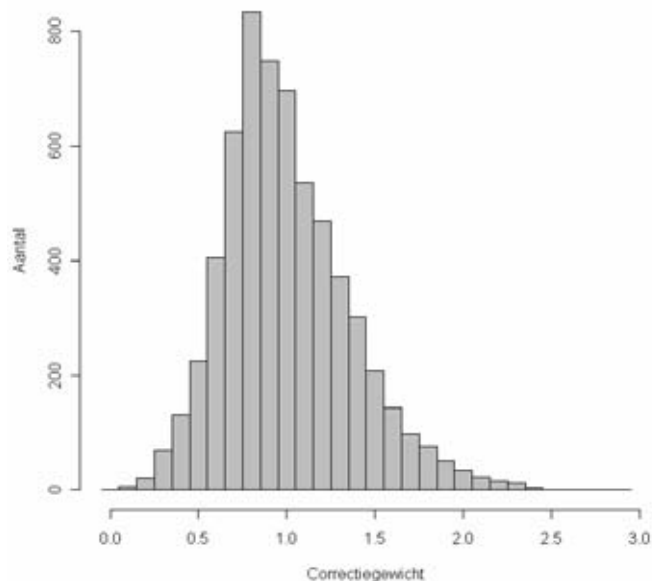
²⁷ Voor de specificatie van de variabelen wordt verwezen naar de appendix aan het eind van deze bijlage. Tussen haakjes staat het aantal categorieën per weegvariabele.

Staat 1 en figuren 1 en 2 (histogrammen) bevatten voor de steekproef van de VMR-extra 2008 de insluitgewichten en de verdelingen van de correctiegewichten en de eindgewichten op basis van het beschreven model. In staat 2 zijn een aantal spreidingsmaten van de gewichten weergegeven.

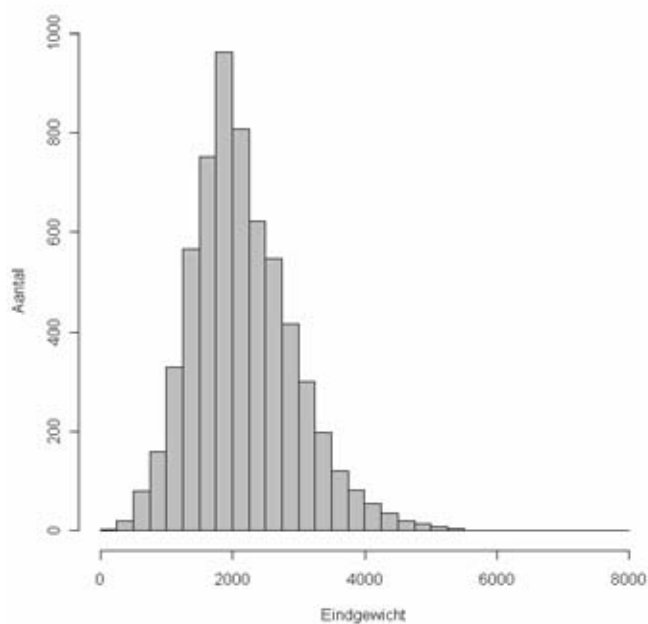
Staat 2. Insluitgewichten van de weging VMR-extra 2008

	CAPI	CATI
insluitgewicht	1943	2244

Figuur 2: Histogram correctiegewichten VMR 2008

Figuur 3: Histogram eindgewichten VMR 2008

Staat 3. Spreiding gewichten van de weging VMR-extra 2008

	minimum	1e kwartiel	mediaan	3de kwartiel	maximum
correctiegewicht	0,01	0,758	0,949	1,208	2,761
eindgewicht	24	1627	2048	2627	6029

Overzicht weegvariabelen VMR-extra

Burgst: indeling naar burgerlijke staat in 4 klassen:

- 1: gehuwd
- 2: ongehuwd
- 3: gescheiden
- 4: weduwstaat

Gsl: indeling naar geslacht

- 1: man
- 2: vrouw

Herkomst: indeling naar herkomst in drie klassen:

- 1: autochtoon
- 2: westerse allochtoon
- 3: niet-westerse allochtoon

Huishoudgr: indeling naar huishoudomvang in vijf klassen:

- 1: eenpersoonshuishouden
- 2: tweepersoonshuishouden
- 3: driepersoonshuishouden
- 4: vierpersoonshuishouden
- 5: huishouden bestaat uit vijf personen of meer

Inkomen: indeling in zes klassen op basis van het persoonsinkomen:

- 1: inkomen < 10 000 €
- 2: 10 000 € ≤ inkomen < 20 000 €
- 3: 20 000 € ≤ inkomen < 30 000 €
- 4: 30 000 € ≤ inkomen < 40 000 €
- 5: inkomen ≥ 40 000 €
- 6: inkomen onbekend

Lft(11): indeling naar elf leeftijdsklassen

- 1: 15-19
- 2: 20-24
- 3: 25-29
- 4: 30-34
- 5: 35-39
- 6: 40-44
- 7: 45-49
- 8: 50-54
- 9: 55-59
- 10: 60-64
- 11: 65 of ouder

Lft(6): indeling naar zes leeftijdsklassen:

- 1: 15-24
- 2: 25-34
- 3: 35-44
- 4: 45-54
- 5: 55-64
- 6: 65 of ouder

Mode: indeling naar telefoonbezit

- 1: geen telefoon (mode = CAPI)
- 2: wel telefoon (mode = CATI)

Polreg: indeling naar 25 politieregio's:

- 1: Groningen
- 2: Fryslân
- 3: Drenthe
- 4: IJsselland
- 5: Twente
- 6: Noord- en Oost-Gelderland
- 7: Gelderland-Midden
- 8: Gelderland-Zuid
- 9: Utrecht
- 10: Noord-Holland Noord
- 11: Zaanstreek-Waterland
- 12: Kennemerland
- 13: Amsterdam-Amstelland
- 14: Gooi en Vechtstreek
- 15: Haaglanden
- 16: Hollands Midden
- 17: Rotterdam-Rijnmond
- 18: Zuid-Holland-Zuid
- 19: Zeeland
- 20: Midden- en West-Brabant
- 21: Brabant-Noord
- 22: Brabant-Zuid-Oost
- 23: Limburg-Noord
- 24: Limburg-Zuid
- 25: Flevoland

Provplus: indeling naar provincie plus de vier grote steden:

- 1: Groningen
- 2: Friesland
- 3: Drenthe
- 4: Overijssel
- 5: Gelderland
- 6: Utrecht, exclusief de stad Utrecht
- 7: Noord Holland, exclusief Amsterdam
- 8: Zuid Holland, exclusief Rotterdam en Den Haag
- 9: Zeeland
- 10: Noord-Brabant
- 11: Limburg
- 12: Flevoland
- 13: Amsterdam
- 14: Rotterdam
- 15: Den Haag
- 16: Utrecht

Stedgr: indeling naar mate van verstedelijking (stedelijkheidsgraad) in vijf klassen:

- 1: zeer stedelijk
- 2: sterk stedelijk
- 3: matig stedelijk
- 4: weinig stedelijk
- 5: niet stedelijk

Bijlage 2

Van VMR naar IVM

Methodebreukanalyse;

Bijdrage aan de onderzoeksdocumentatie

**Thomas Kraan
Jan van den Brakel**

Van VMR naar IVM; Methodebreukanalyse Bijdrage aan onderzoeksverantwoording

(Een kortere versie van deze sectie staat in de inleiding, paragraaf 1.4.3. Hier worden de uitspraken uit die paragraaf kwantitatief onderbouwd.)

Inleiding

De eerder beschreven verschillen in onderzoeksopzet tussen IVM en VMR hebben tot gevolg dat er systematische effecten optreden in de uitkomsten van de IVM. Dit fenomeen wordt aangeduid met de term methodebreuken. Om deze te onderzoeken is een experiment gedaan. Parallel aan de IVM is een extra VMR-onderzoek uitgevoerd (VMR-extra) met een beperkte grootte van 6113 respondenten. Vervolgens zijn de methodebreuken geanalyseerd. Voor een aantal indicatoren, welke bij het project "Veiligheid Begint bij Voorkomen" zijn aangewezen als de belangrijkste indicatoren voor beleidsmatige doeleinden, zijn de uitkomsten van IVM en VMR-extra met elkaar op landelijk niveau vergeleken. Voor een analyse op lokaal niveau zou een veel grotere omvang van de VMR-extra nodig zijn geweest. Ook is gekeken met een tijdreeksanalyse of de uitkomsten van de nieuwe IVM passen in de tijdreeks bestaande uit gegevens uit eerdere jaren van het POLS en de VMR, of dat er afwijkingen van de autonome ontwikkeling zijn die als methodebreuken kunnen worden opgevat.

Verschillen tussen resultaten IVM en VMR-extra

De waargenomen verschillen tussen de resultaten van de IVM en de VMR-extra worden veroorzaakt door de verschillen in de onderzoeksopzet zoals beschreven in 1.4.2, maar niet door de veranderde waarnemingsperiode. De IVM en VMR-extra zijn namelijk in dezelfde periode uitgevoerd, zodat het effect van de veranderde waarnemingsperiode in deze vergelijking niet wordt meegenomen. Daarnaast zijn de afleidingen voor een aantal indicatoren veranderd. Dit is een gevolg van een aantal gewijzigde vraagstellingen en schaalindelingen, en een wijziging in de wijze waarop de 'weet niet/weigert' categorie is verwerkt.

De resultaten voor de onderzochte indicatoren zijn samengevat in Tabel 1. In deze tabel zijn de puntschattingen voor de indicatoren op basis van de IVM en VMR-extra weergegeven met de bijbehorende steekproeffout. Ook is het verschil met het bijbehorende 95% betrouwbaarheidsinterval weergegeven.

Het verschil (hieronder weergegeven met Δ) in deze tabel is steeds gedefinieerd als

$$\Delta = \text{waarde}_{\text{IVM}} - \text{waarde}_{\text{VMR_extra}}$$

Het 95% betrouwbaarheidsinterval is $\Delta \pm 1,96 \sqrt{V(\Delta)}$

Hierin is $V(\Delta)$ de steekproefvariantie van bovenstaand verschil die kan worden uitgedrukt in termen van de steekproeffouten van de puntschattingen volgens IVM en VMR-extra,

$$V(\Delta) = (\text{steekproeffout}_{\text{IVM}})^2 + (\text{steekproeffout}_{\text{VMR_extra}})^2.$$

Het blijkt dat er bij alle onderzochte grootheden sprake is van een significant verschil in uitkomst tussen IVM en VMR-extra, behalve bij het slachtofferschap door geweld.

Grote verschillen doen zich voor bij de indicatoren over misdrijven, in het bijzonder 'totaal aantal delicten' en 'aantal vermogensdelicten' en de bijbehorende slachtofferschappen, de indicatoren m.b.t. 'overlast', 'oordeel politiefunctie' en 'verloedering', en het percentage mensen dat ontevreden is over het politiefunctie n.a.v. het laatste contact. De verschillen laten zich deels verklaren door een verschil tussen IVM en VMR wat betreft de gebruikte responsmoden en deels door een verschil in de berekening van de indicatoren uit de responsgegevens en de gehanteerde vragenlijst. Dit lichten we hierna toe.

Tabel 1
Indicatoren project “Veiligheid begint bij Voorkomen”; methodebreukanalyse

	VMR_extra		IVM		verschil		
	2008 - IV		2008		95 % interval		
	steekpr. fout		steekpr. fout				
aantal delicten (x1000)	4495	143	5767	103	1272	927	1616
aantal fietsdiefstallen (x1000)	653	46	839	30	186	79	293
aantal vermogensdelicten (x1000)	1074	61	1538	41	464	319	609
aantal geweldsdelicten (x1000)	959	69	1168	50	209	43	375
slachtofferschap totaal (%)	23,2	0,6	25,3	0,3	2,1	0,8	3,3
slachtofferschap vermogen (%)	8,0	0,4	10,0	0,2	2,0	1,1	2,9
slachtofferschap geweld (%)	5,0	0,3	5,3	0,2	0,3	-0,4	1,0
overlast (schaalscore)	1,34	0,02	1,65	0,02	0,31	0,25	0,37
oordeel politiefunctiearen (schaalscore)	5,88	0,03	5,25	0,02	-0,63	-0,71	-0,56
verloedering (schaalscore)	2,97	0,03	3,64	0,02	0,67	0,60	0,75
tevreden over politiefunctiearen bij laatste contact (%)	55,1	1,3	61,8	0,8	6,7	3,7	9,6
ontevreden over politiefunctiearen bij laatste contact (%)	29,0	1,2	21,3	0,7	-7,7	-10,3	-5,1
contact gehad met politie (%)	28,2	0,6	30,9	0,4	2,8	1,4	4,2

Zoals in hoofdstuk 1.4.2 is opgemerkt worden er in de IVM en de VMR verschillende responsmodes gebruikt. Wanneer het antwoordgedrag mode-afhankelijk is, zijn verschillen in uitkomsten tussen beide onderzoeken te verwachten. De waarden van de indicatoren blijken in de IVM voor de vier responsmodes (CAWI, PAPI, CATI, CAPI) inderdaad sterk te verschillen. Dit treedt het duidelijkst op bij de vragen, waarbij respondenten hun mening moesten geven over het politiefunctiearen en ervaren overlast en verloedering. Bij de responsmodes waarbij men niet met een interviewer te maken had (CAWI en PAPI) gaven respondenten op deze attitudevragen kritischer antwoorden.

Ter illustratie geven we als voorbeeld de verdeling van de antwoorden over de verschillende categorieën voor de verschillende modes voor een van de deelvragen van de schaalscore over de fysieke verloedering van de woonbuurt (voor de volledige opbouw zie de bijlage over de schaalscores). Per mode staat in de eerste kolom het percentage per antwoordcategorie en in de tweede de verdeling (percentages) binnen de betekenisvolle antwoorden, d.w.z. dat de categorieën ‘weet niet/weigert’ bij de berekening van de als tweede vermelde percentages niet worden meegeteld.

Tabel 2
Antwoordcategorieën IVM per responsmode

	CAPI	CAPI	CATI	CATI	PAPI	PAPI	CAWI	CAWI
	alle	geldig	alle	geldig	alle	geldig	alle	geldig
Buurtproblemen :Bekladding van muren en/of gebouwen								
Komt vaak voor	12	13	10	10	12	13	11	12
Komt soms voor	23	24	23	24	31	35	33	36
Komt bijna nooit of nooit voor	61	63	65	66	45	52	48	52
Weigert	0		0		1		0	
Weet niet	4		1		12		7	
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

In dit voorbeeld zien we bij de PAPI en CAWI modes ten opzichte van de CAPI en CATI modes een verschuiving van de derde genoemde antwoordcategorie (“komt bijna nooit of nooit voor”) naar de als tweede genoemde middencategorie (“komt soms voor”). De percentages onder de eerste categorie is min of meer gelijk voor alle modes. Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat respondenten minder tijd nemen om na te denken en een mening te vormen en daarom sneller de neutrale middencategorie invullen. Ten tweede is het een bekend fenomeen²⁸ dat indien antwoordcategorieën worden voorgelezen, de respondent eerder geneigd is om voor de laatste optie te kiezen (zg. recency effect) In dit geval leidt deze neiging ertoe dat het percentage met een kritische keuze onder PAPI en CAWI verhoudingsgewijs groter is; deze respondenten vermelden vaker dat bekladding soms of vaak voorkomt. Verder zien we dat er onder deze modes meer respondenten “weet niet/weigert” antwoorden. Over dit laatste in het vervolg meer. Tenslotte worden de verschillen tussen de modes veroorzaakt door selectie-effecten. Hiermee wordt bedoeld dat met de verschillende

²⁸ J.A. Krosnick, Applied Psychology, 5, 212-236 (1991).

modes, verschillende deelpopulaties worden bereikt. Het effect van de verschillende verklaringen zijn met het beschikbare materiaal niet van elkaar te onderscheiden.

Ook bij de attitudevraag over overlast wordt steeds het minst kritische antwoord als laatste voorgelezen, zodat dit bij CAPI en CATI vaker gekozen wordt ten gevolge van het recency effect. Omdat bij de IVM ook respondenten onder CAWI en PAPI zijn voor wie dit effect geen rol speelt, vallen de resultaten daar voor de vraag over overlast kritischer uit. Echter, bij de vraag over het politiefunctioneren worden de negatieve antwoorden als laatste voorgelezen, zodat we hier bij de IVM als alleen het recency effect een rol zou spelen, een positiever oordeel zouden verwachten tengevolge van CAWI en PAPI respondenten voor wie het recency effect niet speelt. Andere verklaringen, zoals het selectie-effect, zijn hiervoor nodig.

De kritischer keuzes bij PAPI en CAWI zijn duidelijk terug te vinden in de schaalscores voor de attitudevragen wanneer deze uitgesplitst worden naar responsmode, zoals in onderstaande tabel.

Tabel 3
Attitudevragen IVM per responsmode

	CAPI	CATI	PAPI	CAWI
Attitudevragen				
overlast	1,8	1,3	1,7	1,9
politiefunctie-nen	5,4	5,5	5,2	5,0
verloedering	3,4	3,0	4,1	4,1

Waar geen interviewer aanwezig was, dus bij PAPI en CAWI respondenten, zien we hogere scores voor ervaren overlast en verloedering en een lagere waardering van het politiefunctie-nen. Hiervoor zijn dezelfde verklaringen denkbaar die hiervoor al genoemd zijn. Een mogelijke verklaring is een selectie-effect: met de CAWI en PAPI mode worden relatief meer kritische respondenten bereikt. Dit effect lijkt niet zo'n grote rol te spelen, omdat we dan bij PAPI en CAWI meer kritiek zouden verwachten dan bij de oude VMR-extra en bij de overige modes juist minder kritiek dan bij de oude VMR-extra. Dat laatste vinden we niet, zoals we hieronder laten zien.

Waarschijnlijker lijkt ons daarom de verklaring uit een mode-effect. Die verklaring is dat de aanwezigheid van een interviewer sociaal wenselijke, positieve antwoorden bevordert en de hierboven benoemde invloed van de volgorde waarin de antwoordcategorieën onder CAPI en CATI worden voorgelezen (recency effect), die in dit geval tot een vaker kiezen van positieve antwoorden leidt bij overlast en verloedering. Bij het politiefunctie-nen lijkt het erop dat het recency effect niet de overhand heeft over de aanwezigheid van een interviewer.

We hebben voor de IVM de resultaten opnieuw bepaald voor de deelgroep van respondenten die gebruik maakten van de bij de VMR gehanteerde modes CAPI en CATI. Dit kan op verschillende manieren. Men kan opnieuw een weging uitvoeren op het deelbestand met alleen CAPI en CATI respondenten (herwegen). Ook kan men de gewichten van de weging van het hele databestand van de IVM gebruiken en de resultaten voor het CAPI en CATI deeldomein bepalen. Het blijkt dat de uitkomsten voor beide methoden van berekening weinig verschillen. De resultaten van deze herberekeningen met meenemen van alleen respondenten onder CAPI en CATI staan in onderstaande tabel. Ook zijn hierin de resultaten voor de IVM voor alle respondenten en die voor de VMR-extra ter vergelijking opgenomen.

Tabel 4
Attitudevragen (schaalscores) IVM

	IVM	IVM	IVM	VMR_extra
	2008	(CAPI/CATI herwogen)	(domein CAPI/CATI)	2008
Attitudevragen				
overlast (schaalscore)	1,65	1,46	1,45	1,34
oordeel politiefunctioneren (schaalscore)	5,25	5,50	5,50	5,88
verloederling (schaalscore)	3,64	3,12	3,08	2,97

Uit deze tabel lezen we af dat wanneer voor de IVM alleen die respondenten die volgens een van de bij de VMR gehanteerde modes (CATI en CAPI) worden meegeteld, de verschillen met de VMR-extra kleiner zijn. De nieuwe responsmodes die in de IVM gebruikt worden geven dus aanleiding tot andere resultaten voor deze indicatoren dan in de VMR. Echter, ook als voor de IVM alleen de in de VMR gehanteerde modes worden meegeteld, blijven er voor de meeste indicatoren significante verschillen tussen de uitkomsten van de IVM en VMR-extra.

We schakelen nu over naar de interessante observatie dat bij de IVM de CAWI en PAPI respondenten verhoudingsgewijs vaker 'weet niet' antwoordden dan de respondenten die via andere modes antwoorden. Hiervoor hebben we de volgende mogelijke verklaring.

Bij de CAPI en de CATI mode leest de interviewer deze categorieën niet voor, maar kan deze wel aanklikken als uit het vraaggesprek blijkt dat de respondent geen mening heeft of niet wil antwoorden op de desbetreffende vraag. Deze manier van vragenstellen is moeilijk op een vergelijkbare manier te realiseren bij de CAWI en PAPI modes. Indien de antwoordcategorieën 'weet niet/weigert' zouden worden weggelaten, worden respondenten zonder mening zo zeer beperkt in hun keuzemogelijkheden dat sommige respondenten gaan afhaken. Er is daarom ervoor gekozen dat deze antwoordcategorieën onder CAWI en PAPI direct zichtbaar zijn. Hierdoor wordt een deel van de respondenten te weinig geprikkeld om over de vraag na te denken, zodat men sneller "vlucht" naar de antwoordcategorie 'weet niet'. Het is aannemelijk dat hierdoor bij de IVM het percentage, dat 'weet niet/weigert' antwoordt, groter is dan bij de CAPI en CATI modes. Dit is consistent met eerder onderzoek van het CBS waaruit bleek dat 'weet niet/weigert' antwoorden vaker voorkomen bij de PAPI en CAWI modes.²⁹

Naast de verschillen in gehanteerde responsmode, speelt ook een verschil in vraagstelling tussen IVM en VMR en daaruit voortvloeiende verschillende berekeningswijzen van indicatoren een rol. Zo geeft bij de indicator met betrekking tot het politiefunctioneren de afleiding van de schaal score uit vijf geldige antwoordcategorieën (bij de IVM) in plaats van drie (bij de VMR) aanleiding tot verschillende uitkomsten. De schaal score is de som van deelscores gerelateerd aan vijf vragen, zie de bijlage over schaal scores. Bij de IVM zijn er de volgende geldige antwoordcategorieën met bijbehorende deelscores: 'zeer tevreden' (2), 'tevreden' (1,5), 'neutraal' (1), 'ontevreden' (0,5) en 'zeer ontevreden' (0). Bij de VMR is er dezelfde opbouw van de schaal score uit deze deel vragen, maar zijn de geldige antwoordcategorieën met bijbehorende deelscores 'tevreden' (2), 'neutraal' (1) en 'ontevreden' (0). De categorie 'weet niet/weigert' wordt bij de neutrale categorie gevoegd, met deelscore 1. Zo vinden we schaal score 5,25 voor de IVM. Wanneer voor de IVM echter de antwoordcategorieën 'zeer tevreden' en 'tevreden' resp. 'zeer ontevreden' en 'ontevreden' worden samengevoegd en deze samengevoegde categorieën 2 resp. 0 punten krijgen in de deelscore en de antwoordcategorie 'weet niet/weigert' net als bij de VMR bij de neutrale wordt gevoegd (met deelscore 1), dan vinden we een minder van de VMR afwijkende waarde voor de schaal score: 5,5 voor de IVM tegen 5,88 voor de VMR. Hiermee komen de resultaten dicht bij die van de VMR-extra te liggen. De waargenomen methodebreuk wordt dus voor een deel verklaard door een verschil in berekening van de schaal score. Wordt de herberekening op de manier van de VMR van de schaal score gecombineerd met het alleen meenemen van bij de VMR gehanteerde modes, dan wordt de overeenstemming tussen IVM en VMR-extra nog groter: de waarde van de schaal score voor de IVM wordt met beide aanpassingen 6,0, t.o.v. 5,88 voor de VMR-extra.

Net als bij de hierboven behandelde attitudevragen, speelt de responsmode ook een rol bij de (on)tevredenheid over het politiefunctioneren en het percentage mensen dat contact gehad heeft met de politie. Een herberekening voor de IVM als boven met alleen meenemen van CAPI en CATI modes geeft resultaten die dicht bij die van de VMR-extra liggen. Zie de tabel hieronder.

²⁹ Brakel, J. van den, R. Vis-Visschers en J. Schmeets, *Field Methods*, 18 (3), 321-334 (2006).

Tabel 5
Politieoptreden

	IVM	IVM (CAPI/CATI herwogen)	IVM (domein CAPI/CATI)	VMR_extra
Politieoptreden n.a.v. laatste contact				
tevreden (%)		62	60	59
ontevreden (%)		21	26	25
contact gehad met politie (%)		31	31	31

Bij de attitudevragen over (on)tevredenheid over het politieoptreden n.a.v. het laatste contact zien we bij de IVM een positiever oordeel over de politie dan bij de VMR-extra. Dit is anders dan bij de schaalscore over het politiefunctioneren, waar we bij de IVM een negatiever oordeel zien. Hier spelen twee zaken die vergelijking van deze schijnbaar tegenstrijdige observaties bemoeilijken. Ten eerste is de vraagstelling anders: die van de schaalscore zijn van algemene aard en de (on)tevredenheid gaat over een specifiek geval. Ten tweede wordt de schaalscore afgeleid uit antwoorden van alle respondenten, het percentage (on)tevredenheid alleen uit de antwoorden van hen die contact hebben gehad met de politie. Een mogelijke verklaring is weer de volgorde waarin de antwoord categorieën onder CAPI en CATI worden voorgelezen (recency effect), zoals we dat al eerder tegenkwamen. Bij de vragen naar het politieoptreden n.a.v. het laatste contact worden de negatieve antwoorden als laatste voorgelezen. Als gevolg van het recency effect worden deze vaker gekozen door CAPI en CATI respondenten en bij de IVM verhoudingsgewijs t.o.v. deze groepen minder door CAWI en PAPI respondenten. De verhoudingsgewijs positievere respons van de CAWI en PAPI respondenten, leidt tot een grotere tevredenheid en kleinere ontevredenheid bij de IVM. Wanneer alleen de bij de VMR gehanteerde modes CAPI en CATI meegenomen worden, dan verdwijnt dit effect en lijken IVM resultaten meer op die van de VMR-extra. Het recency effect lijkt hier belangrijker dan het interviewer effect.

Ook de afleiding van de delictenaantallen en slachtofferschappen uit de respons is voor de IVM anders dan voor de VMR, als noodzakelijk gevolg van de gewijzigde vraagstelling in de vragenlijst, onder meer bij het aantal delicten dat kan worden opgegeven. Dit draagt mogelijk bij aan de waargenomen verschillen voor deze indicatoren. Verder zijn de nieuwe responsmodes van invloed op de uitkomsten voor de delictenaantallen: alleen meenemen van de in de VMR gebruikte modes geeft binnen de IVM resultaten die meer op die van de VMR-extra lijken. De resultaten van de herberekeningen voor de delictenaantallen zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 6
Herberekening delictenaantallen

	IVM	IVM (CAPI/CATI herwogen)	VMR_extra
Delictenaantallen			
dltot	5767	4748	4495
fietsdiefstallen	839	786	653
vermogensdelicten	1538	1412	1074
gewelddelicten	1168	1074	959

De geringe methodebreuk in het aantal gewelddelicten zien we terug in een niet-significante methodebreuk in het slachtofferschap van een gewelddelict. Net als het aantal vermogensdelicten vertoont ook het slachtofferschap van een vermogensdelict een methodebreuk. Deze verschillen dragen bij aan de verschillen voor het totale aantal delicten en het totale slachtofferschap. De gewijzigde afleiding van delicten per persoon in de IVM is moge-

lijk een van de oorzaken van de methodebreuken in de delictenaantallen en slachtofferschappen.

Tijdreeksanalyse

Als alternatief kan de omvang van een methodebreuk worden bepaald door de waargenomen reeks te modelleren met behulp van een structureel tijdreeksmodel³⁰. Deze methode is toegepast op delictenaantallen. In het tijdreeksmodel wordt de overgang van de VMR naar de IVM expliciet gemodelleerd met een interventievariabele. Onder de aanname dat de overige componenten van het tijdreeksmodel de werkelijke ontwikkeling van de betreffende indicator adequaat beschrijven, kan de regressiecoëfficiënt van deze interventie variabelen worden geïnterpreteerd als de omvang van de methodenbreuk ten gevolge van de overgang van de VMR naar de IVM. Het voordeel van het tijdreeksmodel is dat het totale effect van alle veranderingen in de onderzoeksopzet worden geschat. Dus ook de overgang van de waarnemingsperiode van het begin van het jaar (bij de VMR) naar het einde van het jaar (bij de IVM).

Op basis van gegevens uit het verleden (POLS en VMR) konden voorspellingen voor de delictenaantallen in 2008 gemaakt worden, waarbij we uitgingen van een autonome ontwikkeling en een veronderstelde methodebreuk ten gevolge van de overgang van POLS op VMR. De werkelijk met de IVM gevonden waarden wijken van deze voorspellingen af. De verschillen met bijbehorende 95% betrouwbaarheidsintervallen staan in onderstaande tabel.

Tabel 7
Resultaten tijdreeksmodel: verschillen IVM met voorspelling tijdreeksmodel

	verschil	95% interval	
Delictenaantallen			
aantal fietsdiefstallen (x1000)	245	143	347
aantal vermogensdelicten (x1000)	312	168	456
aantal geweldsdelicten (x1000)	98	-47	244

De waargenomen methodebreuken bij de vergelijking tussen IVM en VMR-extra in de aantallen fietsdiefstallen en vermogensdelicten worden door deze resultaten bevestigd. De methodenbreuk voor geweldsdelicten is in deze analyse niet significant. In de vergelijking tussen IVM en VMR-extra was dit ook al de minst significante breuk van alle delictenaantallen.

Correcties

Met de uitkomsten van de IVM en VMR-extra in het najaar van 2008 is het mogelijk om de uitkomsten van de VMR van eerdere jaren bij benadering vergelijkbaar te maken met de IVM.

Voor bijvoorbeeld de delictenaantallen (totaal, vermogensdelicten, geweldsdelicten, fietsdiefstallen) ligt het voor de hand om de verhouding tussen de schattingen voor een indicator op basis van de IVM en de VMR te gebruiken om de uitkomsten onder de VMR te corrigeren voor de waargenomen methodebreuk. Deze synthetische correctiemethode staat beschreven in Van den Brakel e.a.³¹ Ook wordt daar uitgelegd hoe steekproeffouten doorwerken in de gecorrigeerde cijfers. Een benadering voor het delictenaantal volgens de IVM in eerdere jaren wordt binnen deze methode verkregen door het aantal delicten volgens de VMR te vermenigvuldigen met dit verhoudingsgetal ($IVM = \text{factor} \times VMR$). Hierbij wordt aangenomen dat de omrekenfactor constant is in de tijd. De omrekenfactor is voor iedere variabele anders en wordt geschat door de resultaten volgens de IVM van najaar 2008 te delen door die volgens de VMR-extra van najaar 2008. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

³⁰ Van den Brakel, J.A., P.A. Smith, and S. Compton. Survey Research Methods Vol. 2., No. 3, p. 123-141 (2008).

³¹ Van den Brakel, J.A., P.A. Smith, and S. Compton. Survey Research Methods Vol. 2., No. 3, p. 123-141 (2008).

Tabel 8
Omrekenfactoren van VMR naar IVM

	factor = IVM/VMR
Indicator	
totaal delicten	1,28
fietsdiefstallen	1,28
vermogensdelicten	1,43
gewelddelicten	1,22

Om te verduidelijken hoe de formule en de gegevens in bovenstaande tabel gebruikt kunnen worden, geven we een voorbeeld. Stel dat in een eerder jaar volgens de VMR in totaal 4 miljoen delicten waargenomen worden. Het is dan te verwachten dat met de IVM, wanneer die in dat jaar uitgevoerd zou worden, $1,28 \times 4$ miljoen = 5,1 miljoen delicten waargenomen zouden worden.

De omrekenfactoren kunnen ook worden gebruikt om de regionale uitkomsten van de VMR in eerdere jaren vergelijkbaar te maken met de IVM. Voor de delictenaantallen kan dezelfde werkwijze toegepast worden ($IVM = \text{factor} \times VMR$). In dit geval wordt verondersteld dat de methodebreuk die op landelijk niveau is waargenomen voor alle regio's gelijk is en constant is in de tijd. Een voorbeeld moge dit verduidelijken. Stel dat in een eerder jaar in een bepaalde politieregio 40 duizend vermogensdelicten werden waargenomen met de VMR. Het te verwachten aantal vermogensdelicten in die politieregio volgens de IVM – wanneer die daar in dat jaar lokaal zou zijn uitgevoerd – bedraagt dan $1,43 \times 40$ duizend = 57 duizend. Vanwege de regionale oversampling, waarbij vooral met CAWI en PAPI modes is gewerkt, is het te verwachten dat de aanname dat er geen regionale verschillen tussen de methodebreuken optreden niet geldt. De resultaten verkregen via deze correcties moeten daarom met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Aanvullende analyses zijn noodzakelijk om meer betrouwbare gecorrigeerde cijfers op regionaal niveau te maken.

Voor de schaalscores (attitudevragen) en percentages (vb. tevredenheid over politiefuncties) zijn betere correctiemethoden beschikbaar. Correctie via de hierboven beschreven omrekenfactor zou kunnen leiden tot gecorrigeerde percentages groter dan 100% (indien de omrekenfactor een waarde groter dan 1 zou hebben). Dit kan worden voorkomen met alternatieve, meer complexe, correctiemethoden. Zie Van den Brakel e.a. (2008).³²

Voor percentages en schaalscores die beginnen bij 0 kunnen VMR cijfers van eerdere jaren naar de IVM omgerekend worden met de formule

$$\text{waarde}_{IVM} = \text{waarde}_{VMR} + \text{factor} \times \text{waarde}_{VMR} \times (\text{maximum bereik} - \text{waarde}_{VMR})$$

In deze uitdrukking is 'maximum bereik' de grootste waarde die de indicator theoretisch kan aannemen. Voor een schaal die bijvoorbeeld van 0 tot 10 loopt is deze waarde 10. Voor een percentage is dit 100%. Elke indicator heeft zijn eigen factor. Deze factor wordt berekend uit de landelijke cijfers voor IVM en VMR-extra zoals die najaar 2008 zijn waargenomen. Dit gaat met de uitdrukking

$$\text{factor} = \frac{(\text{waarde}_{IVM, \text{najaar } 2008} - \text{waarde}_{VMR_extra, \text{najaar } 2008})}{\text{waarde}_{VMR_extra, \text{najaar } 2008} \times (\text{maximum bereik} - \text{waarde}_{VMR_extra, \text{najaar } 2008})}$$

Voor de schaalscores (attitudevragen) en de percentages, zowel die over het slachtofferchap als die gerelateerd aan het oordeel over de politie, zijn de bijbehorende factoren weergegeven in onderstaande tabel.

³² Van den Brakel, J.A., P.A. Smith, and S. Compton. Survey Research Methods Vol. 2., No. 3, p. 123-141 (2008).

Tabel 9
Factoren bij omrekening van VMR naar IVM voor indicatoren met beperkt bereik

factor = (IVM-VMR)/(VMR*(max bereik - VMR))

Indicator	
slachtofferschap totaal (%)	0,00116
slachtofferschap vermogen (%)	0,00271
slachtofferschap geweld (%)	0,00060
overlast (schaalscore)	0,02708
oordeel politiefunctie(n)eren (schaalscore)	-0,02609
verloedering (schaalscore)	0,03232
tevreden over politiefunctie(n)eren bij laatste contact (%)	0,00269
ontevreden over politiefunctie(n)eren bij laatste contact (%)	-0,00374
contact gehad met politie (%)	0,00137

Om te verduidelijken hoe bovenstaande omrekenformule en de gegevens uit bovenstaande tabel toegepast worden, geven we twee voorbeelden.

- Stel dat in een eerder jaar onder de VMR voor de overlast een schaalscore 1,5 werd waargenomen. Het is dan op basis van deze correctiemethode te verwachten dat wanneer de IVM dan zou zijn uitgevoerd, een schaalscore van $1,5 + 0,027 \times 1,5 \times (10-1,5) = 1,85$ gevonden zou zijn.
- Stel dat in een eerder jaar onder de VMR voor ontevredenheid over het politiefunctie(n)eren een percentage van 32,0% gevonden zou zijn. De verwachting is binnen deze correctiemethode dat de IVM in dat jaar een percentage van $32,0 - 0,00374 \times 32,0 \times (100-32,0) = 23,9\%$ geregistreerd zou hebben.

Een van de aannames voor deze correctiemethode is weer dat de factor constant is in de tijd. Van den Brakel e.a. (2008)³³ beschrijven ook de situatie waarin deze correctie lokaal, op een regio, uitgevoerd wordt. Dat kan theoretisch ook voor de veiligheidsmonitor gedaan worden. De omrekenformule is weer als boven gegeven. In de gegeven voorbeelden zijn de VMR cijfers waarvan wordt uitgegaan dan lokale gegevens, en gelden ook de gevonden IVM cijfers lokaal. De extra aanname is dan, naast de genoemde tijdinvariantie, dat de landelijk gevonden factoren uit bovenstaande tabel lokaal mogen worden toegepast. Zoals al eerder aangegeven moeten deze gecorrigeerde cijfers met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd omdat ten gevolge van de regionale oversampling de aanname van gelijke methodebreuken voor afzonderlijke regio's niet houdbaar is.

De boven beschreven correctiemethoden zijn gebruikt voor het synthetisch schatten van IVM cijfers voor eerdere jaren uitgaande van VMR cijfers uit die perioden.

³³ Van den Brakel, J.A., P.A. Smith, and S. Compton. Survey Research Methods Vol. 2., No. 3, p. 123-141 (2008).

Bijlage 3

Schaalscores

Schaal- en andere scores

Mensen vormen een mening over een onderwerp door verschillende aspecten hiervan te wegen. Er zijn verschillende redenen waarom bij het meten van meningen de voorkeur wordt gegeven aan het combineren van de antwoorden op verschillende vragen. Bij slechts één vraag kunnen allerlei niet terzake doende toevalsinvloeden meespelen. Zo kan respondent A denken aan één aspect, terwijl respondent B denkt aan een ander aspect. Ook kan de respondent even afgeleid zijn of de vraag verkeerd begrijpen, enz. Veel van deze invloeden vallen tegen elkaar weg als de antwoorden op een aantal vragen worden gecombineerd in een score, bijvoorbeeld een schaalscore.

Dergelijke (schaal)scores zijn dus gebaseerd op meerdere samenhangende vragen over hetzelfde onderwerp. Elk van de antwoorden op deze vragen krijgt een waarde toegekend. Aansluitend op eerdere publicaties van de Politie-monitor Bevolking (PMB) en de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) zijn voor een aantal indicatoren in de IVM samengestelde scores samengesteld. Sommige van deze scores bestaan uit een eenvoudige somming van antwoorden, bijvoorbeeld het aantal keren dat iets voorkomt. Voor andere scores levert een somming van de waarden van de afzonderlijke antwoorden niet altijd een duidelijke of gemakkelijk interpreteerbare score op tussen vooraf bepaalde grenswaarden. Daarom wordt hierop een berekening uitgevoerd. Anders dan in de PMB en de VMR is het bereik van al dergelijke schaalcores in de IVM gestandaardiseerd: de waarde van al deze scores varieert tussen 0 en 10³⁴.

De vragen waarop de schaalcores zijn gebaseerd hebben een ordinaal meetniveau; dat wil zeggen dat de ene antwoordcategorie wel 'meer' is dan de andere (vergelijk 'komt vaak voor' met 'komt soms voor'), maar dat niet exact kan worden aangegeven hoeveel meer. Dit betekent dat ook de schaalcores als variabelen met een ordinaal meetniveau beschouwd moeten worden. We kunnen dus niet zeggen dat een twee keer zo hoge schaalcore voor bijvoorbeeld 'fysieke verloedering' twee keer zo erg is.

Er zijn schaalcores berekend voor de volgende categorieën van samenhangende vragen:

- Sociale cohesie
- Fysieke verloedering
- Sociale overlast
- Dreiging
- Overlast van vermogensdelicten
- Verkeersoverlast
- Overige overlast
- Functioneren van de politie in de buurt
- Beschikbaarheid van de politie
- Optreden van de politie
- Vertrouwen in de politie
- Politie als crimefighter
- Wederkerigheid politie - burgers
- Communicatie politie - burgers

Daarnaast is voor een aantal samenhangende vragen een score samengesteld op basis van een somming. Dit is het geval voor:

- Technopreventie
- Sociopreventie
- Preventie totaal

Per schaalcore is hieronder telkens aangegeven uit welke afzonderlijke vragen de score is samengesteld en hoe het resultaat moet worden geïnterpreteerd³⁵.

Sociale cohesie

De schaalcore voor sociale cohesie is een van de GSB-III-indicatoren in het kader van het verbeteren van de sociale kwaliteit van de samenleving. Deze score is samengesteld op basis van de mening van de respondenten over een aantal sociale aspecten van hun woon-

³⁴ In de PMB en de VMR varieerde dit voor sommige schaalcores tussen 1 en 7, voor andere tussen 1 en 10 en voor weer andere tussen 0 en 10.

³⁵ De VMR-schaalcores voor onveiligheidsbeleving, optreden politie en inbraakpreventie zijn vervallen dan wel vervangen door een andere score.

buurt. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over deze aspecten.

De indicator bestaat uit de volgende stellingen:

- de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks
- de mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om
- ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is
- ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen

Voor de schaalscore worden de antwoorden op de eerste (negatief geformuleerde) stelling (de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks) 'omgekeerd' gehercodeerd:

(helemaal mee eens = 0; mee eens = 1; neutraal = 2; niet mee eens = 3; helemaal niet eens = 4; weet niet, geen mening = missing).

De antwoorden op de drie andere stellingen worden 'gewoon' gehercodeerd:

(helemaal mee eens = 4; mee eens = 3; neutraal = 2; niet mee eens = 1; helemaal niet eens = 0; weet niet, geen mening = missing).

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/16.

Fysieke verloedering

De schaalscore voor 'fysieke verloedering' vormt eveneens een indicator in het kader van het GSB-III-beleid ter verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving. Ook voor het veiligheidsbeleid ('Veiligheid begint bij Voorkomen') vormt fysieke verloedering een indicator.

Deze score is gebaseerd op een viertal vragen over de perceptie van de fysieke woonomgeving. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe ernstiger de respondenten de verloedering ervaren. De indicator bestaat uit de vragen naar:

- bekladding van muren en/of gebouwen
- rommel op straat
- hondenpoep op straat
- vernieling van straatmeubilair
(komt vaak voor = 2, komt soms voor = 1, komt (bijna) nooit voor = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden opgeteld en vermenigvuldigd met de factor 10/8.

Sociale overlast

Deze schaalscore is gebaseerd op vier vragen naar buurtproblemen die te maken hebben met vormen van gedrag die als 'ernstig overlast gevend' kunnen worden aangemerkt. Ook sociale overlast vormt een indicator voor het veiligheidsbeleid ('Veiligheid' begint bij Voorkomen'). Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer dergelijke overlast men ervaart van deze vormen van gedrag. Het gaat om de vragen over de volgende items:

- dronken mensen op straat
- mensen die op straat worden lastiggevallen
- drugsoverlast
- overlast van groepen jongeren
(komt vaak voor = 2, komt soms voor = 1, komt (bijna) nooit voor = 0; weet niet/geen mening = missing).

Ook hier worden de waarden opgeteld en vermenigvuldigd met de factor 10/8.

Dreiging

De schaalscore 'dreiging' is gebaseerd op acht vragen naar vormen van gedrag die als 'dreigend' kunnen worden ervaren. Drie van deze vragen zijn ook opgenomen in de schaalscore voor sociale overlast. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe ernstiger men dergelijke overlast ervaart. Het gaat om de vragen over de volgende items:

- overlast van groepen jongeren
- mensen die op straat worden lastiggevallen
- drugsoverlast
- bedreiging
- gewelddelicten
- straatroof
- vrouwen en meisjes worden nagefloten
- jeugdcriminaliteit

(komt vaak voor = 2, komt soms voor = 1, komt (bijna) nooit voor = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden opgeteld en vermenigvuldigd met de factor 10/16.

Overlast van vermogensdelicten

Deze schaalscore is gebaseerd op vier vragen over het vóórkomen van vermogensdelicten in de woonbuurt. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer overlast men ervaart van vermogensdelicten in de buurt. Het gaat om de vragen over de volgende items:

- fietsendiefstal
- diefstal uit auto's
- beschadiging aan / diefstal vanaf auto's
- inbraak in woningen
(komt vaak voor = 2, komt soms voor = 1, komt (bijna) nooit voor = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden opgeteld en vermenigvuldigd met de factor 10/8.

Verkeersoverlast

De schaalscore voor 'verkeersoverlast' is een samengestelde score van een aantal vragen over in welke mate mensen vinden dat ze in hun woonbuurt last hebben van het verkeer. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer overlast men ervaart. De indicator bestaat uit de vragen naar:

- agressief verkeersgedrag
- geluidsoverlast door verkeer
- te hard rijden
- parkeeroverlast³⁶
(komt vaak voor = 2, komt soms voor = 1, komt (bijna) nooit voor = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden opgeteld en vervolgens vermenigvuldigd met de factor 10/8.

Overige overlast

De schaalscore 'overige overlast' is gebaseerd op vier vragen over overige overlast in de woonbuurt. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer overlast men ervaart. De indicator bestaat uit de vragen naar:

- overlast door omwonenden
- andere vormen van geluidsoverlast
- dronken mensen op straat
- overlast van zwervers/daklozen
- overlast door horeca
(komt vaak voor = 2, komt soms voor = 1, komt (bijna) nooit voor = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden opgeteld en vervolgens vermenigvuldigd met de factor 10/10.

Oordeel over de politie

Het oordeel van de burgers over de politie is gemeten met behulp van een aantal stellingen over het functioneren en de beschikbaarheid van de politie in hun woonbuurt en over enkele meer algemene aspecten. De stellingen vormen een aantal clusters waarvoor een schaalscore kan worden berekend.

Functioneren van de politie in de buurt

- de politie biedt bescherming
- de politie heeft contact met de bewoners
- de politie reageert op de problemen in de buurt
- de politie doet haar best
- de politie pakt de zaken efficiënt aan
(helemaal eens = 4; eens = 3; niet mee eens, niet mee oneens = 2; niet eens = 1; helemaal niet mee eens = 0; weet niet/geen mening = missing).

³⁶ In de VMR: aanrijdingen.

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/20. Hoe hoger de score, hoe positiever het (totale) oordeel over het functioneren van de politie.

Beschikbaarheid van de politie

- je ziet de politie in de buurt te weinig
- ze komen te weinig uit de auto
- ze zijn hier te weinig aanspreekbaar
- ze hebben hier te weinig tijd voor allerlei zaken
- ze komen niet snel als je ze roept
(helemaal eens = 0; eens = 1; niet mee eens, niet mee oneens = 2; niet eens = 3; helemaal niet mee eens = 4; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/20. De antwoorden op deze 'negatieve' stellingen zijn omgerekend, zodat ook hier geldt: hoe hoger de waarde van de schaalscore, hoe positiever de respondenten oordelen over de beschikbaarheid van de politie.

Daarnaast is via enkele stellingen het algemene vertrouwen van de burgers in de politie en de aspecten die daarbij een rol spelen gemeten. Het betreft de volgende aspecten:

Vertrouwen in de politie

Het vertrouwen in de politie wordt gemeten via de volgende stellingen:

- als het er echt om gaat zal de politie het uiterste doen om je te helpen
- als het er echt om gaat dan is de politie er voor je
(helemaal eens = 4; eens = 3; niet mee eens, niet mee oneens = 2; niet eens = 1; helemaal niet mee eens = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/8. Hoe hoger de score, hoe groter het vertrouwen.

Politie als crimefighter

De mening over de politie als crimefighter wordt gepeild via de volgende stellingen:

- de politie weet hoe ze boeven moeten vangen
- de politie bestrijdt succesvol de criminaliteit
(helemaal eens = 4; eens = 3; niet mee eens, niet mee oneens = 2; niet eens = 1; helemaal niet mee eens = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/8. Hoe hoger de score, hoe meer men de politie als crimefighter beschouwt.

Wederkerigheid politie – burgers

De wederkerige relatie tussen politie en burgers wordt in kaart gebracht met de volgende drie stellingen:

- de politie houdt rekening met de wensen van de samenleving
- de politie werkt goed samen met de bewoners
- de politie heeft hier contact met de bewoners uit de buurt
- de politie neemt je serieus
(helemaal eens = 4; eens = 3; niet mee eens, niet mee oneens = 2; niet eens = 1; helemaal niet mee eens = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/16. Hoe hoger de score, hoe meer men de relatie tussen burger en politie als wederkerig beschouwt.

Communicatie politie – burgers

Het communicatieve aspect van de politie wordt gemeten met de drie volgende stellingen:

- de politie wil contact hebben met de burgers
- de politie is benaderbaar
- de politie informeert de burgers
(helemaal eens = 4; eens = 3; niet mee eens, niet mee oneens = 2; niet eens = 1; helemaal niet mee eens = 0; weet niet/geen mening = missing).

De waarden worden bij elkaar opgeteld en vermenigvuldigd met 10/12. Hoe hoger de score, hoe meer communicatief men de politie beschouwt.

Technopreventie

Voor een aantal technische preventiemaatregelen in en om de eigen woning is vastgesteld of men die getroffen heeft of niet. Het gaat om de volgende maatregelen:

- extra veiligheidssloten of grendels op buitendeuren
- (rol)luiken voor ramen en deuren.
- buitenverlichting;
- alarminstallatie in huis

De indicatorscore voor technopreventie is het aantal van deze maatregelen dat in huis is aanwezig is. Deze score loopt van 0 tot 4. Voor deze score is het huishouden als uitgangspunt genomen en niet de persoon.

Sociopreventie

Ook van enkele maatregelen die men zelf kan treffen tegen criminaliteit is een dergelijke score berekend. Bij deze socio-preventie gaat het om:

- licht laten branden als er 's avonds niemand thuis is
- fiets in een bewaakte fietsenstalling zetten
- waardevolle spullen meenemen uit de auto
- waardevolle spullen thuis laten om diefstal of beroving te voorkomen

Ook hier bestaat de indicatorscore uit het aantal maatregelen dat wordt getroffen. Deze score loopt eveneens van 0 tot 4.

Preventie totaal

Een totaalscore voor preventie bestaat uit de som van de genoemde technische en sociopreventieve maatregelen. Deze score wordt individueel bepaald en loopt van 0 tot 8.

Bijlage 4

Indeling Nederland in politieregio's

